ՋՄՄԱՌ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՋՄՄԱՌՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԿՂԵՐԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՋՄՄԱՌ, ԼԻԲԱՆԱՆ, 2014 - ՀԱՏՈՐ 25

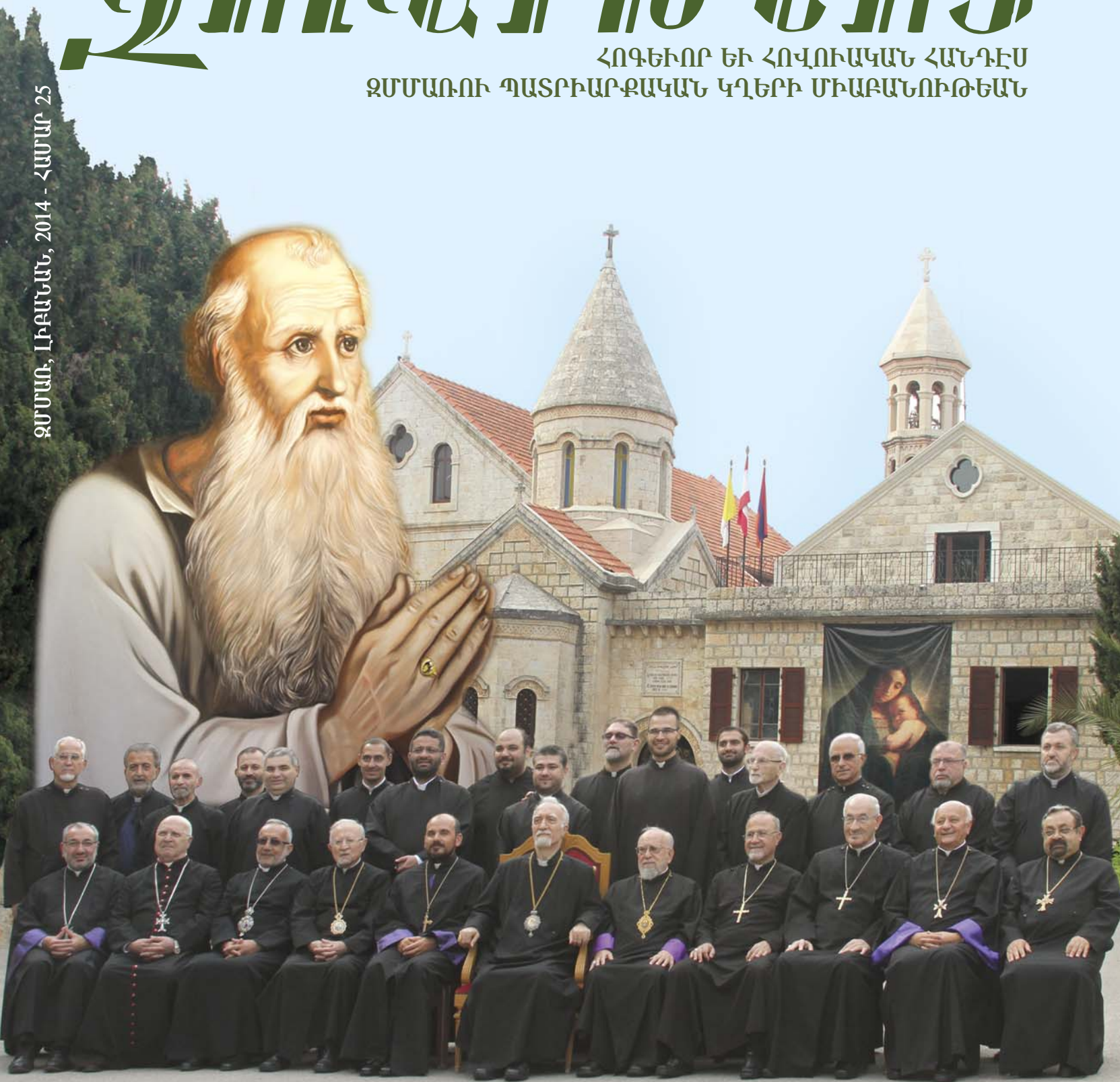

Հիմնադիր Կաթողիկոս Աբրահամ Պետրոս Ա. Արծիւեան եւ իր Միաբանութիւնը

Պատասխանատու խմբագիր՝
Հ. Անդրանիկ Ծ. Վ. Կռանեան

Խմբագրական մարմին՝
Գերպ. Հ. Գաբրիէլ Թ. Ծ. Վրդ. Մուրատեան
Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան
Հ. Եղիա Վրդ. Դերձակեան
Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան

COUVENT N. D. DE BZOMMAR
5081-KESERWAN-LEBANON

Tél.: +961 9 26 08 11 / 12 / 13 / 14 / 15
Fax: +961 9 26 06 70
E-Mail: vicariatpatriarcal.bz@gmail.com
zvartnotz@gmail.com
Website: www.bzommarvank.com

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ 3
Ներսէս Պետրոս ԺԲ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկոյ Կաթողիկէ Հայոց

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ
ՀԱՅՑԵԼՈՎ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ 5
Գերպծ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ
ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՀԱՅՐ ԳԱԲՐԻԷԼ Թ.Ծ.Վ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՀԵՏ 7

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ 15-ԱՄԵԱՅ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ 20
Դիւան Ջմմառու Մայրավանքի

ԾԷՍԻՆ ԴԵՐԸ ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ 27
Արհի. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթագեան

ՋՄՄԱՌԵԱՆՆԵՐ՝ ՀԱՒԱՏՔԻ ՎԿԱՆԵՐ 33
Գերպ. Հ. Յովհաննէս Եպս. Թէյրուզեան

ՅԱԿՈԲ ՄԵՂԱՊԱՐՏ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵՒ ՍԱՏԱՐ՝ ԱՌԱՋԻՆ ՀՆԱՏԻՊ ԳԻՐՔԵՐՈՒ 39
Արհի. Հ. Գէորգ Արք. Խազումեան

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԴԻՄԱԳԻԾԸ 43
Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կոանեան

ԱՆԷԱՅՈՒՄԷ ՓՐԿԵՆՔ ՄԵՐ ՀՈԳԵՒՈՐ, ԱՋԳԱՅԻՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒՊԱՅԻՆ ԳԱՆՁԵՐԸ 48
Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 52
Հ. Գէորգ Ծ. Վրդ. Զապարեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ 54
Դիւան Ջմմառու Մայրավանքի

ՅԱՐԳԵԼՈՎ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ ԴԷՊԻ ՅԱՌԱՋ Կ՚ԸՆԹԱՆԱՆՔ 63
Գերպ. Հ. Յովսէփ Թ.Ծ.Վ. Քէլէկեան

«ՄԱՐԴԻԿ ԹՈՂ ՄԵՋ ՀԱՄԱՐԻՆ ԻԲՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՒԵԼԱԾՈՒՆԵՐԸ» (1 Կորնթ. 4,1) 66
Հայր Գէորգ Ծ. Վրդ. Ասատուրեան

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԱՐԱԿՆՈՑԻ ԿԱՐԳ ՄԸ ԻՒՐԱՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ 68
Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ 80
Հ. Եղիա Վրդ. Դերձակեան

ՋՄՄԱՌՈՒ 245-ԱՄԵԱՅ ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ 89
Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կոանեան

2015 ՏԱՐՈՒԱՅ ՍԵՄԻՆ 94

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱՋ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԵԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ 98
Գերպ. Հ. Յովսէփ Թ.Ծ.Վ. Քէլէկեան

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՂՈՍ Բ. ՀԱՅԱՍԷՐ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԸ 100
Հ. Ղազար Վրդ. Պետրոսեան

ՋՄՄԱՌՈՒ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ՈԳԻՆ 108
Հ. Սեպուհ Վրդ. Կարապետեան

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱՋԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ 114
Հ. Անտոն Ծ.Վ. Ադամեան

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵՄ, ԲԱՅՑ Ո՛Չ ԳՈՐԾԱԴՐՈՂ 120
Հ. Սարգիս Վրդ. Դաւիթեան

ՔԵՍԱՊԻ ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐ 123
Թղթակից

ԱՆԻԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԸ 127

ԽԱՉԵ՛Լ ՅԻՍՈՒՍ 130
Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կոանեան

ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԷՆ ՆԵՐՍ 131

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 2014 136

PATRIARCAT DE CILICIE
DES ARMENIENS CATHOLIQUES

بـــطـــريركيـــة كيليكيـــا
لـــلأرمـــن الـــكـــاثوليـــك

ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ
ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ

Պէյրութ, 26 Սեպտեմբեր 2014

Դիւան թիւ 253/14

ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ

Եկեղեցական յատուկ տեղեկատուական հրատարակութիւն մըն է «ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ»ը: Ան կոչուած է արդարացնելու Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան Հանդէսի իր պատասխանատու կոչումը: Այս գիտակցութեամբ գործած են եւ ուրախութեամբ կը նկատենք նաեւ որ այսօր ալ միեւնոյն գիտակցութեամբ կը շարունակեն գործել անոր խմբագրական կազմի անդամներն ու աշխատակիցները՝ գլխաւորութեամբ վաստակաշատ խմբագրապետ՝ գերյարգելի հայր Անդրանիկ ծ. վրդ. Գոանեանին:

Ուրախութեամբ եւ գոհունակութեամբ նկատեցինք նաեւ Հանդէսին՝ Հայ Եկեղեցւոյ եւ Հայ ժողովուրդին պատմամշակութային արժէքներուն, ընդհանրապէս քրիստոնեայ աշխարհին եւ մասնաւորաբար Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ, եւ վերջապէս, Զմմառու Վանքին եւ Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան կեանքին ու գործունէութեան հայող աւանդական բովանդակութիւնը արդիական ձեւաչափով մատուցանելու նախանձախնդրութիւնը, որ աւելի հաճելի ու դիւրամատչելի կը դարձնէ անոր ընթերցանութիւնը: Ան անցեալը ժամանակակիցին կամրջող օղակն է: Անոր էջերը հարուստ են Վանքին ու Միաբանութեան մասին պատմական վկայութիւններով եւ միաժամանակ մերօրեայ կեանքին հայող նկարագրութիւններով:

Ուրախութեամբ ու գոհունակութեամբ նկատեցինք որ «Զուարթնոց»ը կը շարունակէ հանդիսանալ վկայութիւնը Լիբանանի հիւրընկալ եւ օրհնեալ հողի ծովահայեաց ու գեղատեսիլ մէկ բարձունքին վրայ հաստատուած 265 ամեայ հոգեւոր ու մշակոյթային հայկական օճախին եւ զայն վառ պահող Միաբանութեան անխափան գոյերթին՝ հակառակ անոր վերեւ ու անոր շուրջ քանիցս փչած մրրիկներուն, մեզ շրջապատող միջավայրի յարափոփոխ պայմաններուն եւ անոնց հետեւանքով ծնունդ առած նոր մարտահրաւէրներուն: «ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ»ը՝ իր բովանդակութեամբ ու տարազով արտայայտութիւնն է նորաստեղծ պայմաններուն ու

մարտահրաւէրներուն դիմաց համապատասխան նախաձեռնութիւններով եւ մասնաւորաբար իր հոգեւոր, ազգային ու մշակութային առաքելութեամբ աշխարհասփիւռ եւ հայրենաբնակ՝ համայն Հայութեան առջեւ հանդէս գալու Միաբանութեան վճռակամութեան։

Մենք կը գիտակցինք այս օրերուն «ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ»ի նման բովանդակալից ու գեղատիպ հանդէս մը հրատարակելու ու տարածելու համար պահանջուած աշխատանքի ծանրութեան։ Այդ աշխատանքը առաքելութիւն է եւ զայն կատարողները ժառանգորդներն են Մեղապարտներուն եւ կոչուած են արժանաւոր յաջորդները դառնալու իրենց ամբողջ կեանքը Հայ Եկեղեցւոյ, Հայ ժողովուրդի հոգեւոր ու պատմամշակութային ժառանգութեան, ազգային արժէքներու պահպանութեան ու յաւերժացման սրբազան գործին նուիրաբերած մեծանուն ու վաստակաշատ Զմմառեան Միաբաններուն։

Եկեղեցին եւ Ազգը յաւերժ երախտապարտ պիտի մնան այդ Սրբազան Գործին նուիրեալ Հայրերուն եւ Աստուծոյ օրհնութիւնն ու Զմմառու հրաշագործ Տիրամօր հովանին անպակաս պիտի ըլլան անոնց վրայէն։

Հայրապետական օրհնութեամբ՝

+ Ներսէս Պետրոս ժԹ.

† Ներսէս Պետրոս ժԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկէ Հայոց

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՑԵԼՈՎ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գերպծ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան
Պատրիարքական Փոխանորդ
Զմմառու Կղերի Միաբանութեան եւ Պէյրութի Թեմի

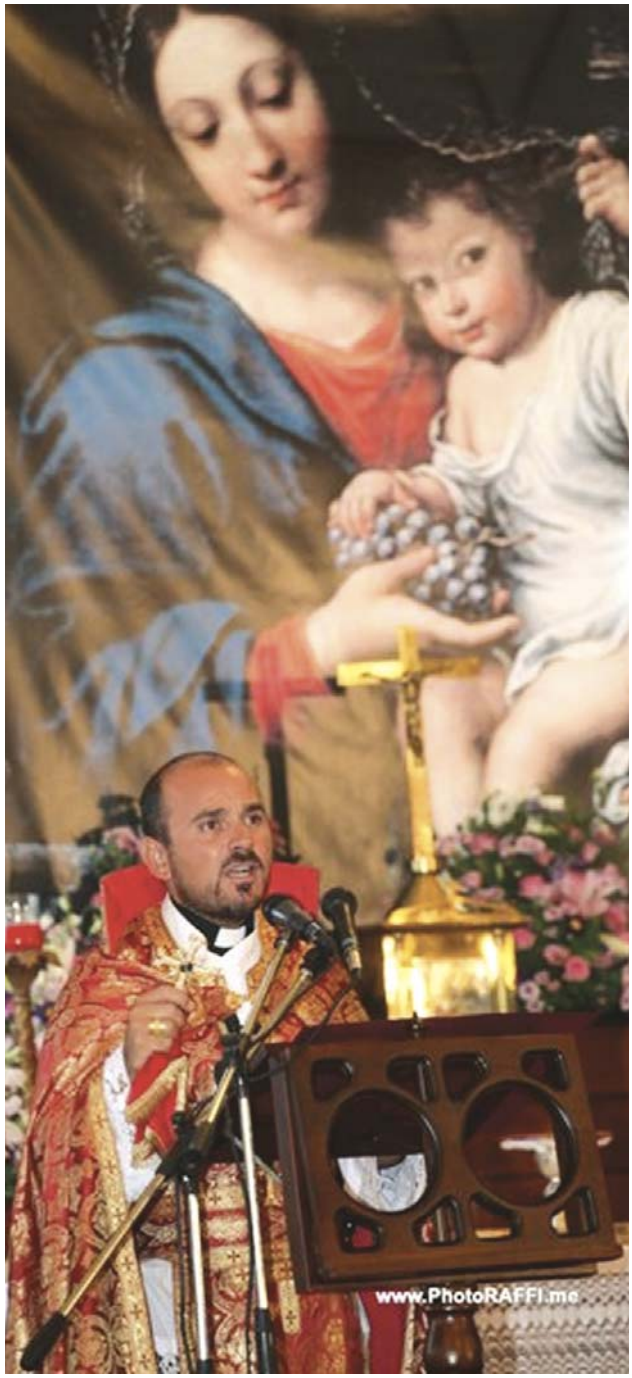

Հայ Կաթողիկէ Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան Զուարթնոց 2014 տարեգիրքի հրատարակութիւնը, Միաբանութեան հոգեւոր եւ մտաւոր հարըստութեան ապացոյցներէն է: Ի խորոց սրտի իմ որդիական շնորհակալութիւնը կը յայտնեմ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս-Պատրիարք՝ Ներսէս Պետրոս ԺԹ-ին, որ քաջալերեց իր հայրական յորդորներով եւ օրհնութեամբ Զմմառու վանքի Վարչական Հայրերուն կատարած աշխատանքները եւ անոնց կողքին կանգնեցաւ:

Լիայոյս ենք որ ներկայ հատորը արժանաւոր բոլորին գնահատանքին, որովհետեւ անոր մէջ կը կարդանք Միաբանութեան երէց եւ կրտսեր անդամներուն ուսումնասիրութիւնները, յուշագրութիւնները, խորհրդածութիւնները, այսպէս պայծառանացնելով Միաբանութեանս Քրիստոսանուէր դիմագիծը եւ բարձրանացնելով Սուրբ Կոյսին՝ Զմմառու Տիրամօր անունը:

Այս տարի՝ Զմմառու Վանքի Վարչական Խորհուրդը, իր հոգեւոր, կրթական եւ մշակութային կեանքի կողքին՝ երկու ծրագիր իրագործեց:

Առաջին՝ վանքիս Մատենադարանի դասաւորման աշխատանքը, որ կարեւորագոյն եւ առաջնակարգ գործունէութիւն կը համարուի: Վարչութիւնս, որ ձեռնարկած էր այս վիթխարի գործին, լծուեցաւ գրա-

դարանի փոխադրման եւ դասաւորման դժուարին աշխատանքին: Վանքի մատենադարանի հնատիպերու սրահը եւ հնատիպերու դասաւորման աշխատանքը իր աւարտին հասաւ բոլորին միասնական ջանքերով:

Հոգեւոր եւ մշակութային գործունէութիւններուն կողքին՝վանքի շինարարութիւնները եւս կարեւորութիւն ունին: Վանքը կարիքն ունի նաեւ նիւթական շէնքի պահպանումին եւ մնայուն նորոգումին, որպէսզի հոգեւորն ալ անոր հիման վրայ վերանորոգուի ներքուստ:

Այս մեկնակէտէն՝ Վարչութեանս երկրորդ կարեւոր իրագործումը եղաւ վանքի հիւսիսային բաժնի մէջ նոր յարկի մը շինութիւնը: Այս հրաշակերտ կառոյցը նուիրուեցաւ Հայ Կաթողիկէ վերանորոգ Պատրիարքութեան հիմնադիր՝ Երանաշնորհ Աբրահամ Արծիւեան Կաթողիկոսին: Արդիական բոլոր սարքաւորումներով օժտուած այս շքեղ ժողովասրահը, իր յարկին ներքեւ ընդունեց Երջանկայիշատակ Աբրահամ Արծիւեան կաթողիկոսի զաւակները, որոնք 2014-ի ամրան՝ նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս-Պատրիարք՝ Ամեն. եւ Գերերջ. Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ.ին, գումարեցին Միաբանութեան արտակարգ ժողով, որ մեծ արձագանք թողուց Զմմառու վանքի ժամանակակից պատմութեան մէջ:

Մեկնելով Պատրիարքական Փոխանորդի եւ Զմմառու վանքի Մեծաւորի ծառայական պաշտօնէն, 2014 թուի մայիս ամսուն հովուական այցելութիւն մը կատարեցի Հայ կաթողիկէ Եկեղեցւոյ առաքելավայրերը, ուր առանձնակի հանդիպումներ ունեցայ մեր աւագ թէ կրտսեր միաբան հայրերուն հետ: Այս առթիւ Մայրավանք հրաւիրեցի հեռաւոր եւ մօտակայ առաքելութիւններու մէջ գտնուող բոլոր միաբանները, անգամ մը եւս համախմբուելու Տիրամօր ակնարկին ներքեւ, հովանաւորութեամբ Երանելի նահատակ Իգնատիոս Արք. Մալոյեանին, միաբանական առաքելական հոգին վերարժեւորելու եւ պանծացնելու յաչս մեր նոր սերունդին: Այս Միաբանական ժողովը ինքնին մեծ իրագործում մըն էր, նկատի ունենալով Հայ կաթողիկէ Պատրիարքական Միաբանութեան ստանձնած դերակատարութիւնը այս դժուարին օրերուն:

Սոյն ժողովին, միաբանական կոչումներու հրատապ հարցը վերարծարծուեցաւ ի սպաս Միաբանութեանս մեծագոյն օգուտին, հետզհետէ աճող առաքելական պահանջքներուն, ի մասնաւորի ի Մայր Հայաստան եւ սփիւռս աշխարհի:

Մեր պաշտօնավարութեան ընթացքին մեծապէս կարեւորեցինք վանքիս անուանակոչութեան՝ Սրբոյ Կուսին Վերափոխման տօնը եւ Մայիսեան ջերմեռանդութեան Ուխտի օրերը, տօներ՝ որոնք տարուէ տարի աւելի կը զարգանան եւ լաւագոյնս կը կազմակերպուին:

Զուարթնոցի հոգեւոր եւ հովուական մեր հանդէսի հրատարակութեան առթիւ՝ Աստուծմէ կը հայցենք Ս. Հոգւոյն եօթնարփեան շնորհքները, հրաւիրելով Զմմառու Տիրամօր օրհնութիւնները եւ Երանելի Մալոյեանին բարեխօսութիւնը մեր բոլոր ձեռքբերումներուն վրայ, որպէսզի անոնք ծառայեն պանծացնելու յիշատակը մեր անմահ նահատակներուն, ի պայծառութիւն Ազգիս Հայոց եւ ի բարգաւաճումն Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ:

Զմմառ 30 Յունուար 2015

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ

Պատրիարքական Փոխանորդ Զմմառու Կղերի Միաբանութեան եւ Պէյրութի Թեմի

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՀԱՅՐ ԳԱԲՐԻԷԼ Թ.Ծ.Վ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՀԵՏ

Զմմառեան Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան 2014 ՎՆ 2015 տարուան հովուական, մշակութային եւ շինարարական ընդհանուր գործունէութեան եւ 100-ամեակի սեմին տեղի ունենալիք գիտաժողովներուն եւ ձեռնարկներուն մասին յաւելեալ եւ մանրամասն տեղեկութիւններ ունենալու համար, յատուկ հարցազրոյց մը ունեցանք Պատրիարքական Փոխանորդ Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան եւ Մեծաւոր Զմմառու Վանքի Գերապայծառ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեանի հետ:

1. Հարցում - Գերապայծառ Մեծաւոր Հայր, Հայ Կաթողիկէ մամուլը ընդհանրապէս լայն արձագանգեց Ձեր կատարած հովուական ճամբորդութեան մասին, որու ընթացքին հանդիպեցաք Զմմառու միաբան հայրերուն, որոնք որպէս առաքեալներ կը գործեն աշխարհի զանազան ցամաքամասերուն: Կրնայի՞ք մեզ լուսաբանել այս ճամբորդութեան մայր նպատակին մասին:

Պատասխան - Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան առաքելութիւններէն մէկն է միաբաններ ուղղարկել դէպի աշխարհի տարբեր երկիրներ, ուր հայկական գաղութներ կը գործեն. ինչպէս՝ Միացեալ Նահանգներ, Քանատա, Եւրոպա, եւ Միջին Արեւելքի շարք մը երկիրներ: Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան կանոնագիրքին համաձայն անի-

րաժեշտ է, որ Մեծաւոր Հայրը եւ Պատրիարքական փոխանորդը, իր 6 տարուան առաքելութեան ընթացքին, առնուազն մէկ անգամ այցելէ այն բոլոր թեմերը, ուր կը գործեն միաբան հայրեր: Առաջին հերթին՝ հանդիպումներ ունեցայ թեմակալ եպիսկոպոսներու եւ ապա միաբան հայրերու հետ, մօտէն ծանօթանալու համար տեղւոյն իրավիճակին, այնտեղ արձանագրուած յաջողութիւններուն եւ դիմագրաւուած դժուարութիւններուն մասին: Հետեւաբար մեկնելով կանոնագիրքէն եւ ունենալով այն հայեցողութիւնը, որ բոլորը պէտք է իրազեկ դառնան, թէ Զմմառու Միաբանութիւնը իր բոլոր Թեմերով մեծ ընտանիք մըն է: Պատրիարքական փոխանորդին պարտականութիւնն է իր առաքելութեան մէջ ընդգրկել նաեւ տարբեր երկիրներու մէջ հաստատուած Զմմառեան միաբաններու այցելութիւնը, ու մօտէն հետեւիլ անոնց ընդհանուր իրավիճակին: «Չի բաւեր վանքին մէջ՝ մնալով հետեւիլ տարբեր միաբաններու առաքելութեանց, անհրաժեշտ է որ Պատրիարքական փոխանորդը անձամբ այցելէ անոնց եւ իր աջակցութիւնն ու նեցուկը ցուցաբերելով, տեղեկանայ միաբաններուն տարած գործունէութեան եւ տեղւոյն կաթողիկէ համայնքին ընդհանուր իրավիճակին մասին: Այս նպատակէն մեկնելով՝ կատարեցի այս հովուական այցելութիւնը»:

«Առաջին կայանը եղաւ Քանատայի Թորոնթոյ քաղաքը, ուր հանդիպում ունեցայ Գերյ. Հ. Եղիա Ծ.Վրդ. Գիրէջեանի հետ, որ 40 տարիներէ ի վեր իր հոգեւոր պարտականութիւնը կը կատարէ, նոյն քաղաքին մէջ: Տեղին է նշել, որ երբ Հայր Գիրէջեան ժամանած է Թորոնթոյ, այնտեղ Հայ Կաթողիկէ համայնքին պատկանող ոչ մէկ ժողովրդապետութիւն գոյութիւն ունէր, այլ իր ջանքերուն շնորհիւ՝ ահա այսօր, Զմմառեան միաբանութիւնը գեղեցիկ համալիր մը ունի, որուն մէջ կան եկեղեցի եւ զանազան նպատակներու ծառայող սրահներ, շնորհիւ Զմմառու Տիրամօր: Թորոնթոյի մէջ նաեւ Հայր Գիրէջեանի հետ միասնաբար մատուցինք Սուրբ եւ Անմահ պատարագ, որուն աւարտին՝ Հայր Գիրէջեան զիս ծանօթացուց եկեղեցւոյ մէջ գտնուող հաւատացեալ հոծ բազմութեան»:

«Ապա մեկնեցայ Մոնթրէալ, ուր զիս ընդունեց Գերյ. Հ. Գէորգ Ծ. Վրդ. Զապար-

եան, որ տարիներէ ի վեր ժողովրդապետն է Մոնթրէալի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեւոյ, այցելեցի նաեւ մեր վարժարանը, ուր յաջորդաբար հանդիպումներ ունեցայ Հ. Պօղոս Գազանճեանի եւ Հ. Անտոն Շատարեւեան վարդապետներուն հետ»:

«Գանատայէն ետք՝ ուղղուեցայ Միացեալ Նահանգներ: Այցելեցի Նիւ Ճըրսի, ուր հանդիպում ունեցայ Զմմառու վանքի նախկին մեծաւոր, Առաջնորդ՝ Գերապայծառ Միքայէլ Եպս. Մուրատեանի հետ: Ապա մեկնելով Ֆիլատելֆիա, տեսակցութիւն մը ունեցայ Ժողովրդապետ՝ Հ. Միքայէլ Վրդ. Պասսալէյի հետ: Այնտեղ մատուցի Սուրբ պատարագ ներկայութեամբ հաւատացեալ հոծ բազմութեան մը: Ապա շարունակելով իմ հովուական այցելութիւնս, Ֆիլատելֆիայէն ուղղուեցայ Լոս Անճէլըս, ուր Կլէնտէյլ քաղաքին Հայ Կաթողիկէ համայնքին Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ՝ զիս դիմաւորեց տեղւոյն Ժողովրդապետ Հ. Անտոն Վրդ. Նորատունկեան, որուն հետ միասնաբար մատուցեցինք Սուրբ եւ Անմահ պատարագ, ներկայութեամբ մեծ թիւով հաւատացեալներու»:

Քանատայէն եւ Միացեալ Նահանգներէն ետք, շարունակելով իմ հովուական այցելութիւնս, ժամանեցի Ֆրանսա, ուր առաջին հերթին մայրաքաղաք Փարիզի մէջ, հանդիպեցայ Առաջնորդ Գերապայծառ՝ Յովհաննէս Եպիսկոպոս Թէյրուզեանին, ինչպէս նաեւ նախկին Առաջնորդ Գերապայծառ Գրիգոր Եպիսկոպոս Ղապրոյեանին եւ Փարիզի Ժողովրդապետ Հայր Գէորգ Վարդապետ Ասատուրեանին:

Անկէ ուղղուեցայ Լիոն, ուր հանդիպում ունեցայ Ժողովրդապետ՝ Թագադիր Օձրագոյն Վարդապետ Յովսէփ Քէլէքեանին, եւ Հայր Անդրանիկ Վարդապետ Ադամեանին հետ:

Հովուական այցելութիւնս աւարտեցի՝ այցելելով Վալանս եւ հանդիպում մը ունենալով, Զմմառու Միաբանութեան ամէնէն տարեց միաբան՝92-ամեայ Յովհաննէս Վարդապետ Սեֆերեանին հետ, որ իր հայրական խրատներն ու օրհնութիւնը տուաւ ինծի, բարձր գնահատելով վանքին մէջ կատարուող աշխատանքները, որոնց ինք մօտէն կը հետեւի հակառակ իր յառաջացած տարիքին:

Վերջապէս նշեմ, որ իմ հովուական այցելութիւնս կատարեցի հոգեկան խո՛ր գոհունակութեամբ, քաջ գիտակցելով, որ ան, եթէ ոչ ամբողջութեամբ, գէթ մասամբ ծառայեց իր նպատակին:

Միաբանական կեանքի եւ փոխ-գործակցութեան կարեւորութեան նկատմամբ, անհրաժեշտ էր նաեւ որ անգամ մը եւս շեշտուէր թէ բոլոր միաբանները, ո՛ւր ալ ըլլան, աշխարհի ո՛ր անկիւնն ալ գտնուին, կը պատկանին Զմմառու միաբանութեան մեծ ընտանիքին:

Նշեմ նաեւ, որ այս այցելութիւնը ունէր այլ նպատակ մը եւս՝ անձամբ հրաւիրել միաբան հայրերը ներկայ գտնուելու 4-9 Օգոստոս 2014-ին, Զմմառու Վանքին մէջ տեղի ունենալիք Միաբանութեան արտակարգ ընդհանուր ժողովին»:

2. Հարցում - Օգոստոս 4-9 թուականներուն տեղի ունեցաւ Զմմառեան Միաբանութեան արտակարգ ընդհանուր ժողով մը: Ի՞նչ կրնաք մեզի փոխանցել այդ ժողովին մասին:

Պատասխան - «Ինչպէս նախապէս արդէն նշեցի, իմ հովուական այցելութեանս նպատակներէն մէկն էր անձամբ հրաւիրել միաբան հայրերը այս արտակարգ ժողովին: Ինչո՞ւ այս արտակարգ ժողովը գումարեցինք: Թէեւ կանոնագիրքը չի պարտադրեր, որ նման ժողովներ տեղի ունենան յաճախ, սակայն տրուած ըլլալով, որ արդէն երեք տարի է ի վեր կը գտնուինք մեր պաշտօններուն վրայ, վարչութիւնն ու ես ուզեցինք որ ընդհանուր արժեւորում մը կատարուի, նախքան աշխատանքներու շարունակումը: Հետեւաբար Օգոստոս 4-9 տեղի ունեցած Միաբանական արտակարգ ընդհանուր ժողովին ընթացքին, որուն ներկայ գտնուեցան 36 Միաբաններ եւ քննարկուեցան հետեւեալ գլխաւոր կէտերը. Զմմառու միաբանութեան ընդհանուր իրավիճակը, Նորընծայարաններուն այսօրուան կացութիւնը, կոչումի տագնապը, Հայաստանի մէջ Զմմառու Միաբանութեան ներկայութիւնը, Զմմառու Միաբանութեան գրանցումը Հայաստանի մէջ, Զմմառու Միաբանութեան դիմագիծը, եւ վերջապէս արժեւորում կատարուեցաւ ներկայ վարչութեան եռամեայ գործունէութեան վրայ, յատկապէս շեշտը դրուելով շինարարական-մատակարարական, հովուական, բարոյական եւ մշակութային աշխատանքներուն վրայ: Եւ կարելի է ըսել որ, ներկաներուն վկայութեամբ, այս երեք տարիները իսկապէս յաջող տարիներ էին, Փառք Աստուծոյ»:

3. Հարցում - Սակայն, նախքան ժողովը՝ պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ «Արծիւեան» յարկին: Քանի՞ մասերէ բաղկացած է այս յարկը: Ինչո՞ւ համար զայն կոչեցիք Արծիւեան յարկ կամ սրահ կամ ժողովասրահ:

Պատասխան - «Ինչպէս գիտէք, Զմմառու միաբանութեան հիմնադիրն է Աբրահամ Արծիւեան Կաթողիկոսը, որ նաեւ հիմնեց Զմմառու ներկայ վանքը, որպէսզի առաքեալներ ուղղարկէ հայ կաթողիկէ համայնքին, աշխարհի տարբեր կողմերը: Սակայն, դժբախտաբար ինք վախճանեցաւ նախքան վանքի շինարարական աշխատանքներու աւարտը եւ չկրցաւ իր հոգեւորական կեանքը ապրիլ այս վանքէն ներս: Հետեւաբար ի պատիւ իրեն, կառուցեցինք «Արծիւեան» յարկը, որ կ՚ընդգրկէ մեծ ժողովասրահ մը, որը օժտուած է արդիական բոլոր սարքերով: Կան նաեւ փոքր սենեակներ, որոնք պիտի օգտագործուին զանազան տեսակի եւ բնոյթի հանդիպումներ կայացնելու համար: Նոյն յարկին վրայ՝ կան նաեւ աւելի փոքր ժողովասրահ մը, ինչպէս նաեւ երկու գրասենեակներ քարտուղարութեան համար, եւ մեծ ընդունելութեան սրահ մը: Նշեմ նաեւ, որ այս «Արծիւեան յարկ»ին բացումը կատարուեցաւ, միաբանական արտակարգ ժողովի նախօրեակին: Հետեւաբար 36 Միաբաններուն ներկայութիւնը այս բացման հանդիսութեան տարբեր շունչ եւ ոգեւորութիւն տուաւ ներկաներուն»:

Սփիւռքի Նախարարութիւն - Երեւան
24 Օգոստոս 2012

4. Հարցում - Գերապայծառ Տէր, Միջին Արեւելքի իրավիճակը բաւական մտահոգիչ է, իրաքանչիւր Քրիստոնեայի համար, յատկապէս՝ հայ ժողովուրդին համար: Երիտասարդ սերունդը կը գաղթէ դէպի օտար ցամաքամասեր, ուր նաեւ կը հաստատուի: Իսկ շատեր բարեբախտաբար կը հաստատուին Մայր Հայրենիքի մէջ: Այս մասին անդրադառնալով, արդեօ՞ք Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութիւնը յատուկ ծրագիր մը կը մշակէ Հայրենիքէն ներս նոր առաքելութիւն մը հաստատելու:

Պատասխան - «Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութիւնը կ'ապրի իր հայրենիքին շունչով, սակայն դժբախտաբար մինչեւ այսօր ան գրանցուած չէ՛ Հայաստանի մէջ, հակառակ մեր բոլոր ջանքերուն, աշխատանքներուն եւ պատկան մարմիններուն հետ կատարուած հանդիպումներուն: Այս ծրագրին ես անձամբ կը հետեւիմ ահա՛ երեք տարիներէ ի վեր, որպէսզի Միաբանութիւնը կարենամ գրանցել: Սակայն մինչեւ այսօր՝ տակաւին յստակ չէ իսկական պատճառը, որուն համար Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութիւնը չի գրանցուիր Հայաստանի մէջ: Հակառակ այս բոլորին, Միաբանութիւնը պիտի բազմապատկէ իր ջանքերը, որպէսզի կարելի ըլլայ մօտիկ ապագային, Հայաստանի մէջ գրանցուիլ, մանաւանդ որ մենք միշտ միաբան ունեցած ենք Հայաստան: Սակայն խնդիրը կը կայանայ այն հարցին շուրջ, թէ ինչպէ՞ս կարելի է որպէս Միաբանութիւն գործել Հայաստանի մէջ եւ ոչ թէ միայն անհատ միաբան ուղղարկել Հայրենիք: Սակայն կը սպասենք գրանցումի հարցի լուծման, որպէսզի կարելի ըլլայ հոն հողաշերտ մը առնել եւ եկեղեցի կառուցել, երիտասարդական կեդրոն, ընծայարան եւ զանազան նպատակներու ծառայող սրահներ:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին
24 Օգոստոս 2012

Նկատի ունենալով Միջին Արեւելքի ներկայ ապահովական վտանգաւոր կացութիւնը, շրջանային այս իրադարձութիւնները կը պարտադրեն մեզի իրապաշտ ըլլալու եւ մեր ուժերը կեդրոնացնելու մեր հայրենիքին՝ Հայաստանի վրայ»:

5. Հարցում - Ձեր վարչութեան յառաջիկայ երեք տարիներուն ընթացքին՝ ի՞նչ պիտի ըլլան Զմմառու վանքի զանազան բնոյթի շինարարական, մշակութային եւ հովուական աշխատանքները:

Պատասխան - «Մեզի համար անհրաժեշտ է, որ շինարարական աշխատանքները շարունակուին, հակառակ կատարուող բոլոր քննադատութիւններուն, որովհետեւ Աստուծոյ տունը պէտք է ամէնէն գեղեցիկ վայրը մնայ: Եւ այս Միաբանութիւնը եթէ պիտի գոյատեւէ, չի կրնար դաշտերու մէջ գոյատեւել, այլ պէտք է քայլ պահէ արդիականացած աշխարհին հետ եւ լրացնէ իր կարիքները:

Այս երեք տարուան ընթացքին՝ իրագործուեցան մշակութային ծրագիրներ, որոնք պիտի շարունակուին յառաջիկայ տարիներուն, եւ քանի որ Զմմառու վանքը տո՛ւնն է հայութեան, ուստի այնտեղ յաճախ մշակուելու են հոգեւոր ծրագիրներ, գեղարուեստական յայտագիրներ, որպէսզի կարելի ըլլայ երիտասարդութիւնը կապել եկեղեցւոյ, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ յարկին տակ ստեղծել ընտանեկան սրբութիւն: Հովուական ծրագիրներու շարքին, Միաբանութիւնը կը պատրաստուի այս տարի եւս մեծ շուքով նշելու եւ կազմակերպելու Մայիս ամսուան վերջին կիրակի օրուան պատարագը, ինչպէս նաեւ Օգոստոս ամսուան ընթացքին նշուող Վերափոխման տօնը: Անշուշտ այս բոլորին կողքին՝ կը կատարուին նաեւ պատարագներ եւ զանազան ձեւի հոգեւոր ձեռնարկներ»:

6. Հարցում - Շաբաթ 14 Փետրուար 2015-ին, Զմմառու մայրավանքէն ներս տեղի պիտի ունենայ «Հայոց Ցեղասպանութիւնը եւ Արխիւները» խորագրով գիտաժողով մը: Կրնա՞ք մեզի փոխանցել այս համագումարին մանրամասնութիւնները: Որո՞նք են դասախօսները: Ի՞նչ են քննարկուելիք նիւթերը:

Պատասխան - «Այս տարի՝ համա՛յն հայութիւնը մեծ շուքով կ'ոգեկոչէ Մեծ Եղեռնի Հարիւրամեակը: Նախագահութեամբ Տաճն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս Պատրիարքի Ամեն. եւ Գերդ. Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ.ի, կազմակերպութեամբ՝ Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան եւ Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակի Լիբանանի

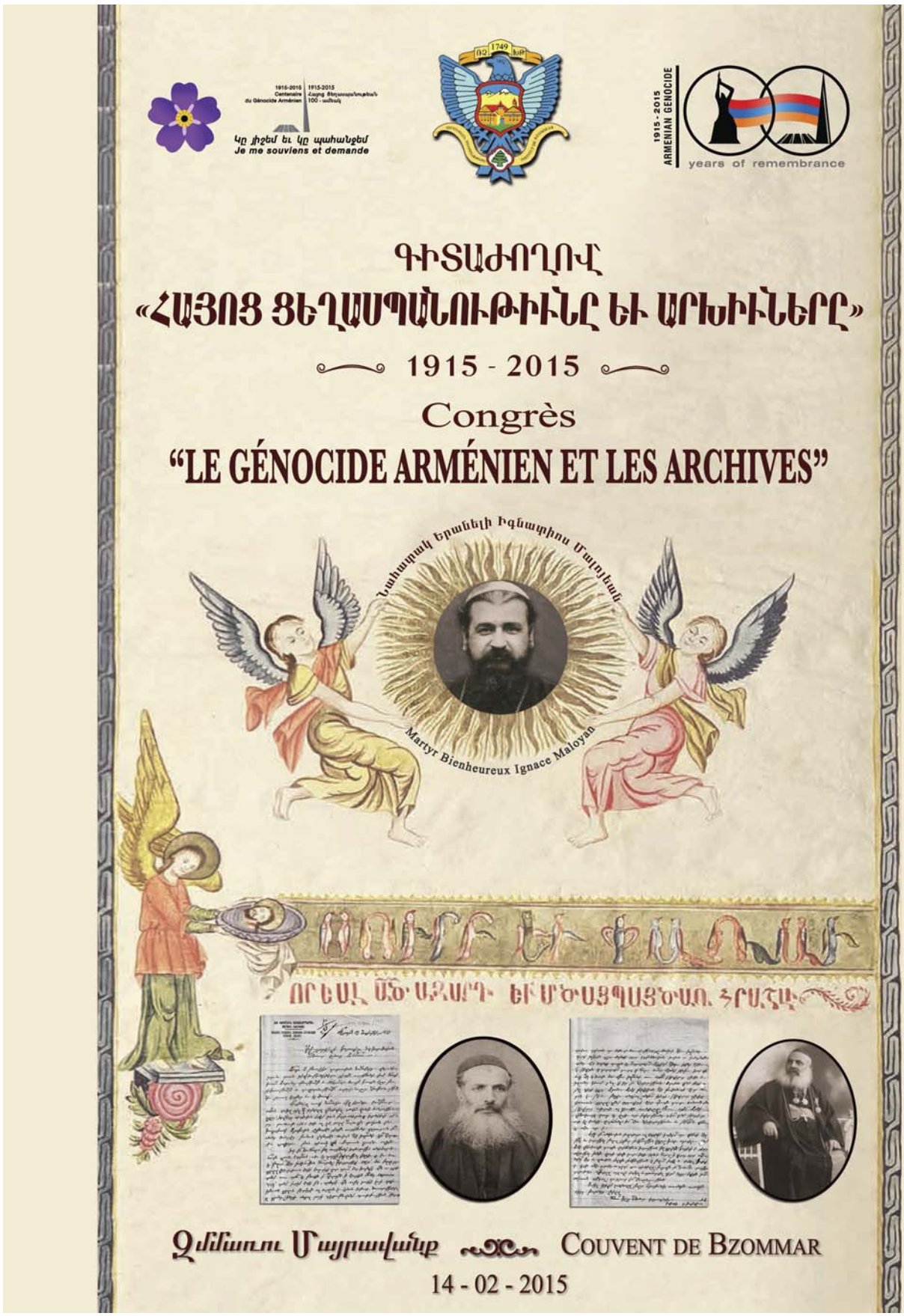
1915-2015 Centenaire du Génocide Arménien
1915-2015 Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակ
Կը յիշեմ եւ կը պահանջեմ
Je me souviens et demande
1749
1915 - 2015 ARMENIAN GENOCIDE
years of remembrance
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ
«ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՐԽԻՒՆԵՐԸ»
1915 - 2015
Congrès
"LE GÉNOCIDE ARMÉNIEN ET LES ARCHIVES"
Նահատակ Եպսկոպոս Իգնատիոս Մալոյեան
Martyr Bienheureux Ignace Maloyan
Զմմառու Մայրավանք
COUVENT DE BZOMMAR
14 - 02 - 2015

Կեդրոնական Մարմնին, միօրեայ Գիտաժողով մը տեղի պիտի ունենայ Հայ Կաթողիկէ Զմմառու վանքին մէջ, Շաբաթ 14 Փետրուար 2015ին: Զեկուցման գլխաւոր նիւթերը պիտի ըլլան Հայոց Մեծ Եղեռնի մասին արխիւներո՛ւ մէջ պահպանուած վկայութիւններ եւ յատուկ կերպով՝ հետեւեալ արխիւներու մէջ պահպանուած վկայութիւնները.

Ա. Զմմառու Միաբանութիւնը եւ նահատակ Իգնատիոս Մալոյեանը

Բ. Վատիկանեան արխիւներ

Գ. Միջին-Արեւելեան արխիւներ

Դ. Միջազգային արխիւներ

Գիտաժողովին իրենց մասնակցութիւնը պիտի բերեն Հայ ժողովուրդի մշակութային արժէքներու նախանձախնդիր ու երկարամեայ եւ բազմաբեղուն գործունէութեան տէր հայագէտներ, յանձինս՝ Երեւանի Մաշտոցեան Մատենադարանի Ձեռագրատան Գլխաւոր Աւանդապահ՝ Պրն. Գէորգ Տէր Վարդանեանի, իբր գլխաւոր նիւթ ունենալով. «Մեծ Եղեռնին Հայերէն ձեռագիրներու կորուստը»: Պրն. Յարութիւն Գէորգեան պիտի զեկուցէ «Մեծ Եղեռնը Միջազգային արխիւներուն մէջ», Հռոմէն՝ Պրն. Մարգօ Եագոպ «Վատիկանեան արխիւներու» մասին, իսկ Միջին-Արեւելքի արխիւներու մասին պիտի զեկուցէ Լոս Անճելըսէն Պրն. Վահրամ Շէմմասեան: Հուսկ 1915-ի նահատակ Զմմառու միաբան՝ Երանելի Մալոյեանի մասին պիտի զեկուցէ Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կռանեան:

Համագումարին ներկայ պիտի գտնուին Պետական պատասխանատուներ, բարձրաստիճան հոգեւորականներ, պաշտօնական անձնաւորութիւններ, Ակադեմականներ եւ Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակի Պէյրութի Միջ-համայնքային Յանձնախումբի անդամները»:

7. Հարցում - Ձեր կարծիքով, այս գիտաժողովը ի՞նչ ձեւով կրնայ դրական ներդրում մը բերել հայկական հարցին յառաջխաղացքին:

Պատասխան - «Մեծ Եղեռնի հարիւրամեակին նուիրուած այս միօրեայ Գիտաժողովը նոր շունչ եւ ոգի պիտի փոխանցէ համայն հայութեան եւ յատկապէս Լիբանանահայութեան ու նոր սերունդին, անմահացնելով յիշատակը մեր մէկ ու կէս միլիոն նահատակաց, ինչպէս նաեւ առիթ մը պիտի հանդիսանայ արխիւներու մէջ պահուած իրականութիւններու ճամբով՝ համայն աշխարհին ցոյց տալու, որ կարելի չէ հերքել Օսմանեան Կայսրութեան կողմէ Հայ ժողովուրդին դէմ գործադրուած Ցեղասպանութիւնը: Նշենք նաեւ, որ Գի-

տաժողովէն ետք՝ պիտի հրապարկուի Գրքոյկ մը՝ հայերէն եւ օտար լեզուներով, որուն մէջ պիտի հրատարակուին արխիւներուն մէջ տեղ գտած փաստերն ու իրականութիւնները»:

8. Հարցում - Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակի այս տարուան ընթացքին, ի՞նչ են այս գիտաժողովին յաջորդող ձեռնարկները:

Պատասխան - «Եղեռնի մէկ ու կէս միլիոն նահատակներուն շարքին, Զմմառու Միաբանութենէն նահատակուած են նաեւ 16 առաքեալներ, գլխաւորութեամբ Երանելի Իգնատիոս Արքեպիսկոպոս Մալոյեանին: Հետեւաբար Միաբանութիւնը չի կրնար ձեռնածալ մնալ: Կան մշակութային թէ այլ բնոյթի զանազան ծրագիրներ, որոնց մասին յառաջիկայ ամիսներուն աւելի մանրամասն յայտարարութիւններ պիտի կատարենք: Սակայն պէտք է ընդգծել որ այս բոլոր ձեռնարկները կը հետապնդեն մէկ նպատակ. մեր Դատը ներկայացնել օտարներուն»:

9. Հարցում - Ի վերջոյ, այսօրուայ հրատապ քաղաքական եւ եկեղեցական հարցերը շօշափելէ եւ ձեր պարզած յստակացումներուն աւարտին, ի՞նչ պիտի ըլլար ձեր մաղթանքը համայն հայութեան, ի միտի ունենալով նաեւ անշուշտ կղերական դասը եւ աշխարհական խաւը:

Պատասխան - «Գիտէք թէ Եկեղեցւոյ ընտանիքը բաղկացած է առաջին հերթին կղերականներէ, ապա նաեւ աշխարհականներէ: Հետեւաբար՝ որպէսզի Եկեղեցւոյ մարմինը առողջ ըլլայ, անհրաժեշտ է որ անոր երկու թեւերն ալ ըլլան առողջ: Եթէ մինչեւ այսօր Եկեղեցին չյաջողեցաւ աւելի հասկնալի ոճով խօսիլ հաւատացեալներուն հետ եւ մտերմիկ ու շարունակական կապ մը ստեղծել անոնց հետ, ապա կը մաղթեմ որ այդ կապը մշակուի երկու կողմերուն միջեւ, որպէսզի կարելի ըլլայ գործակցաբար դիմագրաւել մեր դէմ ծառացած բոլոր դժուարութիւնները: Եւ վերջապէս կ՚ուզեմ շեշտել, որ այն ինչ որ, Օսմանցի թուրքը չյաջողեցաւ ընել հայութեան, զայն մենք մեր ձեռքով չընենք, քանդելով մեր միասնականութիւնն ու ինքնութիւնը, մոռնալով մեր հաւատքը, լեզուն եւ անհատականութիւնը: Այլ մնանք հաւատացեալ քրիստոնեայ հայեր»:

Հարցազրոյցը վարեց՝
Ծովակ Թազեան-Թիւթելեան

30 Յունուար 2015

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՆԱՏԱ - Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ

4-9 Օգոստոս 2014-ին, Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութիւնը իր արտակարգ ընդհանուր ժողովը գումարեց Զմմառու դարաւոր վանքի նորակառոյց «Արծիւեան» սրահին մէջ, նախագահութեամբ՝ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, հրաւէրով եւ կազմակերպութեամբ Միաբանութեան Պատրիարքական Փոխանորդ՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Օ.Վ. Մուրատեանին եւ Վարչութեան:

Այս առթիւ՝ Զմմառու դարաւոր վանքը իր խնկաբոյր կամարներուն ներքեւ ընդունեց աշխարհի չորս կողմերէն հաւաքուած միաբան հայրերը, եպիսկոպոսներն ու վարդապետները:

ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ 15-ԱՄԵԱՅ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դիւան Զմմառու Մայրավանքի

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Պատրիարքին գահակալութեան 15-րդ տարեդարձին առթիւ՝ Աշրաֆիէի Կաթողիկէ Հայոց Պատրիարքարանի Սրբոյ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ մէջ, Ուրբաթ 24 Հոկտեմբեր 2014 -ի երեկոյեան, հանդիսաւոր արարողութիւն տեղի ունեցաւ, ի ներկայութեան Հայ Կաթողիկէ եկեղեցական դասուն, Գերապայծառ, Գերապատիւ եւ Արժանապատիւ Հայրերու, Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Հայրերու, յարգոյ հիւրերու, հաւատացեալ ժողովուրդին, ինչպէս նաեւ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ եւ համայնքիս պատանի, երիտասարդ, աւագ եւ կրտսեր սերունդի ներկայացուցիչներու:

Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Ս. Միքայէլ եւ Երան. Մալոյեան Դպրեվանքի սաները հոգեպարար այս արարողութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին, գոհաբանական աղօթքներ կարդալով եւ Հայ Եկեղեցւոյ շարականոցէն հատուածներ երգելով, Հոգեւոր Տիրոջ ի խորոց սրտէ մաղթելով քաջառողջութիւն եւ արեւշատութիւն՝ այս դժուարին օրերուն իր հովուապետական առաքելութեան մէջ:

Գոհաբանական արարողութեան ընթացքին՝ Ամեն. Հոգեւոր Տէրը խոր յուզումով շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ փառք տուաւ Ամենաբարին Աստուծոյ՝ Եկեղեցւոյ, ազգին ու հաւատացեալ ժողովուրդին իր ծառայութեան տասն եւ հինգ տարիներու ընթացքին իրեն պարգեւած շնորհքներուն համար: Միաժամանակ շեշտեց աշխարհականներու առաքելութեան կարեւորութեան Եկեղեցիէն ներս, հաւաստիացնելով որ իւրաքանչիւր քրիստոնեայ որ իր ձակտին մկրտութեան դրոշմը կը կրէ, կոչուած է դառնալու աւետարա-

նիչ մը:

Այս գիտակցութեամբ ու պատրաստակամութեամբ օժտուած աշխարհականները Եկեղեցւոյ մարմնին անդամներն են, ըսաւ ան, եւ իւրաքանչիւրը ունի իր կարեւոր տեղն ու պարտականութիւնը:

Գոհաբանական արարողութեան աւարտին, Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ ընդունեց ներկաներուն շնորհաւորութիւնները ու բարեմաղթութիւնները, որոնց թարգմանը հանդիսացան Զմմառու դպրեվանքի նորընծաները Հայրապետական օրհներգի կատարումով:

ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս վերջին մի քանի տարիները, Ամեն. Հոգեւոր Տիրոջ եւ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ սիւնհոդոսական Հայրերուն համար դժուար տարիներ եղան, յատկապէս երբ ականատես եղան թէ ինչպէս Մերձաւոր Արեւելքի քրիստոնեաները գաղթի եւ ֆիզիքական կորուստի առջեւ կը գտնուին, դէպքեր որոնք կը յիշեցնեն Հայոց Մեծ Եղեռնը:

Ամեն. Հոգեւոր Տէրը, հակառակ իր յառաջացած տարիքին, յաջորդաբար այցելեց Միացեալ Նահանգներ եւ Եւրոպա, ներկայ եղաւ խորհրդաժողովներու, մաս-

Պոլիս, հովուական Այցելութիւն
16 Սեպտեմբեր 2014

Հոգեւոր Տէրը Բարթողիմէոս Պատրիարքին հետ
17 Սեպտեմբեր 2014

նակցեցաւ միջազգային կազմակերպութեանց նախաձեռնած հանդիպումներուն: Ան արեւելեան ու արեւմտեան քրիստոնեայ աշխարհի հոգեւոր պետերուն հետ միասնաբար, քաղաքակիրթ աշխարհին կոչ ուղղեց տէր կանգնիլ Արեւելքի քրիստոնէութեան, զերծ պահելով զանոնք զանգուածային ջարդի եւ գաղթի վտանգէն: Պատրիարք Հայրը այցելեց նաեւ Հայաստան՝ Երեւան, ուր տեսակցութիւն ունեցաւ Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Հայրապետին, Հանրապետութեան Նախագահ՝ Սերժ Սարգսեանին եւ պատասխանատու անձնաւորութեանց հետ, որոնք շրջանի իրավիճակին տեղեակ պահեց, յատկապէս Սուրիահայութեան մասին:

Արդարեւ՝ Պատրիարք Հօր եւ Սիւնհոդոսական Հայրերուն համար խոր մտահոգութիւն կը պատճառէ Միջին Արեւելքի իրավիճակը, մասնաւորապէս՝ Հիւսիսային Իրաքի, Պաղտատի, Հալէպի, Դամասկոսի եւ Քեսապի մէջ ապրող քրիստոնեայ տարբեր համայնքներու եւ Հայութեան տխուր վիճակը: Կեանքը հոն անհանդուրժելի դարձած է քիստոնեաներուն համար: Մեր տառապեալ եղբայրներուն եւ քոյրերուն ցաւը ամոքելու եւ անոնց յոյս ներշնչելու համար, Ժողովական Հայրերը բազմիցս աչքէ անցուցած են անտէր ու անտիրական

ժողովուրդին նեցուկ կանգնելու զանազան կարելիութիւնները եւ անոնց ապագայի բարելաւումի միջոց գտնելու:

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿ

Ինչ կը վերաբերի Հայոց Մեծ Եղեռնին, 100-ամեակի ոգեկոչման Յանձնախումբը որոշում կայացուցած է 2015 թուի Փետրուար ամսուն միօրեայ գիտաժողով մը գումարել: Յանձնախումբի անդամները յարմար դատած են, որ այս գիտաժողովը գու-

Նահատակաց Յուշակոթող Խաչքար – Զմմառ

մարուի Զմմառու Տիրամօր պատմական վանքին մէջ, գլխաւոր նիւթ ունենալով Լիբանանի, Վատիկանի եւ Միջազգային արխիւներու մէջ գտնուած յիշատակութիւնները Մեծ Եղեռնի մասին: Նոյն առթիւ պիտի անդրադառնայ նաեւ Հայ ժողովուրդի կրած մշակութային կորուստին:

Հայոց ցեղասպանութեան հարիւրամեակին ոգեկոչման ծիրէն ներս, յատուկ յանձնախումբ մըն ալ կազմուած է Սիւնհոդոսական Հայրերու կողմէ, որ կ'աշխատի նահատակներու երանացման հարցով, որպէսզի Կաթողիկէ Ընդհանրական Եկեղեցին ճանչնայ Հայ ժողովուրդի նահատակները որպէս երանելիներ, յատուկ տօն կարգաւորելով այս առնչութեամբ:

Ս.ՊԱՏԱՐԱԳ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

Ի դէպ՝ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ գահակալ՝ Ամեն. Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Պատրիարք Հօր եւ Սիւնհոդոսական Հայրերուն միասնական ջանքերուն շնորհիւ, Ֆրանչիսկոս Սրբազան Քահանայապետը կարգաւորած է որ ի յարգանս Հայ ժողովուրդի մէկ ու կէս միլիոն նահատակներուն՝ 2015 թուի Ապրիլ ամսուն՝ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Հովուապետը Հայրապետական Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանէ Վատիկանի Ս. Պետրոս Տաճարին մէջ: Արարողութեան պիտի նախագահէ Սրբազան Քահանայապետը: Այս առթիւ պիտի

Համապատարագ Հռոմի Պապին հետ

հրաւիրուին հայ թէ օտարազգի եկեղեցական Հայրեր, պետական անձնաւորութիւններ, դիւանական ներկայացուցիչներ, միջազգային թէ ազգային կազմակերպու-

թեանց ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ հանրածանօթ հայագէտներ եւ հայասէր պատմաբաններ:

Հայրապետական այս սուրբ պատարագը պիտի մատուցուի 12 Ապրիլ 2015-ին: Կոչ կ'ուղղենք մեր ժողովուրդին բոլոր գաւակներուն, որ իրենց մասնակցութիւնը բերեն այս հանդիսաւոր եւ պատմական արարողութեան:

Այս նախաձեռնութիւնը Հայ ժողովուրդի ժամանանակից պատմութեան մէջ մեծ նշանակութիւն պիտի ունենայ, որովհետեւ անգամ մը եւս ցոյց պիտի տայ թէ եկեղեցին արդարութեան կողքին է, վկայ է պատմական այս ահաւոր ոճիրին, եւ թէ ան կը զգայ եւ կը գիտակցի թէ Հայ ժողովուրդը ինչպիսի ահաւոր ոճիրի մը զոհը գացած է, աշխարհի պետութիւններէն եւ Միացեալ ազգերու կազմակերպութենէն պահանջելով մարդկային արդարութիւն, իսկ ներկայ թուրք իշխանութիւններէն Ցեղասպանութեան ճանաչում եւ հատուցում:

Հայ եկեղեցւոյ կողմէ մէկ ու կէս միլիոն նահատակներու սրբադասման գործընթացին վերաբերեալ, Հայ Կաթողիկէ եկեղեցին խորհրդակցութեան մէջ է Հայ եկեղեցւոյ Նուիրապետական կարգերու՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, Երուսաղէմի եւ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեանց հետ, որպէսզի սրբադասումը իրականանայ:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Սիւնհոդոսական Հայրերը աշխատանք կը տանին հայ միջնադարեան վանականութեան խորհրդանիշ՝ Գրիգոր Նարեկացիի Ընդհանրական Եկեղեցւոյ Վարդապետ հռչակելու ուղղութեամբ: Ինչպէս գիտենք, 10-րդ դարուն Հայ ժողովուրդը համեմատաբար խաղաղ շրջան մը ապրելով՝ Հայու ստեղծագործ ոգին իր գագաթնակէտին հասցուց: Հրաշակերտ տաճարներ, նորակառոյց քաղաքներ, կրթական օճախներ, վանքեր ծաղկեցուցին Հայոց աշխարհը: Այդ օրերուն է որ Գրիգոր Նարեկացի, Նարեկայ վանքի իր խուցին մէջ Աստուծոյ եւ մարդու, երկնքի ու երկրի, կեանքի ու մահուան, մեղքի եւ զղջումի մասին իր խորհրդածութիւնները մագաղաթի վրայ գրի առնելով, Հայ ժողովուրդին ժառանգ թողուց հսկա-

Ս. Գրիգոր Նարեկացիի Միջազգային Բ. Գիտաժողով
12-14 Հոկտեմբեր 2009

յական հարստութիւն մը, իր «Մատեան Ողբերգութեան» աղօթքներով, մեկնութիւններով, ներբողական ճառերով եւ խրատներով: Այսօր ո՛չ միայն Հայութիւնը, այլեւ համայն քրիստոնեայ եկեղեցին կը հիանայ այս հանճարեղ մտքին հոգեկան ազնուութեան դիմաց: Այս մեկնակէտէն՝ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցին, գլխաւորութեամբ Ամեն. Հոգեւոր Տիրոջ եւ Սիւնհոդոսական Հայրերուն, Ս. Գրիգոր Նարեկացին Ընդհանրական եկեղեցւոյ Վարդապետ հռչակելու ուղղութեամբ աշխատանք կը տանի, որուն զուգահեռ՝ սուրբին ստեղծագործութիւնները կը թարգմանուին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ըսինք՝ Պատրիարք Հայրը իր գահակալութեան տասն եւ հինգ տարիներու ընթացքին, բազմիցս այցելեց Հայաստան: Այս այցելութեանց ընթացքին Հայրենի հոգեւոր թէ պետական իշխանութեանց հետ տեսակցութեանց ընթացքին ան յաճախ արտայատուեցաւ Հայաստան-Սփիւռք համագործակցութեան անհրաժեշտութեան: 2014 թուի 19-20 Սեպտեմբերին, Հայաստան-Սփիւռք հինգերորդ համաժողովին՝ Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը իր պատգամին մէջ, շեշտելով Հայ ժողովուրդի միասնականութեան գաղափարին վրայ, ըսաւ. «Հայկական Պետութիւնը համայն Հայութեան թիկունքն է, իսկ Հայաստանն ալ համայն Հայութեան նուիրական Հայրենիքը: Առաջնահերթութեանց առաջնահերթը՝ է ու կը մնայ մեր միասնականութիւնը, որ մեր բոլոր նախաձեռնութիւնները, առաջադրանքներն ու պայքարները զօրացնող ուժը պիտի ըլլայ: Ան իր արտայայտութիւնը պէտք է գտնէ ո՛չ միայն մեր պատմական եւ հաւաքական յիշողութեան մէջ, այլ մեր պահանջատիրութիւնը յարաճուն վճռականութեամբ շարունակելու մեր անկոտրում կամքին մէջ, համայն Հայութեան առջեւ ծառացող նորագոյն խնդիրներուն լուծումը հետապնդելու մեր յանձնառութեան մէջ, «յիշելու եւ պահանջելու» կարգախօսը հետապնդելու աշխատանքին մէջ, մեր հրապարակային բոլոր ձեռնարկներուն մէջ»:

Ամեն. Հոգեւոր Տէրը յարգոյ ներկաներուն ուշադրութեան յանձնեց թէ. «2015-ի Ապրիլի 12-ին, Վատիկանի Սուրբ Պետրոսի Պազիլիքային մէջ, հայածէս մեծաշուք սուրբ Պատարագ պիտի մատուցուի, որուն ընթացքին Սրբազան Քահանայապետը պիտի տայ իր հայրական պատգամը: Սովորական ձեռնարկ մը պիտի չըլլայ ասիկա, այլ Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակին նուիրուած միջազգային ամէնէն հզօր արձագանգը ունեցող իրադարձութիւններէն մէկը, որովհետեւ այդ օրը սուրբ Պետրոսի Պազիլիքային մէջ համախմբուած պիտի ըլլան Կարդինալները եւ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ հոգեւորական բարձրա-

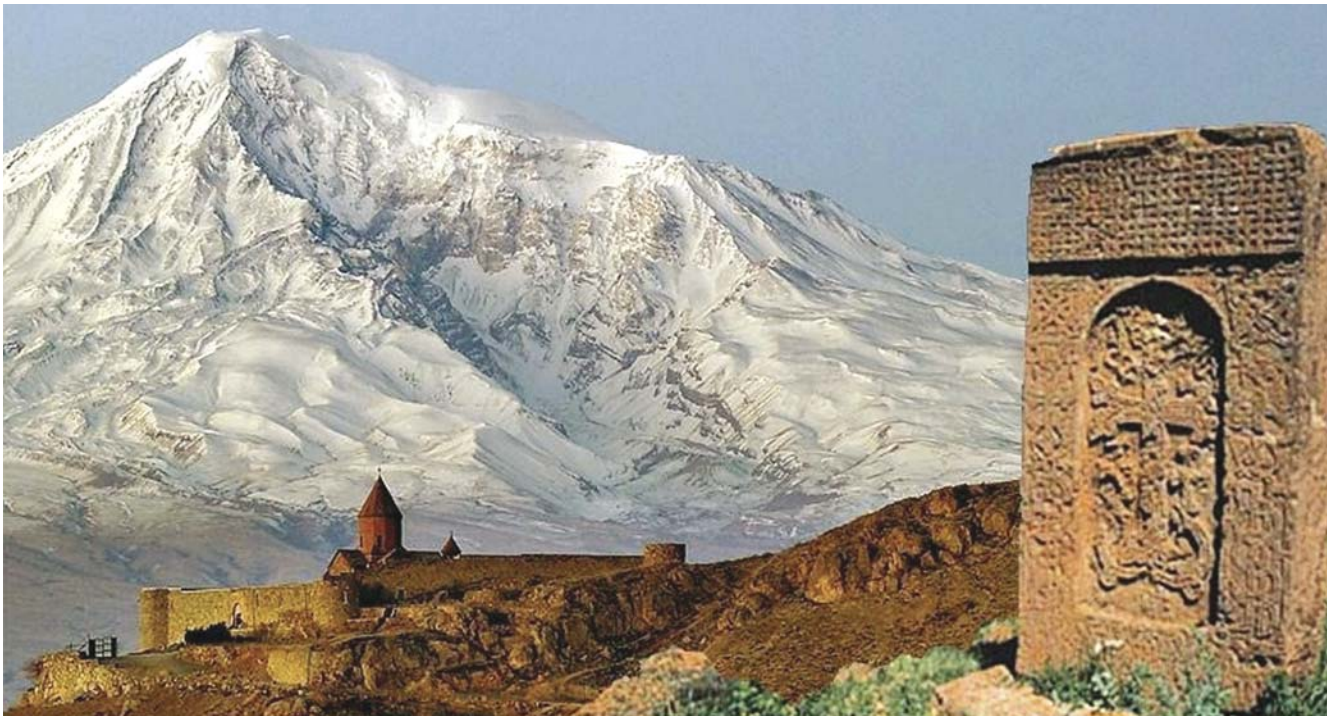

գոյն դասի ներկայացուցիչները, Վատիկանի մօտ լիազօր հարիւր ինիսուն օտար դեսպանները, ամէն երկրէ հայ եւ օտար հաւատացեալները, ինչպէս նաեւ հայածէս արարողութեանց վրայ բացուած պիտի ըլլան միջազգային զանգուածային լրատուամիջոցներուն լուսարձակները: Այս իրադարձութիւնը պիտի հանդիսանայ միաժամանակ՝ քրիստոնեայ աշխարհի մեծագոյն հոգեւոր Առաջնորդին կողմէ՝ 1915-ի աշխարհացունց Եղեռնը իբրեւ ցեղասպանութիւն դեռ եւս պաշտօնապէս ճանչնալ վարանող պետութիւններուն ուղղուած հրաւէր մը, ո՛չ միայն ճանչնալու 20-րդ դարու առաջի՛ն ցեղասպանութիւնը, այլ դատապարտելու զայն եւ պահանջելու անոր ճանաչումը»:

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆԸ

Տաճն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Պատրիարք Հօր համար՝ երիտասարդ սերունդի հայեցի դաստիարակութիւնը եւ քրիստոնէական հաւատքի եւ ազգային գիտակցութեան զարթօնքը առաջնահերթութիւն են, իսկ ընտանիքը՝ սրբութիւն է:

Հռոմի մէջ «Ընտանիքին մասին» Սիւնհոդոսին ընթացքին, Ամեն. Հոգեւոր Տէրը իր արտասանած խօսքին մէջ ըսաւ. «Ընտանիքի մարտահրաւէրները Աւետարանումի շրջագիծէն ներս՝ հետեւանքն են շրջապատի մշակոյթի նահանջին, կրօնական թուլութեան եւ զանգուածային հաղորդամիջոցներու վատ ազդեցութեան:

Արդարեւ, ընտանիքէն ներս ապրուած քրիստոնէական թերի կեանքով՝ կարելի չէ յաղթահարել կեանքի դժուարութիւններուն եւ աշխարհի գրաւիչ երեւոյթներուն:

Կրօնական պարտականութիւնները մեր կողմէն յաճախ սխալ հասկցուած են, անոնք կը կատարուին սիրալիր՝ բարեգութ եւ համբերատար Հայր Աստուծոյ հետ

Հանդիպում երիտասարդներու հետ

հանդիպումէ մը հեռու:

Ընտանիքը իր սրբութիւնը պահպանելու համար՝ պէտք է տօնական օրերուն եւ յատկապէս ուխտագնացութեանց՝ իր մասնակցութիւնը բերէ եւ պէտք չէ սահմանափակուի վարդարանի եւ կարգ մը ջերմեռանդութիւններու կատարումով:

Դժբախտաբար շատ մը քրիստոնեաներ չեն գիտեր ինչպէս աղօթել Աստուծոյ: Աղօթքը, որ Աստուծոյ խօսքին ընթերցումով եւ քարոզին ունկնդրութեամբ կ'ըլլայ, դադրած է նկատուելէ հանապազօրեայ սնունդ մը հոգիին համար, ինչպէս որ ամենօրեայ ճաշը, որ մարմինը կը սնուցանէ: Եթէ Աստուած հոն ներկայ չէ, քրիստոնեային կեանքը կը տկարանայ եւ կը դառնայ սատանային զոհը, ինչպէս որ երբ թթուածինը կը պակսի՝ մարմինը կը դառնայ ենթակայ հիւանդութիւններու»:

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ

Պատրիարք Հայրը իր գահակալութեան ամբողջ ժամանակաշրջանին հետամուտ եղաւ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ պայծառացման, ծիսական կեանքի բարեկարգման, ինչպէս նաեւ լաւագոյն ձեւով ճշմարիտ քահանաներ պատրաստելու նուիրական աշխատանքին:

Ամեն. Հոգեւոր Տէրը գնահատելի աշ-

Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ տարեկան Սիւնհոդոս - Զմմառ 2-10 Սեպտեմբեր 2014

խատանք տարաւ, աւելի եւս սերտացնելու Հայ Եկեղեցւոյ նուիրապետական Աթոռներուն եւ Կաթողիկէ Հայոց Պատրիարքութեան յարաբերութիւնները: Զմմառու վանքի ժամանակակից պատմութեան մէջ՝ մեծ նշանակութիւն ունեցաւ Բենեդիկտոս ԺԶ. Քահանայապետի պատմական այցելութիւնը, որ կը զուգադիպէր Հայ Կաթողիկէ Վերանորոգ Աթոռի հիմնադրութեան 270-ամեայ Յոբելեանին հետ: Ասիկա՝ Սրբազան Պապի մը անդրանիկ այցելութիւնն էր, որ կը կատարուէր Զմմառու վանք՝ ի յարգանս Հայ ժողովուրդի եւ ի պատիւ Ամեն. Պատրիարքին եւ Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան:

Իսկ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ՝ Սերժ Սարգսեանի կատարած պատմական այցելութիւնը Զմմառու պատմական Տիրամօր վանք, 2012 Նոյեմբեր 27-ին, վկայութիւն մըն է թէ ի՛նչպիսի հոգեւոր եւ մշակութային դերակատարութիւն ունին եւ անհրաժեշտութիւն մըն են Զմմառու դարաւոր վանքին գոյութիւնը եւ առաքելութիւնը սփիւռքահայ իրականութեան մէջ:

ՄԱՂԹԱՆՔ

«Ձուարթնոց»ի խմբագրութիւնը ի խորոց սրտի արեւշատութիւն կը մաղթէ Ամեն. Հոգեւոր Տիրոջ, անոր գահակալութեան տասն եւ հինգ ամեակի առթիւ: Ան որպէս ճշմարիտ հովիւ՝ կը հովուէ իր ժողովուրդը այս դժուարին օրերուն, կը զգայ անոր ցաւերը, կը տառապի անոր հետ: Կը մաղթենք որ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցին եւ Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութիւնը, Ամեն. Հոգեւոր Տիրոջ առաջնորդութեամբ՝ հաւատարիմ մնան իրենց կոչումին եւ առաքելութեան եւ հետեւին Քրիստոսի օրինակին, հասնելու համար խաղաղ նաւահանգիստ:

ԾԷՍԻՆ ԴԵՐԸ ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Արհի. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթագեան
Անդամ Զմմառու Պատրիարքական
Կղերի Միաբանութեան

Վստահաբար այս հարցումը ուղղուած է յաճախ կարգ մը քրիստոնեաներու կողմէ, որոնք քիչ թէ շատ կանոնաւոր կերպով եկեղեցի կը յաճախեն, կ'աղօթեն, խորհուրդները կ'ընդունին, բայց առ հասարակ կ'անգիտանան թէ ինչ է իմաստը կամ նպատակը այն արարքներուն, զորս յաճախ կը կատարեն ունակաբար, իբր պարտականութիւն:

Չենք կրնար մեղադրել զանոնք, որովհետեւ անոնց ստացած կրօնական դաստիարակութիւնը սահմանափակուած է դպրոցի տարիներէն մնացած տարրական գիտելիքներու, որոնք հազիւ թէ մռայլ հետքեր թողուցած են իրենց ենթագիտակցութեան մէջ կամ տարտամ յաշատակներու վերածուած: Զարմանալի չէ ուստի որ շատերու հոգեւոր կեանքը դարձած է շարք մը մեքենայական արարքներու, առանց իսկական առընչութեան իրենց առօրեայ կեանքին հետ:

Քրիստոնեան գիտէ սակայն թէ ինք հոգեւոր կեանք մը ունի սնուցանելիք, որու համար կարիքն ունի որոշ միջոցներու, որոնք սերտ եւ գիտակից յարաբերութիւն կը ստեղծեն ընդմէջ մարդուն եւ իր Արարչին, Աղբիւրը ամէն կեանքի:

ՀՈԳԻՆ ՍՆՈՒՆԴԻ ԿԱՐՕՏ ՈՒՆԻ

Եկեղեցին, միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդուն միջեւ, այդ շնորհքները մեզի մատչելի կը դարձնէ, Քրիստոսի իսկ կամքով, մատուցանելով զանոնք սուրբ խորհուրդներուն միջոցաւ: Խորհուրդները, որոնց նպատակը մարդիկը սրբութեան եւ փրկութեան առաջնորդել է, կազմուած են աղօթքներէ եւ որոշ խորհրդանշական արարքներէ, եւ մարդուն կ'ընկերանան կեանքին ամբողջ տեւողութեան, ծնունդէն ցմահ, իւրաքանչիւր հանգրուանին վրայ հայցելով Աստուծոյ յատուկ շնորհքը:

Խորհուրդներուն գագաթն է Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը, զոր Քրիստոս հաս-

Քահանայական Արծաթեայ Սաղաւարտ

Արծաթէ Բուրուառ Հին Վեհարան

տատեց որպէսզի իր Մարմինն ու Արիւնը տայ իրեն հաւատացողներուն, իբր մշտնջենաւոր հոգեւոր սնունդ, կարգելով նոյնիսկ զայն իբր անհրաժեշտ պայման՝ յաւիտենական կեանքն ստանալու: «Ով որ իմ մարմինս չ'ուտեր եւ իմ արիւնս չի խմեր, չի կրնար ինծի հետ յաւիտենապէս ապրիլ», ըսած է:

Ուրեմն, ծէսով, Եկեղեցին ուրիշ բան չէ ըրած եթէ ոչ՝ ամփոփել եւ կարգաւորել այդ բոլոր աղօթքներն ու շարժուձեւերը, որոնք կ'օժանդակեն՝ աւելի զգալի ու գրեթէ շօշափելի դարձնելու Աստուծոյ շնորհքները, տրուած ըլլալով որ մարդս բաղկացած է, ո՛չ միայն հոգիէ, այլ նաեւ մարմինէ, ուստի պէտք ունի նաեւ շօշափելի նշաններու, հոգեւոր մտքերու ըմբռնումը դիւրացնելու եւ մատչելի դարձնելու համար:

ԻՆՉ Է ՕԷՍԸ

Օէսին իմաստը աւելի լաւ պիտի ըմբռնենք, եթէ զայն բաղդատենք յունարէն համապատասխան եզրին հետ, զոր որդեգրած են եւրոպական բոլոր լեզուները: Արդարեւ, "liturgia", «լիթուրկիա» բառը կը նշանակէ «ժողովուրդին ծառայութիւնը» կամ պաշտամունքը: Անոր յատկանշականն է՝ հանրութեամբ կամ հասարակութեամբ մատուցուած արարք մը ըլլալը, մեր պարագային՝ ժողովուրդին հասարակաց, միասնական աղերսը, յարաբերութիւնը իր Աստուծոյն ուղղուած:

Քրիստոնէական կրօնքին մէջ, այդ պաշտամունքը կ'ընդգրկէ գլխաւորաբար Պատարագի զոհը, ամենավսեմ արտայայտութիւնը՝ արարածին մեծարանքին ու երախտագիտութեան իր Արարչին հանդէպ, քանի որ անիկա յարատեւ կրկնութիւնն է այն զոհաբերումին, զոր Աստուծոյ Որդին յանձն առաւ կատարել մարդիկը փրկելու համար, ի՛ր իսկ կեանքին նուիրումովը իբր փրկագին:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ՝ ՄԵՐ ԵՐԿՐԱՒՈՐ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

Օէսը կ'ընդգրկէ նաեւ սուրբ Խորհուրդները, որոնք, թիւով եօթը, կը սկսին մարդուն հոգեւոր ծնունդով, Մկրտութեամբ եւ Դրոշմով, եւ կ'աւարտին Հիւանդաց Օծումով, որ մարդը կը պատրաստէ իր վերջին ուղեւորութեան, տալով անոր հոգեւոր թէ մարմնաւոր կորովը այդ վերջին հանգրուանը կատարելու, զինուած՝ յոյսով եւ վստահութեամբ Աստուծոյ ողորմութեան հանդէպ:

Երկու խորհուրդներուն միջեւ, կը պարզուին մեր կեանքին իրերայաջորդ միւս հանդրուանները. ընտանիք կազմելու հա-

մար, այն ու կինը կը խոստանան Աստուծոյ առջեւ՝ փոխադարձ սէր ու հաւատարմութիւն, եւ ասոր համար կը հայցեն Աստուծոյ օրհնութիւնն ու օգնութիւնը, ստանալով Պսակի սուրբ Խորհուրդը: Այս խորհուրդը, օրհնելով անոնց սէրն ու միութիւնը, կ՚օրհնէ նաեւ կեանքի սերմը որ անոնց միջոցաւ պիտի ծլի ու ծաղկի ու յանգի ընտանիքի կազմութեան:

Իսկ, եթէ մարդիկ կը գգան թէ կանչուած են կեանքի բացառիկ ուղի մը որդեգրելու՝ Քրիստոսի հետեւելով ամբողջական նուիրումով, անոր առաքեալներուն հետքերուն վրայէն քալելով, անոնք կը ստանան Քահանայութեան կարգի խորհուրդը, որ զիրէն, ամենաբարձրն ու վսեմը, բացայայտօրէն՝ Քրիստոսի Մարմինն ու Արիւնը սրբագործելու եւ քրիստոնեայ ժողովուրդին մատուցանելու իշխանութիւնն է, զոր քահանան կ՚իրագործէ՝ սուրբ Պատարագի զոհաբերումին միջոցաւ: Անընդբռնելի խորհուրդ մըն է այս, զոր քահանան անարժանաբար կը ստանայ, ինչպէս ստացած էին Առաքեալները, երբ իրենց Վարդապետը, վերջին անգամ ընթրիքի նստած անոնց հետ, պատուիրած է որ անոնք ընեն ինչ որ Ի՛նքը ըրած է, այսինքն՝ հացն ու գինին փոխակերպել իր Մարմնին եւ Արիւնին: Այս Խորհուրդը, որ Քրիստոսի զոհաբերումը կը յիշատակէ, ծանօթ է մեզի նաեւ իբր Պատարագ, Հաղորդութիւն կամ Գոհութեան Խորհուրդ: Անոր մատուցումը, նոյնիսկ ամենօրեայ, քահանային համար պաշտօն կամ պարտականութիւն ըլլալէ աւելի, կարիք մըն է, անոր հոգեւոր կեանքին թէ՛ սնունդ է, թէ՛ հիմը եւ թէ՛ գագաթնակէտը: Նոյնիսկ հաւատացեալներ կան որոնք, երբ կրնան, առիթը չեն փախցներ այս հոգեւոր սեղանին մասնակցելու շաբթուայ մէջ իսկ:

Մասունքի Տուփ
Ձմմառու Թանգարան

Եպիսկոպոսական գաւազան
Ոսկեզօծ պղինձ

Սակայն, այսպիսի Խորհուրդ մը ստանալու արժանի ըլլալու համար, անհրաժեշտ է հոգեպէս մաքուր ըլլալ, այսինքն՝ զերծ ըլլալ մեղքի հետքերէն, որոնք մեզ Աստուծմէ կ՚անջատեն: Ասոր համար Քրիստոս աշակերտներուն տուաւ զօրութիւնը՝ ի՛ր անունով մեղքերու թողութիւն տալու. «Ինչ որ կ՚արձակէք երկրի վրայ, արձակուած պիտի ըլլայ երկնքի մէջ», - ըսաւ անոնց: Այդ իշխանութիւնը նախ ի՛նքը պէտք է ունենար անշուշտ. եւ ատոր փաստը տուաւ, երբ հիւանդ մը բժշկեց, ըրեն կը կարգէ հայր եւ հովիւ Աստուծոյ ժողովուրդին, ամենավսեմ վիճակը՝ որու կրնայ ցանկալ մարդ արարածը: Այսպէսով, անոնք կը դառնան ուղղակի Աստուծոյ անմիջական գործակատարները, քանի որ անոնց կը տրուի իշխանութիւն՝ մարդիկը սրբացնելու եւ առաջնորդելու դէպի իրենց փրկութիւնը:

Այդ բազմաթիւ առանձնաշնորհումնե-

Ոսկեզօծ Խաչ
Ձմմառու Թանգարան

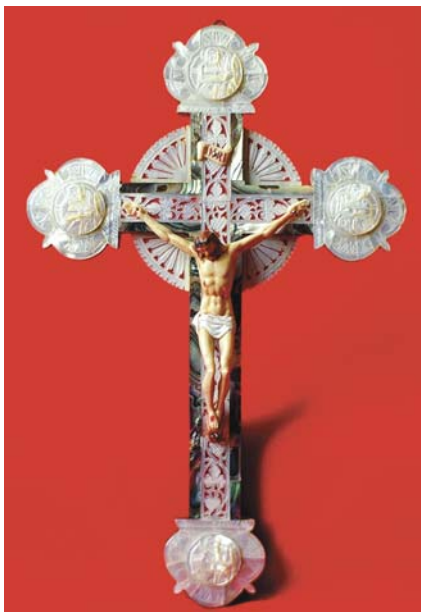

Փղոսկրէ Խաչ
Ձմմառու Թանգարան

բայց անկէ առաջ, անոր մեղքերը ներեց, գայթակղեցնելով Հրեաները.

«Ո՞վ կրնայ մեղքերը ներել Աստուծմէ զատ», բողոքեցին անոնք: Ճիշդ է. ո՞վ կրնայ մեղքերը ներել եթէ չունի աստուածային այդ կարողութիւնը: Հրաշքը զոր գործեց՝ զայն իբր իր աստուածային կարողութեան նշան առաւ: Աշակերտներուն տրուած այս իշխանութիւնը Եկեղեցին կը փոխանցէ քահանային՝ Ապաշխարութեան կամ Հաշտութեան Խորհուրդի տիտղոսով, որ ժողովուրդին կողմէ ճանչցուած է նաեւ իբր Խոստովանանք:

ԱՅԼ ԾԻՍԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐ

Եկեղեցին իբր ծիսական կը ճանչնայ նաեւ պաշտամունքի այլ կերպերը, որոնք կը կատարուին հաւաքական կերպով, այսինքն՝ ժողովուրդին մասնակցութեամբ: Այսպէս է ժամերգութիւնը կամ ժամակարգութիւը, որ շարքն է այդ աղօթքերուն, շարականներուն ու երգերուն, որոնք մեր Հայրերէն շարադրուած են, որպէսզի պաշտօնապէս կատարուին օրուայ զանազան ժամերուն. ասոր համար ալ անուանուած են նաեւ ժամասացութիւն, եւ կը կատարուին գիշերը, առաւօտուն, կէսօրը, երեկոյեան եւ հանգիստի չմտած: Թէպէտ կղերականները կրնան զանոնք աղօթել նաեւ անհատաբար, սակայն սկզբունքով յղացուած ու գործադրուած են որպէսզի ժողովուրդն ալ, բացի Պատարագի ժամերէն, պատեհութիւնն ունենայ նաեւ օրուայ զանազան ժամերուն իր Աստուծոյն հետ հաղորդակցութեան մէջ մտնելու:

Ժամերգութիւնը անսպառ աղբիւր մըն է հոգեւոր կեանքի, շնորհիւ իր աղօթքներու եւ շարականներու ճոխ հաւաքածոյին, որ աստուածաբանական թանկագին հանք մը կը հանդիսանայ եւ ատակ է մեր հաւատքը եւ ջերմեռանդութիւնը սնուցանելու եւ արծարծելու: Դժբախտաբար ան, առ հասարակ, կղերին կամ վանքերուն սահմանուած փակ պաշտամունք մը դարձած է: Երանի՛ թէ կարելի ըլլար զայն դարձնել սեփականութիւնը նաեւ հաւատացեալ ժողովուրդին:

ՀԱՒԱՏՔԻ ԱՅԼ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ

Ծիսական պաշտամունքի կողքին որ, ինչպէս ըսինք, Եկեղեցւոյ պաշտօնական եւ ժողովուրդին հաւաքական աղօթքն է, Եկեղեցին մեր տրամադրութեան տակ կը դնէ նաեւ անձնական կամ անհատական կոչուած ջերմեռանդութիւնները, որոնց շատ կապուած է ժողովուրդը: Ասոնց շարքին են՝ Վարդարանը, Ճանապարհ Խաչին, Մայիս եւ Յունիս ամսուայ աղօթքները,

նուիրուած Աստուածամօր եւ Յիսուսի Սուրբ Սրտին, Իննօրեաները, Սուրբերու տօնախմբութիւնները, եւայլն: Ասոնք, նոյնիսկ երբ կը կատարուին ժողովուրդի հոծ մասնակցութեամբ, նկատուած չեն խիստ իմաստով ծիսական արարքներ, սակայն ընդունուած, նոյնիսկ քաջալերուած են Եկեղեցիէն, քանի որ կը ծառայեն ժողովուրդին հոգեւոր ծարաւը գոհացնելու, ըստ անոնց ըմբռնումին:

ԾԻՍԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Կաթողիկէ եւ Ուղղափառ (Օրթոտոքս, Առաքելական) Եկեղեցիները հաւասարապէս կ'ընդունին հիմնականին մէջ ծիսական գլխաւոր արարքները, Պատարագն ու եօթը Խորհուրդները: Կրնան տարբերութիւններ ըլլալ լեզուի, երգեցողութեան, զգեստաւորումի եւ այլ երկրորդական կէտերու մէջ, սակայն անոնք միեւնոյն հաւատքով ու երկիւղածութեամբ կը մատակարարուին ու կը մատուցուին, բոլորէն ընդունուած ըլլալով որ անոնք Քրիստոսէն հաստատուած ու Առաքեալներէն գործադրուած միջոցներ են իբր շնորհքի աղբիւրներ: Բողոքական համայնքները կ'ընդունին միայն Մկրտութիւնը եւ Հաղորդութիւնը, այս վերջինը նկատելով պարզ յիշատակութիւն մը Քրիստոսի վերջին ընթրիքին, առանց սրբագործումի հանգամանք վերագրելու անոր, քանի անոնց կը պակսի Քահանայական Կարգի Խորհուրդը, որ կ'իրագործէ այդ կերպարանափոխումը:

ԻՆՉ Է ԴԵՐԸ ԾԷՍԻՆ ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Մեր այս կատարած խորհրդածութիւներէն բնականաբար յառաջ կու գայ սա հարցումը, գործնական ու հասկնալի. Ի՞նչ է դերը ծէսին մեր կեանքին մէջ: Այլ խօսքով՝ լաւ քրիստոնեայ ըլլալու համար պայմա՞ն է այս ծիսական արարքները եղածին պէս որդեգրել եւ հաւատարմաբար գործադրել զանոնք:

Սրբալոյս Միւռոնի Սրբատուփ
Ձմմառու Թանգարան

Կը համարիմ լաւագոյն պատասխանը տուած ըլլալ մէջբերելով սա հատուածները՝ Ծէսին նուիրուած Քահանայապետական սահմանադրութեան, որ հռչակուեցաւ Վատիկանեան Բ. Տիեզերաժողովի աւարտին:

«Ծիսակատարումը գագաթնակէտն է Եկեղեցւոյ առաքելութեան: Ան աղբիւրն է միանգամայն Եկեղեցւոյ զօրութեան, որովհետեւ իր առաքելական գործունէութիւններով, Եկեղեցին կը ձգտի ի մի խմբելու բոլոր անոնք որ, շնորհիւ իրենց հաւատքին եւ մկրտութեան, Աստուծոյ որդիներ կ'ըլլան եւ, մէկ մարմին դարձած Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ, միասնաբար կը գովաբանեն զԱստուած եւ կը բաժնեն Տիրոջ միեւնոյն ընթրիքը»:

Վաւերագիրը կը շեշտէ նաեւ կէտի մը վրայ որ պէտք է սեպուի հիմնական ու կենսական ծէսին սահմանումին մէջ. «Ծիսակատարումը անհատական արարք մը չէ, կ'ըսէ ան, այլ պաշտօնի կատարումը ընդ-

հանուր Եկեղեցւոյ, որ կ՚ընդգրկէ Աստուծոյ համայն ժողովուրդը, համախմբուած ու կազմակերպուած կերպով: Այս պատճառով, ծիսական արարքները կը պատկանին Եկեղեցւոյ ամբողջական Մարմինին եւ կը վերաբերին անոր իւրաքանչիւր անդամին»:

Վերջապէս, կը յարէ վաւերագիրը. «Եկեղեցին հոգ կը տանի որ հաւատացեալները մասնակցին հաւատքի այս խորհուրդին՝ ո՛չ որպէս մունջ ու անտարբեր հանդիսատեսներ, այլ սրբազան արարողութեան իրենց գիտակից եւ գործօն մասնակցութիւնը բերեն, թրծուին Աստուծոյ խօսքով, կազդուրուին Տիրոջ Մարմինին սեղանէն. իսկ անարատ Զոհը մատուցանեն ո՛չ թէ միայն քահանային ձեռքով, այլ անոր միացած՝ իրենք ալ զոհաբերեն Քրիստոսը եւ անոր ընդմէջէն՝ իրենք զիրենք»:

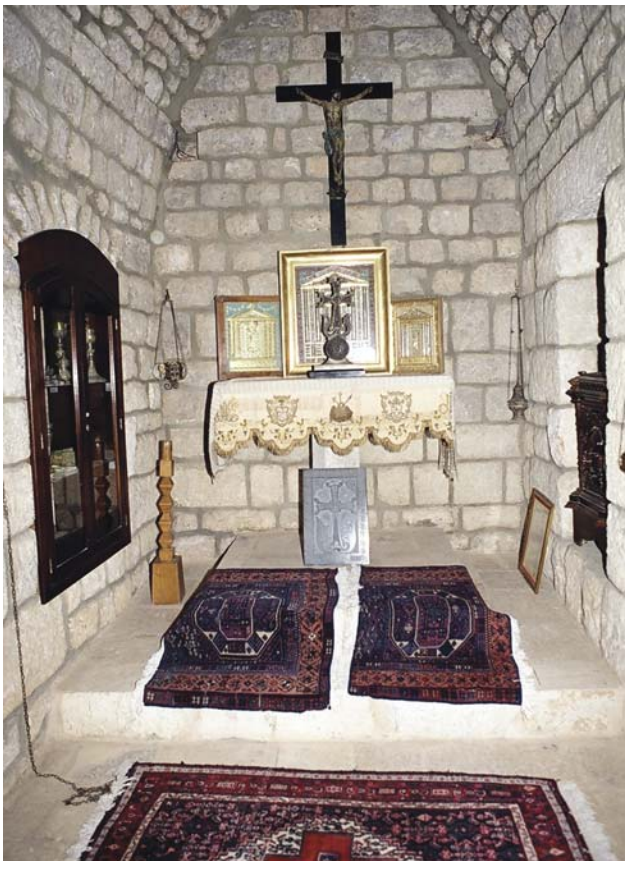

Ձմմառու վանքի հին վեհարանի մատուռ

Տիրամօր Փղոսկրեայ արձան

Արծաթ Ոսկեզօծ Սկիհ Ձմմառու Թանգարան

Արդարեւ, քահանան ինքնիրեն համար չէ եղած քահանայ, այլ որպէսզի սրբացնէ Աստուծոյ ժողովուրդը, թէ՛ իր աղօթքներով թէ՛ իր օրինակով: Ան երբեք առանձին չի պատարագեր, նոյնիսկ երբ միայնակ է իր մատուռին մէջ: Իր մտքին ու աղօթքին մէջ միշտ ներկայ է ժողովուրդը: Ուստի ժողովուրդն ալ պէտք է ինքզինքը նկատէ ծիսակատար քահանային հետ, իր վիճակին եւ իր կեանքի պայմաններուն համեմատ:

Պատարագն ու Խորհուրդները միջոցներն են որ Քրիստոսը կը կապեն հաւատացեալին, քահանային միջնորդութեամբ եւ պաշտամունքի կատարումով: Երբ մին ներկայ է առանց միւսին՝ ծէսը անկատար է ու արդիւնքը՝ սահմանափակ: Ասոր համար է որ ծէսը շատ պատշաճօրէն ճանչցուած է յունարէն "liturgia" բառով, իբր «ժողովուրդին պաշտամունքը»:

Դադրինք ուստի ծէսը նկատելէ իբր կղերին մենաշնորհը կամ պարտականութիւնը եւ դառնանք գործօն մասնակիցներ անոր հարազատ ապրումին ու կատարումին, իբր Աստուծոյ կենդանի ժողովուրդ:

ՁՄՄԱՌԵԱՆՆԵՐ՝ ՀԱՒԱՏՔԻ ՎԿԱՆԵՐ

Ձմմառու Միաբանական Ժողովը՝ (4-9 Օգոստոս 2014)

Գերպ. Հ. Յովհաննէս եպս. Թէյրուզեան
Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Թեմի Առաջնորդ

Արծիւեան 33 Միաբաններս ուրախ էինք Ձմմառու մայր վանքին մէջ, 3-9 Օգոստոս 2014-ին, ուր հաւաքուած էինք քով քովի, Ձմմառու Տիրամօր մայրական աչքերուն դիմաց, հովանաւորութեամբ իր Որդւոյն, Յիսուսի: Երջանիկ էինք երեսուն երեք Միաբաններս, երբ հաղորդակցութեան արդի միջոցները առիթ տուին մեզի տեսնելու որոնք միասնաբար յաջողցուցին այս եղբայրական սիրալիր եւ պատմական հանդիպումը, զոր կը նկատենք առաջին քայլ իրերայաջորդ նոյնանման եւ յաճախակի ձեռնարկներու, ուր միասնաբար պիտի փնտռենք լաւագոյնը, պիտի ծրագրենք յաջողագոյնը ու պիտի գործենք կատարելագոյնը ի փառս Աստուծոյ, ի պատիւ

Խմբանկար ատենամարզանքի աւարտին - 8 Օգոստոս 2014

բացակայ այս կամ այն միաբան եղբայրը՝ որ ժպիտը երեսին պատմեց իր ապրած առաքելութեան ուրախ ու տխուր պահերը: Այս պատեհ եւ ուրախ առիթին համար՝ շնորհակալութեան խօսքերով կը դառնանք Վանքին Մեծաւոր Հօր, պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդին, ինչպէս նաեւ իր վարչութեան անդամներուն, Ձմմառու Տիրամօր ու ի պայծառութիւն Համայնքիս ու Ձմմառեան/Արծիւեան Միաբանութեանս:

Ձմմառեան/Արծիւեան Միաբանները եւ հոգ հոգւոցը.

Ձմմառեան/Արծիւեան Միաբանութիւնը,

իր հիմնադրութեան առաջին վայրկեանէն (1742) ապրեցաւ եւ կը շարունակէ ապրիլ Ֆրանչիսկոս Սրբ. Քահանայապետին խրատը. «Ելլել, չըլլալ ինքն իր ակնաղբիւրը (son propre référentiel), այլ անցնիլ դէպի արուարձանները (հոն ուր կը հանդիպինք մարդկութեան բոլոր դասակարգերուն)»: Միաբանները, 272 տարիէ ի վեր, անխոնջօրէն նուիրուեցան ու կը նուիրուին հոգիներուն սրբութեան ու երջանկութեան համար. Քրիստոսի պաշտօնեայ՝ միաբան-

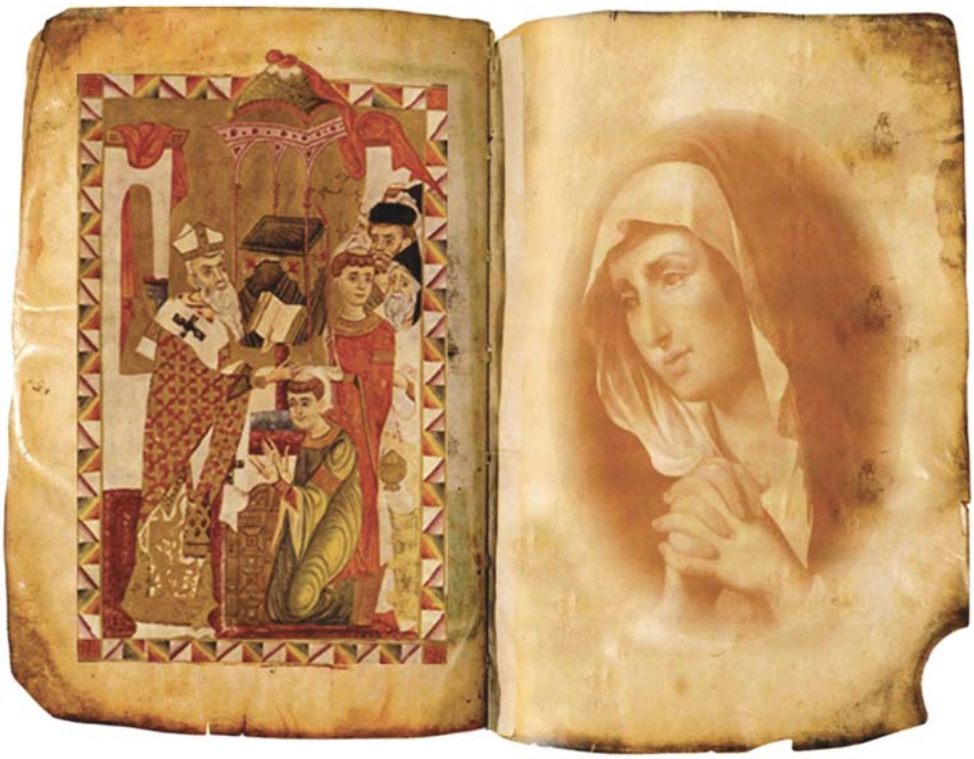

ները՝ ձաղկուած, քարկոծուած, աքսորուած, բանտարկուած, գանահարուած, մահուան զանազան կերպերով վտանգուած ու դատապարտուած (կարդա' Բ. Կոր. 11, 23-31), վաստակաւոր տիպարներ էին եւ են:

Երբեք չեմ մոռնար եւ պիտի չմոռնամ պատասխանը Հայր Պօղոս Ծ.Վ. Արիսի, մեծաւորը Զմմառու վանքին, զոր ան ուղեց Հայր Միսիրլեանին, Յիսուսեան հայ վարդապետին: Յիսուսեան վաստակաւոր Հայրը, Վերափոխման տօնին, 1957-ին կամ 1958-ին, հրաւիրուած եղբայրական Ագաբին: Ան իր խօսքին մէջ մաղթեց որ Զմմառեան միաբանները դառնան ոչ միայն բարի հովիւներ, հոգ հոգւոցով զբաղողներ, այլ նաեւ գրչի առաքեալներ: Մեծաւոր Հայրը, բարի գալուստի իր խօսքէն ետք, պատասխանեց Հայր Միսիրլեանին ու ըսաւ. «Հա՛յր սուրբ, մեր մէջ ունինք նաեւ մեծ գրողներ. Հայրերը՝ Խաչիկ Աթանասեանը, Ղեւոնդ Տէր Մինասեանը, Թէքէեանները, Թերզեանը, Փարթամեանը, Փոլատեանը ...: Սակայն, միաբաներս մեր դիմացը ունինք ահաւոր հրդեհ մը. մեր ժողովուրդին հոգիները, ջարդի զաւակները, զորս կ'աշխատինք ապրեցնել եւ Աստուծոյ մօտեցնել, հետեւելով Մալոյեան նահատակ եպիսկոպոսին եւ իր միաբանակից տասնհինգ եպիսկոպոս ու վարդապետ եղբայրակիցներուն օրինակին, որոնք ապրեցան որպէս խմոր իրենց հաւատացեալներուն զանգուածին մէջ եւ իրենց կեանքի օրինակով դարձան լոյս նահատակներ, իրենց ժողովուրդին մարտիրոսութեան ճանապարհը լուսաւորող»:

Միաբանները՝ ընտանիքներուն, հարազատ հայրեր ու եղբայրներ.

Միաբանները, հակառակ այլազան հա-

կառակութիւններուն ու հալածանքներուն, երբեմն ամէնէն մօտիկ անձերէն, եղան միշտ բարի հովիւները, ընտանիքներուն, հարազատ հայրեր ու եղբայրներ: Իրենց հաւատացեալներուն ուրախ ու տխուր կեանքը բաժնեցին: Անոնք ճանչցան ընտանիքի իւրաքանչիւր անդամը, փոքրիկին հետ՝ փոքրիկ, չափահասին հետ՝ չափահաս, խնդացին խնդացողին հետ, լացին լացողին հետ: Անոնց հպարտանքն է իրենց անխարդախ ու անվերապահ նուիրումը Հայ ժողովուրդին: Անոնց երազն էր, ու կը մնայ՝ Մայր Հայաստանի մէջ տքնիլ ու նոյն իսկ արիւն քրտինք թափել Քրիստոսի արտերը որոգելու համար:

Զմմառեան/Արծիւեան Պապերուն իղձը.

272 տարեկան Արծիւեան/Զմմառեան Միաբանութեան նախկին անդամները, ամէն գնով Հայ հաւատացեալներուն նիւթական ու հոգեւոր կարիքները հոգացող ու իրաւունքները պաշտպանող այս հայրերը, այսօր իրենց աչքերը կը դարձնեն դէպի ներկայ Զմմառցիներս եւ յատկապէս երիտասարդ Միաբանները, անոնց կը յանձնեն գալիք 272 տարիներու առաքելութիւնը ի սպաս ցիրուցան Հայութեան, որուն ինքնութիւնը, հայկական պատկանելիութիւնը եւ նոյնիսկ գոյութիւնը, աւելի քան երբեք, վտանգուած են: Անոնք մեզի կը յանձնեն ապագան իւրաքանչիւր հայուն, զոհ դարձած սխալ համաշխարհացման հրէշին, որ աւելի զօրաւոր ու վտանգաւոր է քան Պարսիկ ոսոխն ու մոլեռանդ Բիւզանդացին: Անոնք Ֆրանչիսկոս Քահանայապետին հոգիին համաձայն՝ կը խնդրեն մեզմէ մեր առաքելութեան սահման չդնել: «Չվերածել Աստուծոյ Արքայութիւնը փոքր եկեղեցւոյ մը սահմաններուն, այլ Եկեղեցին ընդարձակել Աստուծոյ Արքայութեան ծաւալով»:

Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս եւ ԻԱ. Դարու մարտահրաւէրը.

Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս ԻԱ. Դարու մարտահրաւէրին դիմաց՝ հրաւիրուած ենք րոպէ մը կանգ առնել որոշելու վերապրիլ՝ մեր ճակատը բարձր, արծարծելով մեր հայու սրտին ու մտքին մէջ թմրած յոյսը, եւ ոչ թէ վատաբար նահանջել ու մեռնիլ, խեղդելով մեր մէջ միաբան հերոսներու ու մարտիրոսներու աղաչանքն ու պաղատանքը եւ վերջին հարուածը տա-

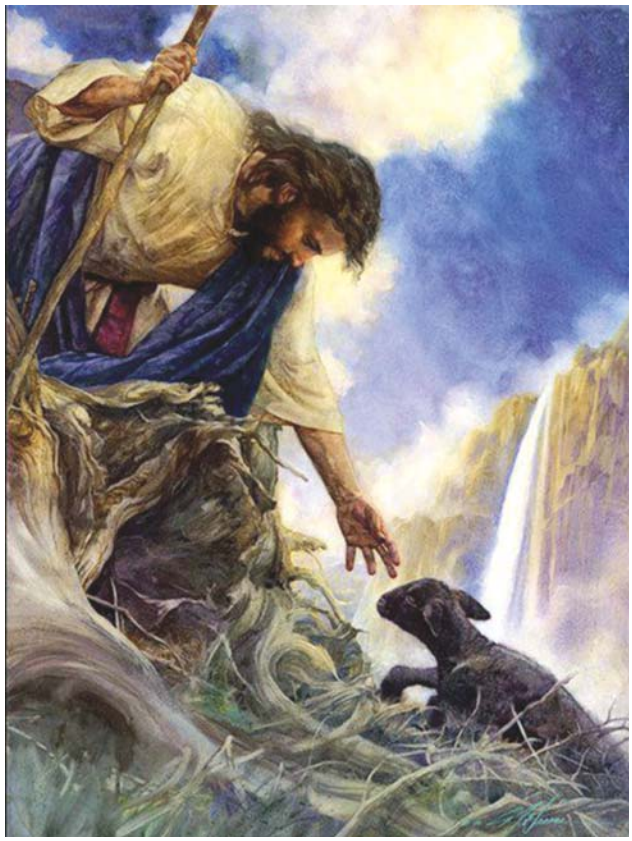

լով ձուլումի ու այլասերումի փոթորիկներուն մէջ թիավարող ու խարխափող հայկական նաւին:

Ֆրանչիսկոս Սրբ. Պապին Կոչը Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններուս.

Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս հրաւիրուած ենք Ֆրանչիսկոս Սրբազան Քահանայապետին կողմէն ըլլալու կրօնի ուսուցիչներ, Հաւատքը փոխանցողներ, միացած Քրիստոսի, որ կը շրջէր ու իր կեանքի օրինակով կը քարոզէր փողոցներու վրայ, ուր կը հանդիպէր ժողովուրդին զանազան խաւերուն:

Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս եւ հաղորդակցութեան միջոցները.

Աշխարհը կը կարօտի կեանքի տիպարներու, խօսքով եւ մանաւանդ կեանքով: Օգտակար եւ անհրաժեշտ են հաղորդամիջոցները, սակայն չեն կրնար փոխարինել անձնական հանդիպումներն ու երկխօսութիւնները: Մարդը կը կարօտի դէմքի մը, ձեռքերու եւ ամբողջ մարմինի արտայայտութիւններուն: Հաճելի է ըսել եւ ըսել. «Կը սիրեմ քեզ, կ'ուրախակցիմ քեզի», սակայն այս խօսքը շա՛տ աւելի խրախուսիչ կը դառնայ, երբ դիմացինս տեսնէ դէմքիս անկեղծ ժպիտը, ձեռքերուս խանդավառ շարժուձեւերը, թերեւս ալ ուրախակցութեան համբոյրի մը ջերմութիւնը, երբ զինք սեղմեմ սրտիս: Հաղորդամիջոցները կը քաջալերենք, սակայն առանց զանց ընելու ընտանիքներու այցելութիւնները, որոնցմով կրնամ յայտնել իմ ցաւակցութիւնս իրենց հարազատի մը կորուստին համար: Սակայն այդ ցաւալի րոպէին իմ ներկայութիւնս անոնց մօտ շատ աւելի խօսուն է եւ արտայայտիչ քան թէ դէպքէն մի քանի ժամ ետք կարդացուած «email»-ը, որ իր կարգին կրնայ որոշ չափով սփոփել սգաւորը, սակայն կարող չէ փոխարինել ցաւակցական ժպիտով հարազատ ձեռքի մը սեղմումը:

Սրբ. Քահանայապետին խրախուսանքը Միաբանութեանս.

Սրբազան Քահանայապետը կը խրատէ աշխարհականները՝ ըլլալու կրօնի ուսուցիչներ եւ մեր կեանքի օրինակով դաստիարակներ: Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս, որպէս այլ ոմն Քրիստոսներ, եւս առաւել կոչումն ունինք ըլլալու մարմնացեալ աւետարաններ նորանոր սերունդներուն դիմաց: Ըլլալ կրօնի ուսուցիչներ՝ կը նշանակէ հետեւողական ըլլալ ինքն իր կեանքին համոզումին եւ դաւանանքին: Այս հետեւողականութիւնը կ'ենթադրէ յանձնառում ամբողջ անձին՝ իր կեանքին

«Տիրամայր Նարեկի»
Նկար՝ Արիէլ Ազեմեանի, Լեւոնեան վարժարան - Հռոմ

տեւողութեան: Ան կ'ենթադրէ նաեւ անկեղծ ու անսահման սէր ժողովուրդին: Այս յանձնառումը պիտի հրապուրէ երիտասարդութիւնը եւ բոլոր հոգիները Քրիստոսի հաւատքի վկաներ դառնալու:

Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս՝ հրապուրուածներ ու հրապուրողներ.

Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս կոչումն ունինք մարդիկը հրապուրելու եւ առաջնորդելու Քրիստոսի: Ի՞նչպէս հրապուրել՝ եթէ չենք հրապուրուած: Ի՞նչպէս հրապուրել՝ եթէ ընտելութիւն չունինք Փրկչին հետ եւ չսորվինք իրմէ ապրիլ մարդոց հետը, ինքը, որ աշխարհ եկաւ մարդը փրկելու եւ ո՛չ թէ դատապարտելու: Ի՞նչպէս հրապուրել՝ եթէ մենք ոստերս սերտօրէն կապուած չենք կոճղին: Ի՞նչպէս հրապուրել հոգիները Քրիստոսի վարդապետութեան, եթէ զայն մենք չկարդանք ու չխոկանք: Ի՞նչպէս հրապուրել ու յուզել երիտասարդութիւնը Աւետարանի ոսկիէ սկզբունքներով՝ եթէ ան նախ մեզ չի յուզեր: Որքա՜ն աւելի սերտ կապուած ըլլանք Քրիստոսի, ա՛յնքան աւելի պտուղ կու տանք հոգ հոգւոցի առաքելութեան ընթացքին: Օրուան ընթացքին կարճ պահեր անցնել Ս. Հաղորդութեան մէջ, Քրիստոսի ներկայութեան զինք լսելու եւ Իրմէ սորվելու համար, մեզ կը խանդավառէ ու մեր սիրտը կ՝ողողէ անհուն սիրով:

Զմմառեան/Արծիւեան Միաբանութեան կոչումը երէկ եւ այսօր.

Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս, համակուած Քրիստոսի ներկայութեամբ, զօրացած Անոր ողորմութեամբ, քաղցրութեամբ եւ հեզութեամբ, կարող կը դառնանք նմանելու Անոր, որ միշտ ընդառաջ կ'երթար ու այսօր ալ կ'երթայ հանդիպելու համար Մատթէոսին, Մագդաղինէին, ինծի եւ քեզի, որպէս զի մեր սիրտը լեցնէ հոգիներու Իր ծարաւով եւ կարենանք բացուիլ մարդկութեան:

Քրիստոսի ներկայութիւնը՝ նեցուկ Զմմառեան/Արծիւեան Միաբանական առաքելութեան

Քրիստոս ներկայ է մեր մէջ որպէս զի չվախնանք ելլելու մեր պատեանէն հետեւելու համար Աստուծոյ, որ հաւատարիմ է

ուխտին, զոր կնքեց մարդուն հետ: Ան ստեղծագործ է եւ կը փափաքի որ Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններս ըլլանք ստեղծագործ, մանաւանդ տագնապի այս ժամանակներուն: Արդարեւ համայնքը կը կարօտի փրկարար սրտերու, մտքերու եւ ձեռքերու: Ինչպէս որ Նուիրապետութեան ծագումին՝ գտնուեցան սրբակեաց, գիտուն ու եռանդուն միաբաններ, որոնց ուսերուն վրայ բարձրացաւ համայնքին կառոյցը, այսօր ալ միաբաններս նոյնքան, հոգիով, գիտութեամբ եւ քաջութեամբ, կարող ենք ձեռք տալ Նուիրապետութեան Հայրերուն, որպէսզի միասնաբար վերելքի ճամբան բռնենք, առաքելութեան եւ նոր աւետարանացումին նորանոր ճամբաներ բանանք, առանց մոռնալու հոգեւոր մեր ներքին կեանքը: Զմմառեան/Արծիւեան Միաբանութիւնը, իր քաջարի ու անվերապահ նուիրումով լի միաբաններով, կարող է կրկին գրաւել գագաթները սրբութեան ու վերելքն ապահովել Միաբանութեան ու Նուիրապետութեան:

Ուխտի Օր - Զմմառ

Ֆրանչիսկոս Սրբ. Քահանայապետին խօսքը Զմմառեան/Արծիւեան Միաբանութեան.

Քրիստոսով սկսինք մեր առաքելութիւնը եւ Անով աւարտենք զայն: Ֆրանչիսկոս Սրբազան Քահանաեապետը կը յիշեցնէ բոլոր քրիստոնեաներուն եւ նաեւ Զմմառեան/Արծիւեան միաբաններուս, թէ ըլլալու ենք աղը երկրի, թթխմորը աշխարհի եւ լոյսը՝ մարդոց, խրախուսիչ՝ յոյսի ու սիրոյ, ըլլալու. «Դուք էք ձեռքերը Քրիստոսի աշխարհի մէջ... Դուք էք շարժակը Եկեղեցւոյ... Դուք կ'օժանդակէք փոխելու բազմաթիւ անձերու կեանքին ընթացքը ...»:

Զմմառու Տիրամօր մայրական օրհնութիւնը Զմմառեան/Արծիւեան Միաբաններուս վրայ.

Չմոռնանք երբեք մեր երկնային մայրը՝ Զմմառու Տիրամայրը, որ քաջ կը ճանչնայ մեր իրավիճակը եւ թէ մեր առաքելական կեանքին՝ կը պակսի գինին: Ան պիտի բարեխօսէ իր Որդւոյն մօտ ու Ան պիտի փոխէ մեր այս սեւ օրերը լուսաւոր ոսկեդարի մը, ի սպաս Աստուծոյ փրկչական Սիրոյ ծրագրին, ի պատիւ Զմմառու Տիրամօր եւ ի պայծառութիւն Ազգիս եւ Եկեղեցւոյ:

ՅԱԿՈԲ ՄԵՂԱՊԱՐՏ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵՒ ՍԱՏԱՐ՝ ԱՌԱՋԻՆ ՀՆԱՏԻՊ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

Արհի. Հ. Գէորգ Արք. Խազումեան
Անդամ Զմմառու Պատրիարքական
Կղերի Միաբանութեան

Զմմառի Ս. Տիրամօր դարաւոր վանքը այցելողը՝ չի կրնար վանքին մուտքին չտեսնել Մեծ Եղեռնի խաչքարէն ու Երանելի Իգնատիոս Մալոյանի յուշարձանէն զատ, այն երկու ցուցատախտակները, որոնք կը նշեն վանքէն ներս ներկայութիւնը երկու շատ հետաքրքրական գանձերու, գիրքին ու գինիին. մին՝ դիզուած մատենադարանին, միւսը՝ գինեմառանին մէջ: Ներշնչումի եւ կազդուրման երկու «ոգելից» գանձեր, մէկը՝ միտքին խօսող , միւսը՝ սիրտը հրճուեցնող:

Անցեալ դարերէն մինչեւ օրս, գիրքը եղած է կեանքի ընկերը մարդուն: Ան յատկապէս գրասեղանի ընկերն է գրագէտին, արուեստագէտին եւ բանաստեղծին, իսկ կրօնաւորին եւ գիտնականին՝ առօրեայ սնունդը եւ մխիթարանքը:

Դժբախտաբար այս օրերուս՝ գիրքը փոխարինուած է հեռատեսիլով, համացանցով եւ անոնց բաղադրիչ գործիքներով եւ պէսպէս նորոյթներով: Այս պատճառով, ցաւով կը նկատենք, թէ ան՝ իր արժէքը կորսնցուցած է եւ անգթօրէն կը հանգչի գրադարաններու գիրկը՝ փոշիներու տակ եւ ցեցերու կեր:

Զմմառի վանքը սակայն ուզած է միշտ վա՛ռ պահել եւ վե՛ր հանել գիրքին հինաւուրց փառքն ու արժէքը: Այս նպատակաւ, ան՝ իր հիմնարկութենէն ի վեր՝ անոր լաւագոյն տեղը վերապահած է եւ տուած է հարկ եղած խնամքն ու հոգածութիւնը, զե-

Յակոբ Մեղապարտ
գործ՝ Ռաֆֆի Ետալեանի 2012 թ.

տեղելով զայն արդի ձոխ ու ճաշակաւոր դարաններու եւ պահարաններու մէջ, հսկողութեան եւ պահպանութեան տակ մասնագէտ եւ մատենադարանավարժ պաշտօնեաներու: Վկայ է ասոր ամէն այցելող, որ կու գայ վանք՝ հետաքրքրութեամբ դիտելու հոն գտնուող զանազան գանձերը:

Վանքին հրապարակին վրայ, հսկայ դարաւոր երկու բարտիներու հովանիին

Ուրբաթագիրք 1512 թ. - Զմմառու Թանգարան

ներքեւ կանգնած է Յակոբ Մեղապարտի յուշարձանը, որ խոնարհած Տիրամօր արձանին ոտքերուն առջեւ՝ երկու ափերուն մէջ բռնած գիրք մը կ'երկարէ ամէն այցելուին. կարծէք կ'ուզէ ըսել. « Ա՛ռ ու կարդա՛»:

Կ'ուզէ՞ք իմանալ, թէ ի՛նչ է անոր մատուցած գիրքը: Զմմառի վանքին մատենադարանին մէջ խնամքով ցուցադրուած՝ «ՈՒՐԲԱԹԱԳԻՐՔ»ն է, պատրաստուած՝ Յակոբ Մեղապարտի ձեռքով:

Ան 16-րդ դարու հայերէն տպագրուած առաջին գիրքն է , որուն յաջորդեցին ուրիշ 5 հատորներ՝

« ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԵՏՐ», «ԱՂԹԱՐՔ», «ՏԱՂԱՐԱՆ»,

«ՊԱՐԶԱՏՈՄԱՐ» եւ «ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ»: Ասոնք եղած են անդրանիկ տպագրեալ հայերէն 5 գիրքերը, որոնք յիշատակարան մը չեն կրեր, բացի «Պատարագատետր»ի վերջաւորութիւն, ուր կ'ըսուի՝. «Այս Ս. Գիրքը գրուեցաւ Հայոց 962 եւ Քրիստոսի 1513 թուին, Վենէժ աստուածապահ քաղաքին մէջ՝ Մեղապարտ Յակոբի ձեռքով»:

Բայց ո՞վ էր Յակոբ Մեղապարտ. «ԱՂԹԱՐՔ եւ ՈՒՐԲԱԹԱԳԻՐՔԸ», տպագրուած են Հայաստանէն հեռու, Իտալիոյ Վենետիկ քաղաքին մէջ: Անոնք կրօնական բնոյթ չունին, այլ բժշկական նկարագիր ունեցող գիրքեր են, բժշկութեան յատուկ խորհուրդներով եւ աստղագուշական դրոյթներով:

Անոր ինքնութիւնը տակաւին անծանօթ է, սակայն յայտնի է անոր «Մեղապարտ» ծածկանունը: Անշուշտ, օր մը բանասէրները պիտի յաջողին յայտնել, եթէ ոչ՝ անոր մանրամասն կենսագրութիւնը, այլ գոնէ ճշդել անոր ծննդավայրը, ծնողաց անունը եւ ծննդեան ու մահուան թուականները:

Հայրենի բանասէր ու պատմաբան Ռաֆայէլ Իշխանեան, որ հայերէն գիրքի անդրանիկ տպագրութեան առաջին եւ վերջին ուսումնասիրողն ու մասնագէտը եղած է, իր կատարած քննական վերլուծումներուն մէջ անգամ, չէ կրցած պատասխան տալ այդ հարցումներուն:

Ռ. Իշխանեան կը հաստատէ, թէ Յակոբ Մեղապարտ կրօնաւոր մըն էր, գրագէտ հոգեւորական մը, որ Վենետիկի մէջ հայ վաճառականներու հետ յարաբերութեան մէջ մտնելով, նիւթական օժանդակութիւն ստացած էր անոնցմէ եւ ապա տպարան հաստատած էր:

Ծանր էին այդ ժամանակները, որոնց ընթացքին տպագրուեցան այդ գիրքերը: Հայաստան բաժնուած էր Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ: Հակառակ ասոր, Յակոբ Մեղապարտ կառչած մնաց տպագրութեան, ապահովելու համար հայ մշակոյթին եւ հայ Եկեղեցւոյ պահպանումը եւ հայ ազգին ինքնութիւնը:

Սակայն Մեղապարտի տպարանը

Ճմմառու Մատենադարան՝ Հնատիպ Գիրքերու բաժին

միայն երկու տարի գործեց, ապա փակուեցաւ՝ նիւթական պատճառներով: Թէեւ Մեղապարտի տպարանը փակուեցաւ, սակայն այդ նուիրական գործը չընդհատուեցաւ. այլ Յակոբի աւանդը շարունակուեցաւ եւ ծաւալեցաւ իր յաջորդներուն ձեռքով:

Աբգար Եւթոկեացին, 50 տարի ետք, եղաւ երկրորդ հայ տպագրիչը: Ան՝ իր որդիին՝ Սուլթանշահի հետ հետեւեցաւ Յակոբի գործին, տառերու տեսակներն ու զարդերը զարգացնելով: Այսպէս՝ Յակոբ Մեղապարտի հնագոյն տպագրութիւններէն մինչեւ Աբգար, 1512-1586, մեզի հասած տպագրեալ գիրքերը եղած են 19 գիրք:

Յիսնամեակ մը ետք, 1636 ին, Նոր Ջուղայի մէջ՝ Խաչատուր Կեսարացին եւ իր օգնականները նոր տպարաններ հաստատեցին եւ չորս գիրք եւս տպուեցան: Նոր Ջուղայ տպուած առաջին հայ գիրքը եղաւ «ՀԱՐԱՆՑ ՎԱՐՔ»ը: Իսպահանի մէջ եւս տպագրական ճիւղ մը բացուեցաւ, ուր ճաշակաւոր գիրքեր լոյս տեսան:

1664 թուին, Յակոբ Ջուղայեցի Կաթողիկոսին հրամանով, Ոսկան վ. Երեւանցին , Հոլլանտայի Ամսդերտամ քաղաքին մէջ հիմնեց «Ս. Սարգիս» տպարան մը, ուր տպագրեց առաջին «Աստուածաշունչ» մատեանը՝ 1666-ին: Ոսկան յաջորդած էր Մատթէոս վ. Ծարեցիին, որ Ամսդերտամ մեկնած էր կանուխէն եւ տպարան մը հիմնած՝ 1658-ին: Ոսկանի հետ աշխատող՝ Մատթէոս Վանանդացի հոն տպագրեց նաեւ, 1695-ին «Համատարած Աշխարհացոյց» գիրքը եւ առաջին անգամ ըլլալով պատմահայր Մովսէս Խորենացիի «Հայոց Պատմութիւն»ը, «Դուռն Իմաստութեան» դասագիրքը եւ «Գանձ չափոց, կշռոց, թուոց եւ դրամոց բոլոր աշխարհի» գիրքը:

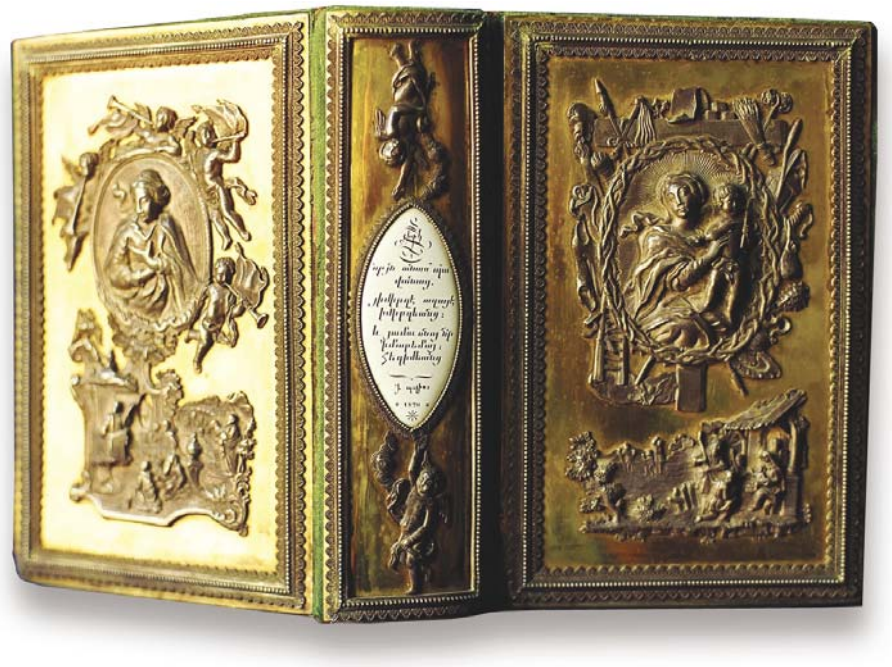

Աւետարանի Արծաթապատ Պահպանակ - Ժմմառու Թանգարան

Ոսկան՝ Լիվորնոյի եւ Մարսիլիոյ մէջ եւս ծաւալեց իր գործը, տպագրելով 17 նոր գիրքեր:

Տպագրական մարզին մէջ, իսկոյն կարգը եկաւ Պոլսոյ, իբրեւ հայաշատ քաղաք: Գրիգոր Մարզուանցիի օրով, 1699-ին, 20-ի մօտ հատորներ հոն լոյս տեսան, որոնցմէ, առաջին անգամ ըլլլով, Գրիգոր Նարեկացիի «ՆԱՐԵԿ» աղօթամատեանը եւ Կիւրեղ Աղեքսանդրացիի «ԳԻՐՔ ՊԱՐԱՊՄԱՆՑ» քրիստոնէական երկը՝ 1716-ին: Մարզուանցիի հրատարակած տպագրեալ գիրքերուն մէջ կան նաեւ «ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐՔ»ը, 1706 ին, Ագաթանգեղոսի «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»ը, 1709 ին, Զենոբ Գլակի «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՏԱՐՕՆՈՅ» գործը՝ 1719-ին, եւ Գ. Տաթեւացիի «ԳԻՐՔ ՀԱՐՑՄԱՆՑ»ը ՝ 1720-ին:

Զենոբ Գլակի երկը՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի հիմնած առաջին եկեղեցիներէն ուխտատեղիին պատմագրութիւնն է, նուիրուած Ս. Յովհաննէս Մկրտչի. իսկ «Գիրք Հարցմանց»ը՝ աստուածաբանական ուղեցոյց մըն է հայ Եկեղեցւոյ դաւանանքին մասին:

Պոլսէն ետք՝ Մխիթար Սեբաստացի Աբբահօր ջանքերով, Ս. Ղազար վանքին մէջ, մեծ թափով յառաջացաւ հայերէն գիրքերու տպագրութիւնը: Հոս՝ Ոսկան Երեւանցիի 1666-ի հոյակապ մատեանին երկրորդ տպագրութիւնը կատարուեցաւ՝ 1733-ին, Մխիթար Աբբահօր ձեռքով: Սակայն հոն՝ ամէնէն ակնառու եւ մնայուն հրատարակութիւնը եղաւ, անշուշտ, Մխիթար Աբբահօր հայերէն լեզուի «ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ» բառարանը, որ հիմը կազմեց հետագայ բառարաններուն: Հոն տպուեցաւ նաեւ Աստուածաշունչի գիտական առաջին գրաբար հրատարակութիւնը՝ 1807-ին, ծանօթ՝ որպէս «Զօհրապեան հրատարակութիւն»:

Գէորգ Ե. Սուրենեանց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը առաջինը եղաւ, որ 1912 թուին, յատուկ կոնդակով եւ համազգային կերպով նշեց հայերէն տպագրութեան 400-ամեակը:

Կը փակեմ այս յօդուածը գնահատումով մը. հայկական տպագրութեան ստեղծումը եւ զարգացումը մշակութային հսկայ քայլերու առաջնորդեցին մեր ազգը: Ասոնց շնորհիւ է, որ տարածուեցաւ հայ գրագիտութիւնը եւ կորուստէ փրկուեցան հայ մատենագրութեան գանձերը:

Ինչպէս անցեալին՝ ունեցած էինք «Ոսկեդար»ը՝ Ս. Մեսրոպ եւ Ս. Սահակի օրով, կրնանք ըսել, թէ Յակոբ Մեղապարտի օրով՝ ունեցանք «Ոսկեփայլ դար»ը, որ պահեց ու ծաւալեց հայ գիրն ու լեզուն:

Որոնումներ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԴԻՄԱԳԻԾԸ

Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կռանեան
Փոխ Մեծաւոր Զմմառու Մայրավանքի

1 - Ի՞ՆՉ Է ԴԻՄԱԳԻԾԸ

Դիմագիծի մը որոնումը՝ մարդ արարածին մօտ ինքնաճանաչումի բնածին պահանջք մըն է, որ կը ծնի ո՛չ այնքան ինքզինք ուրիշին հակադրելու նպատակէն, որքան ինքզինք աւելի՛ լաւ ճանչնալու, ճի՛շդ արժեւորելու եւ աւելի՛ լաւի՛ն ձգտելու դիտաւորութենէն:

Դիմագիծ մը՝ ազգի մը կամ ցեղի մը ֆիզիքական եւ բարոյական ինքնութիւնն է: Ան կը բաղկանայ կարգ մը տարրերէ, որոնք նո՛յն դիմագիծն ունեցողներուն միջեւ հասարակաց են եւ զանոնք, կերպով մը, իրարու ազգակից կամ ցեղակից կը դարձնեն:

Այդ տարրերն են. արիւնը, հայրենիքը, պատմութիւնը, լեզուն եւ մշակոյթը: Անոնք նոյն ազգի մը կամ նոյն ցեղի մը պատկանելիութեան մաս կը կազմեն:

Խօսի՛նք իւրաքանչիւրին մասին:

1- Արիւնը - Ցեղապաշտներ չե՛նք, սակայն կ՚ընդունինք թէ ազգ մը գոյացնող ու մարդը մարդուն ազգակից դարձնող առաջի՛ն տարրը, ըստ մարդակազմութեան օրէնքին, նո՛յն արիւնն ունենալն է: Եթէ նո՛յն արիւնը չի հոսիր խումբ մը մարդոց երակներուն մէջ, մարդիկ իրարու ազգակից կամ ցեղակից չեն դառնար: Ահա՛ թէ ինչո՛ւ բանաստեղծները կը խօսին «արեան ձայն»ի մը մասին:

2- Հայրենիքը - Արիւնէն ետք՝ ազգ մը գոյացնող ու մարդը մարդուն ազգակից դարձնող երկրո՛րդ ազդակը՝ նո՛յն հայրենի՛քն ունենալն է: Հայրենիք ունենալը՝ միայն քաղաքացիական հպատակութեան

հարց չէ՛, այլ նաեւ ցեղաբանական: Հայրենիքը՝ ժողովուրդի մը ծննդավայրն է: Հայրենիք չունեցող ժողովուրդ մը՝ կը դառնայ վաչկատուն ցեղ: Բայց մարդս կրնայ, պարագաներու բերմամբ, իր հայրենիքէն դո՛ւրս ծնիլ ու ապրիլ: Ասիկա՛ է պարագան սփիւռքահայերուն, որոնք իրենց ունեցած քաղաքացիական բազմատեսակ հպատակութիւններուն համեմատ՝ դարձած են պարսկահայ, յունահայ, կիլիկեցի հայ, լեհահայ, հնդկահայ, ամերիկահայ, լիբանահայ, եւն: Սակայն սփիւռքահայերը, որքան ալ հայրենիքէ դուրս՝ բազմազան երկիրներու մէջ կ՛ապրին, կը շարունակեն ազգով հա՛յ մնալ: Երբ հայրենիք մը ունիս, եւ անկէ դուրս՝ բնակութիւն կամ հող փոխես, ասիկա չի՛ նշանակեր ազգութիւն կամ դիմագիծ փոխել: Օրինակով խօսինք: Ներկայ Հայաստանի Հանրապետութիւնը կրնայ, յատուկ պատճառներու կամ պարագաներու հետեւանքով, սփիւռքահայերուն հայաստանեան հպատակութիւն չտալ: Սակայն Հայաստանը չի՛ դադրիր, պատմականօրէն, ցեղաբանօրէն ու հօրմէ որդի, սփիւռքահայերուն հարազատ հայրենիքը մնալէ, որովհետեւ անոնց նախահայրերը այդ հողէն սերած են, ներկայ հայրենի պետութեան մը գոյութենէն առաջ:

3- Պատմութիւնը - Ազգ մը գոյացնող ու մարդը մարդուն ազգակից դարձնող երրո՛րդ ազգակն ու երաշխաւորութիւնը՝ անոր նաեւ նո՛յն անցեալն ունենալը կամ նո՛յն Պատմութեան պատկանիլն է: Հայրենիք մը՝ միայն աշխարհագրական տարածք մը չէ՛, այլ նաեւ այդ տարածքին վրայ ժողովուրդի մը կողմէ ապրուած Պատմութի՛ւն է:

Մեր պատմական Հայաստանի հողերուն վրայ այժմ բնակող ռուսերը կամ թուրքերը կրնան աշխարհագրականօրէն՝ «հա-

Մովսէս Խորենացի Քերթողահայր (390 - 445 թ.)

յաստանցի» համարուիլ, սակայն ո՛չ «հայ», որովհետեւ անոնք ո՛չ միայն հասարակաց արիւն ու հայրենիք չունին, այլ ո՛չ ալ Հայ ժողովուրդին Պատմութեան կը պատկանին: Կարգ մը ռուսեր կամ թուրքեր կրնան նաեւ ներկայ Հայաստանի հպատակութի՛ւնն անգամ ստացած ըլլալ, բայց եթէ անոնք նաեւ նո՛յն պատմութեան զաւակները չեն, հա՛յ չեն, որքան ալ Երեւան բնակին կամ նո՛յնիսկ հա՛յի մը հետ ամուսնացած ըլլան:

Սփիւռքի հայութիւնը թէեւ այսօր Հայաստանէն դուրս կ՛ապրի, սակայն ան կը շարունակէ նո՛յն պատմութեան պատկանիլ ու Հայաստանէն դուրս ապրելով հանդերձ՝ «Արցախը մե՛րն է» գոչել, նոյնիսկ եթէ անոնք, աւա՛ղ, Արցախ անգամ չե՛ն տեսած:

4- Լեզուն - Ազգ մը գոյացնող ու մարդը մարդուն ազգակից դարձնող հիմնական ազգակներէն է նաեւ հասարակաց լե-

զո՛ւ ունենալը: Մարդս՝ ինք չէ՛ ստեղծած իր հայրենիքին վայրը, տարածքը կամ սահմանները, այլ զայն ի՛նք ընտրած է իբր բնակութիւն եւ կամ Հայկ Նահապետին պէս՝ զայն գրաւած է, մինչդեռ իր խօսած լեզուն՝ մարդս ի՛նք կերտած է, այս պատճառով ալ՝ ան «մայրենի լեզու» կոչուած է: Մայրենի լեզուն՝ մեզ ո՛չ միայն միւս ազգերէն կը զանազանէ, այլ նաեւ մեզ իրարու «ազգակից» կը դարձնէ:

Ճիշդ է թէ զանազան պատճառներով՝ իր մայր լեզուն չգիտցող հայ մը զրկուած կը մնայ իր ազգային պատկանելիութեան կարեւոր մէկ ազդակէն, սակայն լեզուն, համեմատաբար ազգային դիմագիծը կերտող միւս տուեալներուն, յատկութիւն մը ունի. անոր պակասը՝ դարմանելի կը մնայ: Արդարեւ՝ մինչ ազգի մը դիմագիծը կերտող արիւնի, հայրենիքի եւ պատմութեա ն երեք ազդակներուն կորուստը կրնայ անվերադարձ ըլլալ, լեզուի՛ն կորուստը՝ դարմանելի՛ է, քանի որ կարելի է զայն սորվելով՝ կրկի՛ն վերագտնել : Ապա, դիմագիծի նկատմամբ՝ ազգային լեզուի մը այս ակամա՛յ կորուստը կրնայ՝ լրացուիլ՝ արիւնի, հայրենիքի եւ պատմութեան միւս ազդակներուն շնորհիւ:

Այսպէս է որ քանի՛ Սփիւռքահայեր կան, որոնք իրենց հայերէն լեզուն կորսնցուցած են, որոնք սակայն տակաւին հայեցի՛օրէն կենսունակ կը մնան, ինչպէս՝ այն բազմաթիւ ֆրանսահայերն կամ ամերիկահայերը, որոնք կարգ մը պատճառներով՝ հայերէն չե՛ն խօսիր, սակայն հա՛յ կը մնան ու հայութեան մեծապէ՛ս օգտակար կը հանդիսանան , եւ ասիկա ինչո՞ւ. որովհետեւ անոնց մէջ արիւնին ձայնը ու պատմութեան ու հայրենիքին հանդէպ իրենց կառչածութիւնը տակաւին կենսունա՛կ մնացած են:

5- <u>Մշակոյթը</u> - Մշակոյթն ալ ազգային դիմագիծի բաղադրիչ հինգ ազդակներէն մին կը հանդիսանայ: Մշակոյթ մը՝ արտայայտութիւնը կամ համադրութիւնն է մարդուս նուաճած զարգացումին, իմացականութեան, ճաշակին, աշխարհահայեացքին եւ բարոյական արժէքներուն, այլ խօսքով՝ մարդուս հոգիի՛ն, հանճա՛րին, անոր ստեղծագործ զօրութեան: Արդարեւ՝ մարդս ստեղծագործ է՝ ո՛չ միայն իր որդեծնութեամբ, ինչ որ բոլո՛ր անասուններուն ալ յատուկ է, այլ մանաւա՛նդ իր մտածողութեան, միտքին, ճաշակին, հանճարին ու հոգիին զօրութեամբ: Կապիկները, որոնց վերագրուած է մարդկային ցեղին ծագումը, մշակոյթ չունի՛ն:

ԻՍԿ Ի՞ՆՉ Է ԿՐՕՆԸ

Այժմ հարց պիտի տաք, թէ արդեօք Կրօնն ալ մաս չի՞ կազմեր մարդուն դիմագիծը կերտող այս հինգ ազդակներուն:

Ի՞նչ է կրօնը:

Կրօնը մարդուն Աստուծոյ մատուցած պաշտամո՛ւնքն է, կրօնին էութիւնը՝ Աստ-

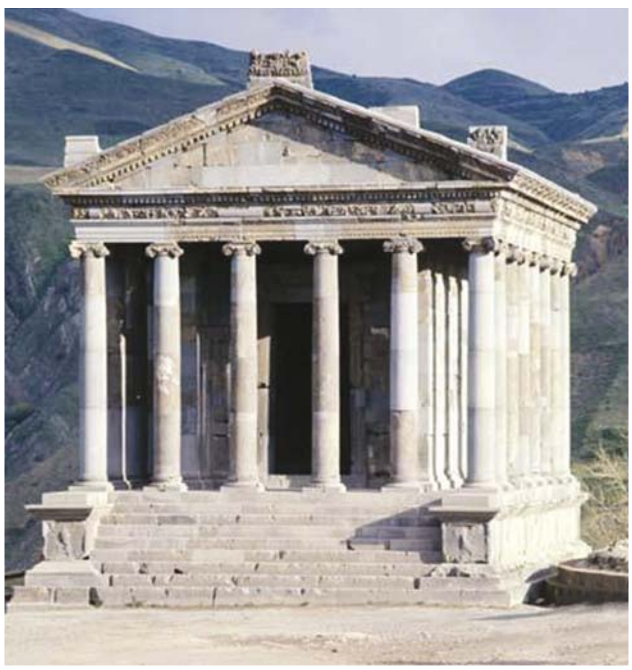

Գառնիի Տաճար - II դար Ք.ա.

ուա՛ծ մեծարել է, ասիկա համամարդկային պահանջք մըն է, որ կը բխի մարդուն անմահ հոգի մը ու տրամաբանող միտք մը ունենալու էութենէն:

Այս պատճառով՝ բոլո՛ր ազգերը գերագո՛յն էակի մը կամ ուժի մը պաշտամունքն ունեցած են:

Սեւանայ Վանք, Ս. Առաքելոց Եկեղեցի - Թ. դար

Կրօն մը կամ Աստուծոյ մը պաշտամունքը թէեւ բոլո՛ր ժողովուրդներն ունին, սակայն այդ պաշտամունքը մատուցանելը, անոր արտայայտութիւնն ու բանաձեւումը նոյնը չե՛ն անոնց բոլորին մօտ, այլ կը տարբերին ազգէ ազգ ու ժողովուրդէ ժողովուրդ եւ յաճախ նո՛յն ժողովուրդին ծոցին մէջ իսկ՝ երկու կամ աւելի՛ պաշտամունք:

Ազգի մը պատկանիլը՝ մարդուս ընտրութեամբ չըլլար, այլ մարդ զայն ի ծնէ կը ստանայ, մինչդեռ կրօնը կամ Աստուած պաշտելու կերպը՝ առնչուած է առաջին հերթին՝ մարդուս ազատութեան հետ:

Ինչպէս որ քաղաքական կամ կուսակցական մարզին մէջ տարակարիք հայեր կան, նո՛յնը գոյութիւն ունի նաեւ կրօնական մարզին մէջ: Հետեւաբար տրամաբանական չէ՛ հայու մը հայկականութիւնը պայմանաւորել անոր կրօնական կամ կուսակցական պատկանելիութեան հետ:

Հայաստանի պարագան

Առ այս՝ առնե՛նք Հայաստանի ու Հայ Ազգին պարագան: Հայ Ազգը իր պատմութեան ընթացքին, նո՛յն հայ ցեղն մնալով հանդերձ՝ քանի՛ կրօններ փոխած է: Հայաստան, մինչ տակաւին հեթանոս էր, պաշտած է, մե՛րթ լուսնային, մե՛րթ արեգակնային, մե՛րթ ասորական, մե՛րթ ալ յունական աստուածներ:

- Մեծն Տիգրան եւ Վարդան Մամիկոնեան, այս մեծանուն երկու հայորդիները իրարմէ տարբեր կրօններու պատկանած են: Սակայն թէ՛ Տիգրան թէ՛ Վարդան հաւասարապէս հարազատ հայեր եղած են:

- 301-ին՝ երբ մենք ազգով ու ժողովուրդով քրիստոնեա՛յ դարձանք, հայ ըլլալէ չդադրեցա՛նք... Քրիստոնէացած Հայաստանին մէջ՝ մաս մը մարդիկ շարունակեցին տակաւին հեթանոս մնալ՝ մինչեւ 404, հայ Գիրերուն գիւտը: Մինչ այդ՝ հեթանոս մնացած կամ քրիստոնեայ դարձած հայերը չդադրեցան նո՛յն ցեղին պատկանելէ:

- Յառաջանանք մինչեւ 451-ի Քաղկեդոնի ժողովը, որուն հետեւանքով հայու-

թիւնը երկու դաւանանքի բաժնուեցաւ. մին՝ քաղկեդոնական (կամ «կաթողիկէ»), միւսը՝ հակաքաղկեդոնական (կամ «առաքելական») հայեր նկատուեցան: Բայց այս կրօնական երկուութեան պատճառով՝ Հայաստանի մէջ երկու ազգ չստեղծուեցաւ, ինչպէս որ Լուսաւորչի օրով՝ հայութիւնը երբ հեթանոսութենէն քրիստոնէութեան անցաւ, նոր ազգ չստեղծեց:

Հայու յատուկ արիւն, լեզու, հայրենիք, պատմութիւն ու մշակոյթ կան, բայց հայու յատուկ կրօն չկա՛յ: Գոյութիւն չունի կրօն մը, որ հայը հա՛յ կ՚ընէ:

Որպէսզի քրիստոնէութիւնը հայի ազգային դիմագիծին մաս կազմէր, հա՛րկ էր նաեւ որ քրիստոնէութիւնը ի՛նք ստեղծած ըլլար:

Հրեայ ժողովուրդին պարագան

Պահ մը նկատի առնենք նաեւ հրեա՛յ ժողովուրդին պարագան: Ան իրեն յատուկ կրօն մը ունէր, որովհետեւ ան իր ծոցէն Մեսիա՛ն պիտի ծնէր, Աստուծոյ յաւիտենական ծրագրով: Ուստի հրեայ կրօնը կրնար հրեայ ցեղին սեփականութիւնը նկատուիլ: Քրիստոս եկաւ բոլո՛ր ազգերուն համար ու իր բերած կրօնն ալ կը հայի ո՛չ թէ մարդուն կամ ազգի մը դիմագիծին, այլ մարդուն անմա՛հ հոգիին:

Կրօնը «հայացնե՞լ»

Կրնանք մեր լեզուն, մեր երգերը, մեր ծէսը, մեր երաժշտութիւնը, մեր ճարտարապետական ոճը, մէկ խօսքով՝ մեր Մշակոյթը եւ մեր ազգային դիմագիծը դրոշմել՝ քրիստոնէութեան ազդեցութեան տակ, բայց չե՛նք կրնար քրիստոնէութիւնը իւրացնել՝ զայն մեր ազգին հետ նոյնացնելու աստիճան: Կրօնի մը գործածած լեզուն, երգը, տօները, ծէ՛սը, նո՛յնիսկ անոր տուած սուրբերը կրնան ազգի մը պատկանիլ, բայց ո՛չ ինք՝ կրօնը :

Ազգ ու կրօն

Մարդիկ կան, որոնց համար մարդուս ազգային պատկանելիութիւնը կրօնական պատկանելիութենէն «գերազանց արժէք» է, ա՛յլ խօսքով՝ հա՛յ ըլլալը քրիստոնեա՛յ ըլլալէ գերազանց է: Այսպէս արտայայտուիլը՝ երկու տարբեր արժէքներ իրարու հետ շփոթել է: Այսպիսի հակադրութիւն մը մերժեց Մխիթար, երբ ըսաւ. «Ո՛չ ազգս կրօնիս կը զոհեմ, եւ ո՛չ ալ կրօնս ազգիս»:

Ազգ ու կրօն ո՛չ միայն իրարու չեն հակադրուիր, այլ իրար ամբողջացնող արժէքներ են, քանի որ երկո՛ւքն ալ Աստուծոյ կողմէ ուզուած ու տրուած են մարդուն: Ազգ ու կրօն կերպով մը նման են հայրութեան եւ մայրութեան. անոնք նոյնը չե՛ն, բայց անոնք ո՛չ միայն իրարու չե՛ն հակադրուիր, այլ ընդհակառակն՝ զիրար կ՚ամբողջացնեն: Մարդուն հոգին եւ մարմինն ալ նոյնպէս, իրարմէ տարբեր ըլլալով հանդերձ՝ իրար կը լրացնեն:

Ազգ ու կրօն իրարու հակադրելը՝ կերպով մը մեղանչել է թէ՛ ազգին թէ՛ կրօնին դէմ:

Մենք կը հաստատենք, թէ հայ առաքելական, հայ կաթողիկէն ու հայ աւետարանականը, հակառակ իրենց համայնքային տարբեր պատկանելիութեանց, բոլո՛րն ալ հայ ազգին կը պատկանին: Իսկ անոնք որ կ՚ըսեն, թէ «քաթոլիքը հա՛յ չէ», անոնք այսպէս՝ կրօն ու ազգութիւն իրարու կը խառնեն:

Այս մասին յաջորդիւ:

ԱՆԷԱՑՈՒՄԷ ՓՐԿԵՆՔ ՄԵՐ ՀՈԳԵՒՈՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԳԱՆՁԵՐԸ

Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան
Ընդհանուր Մատակարար Զմմառու Միաբանութեան
Տեսուչ՝ Ս. Միքայէլ Ընծայարանի
եւ Երանելի Իգնատիոս Մալոյեան Դպրեվանքի

Սփիւռքեան իրականութեան մէջ ազգային արժէքներու պահպանման գործին նուիրեալ անձինք, որքան որ ալ փորձեն սեփական ուժերով պահպանել զանոնք ոչնչացումէ ու վերացումէ, այնուամենայնիւ անոնք անզօր են այդ արժէքները ապահովագրել տարերային ու բնական աղէտներէ եւ կամ յանկարծակիօրէն ուժգնացող պատերազմի մը անկանխատեսելի ու կործանարար հետեւանքներէ:

Տարածաշրջանի ազգային արժէքներու բաղկացուցիչ մասը կը կազմէր հանգուցեալ Խորէն Տիգրանի Փիլաւճեանի ընտիր հաւաքածոն եւ հանգուցեալ Շաքէ Փիլաւճեանի ծնեալ Գապագեան անզուգական ժանեակագործական յօրինուածքները:

Խորէն իր ողջ կեանքը նուիրեց ազգին անյատակ ովկիանոսի անհատնում գանձարանը որոնելու աշխատանքին:

Ան իր սեփական նախաձեռնութեամբ հաւաքեց ու անկասկած կորուստէ փրկեց բազմաթիւ փաստաթուղթեր՝ կապուած հայ-դատի, Ապրիլեան Մեծ Եղեռնի հետ, հնատիպ գիրքեր, պատմական լուսանկարներ որոնք նկարատետրի մէջ դասաւորուած էին ըստ քաղաքներու հերթականութեամբը, սկսած Հալէպի մօտ եղող առաջին հայկական բնակավայրէն, շրջե-

Զմմառու թանգարանի ընդհանուր տեսարան

լով ամբողջ Կիլիկիայով մէկ, մուտք կը գործէր երկիր:

Հաւաքածոն կ'ընդգրկէր նաեւ կիրառական արուեստի նմուշներ՝ խեցեղէն, պղնձեայ անօթներ, կարպետներ, գորգեր, եկեղեցական սպասներու ընտիր նմուշներ, հայ նկարիչներու գործերէն՝ Տիրամօր նկարներ, լուսանցազարդուած ձեռագիրներ եւ նման բնոյթի բազմաթիւ այլ մասունքներ:

Խորէն Փիլաւճեանը կը հաւատար, որ իր կատարած ազգանուէր այս աշխատանքը ապագային իր լաւ ու յուսալի արդիւնքը պիտի տար օգնելով մեր մտաւորականութեանը լոյս սփռելու սեփական պատմութեան չբացայայտուած կարգ մը գաղտնիքներու լուսաբանման առումով: Բարեբախտաբար այդպէս ալ եղաւ, ան իր արխիւները դրաւ ուսումնասիրողներու տրամադրութեան տակ, այդպիսով հաւաքածոյին անտիպ մասի զգալի բաժինը հրատարակուեցաւ:

Կեանքի վերջին տարիներուն Խորէնի գլխաւոր ցանկութիւնն էր, որ այս հաւաքածոն գտնէր իր բնական եւ արժանի վայրը՝ Հայաստան որպէսզի համայն հայութիւնը հնարաւորութիւն ունենար օգտուելու այդ եզակի փաստաթուղթերէն:

Խորէնի հետ ընտանիք կազմող Շաքէ Գապագեան Փիլաւճեան ամուսնոյն յարատեւ ջանքերու եւ հետեւողականութեան շնորհիւ շուտով իր մէջ յայտնաբերեց հայկական ժանեակագործական արուեստի շատ լուրջ ու խորը նստուածքներ, որոնք կուտակուած էին դարերու ընթացքին եւ որոնք ծիներու (կեներու) միջոցաւ ժառանգաբար փոխանցուած էին սերունդէ-սերունդ եւ հասած Շաքէին: Ան ինքզինք փորձեց հայկական ասեղնագործութեան գրեթէ բոլոր մարզերուն մէջ, ձեռնամուխ ըլլալով բազմաթիւ հեղինակային գործերու:

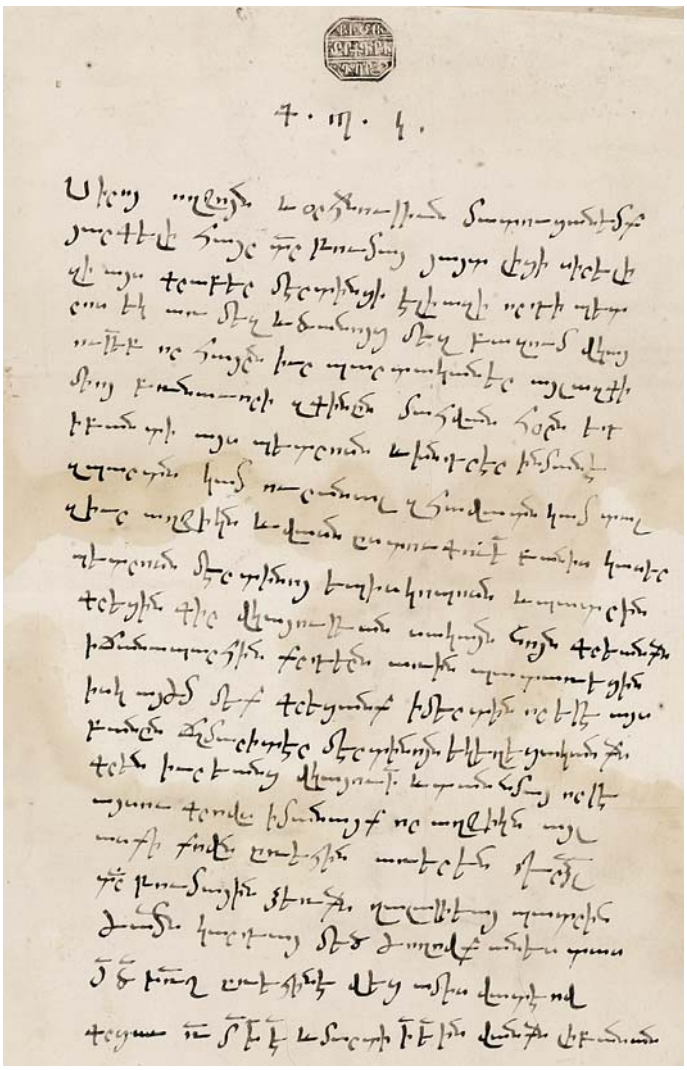

Ձեռագիր Գրիգոր Պետրոս Ե. Կաթողիկոս Քիւփելեանի - 1788-էն 1812 Ճմմառու Մատենադարանի Արխիւէն

Շաքէի ստեղծագործական կեանքի առաջին արգասիքը հանդիսացաւ իր անգերազանցելի կտաւը հայկական մանրանկարչութեան տիտան՝ Թորոս Ռոսլինիի «Աւետումն Աստուածածնայ» գործի կտաւային վերարտադրութիւնը՝ չորս անգամ մեծցուած, շուրջի բծացած լուսանցազարդերը բծախնդրօրէն եւ ներդաշնակութեամբ վերականգնած այս գործը, զոր իր այցեգարթը հանդիսացաւ ժանեակագործութեան ասպարէզի մէջ:

Այնուհետեւ արարեց հայկական խաչքար ձեռագործը:

Շաքէի ստեղծագործական կեանքի կարեւոր եւ գերիշխող բնագաւառներէն մէկը դարձաւ հայկական թագաւորութիւններու զինանշաններու ասեղնագործ վերարտադրութիւնը, ինչպէս՝ Կիլիկիան թագաւորութեան զինանշան՝ Պրօշեաններու տոհմական կնիքը: Հայաստանի հանրապետութեան եւ Արցախի զինանշանները եւ այլ գործեր, որոնք կողք-կողքի կախուած եւ զարդարած էին Փիլաւճեաններու երբեմնի շէն բնակարանի պատերը:

Տարածաշրջանի մէջ մոլեգնող եւ հայութեանս սպառնացող օրհասի այս պահուն՝ հոգեւոր, ազգային եւ մշակութային արժէքներու անվտանգութեան ապահովումը ազգային եւ հոգեւոր բոլոր միաբանութիւններու, միութիւններու, մարմիններու եւ կառոյցներու առաջնահերթ եւ անյետաձգելի մտահոգութիւնը պէտք է դառնայ, որ ազգս զերծ մնայ նման մեծ կոտորածէ՝ այն ինչ պատահեցաւ Փիլաւճեաններուն հետ, անոնք համոզուած էին թէ հաւաքածոն ունի բարւօք եւ խնամուած վիճակ, այնուամենայնիւ հարուածի ուժգնութեան տակ փուլ եկաւ տարիներու տքնաջան նուիրուածութիւնը:

Իսկ Զմմառեան միաբանութեան կողմէ խնամքով եւ յատուկ հոգածութեամբ պահպանուած եւ ուսումնասիրուած փաստաթուղթերն ու իրեղէն ապացոյցները դժբախտաբար ցայսօր անհրաժեշտ ուշադրութեան չեն արժանացած, ըլլա՛յ հայրենի մեր իշխանութիւններու, ըլլա՛յ սփիւռքի հայկական կառոյցներու կողմէ. իսկ մեր կողմէ ակադեմիական մակարդակի տարուած աշխատանքները ոչ մէկ ձեւով լուսաբանուած են համապատասխան շրջանակներու մէջ:

Ուստի միաբանութիւնս կոչ կ՛ուղղէ շահագրգիռ բոլոր մարմիններուն եւ կողմերուն, յանուն հարիւրամեակը բոլորած մեր

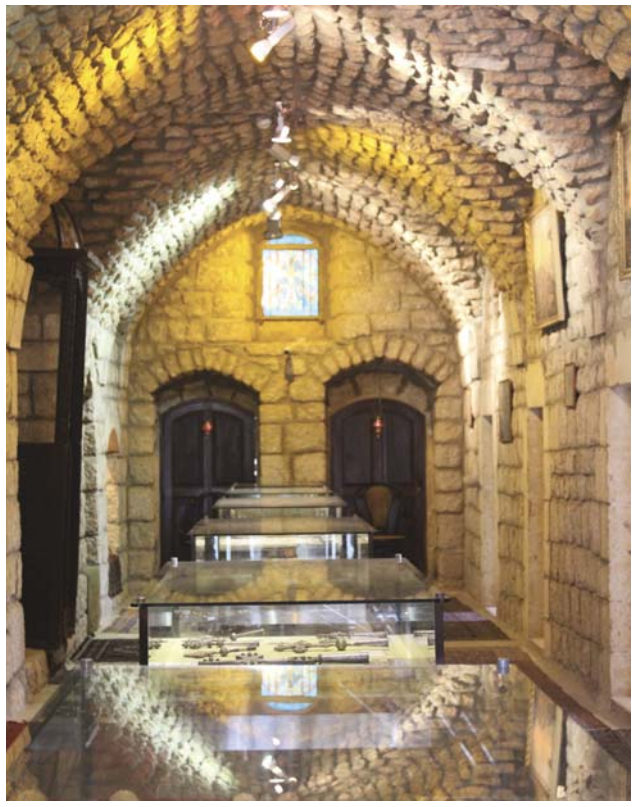

Զմմառու (Վեհարան) Թանգարան

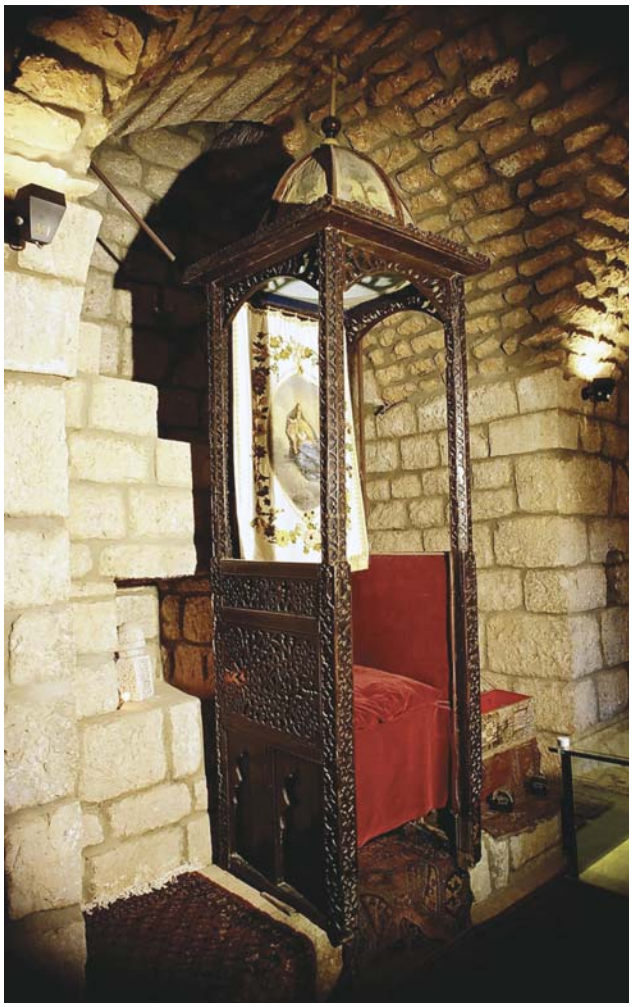

Կաթողիկոսական Գահ (Մայրիի փայտէ)

արդար դատին, յանուն նահատակ մեր ժողովուրդին եւ յանուն Ձմմառեան միաբանութեան մեր նահատակ միաբաններուն՝ աւելի աչալուրջ մօտենան մեր կողմէ տարուած եւ տարուող պատկարելի աշխատանքներուն, որոնք անպայման իրենց համեստ լուման պիտի ունենան հայոց պատմութեան արիւնալի այդ ժամանակաշրջանին լուսաբանմանն ու այդ արիւնալի դէպքերէն ետք սփիւռքի մէջ կատարուած եւ մինչեւ օրս կատարուող վերականգնողական եւ ազգի յարատեւման միտուած գործընթացներու ուղղութեամբ:

Միաբանութիւնս որպէս սփիւռքի մէջ գործող հայագիտական կարեւոր կեդրոն

Այնթապէն բերուած «Օժիտի սնտուկ» Խորէն Փիլաւճեան հաւաքածոյէն

անհրաժեշտ կը նկատէ հայրենիքի մէջ գործող եւ համահայկական ու համաշխարհային հնչեղութիւն ունեցող հայոց ցեղասպանութեան ինստիտուտ-թանգարանի հետ սերտ համագործակցութիւն, ուր ամփոփուած են եւ կը շարունակեն ամփոփուիլ հայոց ցեղասպանութեան վերաբերեալ բոլոր նիւթերն ու արխիւները:

Մեր՝ Արծիւեան միաբաններուս ցանկութիւնն ու փափաքն է, որ միաբանութեանս արխիւներուն մէջ պահպանուած եւ միաբաններուս կողմէ կատարուած ուսումնասիրութիւններն ու փաստաթուղթերը փոխանցուին հայրենիք, ուր մեր ուրոյն կեդրոնը հաստատելով կարենանք հոն հայրենի մեր մասնագէտներուն հետ համագործակցաբար շարունակենք համանպատակ մեր ուսումնասիրութիւններն ու պրպտումները: Փորձի փոխանակմամբ անպայման կը հարստանանք եւ կրնանք հասնիլ բաղձալի արդիւնքներու: Ուստի եկէ՛ք զօրակցինք միմեանց եւ համատեղ ուժերով նպաստենք մեր դատի արդարացի լուծման կանխելով վաղահաս աղէտին, որ կրնայ կործանարար ըլլալ եւ իր յորձանուտին մէջ քաշել ցեղասպանութիւնը ապացուցող ամէն վաւերաթուղթ:

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Հ. Գէորգ Ծ. Վրդ. Զապարեան
Ընդհանուր Փոխանորդ Քանատայի եւ Ժողովրդապետ
Մոնրէալի Տիրամայր Նարեկի Եկեղեցւոյ

Ամէն հասարակութիւն միախմբում մըն է անձերու, որոնք համատեղ միջոցներով կը ձգտին միեւնոյն նպատակին: Այդ անձերը կապուած են իրարու, միեւնոյն հեղինակութեան ենթարկումով:

Ամէն հասարակութիւն կարիքն ունի ղեկավարի մը, ինչպէս որ թագաւորութիւնը՝ թագաւորի մը, բանակը՝ ընդհանուր հրամանատարի մը, նահանգը՝ կառավարիչի մը, քաղաքապետարանը՝ քաղաքապետի մը եւ ընտանիքը՝ հայրիկի մը:

Հասարակութեան մը ղեկավարին հեղինակութի՛ւնն է կապը, որ իրարու կը միացնէ անդամները եւ կը կեդրոնացնէ անոնց ջանքերը՝ ձեռք ձգելու համար իրենց կեանքին նպատակը:

Հասարակութեան մը էութիւնը կը սահմանուի իր նպատակով: Ան կը կոչուի առեւտրական կամ գիտական, կամ ալ զուարձային, եթէ իր նպատակը առեւտուր է, գիտութիւն է կամ եթէ զինք կազմող անդամներուն զուարճութիւնը: Հասարակութեան վիճակուած է իր անդամներուն տրամադրել անհրաժեշտ միջոցները, որպէսզի իրենց նպատակին հասնին: Սոյն միջոցները կը տարբերին նպատակէ նպատակ:

Յիսուսի բերած կրօնքը հաստատուեցաւ հաւաքականութեան մը նմանութեամբ: Ինչպէս որ Հին Կտակարանին մէջ, Աստուած Աբրահամի սերունդները ընտրեց որպէսզի կազմեն հաւատքով ու յոյսով սնած ժողովուրդ մը, նոյնպէս ալ Նոր Կտակարանին մէջ՝ Յիսուս հիմնեց եկեղեցին, իր քարոզած վարդապետութիւնը պահպանելու եւ տարածելու համար աշխարհի մէջ եւ իր կրած չարչարանքին փրկարար արդիւնքները մարդոց հաղորդելու:

Աւագ Խորան Ս. Պետրոս Եկեղեցւոյ, Հռոմ

Աւետարանէն կ'իմանանք թէ՝

- Յիսուս պաշտօնապէս խոստացաւ Եկեղեցի մը հիմնել, երբ իր խօսքը ուղղելով Պետրոսին՝ ըսաւ. *«Դու ես Վէմ եւ այդ վէմին վրայ պիտի հիմնեմ իմ Եկեղեցիս»* (Մտթ 16,18):

- Եւ Յիսուս Քրիստոս իր այս խոստումը կատարեց, երբ ան իր Եկեղեցին հիմնելու համար

- ընտրեց աշակերտներու որոշ թիւ մը եւ անոնց շարքերէն՝ զատեց տասներկու անձեր (Մտթ 4, 18-22. 9,9. 10, 1-4), որոնք իրեն կ'ընկերակցէին իր տեղափոխութիւններուն ատեն եւ վկայ եղած էին իր քարոզութիւններուն, հրաշքներուն, մահուան եւ յարութեան:

- Երկինք չհամբարձած, ան անոնց տուաւ անհրաժեշտ իշխանութիւնը շարունակելու իր առաքելութիւնը, ըսելով *«Ինչ որ կապէք երկրի վրայ կամ ինչ որ արձակէք երկրի վրայ կապուած կամ արձակուած պիտի ըլլայ երկինքի մէջ»* (Մտթ 18,18): «Ով ձեզի կը լսէ, ինծի կը լսէ»:

- Ան Պետրոս առաքեալը ընտրեց որպէս Եկեղեցւոյ Պետ եւ անոր պաշտօն տուաւ զայն կառավարելու իր անունով: (Մտթ 16, 18-19)

- Հոգեգալստեան օրը, ան իր առաքեալներուն վրայ առաքեց Սուրբ Հոգին, որ անոնց հաղորդեց անհրաժեշտ լոյսն եւ ոյժը, կատարելու համար իրենց յանձնուած դժուարին առաքելութիւնը: Սուրբ Հոգին ընդունելէ ետք, առաքեալները ցրուեցան աշխարհով մէկ, քարոզեցին Յիսուսի վարդապետութիւնը եւ մկրտեցին անոնք որ հաւատացին անոր:

Շուտով առաքեալները շրջապատուեցան բազմաթիւ հաւատացեալներով: Ասոնք, իրենց կարգին, կազմեցին, առաքեալներուն ենթակայ կրօնական այլ հասարակութիւններ, զանազան վայրերուն

մէջ: Առաքեալներու Գործերու Գրքին, ինչպէս նաեւ առաքեալներուն գրած Թուղթերուն մէջ, կը կարդանք թէ առաքեալները չէին բաւականանար քարոզելով եւ մկրտելով, այլ կը կառավարէին հաւատացեալները՝ անոնց օրէնքներ տալով եւ օրինազանցները դատելով ու պատժելով: Առաքեալները եպիսկոպոսներ կ'օծէին՝ այլազան վայրերու մէջ հիմնուած եկեղեցիները կառավարելու, ի սպաս իրենց հաստատած հասարակութիւններուն: Այս հասարակութիւնները իրարու միացած էին, քանի նո՛յն հաւատքը կը դաւանէին, նո՛յն խորհուրդները կ'ընդունէին եւ գերագոյն մէ՛կ ղեկավար կը ճանչնային, յանձին՝ Սուրբ Պետրոսի: Այս կերպով հաստատուեցաւ այդ մեծ Հասարակութիւնը, զոր հաւատքով կը կոչենք Ընդհանրական, Առաքելական, Սուրբ Եկեղեցի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Դիւան Զմմառու Մայրավանքի

Երեւանի մէջ 2014 թուի Հոկտեմբեր 6-էն 7, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ ՀՀ Մշակոյթի Նախարարութեան նախաձեռնութեամբ գումարուեցաւ Հայկական Գրադարաններու Միջազգային Երրորդ Համաժողովը:

Զմմառու Մատենադարանի Հնատիպներու Բաժին

Համաժողովին իրենց մասնակցութիւնը բերին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւնը, Կ.Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքութիւնը, Հայ Կաթողիկէ Զմմառու վանքը, Վենետիկի եւ Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութիւնները, Պէյրութի Հայկազեան համալսարանի Գրադարանը, Փարիզի Նուպարեան Գրադարանը, ԱՄՆ գոնկրէսի Գրադարանը, Հայաստանի Ազգային Գրադարանը, Երեւանի Մաշտոցեան Մատենադարանը, Պաւարիայի Պետական Գրադարանը, Դանիայի թագաւորական Գրադարանը, Պերլինի Պետական Գրադարանը, ԱՄՆ-ի Միչիկընի Համալսարանը, Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանը, Հայսատանի մէջ ԱՄՆ դեսպանութիւնը, ինչպէս նաեւ պաշտօնական անձնաւորութիւներ, հայկական մշակութային եւ կրթական հաստատութիւններու ներկայացուցիչներ:

Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան անունով ներկայ գտնուեցաւ Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան:

Երկուշաբթի 6 Հոկտեմբեր 2014-ին առաւօտեան, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մէջ կատարուած ջերմ ընդունելութենէն ետք, Էջմիածնի Մատենադարանի Տնօրէն՝ Տէր Արարատ Քհն. Պօղոսեան, բարի գալուստի խօսք ուղղեց ներկաներուն, որմէ ետք կարդացուեցաւ ՀՀ Մշակոյթի Նախարար՝ Յասմիկ Պօղոսեանի խօսքը: Այնուհետեւ յարգարժան ժողովականները հերթաբար ներկայացուցին իրենց աշխատանքները

եւ ծրագիրները:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչ՝ Տիրայր Արք. Փանոսեան, անդրադառնալով Մերձաւոր Արեւելքի կացութեան, Հայ գիրի ու գրականութեան դիմագրաւած դժուարութիւնը ներկայացուց: Ան իր խօսքին մէջ՝ ըսաւ թէ գիրք կարդացողի չգոյութեան պատճառներէն մին համակարգիչն է, սակայն մենք կը զոհուինք Հայ մշակոյթը նոր սերունդին փոխանցելու համար:

Տ. Արարատ Պօղոսեան խօսք առնելով, ներկայացուց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Մատենադարանի թուայնացման գործընթացը եւ հեռանկարները:

ՀՀ Մշակոյթի Փոխ Նախարար՝ Ներսէս Տէր Վարդանեան ներկայացուց նախարարութեան քաղաքականութեան առաջնահերթ ուղղութիւնները:

Այնուհետեւ խօսք առաւ Հայաստանի Ազգային Գրադարանի տնօրէն՝ Պրն. Տիգրան Զարգարեան: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Հայրապետին ու Մշակոյթի Նախարութեան, որոնց նախաձեռնութեամբ կը գումարուի այս համաժողովը:

Իր խօսքին մէջ՝ ան ըսաւ թէ Հայաստանի մէջ 12 գլխաւոր գրադարաններ կան, որոնք կը համագործակցին Մշակոյթի Նախարարութեան հետ, կան նաեւ բազմաթիւ Համայնքային գրադարաններ: Անդրադառնալով թուային գրադարանի ստեղծման ելեկտրոնային համակարգին, ըսաւ թէ Երեւանի Ազգային Գրադարանը անհրաժեշտութեան պարագային, կրնայ մասնագէտները գործուղել դէպի Սփիւռք:

Ան շեշտեց թէ այս համաժողովը օգտաւէտ է եւ մենք պէտք է փնտռենք համագործակցութեան նոր ուղիներ:

«Մատենագիտական շտեմարան»ի ձեւաւորման եւ գրադարանային հաւաքածոներու թուայնացման ուղղութեամբ կատարուած են զգալի աշխատանքներ: Թուայնացուած նիւթերը՝ գիրք, թերթ, հանդէս, հասանելի են www.nla.am եւ www.flib.sci.am կայքին մէջ:

Համաձայնագրութիւն 27 Նոյեմբեր 2012

Մեծ Եղեռնի 100-ամեակի ուղղութեամբ, Ազգային Գրադարանը, Հայոց Ցեղասպանութեան վերաբերող մեծ քանակութեամբ հայերէն թէ օտար լեզուով գիրքեր հաւաքած է եւ 2015-ին «Քասքատին» մէջ ցուցահանդէս պիտի կազմակերպէ: Ան կոչ ուղղեց Սփիւռքի գրադարաններուն իրենց մասնակցութիւնը բերելու այս ցուցահանդէսին: Ան առաջնահերթ նկատեց հայ գիրքի եւ մամուլի շտեմարանի հարստացման եւ ճոխացման աշխատանքները շարունակելը: Պրն. Զարգարեան շեշտեց նաեւ գրքափոխանակումի գաղափարին վրայ՝ հայագիտական հաստատութիւններու միջեւ:

ՀՀ Մշակոյթի Նախարարութիւնը եւ Հայաստանի Ազգային Գրադարանը Ցեղասպանութեան 100-ամեակին առթիւ սկսած են «Որդեգրէ՛ գիրք» նախաձեռնութիւնը: Այնուհետեւ աշխարհի տարբեր ծագերուն Հայոց Ցեղասպանութեան նուիրուած վաւերագրական գիրքերը, յուշագրերը եւ գիտական աշխատութիւնները ի մի պիտի համախմբուին եւ պիտի ցուցադրուին 2015 թուի Ապրիլին «ArmBookExpo» ցուցա-

Տեսարան Համաժողովէն

հանդէսին ընթացքին:

Ցուցադրուած գիրքերը պիտի կնքուին «Որդեգրէ՛ գիրք» դրոշմով եւ առաքողին անունը պիտի ամրագրուի հաշուառման մատեանին մէջ:

Մխիթարեան Միաբանութեան անունով խօսք առաւ Հ. Պօղոս Ո. Վրդ. Գոճանեան եւ ըսաւ որ Վիեննայի մէջ կան 2500 ձեռագիր եւ 70.000 Պարբերաթերթ մամուլ: Հայ ժողովուրդը դարեր շարունակ քարի, փայտի, պապիրուսի եւ մագաղաթի վրայ գրելէ ետք, ԺԵ. դարուն գրատպութեան սկսաւ, իսկ այսօր՝ 21-րդ դարուն, ունեցաւ թուային գրադարան: Հայ գիրքի մատենագիտական շտեմարանը համայնագիտարան է, աննախադէպ աշխատանք մը, զոր կատարած է Երեւանի ազգային Գրադարանը: Թուայնացման աշատանքը պէտք է համադրել, որպէսզի կրկնակի գործ չըլլայ, այսինքն՝ եթէ Ազգային Գրադարանը թուայնացուցած է ինչ ինչ գիրքեր, Զմմառ ալ նոյնը չկրկնէ:

Համաժողովին խօսք առին Հայաստանի եւ Սփիւռքի մատենադարաններու, ինչպէս նաեւ գիտական կառոյցներու ներկայացուցիչներ: Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան անունով խօսք առաւ Հ. Նորայր Վրդ. Գազազեան, Լիբանանի Հայկազեան Համալսարանի անունով խօսեցաւ Սոնիա Սիսլեան, Ֆրանսայի Նուպարեան գրադարանի անունով՝ Պորիս Աճեմեան, Լեւոն Ավդայեան խօսեցաւ Գոնկրէսի Գրադարանի հայկական հաւաքածոյի մասին, Վոլֆգանգ Շմիդտ Մանուկեան խօսեցաւ Բաւարիայի նահանգի (Գերմանիա) հայկական հաւաքածոյի մասին:

Համագումարի երկրորդ օրուան հանդիպումը կայացաւ Հայաստանի Ազգային Գրադարանին մէջ: Առաջին հերթին խօսք առին Դանիայի եւ Պեռլինի գրադարաններու պատասխանատուները:

Հայ Կաթողիկէ Զմմառու Պատրիարքա-

կան Միաբանութեան վանքի Մատենադարանի անունով խօսք առնելով, Հ. Մովսէս Վրդ Տօնանեան, ներկայացուց վանքի հնատիպ գիրքերու ցուցակագրման գործընթացը: Մշակութային ժառանգութեան անդրադառնալով, հակիրճ ձեւով նկարագրեց Զմմառու վանքի ու գրադարանի հիմնադրութեան եւ կազմաւորման հանգրուանները: Հայր սուրբը Զմմառու վանքի հետապնդած նպատակին անդրադառնալով, ըսաւ. «Մեր համեստ նպատակն է որ, մեր գրադարանի գիրքերու ցուցակագրման աշխատանքէն ետք, Զմմառու Հայոց վանքը, որ ընդունուած է իբրեւ աշխարհիս հայ մշակոյթի հինգերորդ կեդրոնը, սփիւռքահայ իրականութեան մէջ, մշակութային արժէքներու պահպանման եւ ուսումնասիրութեան օճախներէն մին ըլլայ, ու մնայ պատրաստ՝ ընդունելու հայ բոլոր շրջաններէն ընթերցասէր հայորդիներ եւ հայագիտութեամբ հետաքրքրուող անձնաւորութիւններ»:

Հայկական գրադարաններու Համաժողովը իր աշխատանքներու աւարտին, հետեւեալ որոշումներու կայացուց.

- Չորրորդ համաժողովը 2016 թուի Թարգմանչաց տօնին:
- Սփիւռքի գրադարաններու պատասխանատուներու մասնագիտական մակարդակը բարձրացնել:
- ՀՀ կառավարութեան յատուկ ուշադրութիւնը հրաւիրել Սփիւռքի մէջ վտանգուած, լքուած, անուշադրութեան մատնուած հաւաքածոներուն եւ գրադարաններուն վրայ:
- Քաջալերել Հայրենիքի եւ Սփիւռքի Գրադարաններու միջեւ գրքափոխանակութիւնը: Ինչպէս նաեւ դիմել ՀՀ Մշակոյթի Նախարարութեան որ արտերկրի հնատիպ եւ հազուագիւտ գիրքերու եւ պարբերական մամուլի թուայնացման գործընթացը ֆինանսաւորէ, որպէսզի իրենց վայրին մէջ կազմակերպուի այդ աշխատանքը:
- Հայաստանի Ազգային գրադարանին յանձնարարել Հայոց Ցեղասպանութեան վերաբերող գրականութեան հնարաւոր, լրիւ հաւաքածոն պատրաստել:
- Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեան 350-ամեակի տօնակատարութեան ծրագիր մշակել:

Հայկական գրադարաններու միջազգային այս երրորդ համագումարին, Ազգային գրադարանը Զմմառու վանքին գրադարանին թուայնացման աշխատանքներուն մէջ համագործակցութեան առաջարկ ներկայացուց: Հ. Մովսէս խոստացաւ այս առաջարկը փոխանցել Զմմառու վանքի Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վրդ. Մուրատեանին, առ ի պատշաճ տնօրինում:

Համաժողովի աւարտին՝ տեղի ունեցաւ գաղափարներու փոխանակում եւ օգտաշատ հարցերու շուրջ զանազան քննարկումներ: Այս առթիւ Հ. Մովսէս յարգոյ ժողովականներուն փոխանցեց թէ Զմմառ 2015 թուի Փետրուար գիտաժողով պիտի կազմակերպէ Հայոց Ցեղասպանութեան մասին, Վատիկանեան, Լիբանանեան եւ Միջազգային արխիւներու նիւթով: Ի դէպ՝ Վատիկան կը նախատեսէ յառաջիկային վաւերագրական գիրք հրատարակել «Հայոց Ցեղասպանութիւնը Վատիկանի արխիւներուն մէջ» նիւթով:

Երկօրեայ համաժողովի աւարտին՝ տեղի ունեցաւ պաշտօնական ընթրիք ի պատիւ ժողովականներուն: Այս առթիւ նորանոր յաջողութիւններու բաժակաճառեր արտասանուեցան եւ փոխադարձ բարեմաղթութիւններ կատարուեցան, 2016 թուին վերստին տեսնուելու խոստումով եւ յոյսով:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Երեւանի մէջ 2014 թուի 6-7 Հոկտեմբերին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ ՀՀ Մշակոյթի Նախարարութեան նախաձեռնութեամբ գումարուած Հայկական Գրադարաններու Միջազգային Երրորդ Համաժողովին՝ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան անդամ միաբան եւ Զմմառու վանքի մատենադարանապետ՝ Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան վերոյիշեալ համաժողովին հետեւեալ խօսք արտասանեց.

Գերաշնորհ
Արժանապատիւ Հայրեր
ՀՀ Մշակոյթի Նախարար
Ազնուափայլ Տիկ. Յասմիկ Պօղոսեան,
Մեծայարգ Պրն. Ատենապետ
Յարգարժան հիւրեր եւ սիրելի ներկաներ

Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան եւ Ցաւագին Տիրամօր վանքին անունով, իմ ողջոյնի խօսքը կ'ուղղեմ ձեր բոլորին, մաղթելով ձեզի քաջառողջութիւն եւ բազմաբեղուն գործունէութիւն:

Գոհութիւն եւ փառք կու տամ Աստուծոյ, որ ինծի անգամ եւս առիթը ընծայեց այստեղ գտնուելու, այս հոգեպարար մթնոլորտին մէջ միասնաբար քննարկելու այնպիսի հարցեր, որոնք կ'օժանդակեն հայ գրի ու գրականութեան պահպանման եւ տարածման մեր երիտասարդութեան եւ ուսանողութեան մօտ, ի Մայր Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի:

Այսօր այստեղ հայ գիրքն ու միտքը, այլ խօսքով հայութիւնը ներկայ է իր ամբողջական պատկերով, իր հոգեւորականներով, մտաւորականներով, իրենց մտահոգութիւններով, գաղափարներով, երազներով, յոյսերով եւ ծրագիրներով: Յարգանք ու պատիւ Հայ մշակոյթի, Հայ գիրի ու գրականութեան, հայեցի դաստիարակութեան նուիրուած բոլոր հայորդիներուն:

Յարգելի ներկաներ

Զմմառու Մատենադարանի ձեռագիր եւ տպագիր ժառանգը Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքութեան եւ Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան, գրական-մշակութային երեքդարեան գործունէութեան արգասիքն է:

Զմմառու վանքը իր մատենադարանով, պատմական անցեալով, ստեղծագործական հարստութեամբ եւ կարեւորութեամբ աշխարհիս հայ մշակոյթի հինգերորդ կեդրոնը կը համարուի:

Ինչպէս գիտէք՝ 18-րդ դարու սկիզբը, հայրենի հողէն հազարաւոր մղոններ հեռու, հայութիւնը զանազան գաղթօճախներուն մէջ յաջողեցաւ ստեղծել իւրայատուկ արուեստ, գրականութիւն եւ մտաւորական կեանք: Այն օրերուն մինչ Արեւմուտքի մէջ հիմը կը դրուէր Մխիթարեան Միաբանութեան, իսկ Արեւելքի մէջ, Լեռնալիբանանի մէկ բլրակին վրայ կը հաստատուէր Զմմառու վանքը իր Ընծայարանով: Այդ օրերէն՝ Զմմառու վանքի Միաբանութիւնը, Անտոնեան[1] Հայ Միաբանութեան հետ միասին, պահեց ու պահպանեց հայ մատենագիրներու, պատմագիրներու, թարգմանիչներու, թարգմանիչներու թանկարժէք ձեռագիրներն ու տպագիր ժառանգութիւնը: Հոն պահպանուած գիրքերուն սկզբնաւորութեան կամ վերջաւորութեան գրուած յիշատակարանները, ցոյց կու տան թէ մեր միաբանները ի՛նչպիսի զոհողութիւններով հաւաքած են 16-րդ եւ 17-րդ դարերու հնատիպ գիրքերը եւ գուրգուրանքով պահելէ ետք՝ բերած ու նուիրած են վանքի մատենադարանին: Աւելի ուշ, միաբան հայրեր իրենց անհատական գրադարանները ամբողջութեամբ նուիրած են Զմմառու վանքին:

Վանքիս Մատենադարանի կառուցումը իր յարակից բաժիններով սկսած է 18-րդ դարու կիսուն, Միքայէլ Պետրոս Գ. Գասպարեան եւ Գրիգոր Պետրոս Ե. Քիւբելեան կաթողիկոսներուն օրօք եւ աւարտին հասած է 1810ին:

Երկար ժամանակ՝ հնատիպ եւ վաղ շրջանի գիրքերը պահպանուած էին միաբան հայրերու տրամադրուած խուցերուն եւ պահարաններուն մէջ:

Այսօր համայն հայութիւնը՝ ի Մայր Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի երբ կը պատրաստուի յիշատակելու Մեծ Եղեռնի հարիւրամեակը, թո՛յլ տուէք կարդամ ձեզի այդ օրերուն գրուած օրագրութիւնը, որ պահպանուած է Զմմառու վանքի արխիւներուն մէջ. «1915 թուին Ապրիլ ամսուն օսմանցի զինուորականներ յաճախակի խուզարկութիւններ կը կատարէին, գիշերը կը պաշարէին վանքը, «վանքին դռները բացէ՛ք կը գոռային ապա թէ ոչ՝ կը խորտակենք»: Կը խուժէին ներս՝ սոսկում եւ սարսափ սփռե-

1– Քրէյմի Հայոց Մենաստանը եղած է Անտոնեան Միաբանութեան օրրանը եւ Մայրավանքը: Քրէյմի վանքը կը գտնուի Լեռնալիբանանի Քսրուան գաւառի Ղոսթա գիւղի լերան ստորոտը, ձորի մը մէջ, որ երեք կողմերէն շրջապատուած է շոձեղարդ լեռներով: Իսկ արեւմտեան կողմը ծովահայեաց բացուացք մը ունի: Քրէյմի վանքը 18–րդ դարուն սկիզբը հիմնուած է հայ կաթողիկէ Անտոնեան կրօնաւորներու Միաբանութեան կողմէ: Անտոնեան Միաբանութիւնը յետագային ձիւղաւորումներ ունեցաւ Կ. Պոլսոյ եւ Հռոմի մէջ:

լով...»: Այդ օրը, կը շարունակէ օրագրութիւնը. «ստիպուեցանք այլեւս վանքին դիւանը, թանկագին զգեստներն ու իրեղէնները «Մար Շալիթա»[2] տանիլ գիշեր ժամանակ: Ձեռագիրներէն, գիրքերէն եւ թագերէն մաս մը...խոնաւութենէն փտեցան: Կարծես ամենէն աւելի ապահով վանքեր ու բարեկամներ հայ անուան վախէն թշնամի դարձեր էին: Չէին ուզեր բան մը պահել իրենց քով. Մար Շալիթայի վանքը միակն էր, որ միշտ հաւատարիմ մնաց հայուն...»:

Ձմմառու Միաբանութիւնը Մեծ Եղեռնի օրերուն հաւատարիմ մնալով իր կոչումին եւ առաքելութեան, իր կարեւոր դերին ըրաւ, որպէսզի փրկէ հայ ժողովուրդի մշակութային ժառանգութիւնը եւ գանձերը:

Այսօր, Մեծ Եղեռնէն 100 տարի ետք, հայութիւնը իր կեանքի զանազան բնագաւառներուն մէջ ահաւոր դժուարութիւններու կը դիմագրաւէ. ազգային միութիւններ, հաստատութիւններ, կազմակերպութիւններ, կրթական օճախներ կամաց կամաց կը դատարկուին:

Սփիւռքի հայկական կեանքը, հայու ստեղծագործ ոգին, հայեցի դաստիարակութիւնը, հայոց լեզուն, հայ միտքը, այլ խօսքով հայ մշակոյթը, ինչպէս նաեւ մեր հայրերու քրիստոնէական հաւատքը նահանջ մը կ'արձանագրեն Դառն օրեր կ'ապրինք, մտահոգ ենք մեր անմիջական ներկայով եւ գալիք անորոշ ապագայով: Սակայն հակառակ հայութեան դիմագրաւած այս դժուարութեանց, յատկապէս Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, Ձմմառու վանքի Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեանի եւ Վարչական Խորհուրդը, որոշեցին ամբողջութեամբ վերանորոգել վանքի հնագոյն բաժինը եւ այնտեղ զետեղել հնատիպ գիրքերը: Այսօր այդ ծրագիրը իրականացուած է:

2012 թուի համաժողովին, տեղեկացուցած էի ձեզի թէ Ձմմառու վանքի Մատենադարանի հնատիպ գիրքերու ցուցակագրումը սկսած է: Նոյն թուականին՝ Նոյեմբեր 27-ին, Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ՝ Վսեմաշուք Պրն. Սերժ Սարգսեան, Ձմմառու վանք պատմական այցելութիւն մը տուաւ: Այս առթիւ՝ տեղի ունեցաւ Ձմմառու վանքի Մշակութային նոր կեդրոնի բացումը, ինչպէս նաեւ «Ուրբաթագիրքի» տպագրութեան 500-ամեակի առթիւ՝ վանքիս Ձեռագիրներու եւ Հնատիպ Գիրքերու ցուցահանդէս կազմակերպուեցաւ: Աւելի՛ն, նոյն

2- Մար Շալիթա վանքը Ձմմառու վանքին մօտ գտնուող Մարոնիթ համայնքի պատկանող վանք մըն է, որ սերտ յարաբերութեան մէջ կը գտնուէր հայ հոգեւորականներուն հետ:

օրը Մաշտոցի անուան Մատենադարանի եւ Զմմառի վանքի միջեւ կնքուեցաւ համագործակցութեան համաձայնագիր մը: Այնուհետեւ Զմմառու վանքի ամենակարեւոր եւ էական իրագործումը եղաւ մատենադարանիս փոխադրութիւնը վերանորոգ բաժնին մէջ:

Երկու տարուայ ժրաջան աշխատանքէ ետք՝ հնատիպ եւ վաղ շրջանի խնամքի կարօտ գիրքերը միատեղ համախմբեցինք եւ զետեղեցինք մասնաւոր բաժնի մը մէջ: Մատենադարանի Հնատիպ եւ Վաղ շրջանի գիրքերու դասաւորումը եւ համարակալումը կը կատարուի «Dewey» միջազգային համակարգի դրութեամբ: Երբ գիրքերու ցուցակագրումը իր աւարտին հասնի, համացանցի վրայ պիտի գտնենք Զմմառու Վանքի հնատիպ գիրքերը:

Երկու տարուան աշխատանքէ ետք, հայերէն հնատիպ գիրքերու ցուցակագրման աշխատանքը գրեթէ իր աւարտին հասած է եւ հետեւեալ ցանկը կը ներկայացնէ.

1512-էն 1700	71 գիրք
1701-էն 1800	263 գիրք
1801-էն 1920	2505 գիրք

1512-1920-ի թուականներուն լոյս տեսած 2849 հնատիպ գիրք ունինք, մեծ մասամբ հայերէն: Այս գիրքերը իրենց կրկնօրինակներով կը բարձրանան 8497-ի:

Հայերէնի կողքին՝ արձանագրուած է 880 լատիներէն հնատիպ գիրք:

Զմմառու գրադարանը հարուստ է հնատիպ ժամագիրքերով, Մաշտոցներով, խորհրդատետրերով, ճաշոցներով եւ Յայսմաւուրքներով: Ինչպէս նաեւ իմաստասիրական, բնագիտական, բժշկագիտական, թուաբանական, աշխարհագրական, պատմական, երաժշտական, հոգեւոր-բարոյական գիրքերով:

Դարերու խորերէն եկող Հայ պատմագիրներու, թարգմանիչներու, գիտնականներու ձեռագիրները՝ տպագրուելով փրկուեցան կորուստէ: Այժմ հայ հնատիպ գրքերու մատենագիտական ամբողջ ցուցակը պատրաստելէ ետք՝ մեզի կը մնայ այդ նուիրական աւանդը պահպանել եւ փոխանցել նոր սերունդի գնահատանքին:

Սիրելիներ

Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքական Միաբանութեան եւ Զմմառու վանքի մշակութային հարստութեան յայտնաբերումը եւ վերարժեւորումը յարատեւ աշխատանքի, ժամանակի եւ մարդուժի կը կարօտին: Վանքի դիւանատան արկղերուն մէջ կը պահպանուին երքուկէս դարերու պատմութիւն ունեցող փաստաթուղթեր, միջ-եկեղեցական պատմութեան առնչուող, ինչպէս՝ ազգային-եկեղեցական պատմութեան վերաբերող վաւերաթուղթեր, ինչպէս նաեւ Հռոմի Ս. Աթոռէն առաքուած Քահանայապետական պատգամներ (լատիներէն-իտալերէն), Միաբանութեան կանոնագրեր, դիւանական գրութիւններ, պատրիարքական կոնդակներ, հնատիպ քարտէսներ, օրագոյցեր, հմայելիներ, տեղեկագրեր, ատենագրութիւններ, ուղերձներ, օրագրութիւններ, պաշտօնագրեր եւ կալուածագրեր: Այս բոլորը Հայ ժողովուրդի պատմութեան մէկ մասունքը կը կազմեն եւ արժանի են մանրամասն ուսումնասիրութեան եւ յայտնաբերման:

Մեր համեստ նպատակն է որ, մեր գրադարանի գիրքերու ցուցակագրման աշխատանքէն ետք, Զմմառու Հայոց վանքը, որ ընդունուած է իբրեւ աշխարհիս հայ մշակոյթի հինգերորդ կեդրոնը, սփիւռքահայ իրականութեան մէջ, մշակութային արժէքներու պահպանման եւ ուսումնասիրութեան օճախներէն մին ըլլայ, ու պատրաստ՝ ընդունելու հայ բոլոր շրջաններէն ընթերցասէր հայորդիներ եւ հայագիտութեամբ հետաքրքրուող անձնաւորութիւններ:

Գրադարաններու միջեւ այս համագործակցութիւնը, մշակութային արժէքներու պահպանման ուղղութեամբ, անհրաժեշտ եւ օգտաշատ քայլ մըն է:

Խորապէս կը հաւատամ, որ մեր այս հանդիպումը պատմական մեծ նշանակութիւն կ'ունենայ, որովհետեւ մեր երկար տարիներու ակնկալած երազանքներու իրականացումն է:

Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան
Ընդհանուր Քարտուղար եւ
Դիւանապետ Զմմառու Մայրավանքի

ՅԱՐԳԵԼՈՎ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ ԴԷՊԻ ՅԱՌԱՋ Կ՚ԸԹԱՆԱՆՔ

Գերպ. Հ. Յովսէփ Թ.Ծ.Վ. Քէլէկեան
Լիոնի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Ժողովրդապետ

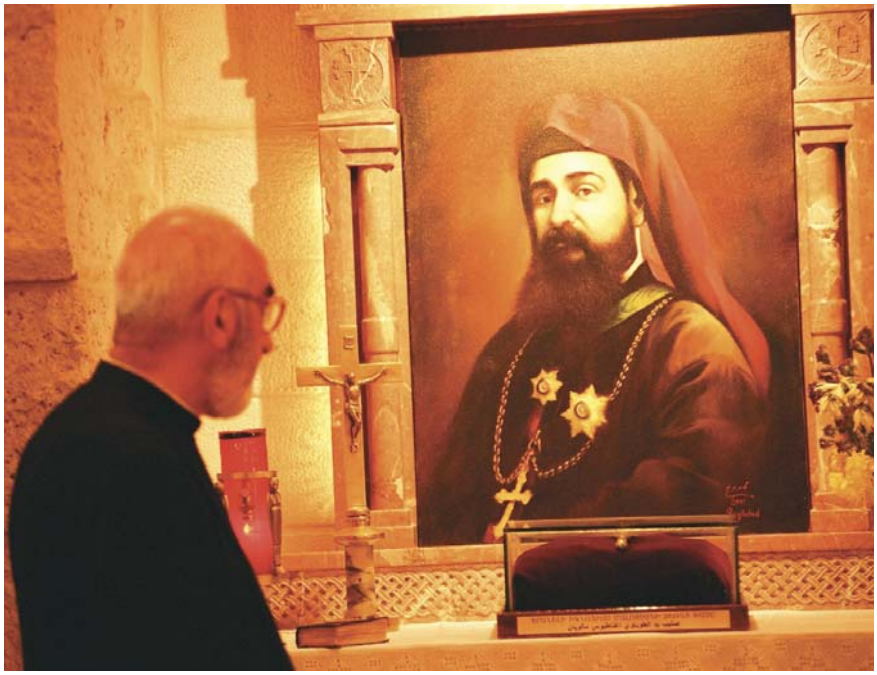

Տան մը մէջ՝տարիքոտ անձի մը ներկայութիւնը օրհնութիւն կը բերէ: Անոր փորձառութիւնը օգտակար է նոր սերունդներուն համար եւ անոր խրատները լուսաւորելով, կը դիւրացնեն շատ մը դժուար կամ անիրականալի նկատուած գործեր կամ ձեռնարկներ:

Իբրեւ նորօծ վարդապետ, առաջին փորձառութիւնս ունեցայ տարիքոտ եւ հասուն վարդապետի մը օգնութեամբ: Առաջին առաքելութիւնս եղաւ Պէյրութի Աշրաֆիյէ շրջանին մէջ, Պատրիարքարանի Սուրբ Աւետման ժողովրդապետութեան որպէս օգնական ժողովրդապետ: Բուն ժողովրդապետը բազմազբաղ ըլլալով, ինծի յանձնած էր սոյն շրջանին՝ մօտ 220 ընտանիքներ եւ զիս քաջալերած՝ որ ձեռք առնեմ զանոնք ու այցելեմ մէկիկ մէկիկ: Ինծի համար, որ այնքա՛ն ամչկոտ էի, ասիկա շատ դժուարին գործ մըն էր. ինչպէ՞ս պիտի համարձակէի տուն առ տուն երթալ, դուռը բախել եւ ըսել. Ես ձեր նոր ժողովրդապետն եմ, եկած եմ ձեզի այցելելու եւ ապագային՝ Զատկուայ առթիւ ձեր տունն օրհնելու...

Պատրիարքարանին մէջ կ՚ապրէր նախկին ժողովրդապետը, Գերյ. Յովհաննէս Պօյաճեանը, որ ութսունը անց էր եւ իր հանգստեան շրջանը կ՚ապրէր: Կարծէք՝ ան անդրադարձաւ թէ ի՛նչ դժուարութեան մէջ կը գտնուէի, ուստի առաջարկեց ինծի ընկերանալ մի քանի մօտակայ ընտանիքներու այցելութեան համար: Քայլերս իրեն յարմարցնելով, կամաց կամաց, տա՛տի տա՛տի, հետը գացի կարգ մը տուներու այցելութեան: Օրէ օր աւելի համարձակութիւն ստացայ եւ սկսայ այլեւս առանձին երթալ աւելի հեռու գտնուող տուները: Որքա՜ն շնորհակալ եմ Գերյարգելի Պօյաճեանին, որ նախապէս իմ ժողովրդապետս եղած էր, եւ որ ինծի օգնեց առաջին քայլերս առնելու: Աստուած իր հոգին լոյսերո՛ւ մէջ դասէ:

Զմմառ երբ կ՛այցելէի, երկու ալեհեր վարդապետներ իմ տեւական յարգանքիս առարկայ էին. մին՝ Հայր Ղեւոնդ Տէր Մինասեանն էր, որուն կը պարտիմ իմ երաժշտական ձիրքերուս օգտագործումը: Ան մեծ համբերութեամբ կը հետեւէր իմ քայլերուս եւ կը քաջալերէր զիս չյուսահատելու եւ միշտ յառաջ ընթանալու. Իր ներկայութիւնը Զմմառու վանքէն ներս, արեւի շող մըն էր վարդապետներուն եւ նորընծաներուն համար: Իսկ երկրորդը՝ Գերյարգելի Միքայէլ Մոմճեանն էր, որ թողլով Ֆրանսայի իր երկարամեայ առաքելութիւնը, զիջած էր գալ Զմմառ եւ իբրեւ մեծաւոր վանքին, ստանձնել այդ դժուարին պատասխանատուութիւնը, շրջանի մը մէջ ուր միաբան վարդապետները նոր ելք մը կը փնտռէին, յետ վատիկանեան ժողովի կողմէ պահանջուած կանոնական բարեռորոգումներ կատարելու համար: Ապա նաեւ անկայուն վիճակը Լիբանանի, որ քաղաքացիական պատերազմի մէջ մխրճուած էր արդէն: Իր ներկայութիւնը վանքէն ներս, նոյնիսկ իր մեծաւորութեան շրջանը լրացնելէ ետք, օրհնութիւն մը կը բերէր վանքի բոլոր բնակիչներուն եւ համայն միաբան վարդապետներուն:

Ինչ որ ինծի հիացում կը պատճառէ այս ալեհեր վարդապետներուն մէջ, որոնք վանք կը բնակէին, իրենց կանոնաւոր հաւատարմութիւնն է վանական կեանքին եւ մանաւանդ աղօթքներուն: Նորընծաներէն առաջ՝ արդէն իրե՛նք եկեղեցի կը գտնուէին, յաճախ ծունկի եկած եւ պատրաստ աղօթքի. Իրենց հաւատաբոյր ջերմեռանդութիւնը կը հանդիսանար այն հաստատուն արմատը, որուն վրայ կը կանգնէր Զմմառու վանքը իր բազմադարեան հոգեպարար ազդեցութեամբ թէ՛ իր շրջանին մէջ, թէ՛ համայն հայութեան մօտ, որ կ'ապրէր ցիրուցան աշխարհի բոլոր կողմերը:

Ֆրանսացի հեղինակ՝ Փօլ Քլօտել կը նմանեցնէ աւանդութիւնը մարդու մը որ կը քալէ եւ քայլ առ քայլ կ՛ընթանայ դէպի յառաջ: Մարդ քալելու համար, մէկ ոտքը հաստատ կը պահէ գետնի վրայ, իսկ միւսը՝ յառաջ կը տանի եւ ապա՝ յառաջ ընթացող ոտքը կը պահէ եւ առաջին ոտքը քայլ մը առաջ կ՛առնէ: Գետնի վրայ հաստատ մնացող ոտքը կը պատկերացնէ աւանդութիւնը, որուն մարդ կառչելու է, որպէս հաստատուն հիմ իր բոլոր ինքնութեան եւ սկզբունքներուն: Իսկ յառաջացող ոտքը կը պատկերացնէ նորութիւնը, անծանօթը, որուն ան փորձառութիւնը չունի տակաւին, սակայն պէտք է յառաջ երթայ, որով ժամանակը կ՛ընթանայ եւ մենք կ՛ապրինք այդ ժամանակին մէջ:

Եթէ մեր երկու ոտքերը գետին միատեղ հաստատենք, դէպի յառաջ չե՛նք կրնար երթալ, այլ գամուած կը մնանք նոյն տեղը, նման աւանդապաշտներուն, որոնք որեւէ նորութիւն չեն ուզեր ընդունիլ: Իսկ եթէ մեր երկու ոտքերը օդը կը բարձրացնենք, այսինքն՝ ցատկռտելով կ'ընթանանք, այն ատեն կը նմանինք այն անձերուն, որոնք կը հետաքրքրուին միայն նորութիւններով

եւ կը թողուն վերջնականապէս ինչ որ աւանդական է: Այս երկու տարբեր ընթացքները պատճառ կը դառնան շատ մը սխալներու եւ չեն օգներ պահելու մարդուն հաւասարակշռութիւնը:

Ուստի, հարկ է քալել, քայլ առ քայլ, նկատի ունենալով հիներու փորձառութիւնը, սակայն նաեւ օգտագործելով երիտասարդական եռանդն ու յանդգնութիւնը, նորանոր փորձառութիւններ մշակելու համար:

Հուսկ կ՛ուզէի վերջին գաղափար մը յայտնել Զմմառեան մեր միաբանական օճախին ի նպաստ: Ան կը կայանայ Զմմառու վանքին մէջ հիմնելու եւ հաստատելու թեւ մը, նուիրուած մեր ալեհեր վարդապետներուն, որոնք կ՛ուզեն իրենց վերջին օրերն անցընել Մայր վանքին մէջ, ուր զարգացուցին իրենց կոչման առաջին քայլերը, ուր հաւանաբար նաեւ որոշ պատասխանատուութիւններ ստանձնեցին եւ ուր պիտի փափաքէին, ձեւով մը, ապրիլ իրենց «թոռնիկներուն» հետ, այսինքն նոր սերունդի նորընծաներուն հետ, անոնց ջամբելով իրենց գիտութիւնն ու փորձառութիւնը եւ մանաւանդ տալով կենդանի օրինակը իրենց հաւատքին:

Հայր Ղեւոնդ Վրդ. Տէր Միհասեան (1894-1977)

Առ այս, հարկ է ունենալ մնայուն անձնակազմ մը, բաղկացած՝ մէկ կամ երկու հիւանդապահներէ, ըստ կարիքներուն, ինչպէս նաեւ պարբերական այցելութիւնը տարիքոտ անձերու մասնագէտ բժիշկի մը: Անոնց հոգատարութիւնը պարծանք ու պատիւ պիտի բերէ մեր Զմմառեան միաբանութեան եւ լուսաւէտ ապագայի մը հեռանկարը պիտի պարգեւէ բոլոր միաբան վարդապետներուն:

Սանահինի Վանական Համալիր, Ժ. դար

«ՄԱՐԴԻԿ ԹՈՂ ՄԵԶ ՀԱՄԱՐԻՆ ԻԲՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԻԵԼԱԾՈՒՆԵՐԸ»

(Ա Կորնթ. 4,1)

Հայր Գէորգ Ծ. Վրդ. Ասատուրեան
Փարիզի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Ժողովրդապետ

Ս . Պօղոսէն իմ մէջբերած այս խօսքը՝ իրականին մէջ հետեւեալն է. «Մարդիկ թող մեզ համարին իբր ծառաներ Քրիստոսի», բայց ես յատուկէն «ծառայ» բառը փոխեցի «աւելածու» բառով: Միտքս հետեւեալն է:

70-ական տարիներուն՝ Զմմառու վանքը մեծաւոր մը ունեցաւ, որ ճանչցուած էր իր հեզութեամբ ու խոնարհութեամբ: Անոր ձայնը երբե՛ք չէինք լսեր, այլ անոր ֆրանսական կօշիկներուն հանած ձայնէն՝ կը գիտնայինք իր ժամանումը, մեզի գրաբար դասաւանդելու համար:

Ա՛յս էր տիրող մթնոլորտը մեր վանքին, ուր մեծցանք վանական սրբութեան մէջ: Հակառակ ամէն տեսակ դժուարութիւններուն եւ այդ օրերու պատերազմին վտանգներուն եւ վախերուն, վանահայրերը մեզ մեծցուցին ապահով եւ հանգիստ եւ մանաւա՛նդ՝ սրբութեան մէջ:

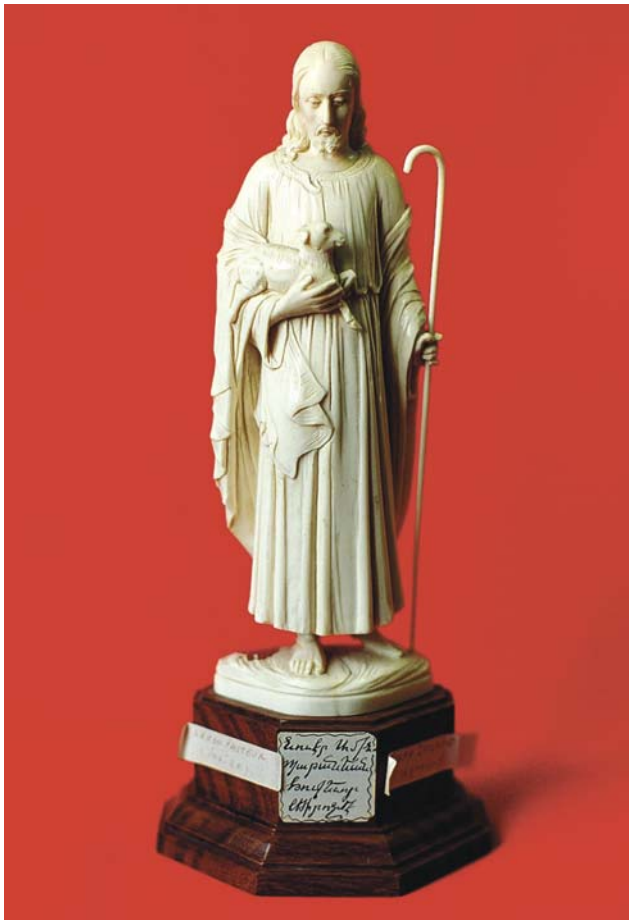

Կը սպասէինք վանաբնակ վարդապետներուն երեւնալուն, տեսնելու համար այն ալեհեր միաբանները, որոնք աղօթքի եւ հաւատքի մէջ ընկղմած, մեզի համար մեծ նշանակութիւն ունէին, յատկապէս հետեւելու համար ա՛յն յատուկ կոչումին, որ Աստուած մեզի շնորհած էր՝ իր այգիին մէջ ապագային աշխատելու: Սրբոուհի Մայր Թերեզան կ՚ըսէր. «Իւրաքանչիւր հիւանդ որ կը դարմանէի, անոր ոտքերուն մէջ Աստուծոյ ո՛տքը կը տեսնէի»: Այդ նշանաւոր կինը, որ ամբողջ աշխարհը զմայլեցուց իր օրինակելի համեստութեամբ եւ խոնարհութեամբ, կրցաւ հազարաւո՛ր անհաւատներ դէպի քրիստոնէութիւն դարձի բերել, շնորհիւ իր խոնարհ կեցուածքին:

Ընդհանրապէս երբ մենք աղքատներու առջեւ կը գտնուինք, անոնց վիճակը կը դիտենք որոշ տեսանկիւնէ մը. օրինակ՝ անոնց աղքատութիւնը կը տեսնենք որպէս թիւ մը կամ գթութեան արժանի անձեր եւ կամ անարդարութեան զոհեր: Բայց իսկա-

կան խոնարհութիւնը մեզ կը մղէ անոնց մէջ ճանչնալու ճշմարիտ պատկերը Քրիստոսի եւ Աստուծոյ ներկայացուցիչները աշխարհիս վրայ: Երբեմն ես ինծի հարց կու տամ, թէ ինչո՛ւ մենք՝ Քրիստոսի առաքեալներս, չկրցանք անոր իսկական պատգամը հաղորդել մեզի յանձնուած ժողովուրդին կամ ինչո՞ւ մեր ունկնդիրներուն թիւը օրէ օր կը նուազի:

Կը կարծեմ թէ մե՛նք, որ պէտք էինք «այլ ոմն Քրիստոս»ներ ըլլալ, ուզեցինք ընդօրինակել աշխարհականներուն կեանքը ու մանաւանդ՝ կարգ մը հարուստներուն եւ մեծամեծներուն ձեւերը, որպէսզի առաջին կարգի վրայ նկատուինք :

Միտքս կու գայ 80-ական տարիները, երբ Հռոմի բանտարկեալներով կը զբաղէի: Երբեմն հոն կը հանդիպէի Վատիկանի մէջ երկրորդ անձնաւորութիւնը եղող՝ Կարդինալ Քազարոլիին, որուն այս օրուայ Կաթողիկէ Եկեղեցին շա՛տ բան կը պարտի: Ան իր ժամանակը կը տրամադրէր բանտարկեալներուն, որոնք անհամբերութեամբ եւ ուրախութեամբ իրեն կը սպասէին, հետը կատակելու եւ անոր գեղեցիկ ձայնը լսելու: «Անոր համեստութիւնը եւ խոնարհութիւնը մեծ էր», կը վկայէին այն երիտասարդ կամաւորները, որոնք կ՚օգնէին ա՛յն վտանգաւոր երիտասարդներուն, որոնք թմրեցուցիչի կամ սպանութեան պատժառով՝ բանտ կը գտնուէին:

Խոնարհութիւնը կարեւոր յատկանիշն է մեր քրիստոնեայ կեանքին, որովհետեւ ա՛ն է եղբայրսիրութեան կեդրոնը: Աստուծոյ պատգամը մեզի հասաւ իր Որդիին խոնարհութեան միջոցով, երբ ան աշխարհ իջաւ ու մարդացաւ:

Ս. Օգոստինոս կ՚ըսէր. «Եթէ ինծի հարցնէք, թէ մեր քրիստոնեայ կեանքին եւ Յիսուս Քրիստոսի վարդապետութեան մէջ

Հայր Յովսէփ Վրդ. Սարուխանեան (1878-1958)

ի՛նչ է կարեւորագոյնը, ձեզի պիտի պատասխանէի. «Նա՛խ խոնարհութի՛ւն, ապա խոնարհութի՛ւն եւ երրորդ՝ խոնարհութի՛ւն»:

Բան Աստուծոյ մէջ կը տեսնենք սիրոյ խորհուրդը, որուն ան կ՚ուզէ իւրաքանչիւրս հաղորդել եւ անոր միջոցով՝ մեզի ցոյց տալ ա՛յն ճանապարհը, որ մեզ կը հասցնէ սիրոյ լրումին:

Հինուած խոնարհութեան սիրոյ, կրնանք մեր կեանքին մէջ հրաշքներ գործել: Քրիստոսի պատգամը թող մեզի համար հանդիսանայ յաջող եւ սուրբ առաքելութեան նոր քայլ մը:

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԱՐԱԿՆՈՑԻ ԿԱՐԳ ՄԸ ԻՐԱՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան
Ընդհանուր Քարտուղար եւ
Դիւանապետ Զմմառու Մայրավանքի

«Խօսել ի սիրտս ձեր սաղմոսիւք եւ օրհնութեամբ, երգովք հոգեւորօք երգել եւ սաղմոս ասել ի սիրտս ձեր՝ Տեառն» (Եփ է. 18-19):

Երգը, խօսքէն շատ աւելի ազդեցիկ, անխզելի կամուրջն է Աստուծոյ եւ մարդուն միջեւ. մարդ երգի միջոցաւ կը զրուցէ իր Աստուծոյն հետ: Երգը յուզում է ամբողջ, սուրբ մտածումներու խորհրդարան: Ան հոգիներէն անյապաղ կը ջնջէ քէնը եւ ատելութիւնը, կիրքի եւ մոլութեան սերմերը:

Մեր հոգիները մեղեդիի զօրութեան եւ ազդեցութեան հետ ուղիղ յարաբերութեան մէջ կը գտնուին: Բարոյական յատկանիշներով օժտուած են այդ մեղեդիական ուժերը եւ երաժշտական հնչումներու կառուցուածքը, որոնք շարժում եւ գործողութիւն կը յառաջացնեն եւ ներդաշնակութիւն կու տան մարդու ներքին համամասնութիւններուն (զգացումներուն, յուզումներուն): Այս պատճառաւ երաժշտութիւնը կիրառուեցաւ բոլոր հոգեւոր դպրոցներուն մէջ որպէս մաքրագործման եւ ներքին փոխակերպման միջոց:

«Ս. Ներսէս Լամբրոնացիի համաձայն՝ երաժշտութեան ազդեցութիւնը մեծ է մեզ արթնցնելու եւ մեր միտքը շնորհքը տեսչալու, քանի չկայ բան մը որ մեր կամքը փոխէ դէպի ուրախութիւն քան երաժշտութիւնը եւ երգերու ձայնը»[1]:

Հայ Ժողովուրդի ստեղծագործական մտքի գոհարներէն մէկն է Հայ եկեղեցական երգը, որ ժամանակի ընթացքին կոչուած է Շարական: «Ճիշտ է հայ միջնադարեան Շարակնոցը, եկեղեցական բոլոր մատեաններուն մէջ, բոլորի գլխուն եւ բոլորէն վեր դասել, իբրեւ գեղապատշաճ պսակ եւ զարդ աստուածային պաշտօներգութեան»[2]:

Առաջին դարերուն՝ հաւատացեալներ եկեղեցական պաշտամունքի ատեն՝ թուասացութեամբ սաղմոսներ կ'երգէին, զանոնք ութ ձայներուն յարմարցնելով: Սակայն որպէսզի ժողովուրդը միայն սաղ-

[1] Աւետիքեան Գաբրիէլ Վրդ., Բացատրութիւն Շարականաց, Ս. Ղազար Վենետիկ 1814, էջ ժբ:
[2] Աւետիքեան Գաբրիէլ Վրդ., Անդ, էջ 8:

մոսներ երգելով, չձանձրանայ եւ չթուլանայ հաւատքի մէջ, սկիզբ առին շարական երգերը աստուածային պաշտամունքին մէջ: Երաժշտութեան երգերու կիրառումով, Եկեղեցին դուրս եկաւ իր արարողութեան միօրինակութենէն:

Այսպէս՝ ժամանակի ընթացքին, իւրաքանչիւր սաղմոսի համեմատ երգ մը յօրինուեցաւ, խստաշունչ սաղմոսատիպ կցուրդներէն դէպի ծաւալուն, ծորերգային զարդոլորուն մեղեդային ոճի երգեր:

Շարականներու սկսուածքները, որոնք սաղմոսի առաջին տուներն են բաղկացած են, ցոյց կու տան թէ սկիզբը միա՛յն սաղմոս կ'երգէին եւ որ յետագային փոխարինուեցաւ շարականով:

Հայ Եկեղեցին Դ-Ե. դարերուն, պայծառացաւ եւ բարեկարգուեցաւ շնորհիւ կարգ մը հայ հանճառեղ հոգեւորականներու: Ս. Սահակ Հայրապետ, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց եւ իրենց աշակերտները, Ս. Գրային ստեղծագործութեան հետ միաժամանակ նուիրուեցան շարականներու յօրինման սրբազան աշխատանքին: Ըստ աւանդութեան՝ Ս. Սահակ Հայրապետ, ինք անձամբ Հայ եկեղեցական եղանակներուն դասաւորումը կատարեց, որոնք են Ութձայն մեղեդային համակարգը եւ երկու Ստեղի: «Հայ միջնադարեան արուեստի պատմութիւնը կը բնորոշուի առանձնայատկութեամբ մը, որ հայ գիտնական վարդապետները միաժամանակ տարբեր բնագաւառներու մէջ մասնագիտացած էին, ինչպէս՝ իմաստասիրութիւն, մանրանկարչութիւն, տոմարագիտութիւն, մեկնութիւն, ճարտարապետութիւն, հռետորութիւն, այնպէս ալ երաժըշտութեան տեսութեան եւ գեղագիտութեան մէջ»[3]:

Հայոց Ոսկեդար - Գիրերու Գիւտը 405 թ.

ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայերէն խօսակցական լեզուի հետ միասին, հիմք դրուած է նաեւ երաժշտական լեզուին: Հայերէնի խօսակցութեան արտայայտչական ելեւէջներուն հետ, այսինքն՝ ձայնի հնչման փոփոխութիւններու զարգացման հետ, հայ երաժշտական լեզուի հիմքերը դրուած են: Այսպէս հաստատուած է սկզբնական ձայնակարգի կառուցուածքը, ձեւակերպուած են նախնական մեղեդիական կերպարները, երաժշտական տեսակներն ու ձեւերը:

[3] Արեւշատեան Աննա, Հայ Միջնադարեան «Ձայնից» Մեկնութիւններ, Երեւան 2003, էջ 63:

Հին հայկական տոհմային երգերն ու հովուական նուագի նմուշները, հայ գեղջկական հոռովելները, ինչպէս նաեւ յուղարկաւորական ողբերու հնագոյն ձեւերը, հիանալի օրինակ են այն բանին՝ թէ ինչպէս խօսակցական լեզուի ելեւէջներու ընդերքէն ծնունդ առած են նաեւ երաժշտական լեզուի ելեւէջները:

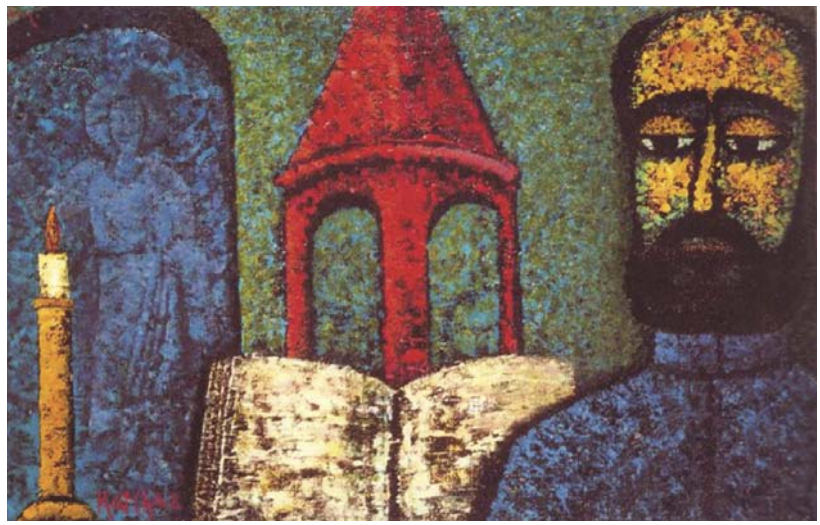

Կոմիտաս Վարդապետ - Քաջազի (1924-2004 թթ.)

Հնագոյն շրջանի վերաբերող ստեղծագործութիւններու քննարկումը կը հաստատէ թէ հայ ժողովրդական երաժշտութիւնը սկզբնական շրջանին մոնոդիք[4] եղած է, այսինքն՝ միաձայն (unisson)»:

Հայ ժողովուրդի հոգեւոր եւ գուսանական երաժշտութիւնը (ինչպէս նաեւ արեւելեան շատ մը ժողովուրդներու երաժշտութիւնը) մեներգային (մոնոդիական) ոճի կատարեալ նմուշներ են: Մասնաւոր առումով հայ երաժշտագիտութեան մէջ «մոնոդոնիա» կը կոչուի երաժշտական ա՛յն ձեւը, որ հիմնուած է զուտ մեղեդիական եւ ոչ հարմոնիկ, ակորդային գործօնի վրայ:

Գուսաններուն երգերն կը պատկանէին հետեւեալ նախկին տեսակներուն. Վէպ, Առասպել, Զրոյց, Երգ Բանից, Երգ Թուելոց, Երգ Պարուց, Գեղօն, Մրմունջ եւ դեռ ուրիշներ:

Այսպէս՝ երեւան եկած են մեծ քանակութեամբ մեղեդիական խումբեր, որոնցմէ իւրաքանչիւրը կը բնութագրուի ձայնակարգի որոշակիութեամբ եւ եղանակի որոշակի ճանապարհով եւ իրենց կերպարային եւ միաժամանակ ձեւային բնորոշ յատկանիշներու միջոցով մէկը միւսէն զատելու, տարբերելու ձգտումով (եղանակի շարժման միտումով):

Հայ հին երաժշտութեան մէջ մեղեդիական այդ խումբերը կոչուած են ձայներ: Այսպէս՝ ողբերը կ'առանձանան մէկ խումբի մէջ. անոնք բոլորն ալ կ'ընթանան միեւնոյն ձայնակարգին մէջ: Առանձին խումբերու կը բաժնուին նաեւ յուզախառն քնարերգութիւնները, սրտաբաց զեղումներ պարունակող երգերը, ուրախ բովանդակութեամբ պայծառ երգերը:

Այդ խումբերուն իւրաքանչիւրը ունի իր բնորոշ ձայնակարգը եւ մեղեդիի ծաւալման իր յատուկ ձեւերը:

«Արդարեւ մեր հարուստ մատենագրութիւնը, մանրանկարչական հիանալի ժառանգութիւնը, մեր հին ճարտարապետական կառուցուածքների կանգուն կամ կիսակործան հոյակապ մնացորդները, մեզ ահագին նիւթ են հայթայթում ոչ միայն ճշդելու նրանց անցեալ պատմութիւնը, այս կամ այն դարուն ունեցած զարգացումը, այլ նաեւ՝ նրանց կրած կամ ունեցած ազդեցութիւնը հարեւան ժողովուրդների համանման արուեստների առնչութեամբ:

[4] Մոնոդիա- Յունարէն բառ, որ կը նշանակէ մեներգութիւն: Լայն առումով՝ մոնոդիա կը կոչուի ընդհանրապէս միաձայն երգեցողութիւնը:

Մինչդեռ հայ երգը դարե՛ր ու դարե՛ր առաջ եւ դարե՛ր ու դարե՛ր շարունակ հնչել է հեթանոսական մեհեաններում, արքաների պալատներում, հայ շինական խրճիթում, կամ աշխատանքի դաշտում, ան հնչել է մի վայրկեան ու անհետ կորել՝ առանց վերականգնելու հնարաւորութեան, որովհետեւ մեր նախնիքը ծանօթ չեն եղել ձայնագրութեան արուեստին, որպէսզի գրանցէին ու փոխանցէին յաջորդ սերունդներին»[5] :

ՇԱՐԱԿՆՈՑԻ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՈՒԱԾՔԸ

Շարականներու ամենագլխաւոր յատկութիւնը երաժշտականութիւնն է:

Մեր շարականները իւրայատուկ են՝ առաջին հերթին երաժշտական արուեստի կազմութեան մէջ, որոնք կը ներկայանան գլխաւոր ութձայն համակարգով եւ հարուստ եղանակներով: Անոնց իւրայատկութիւնը կը կայանայ այն բանին մէջ որ, «թէ՛ հին ազգային եղանակաց եւ թէ՝ Յունաց եկեղեցական երաժշտութեան յարմարցուցած են թարգմանիչք՝ մեր եկեղեցւոյ երգերը»[6]: Այսուհանդերձ մեր եկեղեցական երգերու եղանակները շատ աւելի հարուստ են եւ բազմազան քան Արեւելեան միւս հին եկեղեցիներունը՝ Ասորի, Ղպտի, Քաղդէացի:

«Ըստ մեղեդիական կերտուածքի՝ շարականները երեք հիմնական տեսակի են. վանկաչափական կամ սաղմոսերգական (գլխաւորապէս յորդոր, նաեւ միջակ կամ չափաւոր ամանակ, միաձայն-խմբովին երգուող), ներվանկային եղանակաւորում պարունակող (միջակ, չափաւոր, նաեւ՝ ծանր, գլխաւորապէս խմբերգային) եւ զարդարուն ոճի, ծորուն (ծանր կամ յոյժ ծանր, բացառապէս մեներգային) շարականներ:

Սաղմոսերգական տեսակի եղանակներուն մէջ ամէն վանկ մէկ հնչիւն ունի: Այս տեսակի եղանակները ենթարկուած են գրական խօսքի կառուցուածքին եւ շեշտադրութեան, ուր խօսքի արտայայտչութիւնը գերակշիռ է: Սակայն անոնց եղանակները իրենց ալիքաւոր ելեւէջային գծերով լոկ ասերգութիւններ (ռէչիտացիաներ) չեն, այլ մեղեդիներ են, որ ունին խօս-

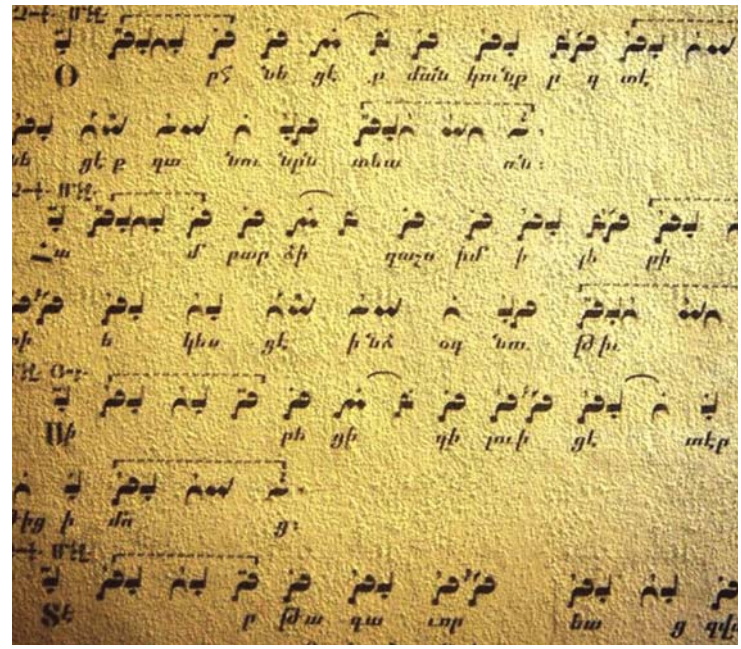

Հայկական Խազաշաններ

քէն անկախ՝ սեփական արտայայտչականութիւն, երգային ազատ ձեւերուն նման: Ըստ Կոմիտասի՝ այս շարականները առաւել լաւ պահպանուածներն են ու իրենց ելեւէջային կազմով գիւղական երգի ոճին առաւել հարազատ: Անոնցմէ են, օրինակ, Մեսրոպ Մաշտոցի Ապաշխարութեան ջերմաշունչ շարականները (Անկանիմ առաջի քո) եւլն:

[5] Պատմագրեան Աշոտ, Հայ երգը դարերի միջից, Պէյրութ 1977, էջ 23-24:
[6] Ալիշան, Շնորհալի եւ պարագայ իւր, էջ 88:

Վանկաչափ եւ ներվանկային կամ չափաւոր (Moderato) եղանակաւորում պարունակող շարականները համեմատաբար աւելի լաւ պահպանուած են: «Անկախ մեղեդիական կերտուածքից, ձեւից ու բովանդակութիւնից, շարականները կատարւում են ազատ չափով՝ պարզ կամ կրկնակի ձայնառութեան ուղեկցութեամբ»[7]: Ասոնց երաժշտական ձեւը աւելի խոր հիմք ունի, խօսքի մէկ վանկին մէջ կը մտնեն մի քանի եղանակ եւ յաճախակի զարդախաղեր, որով ընդհանուր արտայայտութեան մէջ խօսքն ու մեղեդին հաւասարազօր են: Օրինակ՝ Կոմիտաս Կաթողիկոսի Հռիփսիմեանց «Անձինք Նուիրեալք»ը, որ յօրինուած է այբենական կարգով, ինչպէս նաեւ Ներսէս Շնորհալիի Վարդանանց շարականի «Նորահրաշ Պսակաւոր» բաժինը, որ դասական երկմաս-երգային զարգացած կառուցուածք ունի, նաեւ՝ տարբեր ձայնակարգերի գուներ հակադրում:

Ծորուն, ծորերգային, զարդոլորուն, մելիզմադիկ շարականները (մանաւանդ Ստեղի ձայնակարգերուն պատկանողները) խօսքի վանկը հաշուի չեն առներ, կը պարունակեն ձայնակարգային-ելեւէջային ընդարձակ զարգացում եւ առատ ալիքաւորում: Անոնց կշռոյթը խիստ բազմազան է, չափը միանգամայն ազատ, յօրինուածքը յանկարծախօսութեան բնոյթ ունի: Անոնց մէջ առկայ են ժողովրդային գործիքային երաժշտութեան ելեւէջային տարրեր, հոն՝ երաժշտական արտայայտչութիւնը սովորաբար կը գերիշխէ խօսքին: Բնորոշ օրինակներ են՝ Գողթն գաւառի, Ը. դար Խոսրով իշխանի որդի՝ մարտիրոսացած Վահան Գողթնեցիի ծաւալուն ողբշարականը (Զարմանալի է ինձ) եւ դարձեալ՝ Ներսէս Շնորհալիի «Ողորմութեանց բաշխող» աղաչական բնոյթի շարականը: Նոյն մեղեդիին մէջ կը հնչեն նշանաւոր «Կռունկ ուստի՞ կու գաս» տաղի ելեւէջները:

«Շարականների եղանակները միջնադարեան հայ հոգեւոր երաժշտութեան ազգային ոճի հիմնական կրողներն են: Մեծ է դրանց կշիռը նաեւ ընդհանուր արեւելեան քրիստոնեայ եկեղեցական հիմներգութեան մէջ»[8]:

ՈՒԹՁԱՅՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

«Շարականների եղանակները մեզ հասել են խազային, նոր հայկական եւ գծային նոտագրութեամբ: Բ ա ն ա ւ ո ր աւանդումով նոր հայկական ձայնագրութեամբ իրականացուած գրառումներից լրիւ եւ տ պ ա գ ր ուած են Նիկողայոս Թաշճեանինը եւ Եղիա Տ ն տ ե ս ե ա նինը: Գծային նոտագրութեամբ լրիւ շարակնոց գրի է առել Հ. Ղ. Տայեանը»[9]: Գծային նոտագրու-

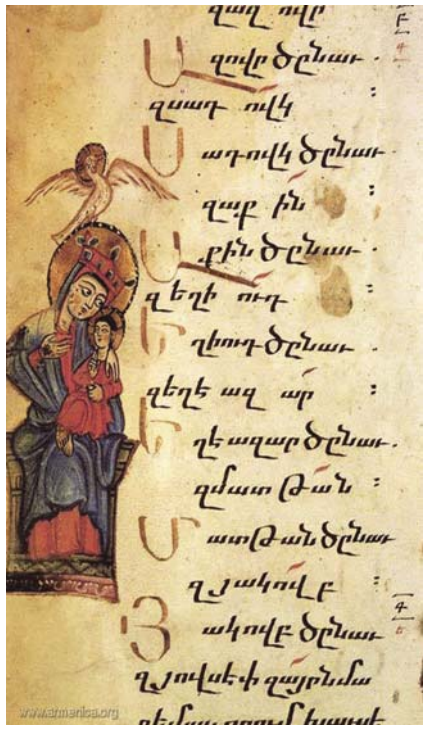

[7] Հայկական Համառօտ հանրագիտարան, Երեւան 2003, էջ 58:
[8] Հայկական Համառօտ հանրագիտարան, Երեւան 2003, էջ 58:
[9] Հայկական Համառօտ հանրագիտարան, Երեւան 2003, էջ 58:

թիւնը եւրոպական հնգագծային նոտագրութիւնն է, որուն համեմատ Հ. Ղ. Տայեանը գրառել է Շարակնոցը՝ Մխիթարեան աւանդոյթին մէջ:

«Ութձայն[10] ձայնեղանակների համակարգը կապուած է հին աշխարհի մի շարք ժողովուրդների, այդ թւում եւ հայերի մօտ խոր անցեալում՝ ձեւաւորուած տիպական ձայնեղանակների մասին ուսմունքին, որը մինչեւ ԺԵ. դարի սկիզբը քրիստոնէական պաշտամունքային երաժշտութեան մէջ վերաձեւաւորուել է որպէս Ութձայն՝ իրականում միաւորելով ութից աւելի հիմնական եւ օժանդակ ձայնեղանակներ: Մինչեւ ԺԵ. դարի կէսերը իր մեղեդիական մեծ հնարաւորութիւններով եւ ազգային վառ ինքնատիպ գծերով Բիւզանդականի կողքին արժանի տեղ է գրաւել հայկական Ութձայնը»[11]:

Կոմիտաս Վարդապետ (1869 - 1935 թ.)

Ութնեակ ձայնեղանակի համակարգի գոյութեամբ, այլեւս նախասիրութիւնը հեղինակին կը մնար, ընտրութիւն կատարելու ութձայն այս կամ այն եղանակի համաձայն յօրինելու հոգեւոր նոր երգերը:

«Ձայնային սկզբունքի կիրառումով հանդերձ, շարականագրութիւնը եւ ձայնեղանակներու համակարգը հենց հինգերորդ դարից սկսած, իրենց ներսում, նկատելի զարգացում են ապրել: Այդ զարգացումը ընթացել է ձայնակարգային հիմքի (բուն ութձայնի) ընդարձակման (նոր՝ «դարձուածք» ձայնեղանակներ ու սրանց նոր յարաբերութիւններ ստեղծելու) եւ շարականների մեղեդիական կազմի հարըստացման ու ինքնատիպացման ուղղութեամբ»[12]:

Կոմիտաս Վարդապետը կ՛ըսէ. «Մանրուսման[13] եղանակներու գլուխը նշանակուած են Ութ Ձայնի եղանակները, որոնք

[10] Ձայնեղանակ լատիներէն mode, իսկ յունարէն octo echos:

[11] Հայկական Համառօտ համայնագիտարան, Երեւան 2003, էջ 791:

[12] Հայկական Սովետական Հանրագիտարան, Հատոր 8, Երեւան 1982, էջ 460:

[13] Հին երաժիշտները «մանր ուսումն» ըսելով կը հասկնային եկեղեցական երգերու, եղանակներու եւ խազերու մասին ուսմունք: Հայկազեան բառարանը «մանր ուսմունք եզրի դիմաց կու տայ երգք ժամագրոց, որպէս Թագաւորք, ալելուք, մեսեդիք, ժամամուտք, կացուրդք, փառեր, հարցնափառեր, յառաջնձին գրքուկ ամփոփեալ ի նախնեաց» որ նկատի ունի ամբողջ խազգիրքը (տե՛ս նոր բառգիրք Հայկազեան լեզուի, հատ. Բ. Վենետիկ 1837): Ստուգաբանօրէն «մանր ուսմունք» կը նշանակէ նուրբ, նրբագեղ-ոճաւոր) իրողութիւններուն վերաբերող ուսմունք, ինչպէս միջնադարուն եղած է նաեւ «նուրբ գրեանք» հասկացութիւնը, փիլիսոփայական երգերու իմաստով (հմմտ. Յ. Անասեան, Հայկական մատենագիտութիւն, հատ. Ա. Երեւան 1959, Ներածութիւն):

առանձին հիմք կը կազմեն մնացած մանր եղանակներուն»: Ութձայն եղանակները իրենց կարգին ունեցած են խմբաւորումներ, իրենց անուններով եւ մանր տարբերութիւններով ստեղիներ:

Կոմիտաս Վարդապետի համաձայն՝ եկեղեցական եղանակներու ստեղծագործութիւններու, այսինքն՝ տաղերու, գանձերու եւ միւս հոգեւոր երգերու եղանակներու ընդհանուր թիւը «հարիւր յիսուն երկու» է: Այս 152 եղանակները դարերու ընթացքին այլեւայլ անձերու կողմէ փոփոխութիւն կրած են ըստ ճաշակի եւ աճած, որովհետեւ անոնց գործածութիւնը ամէնօրեայ չէ եղած. Իսկ շարականի եղանակները ամենօրեայ գործածութեան մէջ ըլլալով, չեն փոխուած ըստ էութեան:

Կոմիտասը շարականի եղանակները կը բաժնէ հոգեւոր ուրիշ երգերու եղանակներէն: Շարականի գլխաւոր եղանակներու եւ անոնց ստորաբաժանումներու ընդհանուր թիւը 40 է, նկատի ունենալով «բուն» եւ «կողմ», ինչպէս նաեւ «ստեղի» եւ «դարձուածք» սեռի 20 ձայնեղանակներ եւ անոնցմէ կազմուած նոյնքան տարատեսակները:

Եթէ Հայոց բոլոր հոգեւոր եղանակները իրարու հետ գումարենք, ուրեմն շարականներու եղանակները կ'ըլլան 160+40= 200:

Այս թիւը մեզ պէտք չէ զարմացնէ, կ'ըսէ Կոմիտաս, մենք արեւելեան ազգ ենք, մեր եղանակները եւս արեւելեան բազմաձիւղ եղանակներէն են, եւ մեծ առնչութիւն ունին անոնց հետ: Այնուհանդերձ, կը թուի թէ Կոմիտասի հաշիւները քիչ մը չափազանցուած էին, որ այդ թիւը կը հակասէր անգամ վերացականօրէն իրար գումարած բոլոր հիմնական, ածանցեալ, դարձուած, ստեղի, զարտուղի, տեսակի ձայնեղանակներու ամբողջութեան: Սակայն նորագոյն ուսումնասիրութիւնները հաստատեցին անոր հաշիւներու իրական հիմքը: Այսպէս, երաժշտագէտ Լէոնիտ Յակոբեանը, շարականի ձայնեղանակներուն նուիրուած իր յօդուածին մէջ կը գրէ. «Ութ գլխաւոր եղանակներու կողքին կ'առանձնանայ 32 ստորաբաժանում, (ԱՁ դարձուածքի երկու տեսակ, «բուն» ԱԿ, որ իրականութեան մէջ ԱԿ դարձուածք է, ԲՁ-ի 4 տեսակ, ԲՁ-ի դարձուածք, ԲԿ-ի 4 տեսակ, ԲԿ 2 ստեղի, ԳՁ դարձուածք, ԳԿ դարձուածք, բուն ԴՁ 3 տեսակ, ԴՁ 2 դարձուածք, բուն ԴԿ տեսակ, ԴԿ դարձուածքի 3 տեսակ, ԴԿ 4 ստեղի: Այս թուին կարելի է աւելցնել նաեւ 4 եղանակ, որոնց ինքնուրոյն ըլլալը այս կամ այն պատճառով տարակուսելի կը թուի): Այսպիսով, հեղինակը կ'եզրակացնէ, թէ տառատեսակներու ընդհանուր քանակը կը տատանի 40-44ի միջեւ, այսինքն՝ փաստօրէն կը համընկնի Կոմիտասի նշած թիւին հետ»[14]:

ԽԱԶԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Խազագրութիւնը միջնադարեան երաժշտական գրութեան արուեստ է: Խազը կարող է զուգորդուիլ բիւզանդական «նեւմային համակարգի» հասկացութեան հետ, սակայն վերջինս օժտուած է ինքնուրոյն յատկանիշներով եւ զարգացման իւրատիպ ընթացք ունեցած է:

Խազերը Հայ միջնադարեան երաժշտութեան գրանցման նիշեր են, անոնք կը գրուին տողէն վեր, իսկ խիտ շարակարգի պարագային՝ նաեւ տողի վրայ: Առ հասարակ իւրաքանչիւր խազի նշանակութիւնը որոշուած է անոր կիրառման երաժշտական միջավայրին համաձայն:

[14] Արեւշատեան Աննա, Հայ Միջնադարեան «Ձայնից» Մեկնութիւններ, էջ 28:

Ձեռագիր Շարակնոց ԺԴ. դար, Ջմմառ

Ղազար Փարպեցին իր Պատմութեան մէջ կը յիշէ թէ, Ս. Սահակ Պարթեւ Հայրապետը քաջահմուտ եղած է խազագրութեան արուեստին. «Եղեալ կատարելապէս հմուտ երգողական տառիցն»: Այս երգողական տառը կը թուի թէ ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ քան՝ խազը-ձայնանիշը:

Ան ձեւաւորուած է 8-րդ դարուն եւ կապուած է Ստեփանոս Սիւնեցիի անուան հետ: Յետագային՝ զայն զարգացուցած են Գրիգոր Գռծիկը (Այրիվանեցի), Անանիա Նարեկացին, Ներսէս Շնորհալին, Գէորգ Սկեւռացին եւ ուրիշներ:

Երաժշտութեան գրութեան այս արուեստը ունեցած է շուրջ 800 տարուայ պատմութիւն: Անոր զարգացումը մինչեւ 12-րդ եւ 13-րդ դար ընթացած է Հայաստանի մէջ, (յիշարժան է Մաքենեաց վանքը) իսկ 12-րդ դարէն՝ Կիլիկիայի Հայկական Թագաւորութեան մշակութային եւ մանրուսման կեդրոններուն մէջ: 16-րդէն 18-րդ դարերուն, խազեր կարդալը հետզհետէ մոռցուած է:

Հայկական խազագրութեան պատմութեան հետ սերտօրէն կապուած է նաեւ Խաչատուր Տարօնացիի անունը: ԺԳ. դարու պատմիչ Կիրակոս Գանձակեցին Խաչատուր Տարօնեցիի մասին այսպէս կը վկայէ. «Այր սուրբ եւ առաքինի եւ գիտութեամբ հռչակեալ, մանաւանդ երաժշտական արուեստիւ. Սա եբեր զխազն ի կողմանս Արեւելից, զանմարմին եղանակս ի մարմին ածել, զարարեալն իմաստնոց առաջնոց, որ ցայն ժամանակս չէր ցրուեալ ընդ աշխարհս: Սա եկեալ, գրեալ եւ ուսոյց բազմաց»: Խաչատուր Տարօնացին իր մասնաւոր տեղն ունի մեր եկեղեցական երաժշտութեան պատմութեան մէջ: Անոր ամենակարեւոր գործը եղած է ձայնագրութեան մուծումը մեր Եկեղեցւոյ մէջ: Ան յօրինած է բազմաթիւ երգեր, որոնք ձայնագրուած եւ մի քանի դար երգուած են:

Գերմանացի երաժշտաբան Հիւկօ Ռիման իր «Բիւզանդական Երաժշտութիւն» յայտնի գիրքին մէջ այս մասին կը գրէ. «Առանց գծի խազերու ճիշտ վերծանումը անկարելի է այն պատճառով, որ համաձայն միջնադարեան գրիչներու վկայութեան, անոնք եղած են աւելի ճիշտը տեսակ մը վերյիշումի միջոց, քան թէ՝ իսկական ձայնանիշ: Ասոր համար պէտք է որ երգողը նախապէս լսողութեամբ սորված ըլլար եղանակը, որպէսզի այդ սիստեմի խազերով կարողանար վեյիշել եւ երգել»: Հայկական հին խազագրութեամբ երկար ժամանակ զբաղուած է Կոմիտաս, Եղիա Տնտեսեան, Սպիրիդոն Մելիքեան, Ռ. Աթայեանը, սակայն առա՛նց վերջնական եւ յստակ եզրակացութեան գալու, ճիշտ միեւնոյն պատճառաւ, ինչ որ Հիւկօ Ռիմանը կը նշէ:

Խազերու վերաբերեալ՝ «սկզբունքային երկու մօտեցում է ձեւաւորուել, որոնք ընդհանրութիւններով հանդերձ, նաեւ հակադիր են: Մէկն այն է, որ խազերը հնարաւորութիւն են ընձեռել գրանցելու ստեղծագործութեան երաժշտական նկարագրի որոշ բաղադրիչները միայն (Ն. Թահմիզ-

Ս. Սահակ Պարթեւ Հայրապետ (355-438 թ.)

եան, Գ. Գէօդակեան):

Ըստ Ն. Թահմիզեանի՝ խազագրութեամբ կարելի է գրառել երաժշտական մի շարք բաղկացուցիչներ, սակայն ձայնաբարձրութիւնները գրանցել (որը իւրաքանչիւր նոտագրման համակարգի հիմնական նշանակութիւններից է), դրանցով անհնարին էր՝ առանց ձայնեղանակային համակարգի համադրման:

Միւս մօտեցման համաձայն՝ խազագրութիւնը իր զարգացման բարձր փուլին մէջ հասած է երաժշտական բոլոր տարրերը գրանցելու մակարդակին (Կոմիտաս, Ռ. Աթայեան): Կոմիտասը՝ «Շարականի խազերի նշանակութիւնը» յօդուածում, հրատարակուած 1910, խազերը դասակարգել է ըստ տեսակների եւ թուարկել խազերին առնչուող, նրանց յարակից մշակութային ոլորտները: Մեզ հասած շուրջ 2000 խազաւոր մատեաններից 1000-ը պահւում են Երեւանի Մատենադարանում: Խազագրութեան արդի տուեալներով (ըստ Ն. Թահմիզեանի)՝ գոյութիւն ունեն 40-ից աւելի հիմնական խազանիշեր, 20 օժանդակ եւ բազմաթիւ բաղադրեալ խազեր: Նշանների արտաքին նկարագրով եւ անուններով խազը հիմք է հանդիսացել 19-րդ դարու սկիզբին ձեւաւորուած հայկական նօտագրութեան (Լիմոնճեան համակարգ) համար»:

Խազերը ուղեցոյց մըն են ըստ ոմանց, եւ ոչ թէ ճիշտ ձայնանիշը հաղորդող: Ութ ձայներուն գիտակից մէկը միայն կրնայ հետեւիլ խազերու ցուցմունքներուն, այլապէս անոնք ի զօրու չեն մեզի բուն եղանակը տալու:

Ըստ Նիկողայոս Թահմիզեանի, խազագրութեամբ կարելի է գրառել երաժշտական շարք մը բաղկացուցիչներ, սակայն ձայնաբարձրութիւններ գրանցելը (որ իւրաքանչիւր նոդագրումի համակարգի հիմնական նշանակութիւններէն է) անհնար է՝ առանց ձայնեղանակային համակարգի համադրման, այսինքն՝ անոնք սերտօրէն առնչուած են ութ ձայն համակարգի կիրառութեան հետ:[15]

1899-ին՝ անմահն Կոմիտաս վարդապետը վերծանած է խազերու առոգանութեան համակարգը: Խազագրութիւնը, ըստ Կոմիտաս վարդապետի, կ'ընդգրկէ նշաններու չորս համակարգ. մէկը՝ առոգանութեան, երեքը՝ բուն երաժշտութեան: Ըստ Կոմիտաս վարդապետին՝ հայ խազաբանութեան տարրերն են.

Ա. Ձայնաստիճան խազեր

Բ. Ձայներանգի խազեր

[15] Քրիստոնեայ Հայաստան - Հանրագիտարան 2002, էջ 421:

Գ. Զարդախազեր
Դ. Ձայնուժի խազեր
Ե. Ամանակի խազեր
Զ. Բանալի խազեր
Է. Առոգանութեան խազեր
Ը. Կէտադրութեան խազեր
Թ. Ոճական խազեր
Ժ. Կիսանիշ խազեր
ԺԱ.Կապող եւ զատող խազեր, եւ այլն[16]:

Ձեռագիր հաւաքածօներուն մէջ կը պահուին բազմաթիւ խազագրուած Շարակնոցներ, որոնցմէ հնագոյնն են Զմմառու վանքի թիւ 64 (1187) եւ Երեւանի Մատենադարանի թիւ 9838 (1193) ձեռագրերը[17]: Ձեռագիրներ ընդօրինակող գրչագիրները ընդհանրապէս կը սխալէին իրարու շատ նմանող խազերը ընդօրինակելու ընթացքին, քանի բազում նշաններ շատ նման են իրարու, հետեւաբար ամէն գրչագիր չէր յաջողեր փոքր տարբերութիւնները ուղիղ ձեւով ընդօրինակել:

Խազերու՝ որպէս միջնադարեան երաժշտութիւն գրանցման զարգացման համակարգերէն մէկուն վերծանումը կարեւոր է ոչ միայն հայկական, այլեւ Մերձաւոր Արեւելքի միջնադարեան երաժշտութեան եւ համաքրիստոնէական եկեղեցւոյ երաժշտութեան ուսումնասիրման համար:

ՇԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԱՂԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆԸ

Հայկական շարականները գլխաւորապէս կը հետեւին չափական տաղաչափութեան եւ յանգաւոր են, թէեւ հնագոյն շարականները գրուած են ազատ չափերով, առանց յանգերու: Անշուշտ չափական որոշ ձեւեր նկատելի են 5-7 դարերու հոգեւոր երգերուն մէջ, սակայն յանգի գործածութիւնը, այսինքն՝ յանգերգութիւնը գոյութիւն ունեցած է հայ գրականութեան մէջ 10-րդ դարէն յետոյ, յատկապէս Ն. Շնորհալիի ստեղծագործութիւններուն մէջ:

Հայ Եկեղեցւոյ հնագոյն շարականները շարադրուած են ազատ տաղաչափութեամբ: Տողերուն մէջ՝ վանկերուն եւ ոտքերու քանակը կայուն չէ, հանգաւորում չկայ: Հնագոյն կցուրդները տաղաչափութեան առումով հիմնականին ազատ էին: Հետզհետէ մշակուեցան Հայ Եկեղեցւոյ երգեցողութեան հիմնական տեսակները՝ յորդոր, չափաւոր-միջակ եւ ծանր երգերը, որոնց մէջ չափը (տեմպը) (շարժումը) պայմանաւորած է նաեւ գրական խօսքի հնչիւնաւորման կերպը: Շարականներու մեծ մասը մինչեւ Ներսէս Շնորհալի գրուած են ազատ չափով, իսկ մէկ մասն ալ նման է արձակ բանաստեղծութեան: Բացառու-

[16] Կոմիտաս Վարդապետ, Ուսումնասիրութիւններ եւ յօդուածներ, Գիրք Բ, Երեւան 2007, էջ 70
[17] Քրիստոնեայ Հայաստան - Հանրագիտարան, Երեւան 2002, էջ 823:

Ս. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետ
(1102 1172 թ.)

թիւն կը կազմեն Մեսրոպ Մաշտոցի մի քանի փոքրիկ շարականները եւ Կոմիտաս Կաթողիկոսի «Անձինք»ը: Մեր շարականագիրները եղած են բանաստեղծներ, տիրապետած են օտար լեզուներու, ծանօթ եղած են հարեւան ազգերու եւ հին բանաստեղծութեան եւ անոր տաղաչափական արուեստին: Բարդածան Ասորին եւ Եփրեմ Ասորին գրած են տաղաչափական արուեստով բազմաթիւ հոգեւոր երգեր, որոնք լայն տարածում գտած են: 360 թուին, Լաւոդիկէի տիեզերական ժողովը քննեց այն հարցը, թէ արդեօք հոգեւոր երգերը պէտք է գրուին արձա՞կ թէ չափածոյ: Ժողովը եզրակացուց թէ չափական արուեստը հեթանոսական է, կարել չէ հոգեւոր երգերը այդ ձեւով գրել, եւ թէ մեղք է երբ մարդ արարածը Արարչին հետ ոտանաւորով կը խօսի, կը բացատրէ Լաւոդիկէի ժողովը եւ այդ ձեւը թէ անբնական եւ թէ ոչ քրիստոնէական կը համարէ: Ճշդուած չէ թէ Հայոց Եկեղեցին մասնակցած է այդ ժողովին կամ ոչ, բայց ստոյգ է որ ան հետեւած է ժողովի որոշումներուն եւ երկար ժամանակ մերժած՝ տաղաչափական արուեստով հոգեւոր երգեր յօրինելը: Սակայն 7-րդ դարէն սկսեալ՝ մեր շարականները կը գրուին նաեւ տաղաչափական արուեստով, շրջանցելով Լաւոդիկէի ժողովի որոշումները:

Մեր հոգեւոր երգերուն մէջ՝ իսկական տաղաչափական արուեստը ներմուծեց Ս. Ներսէս Շնորհալին: Շնորհալի Հայրապետ բարձրագոյն մակարդակի հասցուց Ստեփանոս Սիւնեցիով սկիզբ առած զուգորդական (համեմատական) բանաստեղծական ոճը: Շնորհալին չէ հրաժարած հին օրիներգներու արձակ բանաստեղծութենէն, այլ հարստացուցած է Շարականը վանկական եւ վանկաշեշտական տաղաչափութեան զանազան նմուշներով: Ան նաեւ հարստացուցած է աւանդական ութձայնը բազմաթիւ զարտուղի, դարձուածքանման եւ ստեղիատիպ եղանակներով:

Ըստ հայերէնի տաղաչափութեան օրէնքին, ինչպէս թուագրութեան մէջ, ի յայտ կու գայ թէ վանկերու հաշիւէն կախում ունի նաեւ եղանակը:

Հ. Արսէն Բագրատունին ըսած է թէ բանաստեղծական պակասը կ'երկարացուի կամ կ'արագացուի եղանակի մշակումով. «Եղանակօք լնում զչափն»:

ԵԶՐԱՀԱՆԳՈՒՄ

Աստուածային պաշտամունքի նուիրուած եկեղեցական շարականները կարիքն ունին բացատրութեան, անոնց թէ՛ վսեմ իմաստին վերաբերեալ եւ թէ՛ երաժշտական կազմութեան:

«Եթէ վերջին դարուս նոր սերունդը իր ուսման եւ զարգացման մէջ յառաջդիմութիւն արձանագրեց մեր նախնիներէն աւելի եւ որով ուրախ ենք եւ հպարտ, սակայն ցաւալի է որ նուազած է եկեղեցական հին երաժշտութեան գիտութիւնը, բաղդատած

մեր նախորդներուն, մանաւանդ որ չենք յաջողիր անոնց մէջ սպրդած թերութիւնները սրբագրել, օրինաւոր գրութիւններու չգոյութեան պատճառով: Չկան գրութիւններ հայ երաժշտութեան կանոններու մասին, որոնք մեզի տեղեկութիւններ փոխանցեն հայ հին երաժշտութեան մասին»[18]: Մեր շարականներու ուսումնասիրութիւնը, մեր շատերու կողմէ ժամանակի ընթացքին իր գնահատանքին արժանացած չէ. հակառակ որ անոնց ստեղծագործութեան ոգին ցոյց կու տայ մեր նախորդներուն հմտութիւնը երգեցողական արուեստին մէջ:

Տեղին է մատնանշել թէ Մխիթարեան Միաբանութիւնը ո՛չ միայն կազմեց իրեն յատուկ Շարակնոցը, այլ ուսումնական գիտաշխատանքներով հիմը դրաւ շարականագիտութեան: Յիշատակի արժանի են Մխիթարեան Հայրերէն՝ Հ. Գաբրիէլ Վրդ. Աւետիքեանն ու Հ. Ղեւոնդ Վրդ. Տայեանը: Այնուհետեւ եռամեծար Կոմիտաս Վարդապետը վերականգնեց շարականագիտութեան արուեստը, թէեւ 1915-ի հրէշային Ցեղասպանութեան պատճառով ընդհատուեցաւ իր յոյժ կարեւոր գործը: 1950-ական թուականին՝ Հայաստանի մէջ միջնադարագիտութիւնը մեծ զարգացում արձանագրեց շնորհիւ Քրիստափոր Քուշնարեանի, Ռոբերթ Աթայեանի, Նիկողոս Թահմիզեանի: Այսօր՝ Երեւանի Կոմիտասի Անուան Պետական Երաժշտանոցի փրոֆէսոր՝ Դոկտ. Աննա Արեւշատեան, փոխ Ռէկտոր՝ Միէր Նաւոյեան եւ ուրիշներ իրենց հետազօտութիւններով եւ ուսումնասիրութիւններով համայն աշխարհին ծանօթ կը դարձնեն պատմութեան խորերէն մեզի հասած Հայ ժողովուրդի հոգեւոր երաժշտական դարաւոր գանձերը:

«Խորենացիներ, Շնորհալիներ, Մանդակունիներ, Օձնեցիներ, Ձորափորեցիներ, Լամբրոնացիներ, յանձնառու զգացողութեամբ, գիտակից էին իրենց կատարած աշխատանքին զօրութեան: Դարերը որքան ալ փոխեն իրենց դիմագիծը, մարդկութիւնը որքան ալ հետեւի ոչնչաբանական փիլիսոփայութեան կամ մակերեսային վաղանցուկին, շարականներու գիտութիւնը եւ ներզօր հմայքը պիտի մնան յաւերժական, որովհետեւ աստուածային ներշնչումի արդիւնք են անոնք[19]»:

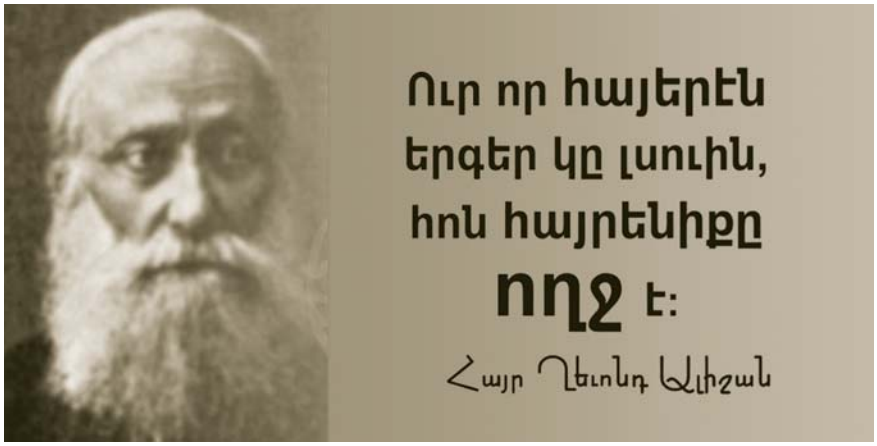

Շարականները դարեր շարունակ հոգեւոր թռիչքներու, ջերմ ու սրտաբուխ զգացումներու, ինչպէս նաեւ ազգային ձգտումներու աղբիւր ծառայեցին, մշակեցին ճաշակ, գեղագիտական ըմբռնումներ, տաղաչափութիւն եւ երաժշտութիւն՝ ստեղծելով այն ամուր կռուանը որու վրայ բարձրացաւ միջնադարեան Հայ տաղերգութիւնը:

[18] Գաբրիէլ Աւետիքեան, Բացատրութիւն Շարականաց, Ս. Ղազար Վենետիկ 1814, էջ 8:
[19] Շարական 2004, էջ 10:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հ. եղիա Վրդ. Դերձակեան
Ներքին Մատակարար Զմմառու Մայրավանքի

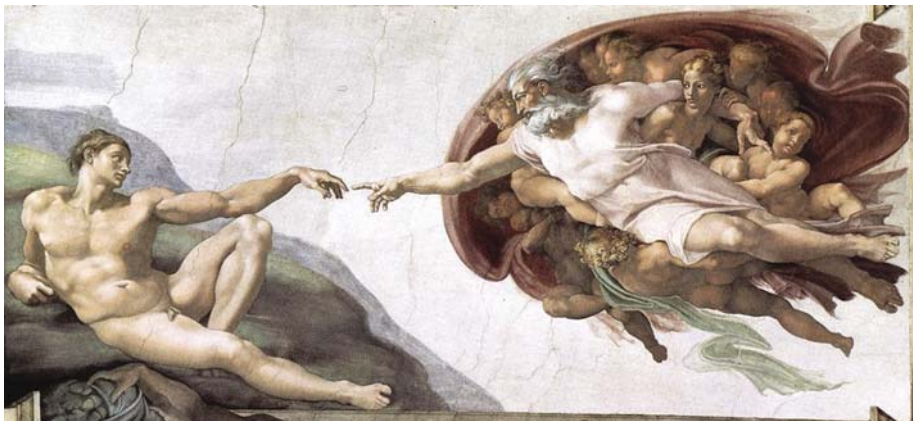

«Արարչագործութիւն» Միքէլ Անճելօ – Վատիկան

Աստուած մարդը ստեղծեց իր պատկերին համաձայն: Իր ամբողջ էութիւնը տուաւ մարդուն, որպէսզի ան յար եւ նման դառնայ Աստուծոյ: Աստուած աշխարհը եւ ինչ եւ ով որ կայ աշխարհին մէջ ստեղծեց: Ստեղծագործութեան գործերը մարդուն ցոյց տուաւ, որպէսզի մարդը նոյն գործերը կատարէ: Բոլոր ստեղծուած արարածներէն միայն մարդը ընտրեց այդ գործերը կատարելու համար: Այսպէս, մարդը ոչ միայն համաստեղծիչ եղաւ Աստուծոյ այլեւ կատարող աստուածային գործերուն:

Բազմացէք եւ տիրեցէք աշխարհին

Ա՛յս էր Աստուծոյ առաջին պատուէրը մարդուն: Սուրբ Գրքին առաջին անդրադարձումը մարդկային աշխատանքին երեւան կու գայ մարդ արարածը դրախտէն հեռացնելէ ետք. Աստուած ըսաւ մարդուն. «Ճակտիդ քրտինքով հացդ պիտի ուտես»: Այս խօսքերը չեն նշանակեր թէ՝ ի սկզբանէ մարդը չէր աշխատեր: Ընդհակառակը, որովհետեւ Աստուած կը ստեղծագործէ, մարդն ալ Մարդու Որդիին պէս՝ պիտի աշխատի: Մարդ արարածը դրախտի մէջ ալ աշխատեցաւ, բայց այդ ժամանակ, Աստուած անոր կողքին էր: Աստուծոյ օրհնութիւնը անոր վրայ էր: Մարդը երբ տակաւին դրախտին մէջ կը գտնուէր, հող մշակեց, ցանեց ու հնձեց, ծառ տնկեց, խնամեց եւ պտուղ քաղեց: Սակայն, այն ժամանակը, հողէն փուշ չէր բուսներ, այլ հաճելի բերք եւ միրգ:

Աշխատանքը՝ մարդուն պատիժ կը դառնայ

Մարդը ոչ միայն չհնազանդեցաւ Աստուծոյ, այլ նաեւ Աստուած հեռացուց իր կեանքէն եւ ինքզինքը Աստուած հռչակեց: Մարդ դրախտէն վտարուեցաւ: Ան ապաստանեցաւ այլուր, ուր Աստուծոյ շուքը չէր երեւնար, ուր որ Աստուած չէր շրջագայեր: Դրախտէն դուրս մարդուն աշխատանքը շատ դաժան էր, որովհետեւ ան կամովին խզեց իր կապերը Աստուծոյ հետ եւ իր գործերն առանց Աստուծոյ կատարեց: Այդ

պատճառով աշխատանքը ծանր լուծ դարձաւ: Այսպէս՝ աշխատանքը, որ մարկային ազատ արարք էր, պատիժ դարձաւ:

Քրիստոս մարդկային աշխատանքին արժէնքը վերադարձուց

Մարդը՝ աշխարհին վրայ տիրանալու փոխարէն, սկսաւ բռնանան մէկը միւսին վրայ: Նախապէս, բոլոր մարդիկ ազատ էին: Դրախտի մեղանջումէն ու անկումէն ետք, սակայն, ստրուկներուն դասակարգը երեւցաւ: Այլեւս մարդը, տէր չէր իր անձին, այլ ուրիշին ստրուկ: Ան դարձաւ առարկայ մը, որ կը ծախուի ու կը քնուի, բռնութեամբ այս կամ այն գործերը կատարելու համար: Մարդը գիշեր-ցերեկ կ'աշխատէր առանց վարձատրութեան: Բայց «խաւարէն ետք լոյսը կու գայ»: Եւ լոյսը եկաւ, Քրիստոս էր այդ լոյսը: Լոյսի գալուստով մարդկութիւնը ցնծաց, վասն զի Աստուծոյ հետ հաշտուեցաւ: Արժէքը՝ վերադարձաւ մարդուն եւ մարդու գործին:

Խտրութիւն չմնաց տիրոջ եւ աշխատողի միջեւ

Աստուածաշունչի Ելից Գրքին մէջ՝ Մովսէս մարգարէն կ'ըսէ թէ Աստուած մարդկանց սիրտը լեցուց իմաստութեամբ, անոնց տուաւ հասկացողութիւն ու գիտելիքներ, որպէսզի հմուտ ըլլան ամէն տեսակ արհեստներուն մէջ ու ամէն տեսակ աշխատանք կատարեն. ասեղնագործութիւն, փորագրութիւն, հողամշակութիւն, շինութիւն եւ այլն: Ափսո՜ս, մարդը խստացուց իր սիրտը: Հարուստը, իշխանաւորն ու աշխատանքի տէրերը՝ սկսան իշխել աշխատաւորներուն վրայ, որոնք ընդհանրապէս աղքատներ եւ օտարներ էին: Բռնի աշխատանքի ենթարկեցին զանոնք: Ստրուկ դարձուցին զանոնք, մինչեւ որ Քրիստոս եկաւ եւ վերցուց բոլոր խտրութիւնները, որոնք դրուեցան մարդու սրտին խստութեան պատճառով: Քրիստոսի գալուստով ուրեմն, աշխարհի վրայ խտրութիւն չմնաց «ո՛չ հրեայի, ո՛չ հեթանոսի, ո՛չ մարդու, ո՛չ կնոջ, ո՛չ ազատի եւ ո՛չ ստրուկի միջեւ, հետեւաբար, ո՛չ աշխատանքի տիրոջ, ո՛չ ալ աշխատողին միջեւ:

Սուրբ Ընտանիք

Աշխատողի գնահատանք

Քրիստոսի գալուստով՝ հաշտութիւն եղաւ մարդուն եւ Աստուծոյ հետ: Թէեւ, մարդկանց դասակարգերը նոյնը մնացին, ստրուկները ստրուկ մնացին, սակայն ստրկութեան ըմբռնումը փոխուեցաւ: Ստրուկը՝ Քրիստոսով ազատին եղբայր դարձաւ, իսկ ազատը՝ Քրիստոսի ծառայ: Քրիստոնեայ դարձած Հռոմայեցի տէրերը, ընդհանրապէս, ազատութիւն տուին իրենց ստրուկներուն: Այս վերջինները, սակայն, տէրերուն հաւատրիմ ծառաներ մնացին: Շարունակեցին նոյն գործերը ընել, սակայն որպէս յարգուած հարազատներ,

իրենց գործերուն փոխարէն վարձատրութիւն ստացան եւ իրենց արժանապատուութիւնը վերագտան:

Սուրբերն ու աշխատանքը

Ս. Պօղոս Առաքեալը, որ աշխատաւոր էր, մեծ դեր խաղցաւ աշխատաւորներուն վիճակին բարելաւման համար: Բազմաթիւ են այն սուրբերը, որոնք դարերու ընթացքին, զբաղուեցան աշխատաւորներուն հարցով: Ս. Բարսեղ, Գրիգոր Նազիանզացի եւ շատ ուրիշներ մեծ խնամք ցուցաբերեցին աղքատներուն, որոնք ընդհանրապէս աշխատաւորներ էին: Ասոնցմէ շատեր (յիշակութեան արժանի է Մեծն Ներսէս Հայրապետը) ընդունարաններ եւ հիւանդանոցներ բացին: Ս. Վենսանտ դրամով կը գնէր իր ժամանակակից աշխատաւորները՝ ստրկութենէն եւ բռնի աշխատանքներէն ազատելու համար զանոնք:

Խաչքարի Պատրաստութիւն

Յաղագս աշխատանքի եւ աշխատողի՝ յեղափոխութիւն

Պատմութեան մէջ՝ երկու մեծ յեղափոխութիւններ տեղի ունեցան: Առաջինը՝ Ֆրանսականը, որ պատահեցաւ 1789-ին: Երկրորդը՝ համայնաւարական (Բոլշեւիկեան), որ պատահեցաւ 1917- ին: Սխալ են այս կարծիքները, որ կ'ըսեն թէ այս յեղափոխութիւնները եղան մարդն ու բանուորը ազատելու համար Եկեղեցւոյ լուծէն: Իրականութիւնը, Եկեղեցին ինք ստրուկ էր կայսեր եւ իշխանին, եւ ոչ հակառակը: Ավինիոնի Քահանայապետական ժամանակաշրջանը Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ ծանօթ է որպէս գերութեան եւ աքսորի շրջան: Միւս կողմէն, յեղափոխականները՝ ոճրագործներ էին եւ ոչ թէ ուսուցիչ կամ դաստիարակ: Վերոյիշեալ յեղափոխութիւններուն ընթացքին՝ սպաննուած եկեղեցականները անմեղ էին: Այս վերջինները՝ անարդար չգտնուեցան աշխատողներուն հանդէպ, այլ խնամակալ օգնական:

Ֆրանսական Յեղափոխութեան հետեւանքները

Ֆրանսական յեղափոխութիւնը անկարգութիւն մտցուց երկրին մէջ: Ան իբր թէ բռնութենէն ազատելու համար եղած էր: Այս յեղափոխականները, սակայն սոյն միջոցներով ազատուեցան իրենց հակառակորդներէն: Նոյնինքն Լուդովիկոս ԺԶ. հակառակ իր անբարոյ կեանքին, իր բարութեան պատճառով շատ սիրուած էր ժողովուրդէն: Ան տասանորդ (տուրք) պարտադրեց հարուստներուն վրայ, աղքատներուն վիճակը բարելաւելու համար: Այս չուներորները, մեծաւ մասամբ երկրին արհեստաւորներն ու աշխատողներն էին: Ամէն պարագայի, յեղափոխութեան փայլը շուտ նսեմացաւ: Վաստակաւորները՝ վասն մարդկանց եղբայրութեան ու հաւասարութեան, ամէնամեծ հալածողներ եղան մարդուն, յատկապէս օտարին: Անոնք մինչեւ

այսօր տիրական հոգիով կը մօտենան անոնց: Անոնք, Ֆրանսայէն դուրս, մարդկանց հարստութիւնները կը յափշտակեն, իսկ Ֆրանսայէն ներս, օտարները ապօրինի ձեւով (սեւով) կ'աշխատցնեն, հարկերէն խուսափելու համար:

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան հետեւանքները

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեամբ վերջ գտաւ Ցարական իշխանութիւնը 1917 թուին: Անոնք բռնութեամբ չախչախեցին յեղափոխութեան հակառակորդները: Համայնավարները այնքան ալ արդար չէին: Արդարեւ, անոնք աւելի վնասեցին աշխատանքին եւ աշխատաւորին, քան թէ բարելաւեցին անոնց կեանքը: Անոնց նպատակն էր մէկ դասակարգ մը կազմել՝ «Պրոլեթարիա», այսինքն աշխատողներու դասակարգը, որոնք պիտի վայելեն բոլոր իրենց իրաւունքները եւ որոնց հաւասարապէս պիտի բաշխուէր աշխարհի բոլոր բարիքները: Եւ այսպէս մարդկութիւնը մէկ դասակարգ դարձաւ. աղքատներու դասակարգ՝ եւ ոչ հարուստներու, իսկ «Տուման»՝ չափէն աւելի հարստացաւ:

Համայնավարութիւնը եւ աշխատանքը

Համայնավարութեան ժամանակաշրջանին՝ խոստացած ազատութեան փոխարէն, բռնութիւնը տիրեց: Մեծ թիւով հակառակորդներ աքսորուեցան, նախատուեցան ու մահուան դատապարտուեցան: Կրօնի, գաղափարի, ազատ արտայայտութեան, սեփականութեան եւ այլ իրաւունքներէ զուրկ մնացին: մի միայն կարեւորութիւն տրուեցաւ արտադրանքին: Հետեւաբար, ծերը, հիւանդը ու դերաձը արժէք չունէին: Չինաստանի մէջ տակաւին մինչեւ այսօր, փոքր աղջիկները՝ ողջ ողջ կը թաղուին: Պատճառը այն էր որ իւրաքանչիւր ընտանիք մէկ զաւակէն աւելի չեն կրնար ունենալ: Իրենց համար արտադրողը՝ տղան է եւ ոչ աղջիկը, նորածին աղջիկները շարունակաբար կը սպանուին մինչեւ որ առու զաւակ մը ծնի:

Եկեղեցւոյ Վարդապետութիւնը Աշխատանքի նկատմամբ

Մարդ արարածը, Եկեղեցւոյ համաձայն, գործակից եւ ստեղծակից է Աստուծոյ: Մարդը աշխատելով սիրոյ պատուէրը կը գործադրէ: Մարդը իր անձին, ընտանիքին, ընկերութեան, ազգին, ժողովուրդին եւ համայն մարդկութեան համար կ'աշխատի: Այլ խօսքով, ան հասարակութեան բարիքին համար կ'աշխատի: Բայց որպէսզի մարդուն գործը կատարեալ ըլլայ, պէտք է աշխատի անկեղծութեամբ եւ սիրով: Ան այսպէս սիրոյ պատուէրը յարգած կ'ըլլայ:

Եկեղեցւոյ առաքելութիւնը աշխարհի մէջ

Եկեղեցին քարոզելով, Ս. Երրորդութեան անունով մկրտելով, ապաշխարութիւն յորդորելով, Աստուծոյ Արքայութիւնը երկրի վրայ կը հաստատէ: Ան կը գործէ, որպէս զի Երկինքի Արքայութեան բարիքը երկրի վրայ տարածուի: Մարդը հաշտուելով իր նմանին ու Աստուծոյ հետ կ'արագացնէ Արքայութեան գալուստը աշխարհի վրայ: Մարդը, սակայն, չի կրնար անգործ մնալ մինչեւ որ այս մէկը իրագործուի: Ան պէտք է ուտէ, խմէ, հագնի ապրելու համար: Բայց մարդը՝ ոչ միայն հացով կ'ապրի այլ նաեւ Աստուծոյ խօսքով: Աստուծոյ խօսքը՝ ոչ միայն ունկնդրելու եւ խորհրդածելու համար է, այլ նաեւ գործադրելու համար:

Աշխատանքը Սիրոյ պատուէրին գործադրութիւնն է

Աստուած Սէր է: Աստուած իր խօսքով ու գործով զայն կ'արտայայտէ: Ինչպէս որ Աստուած ինզինք կը սիրէ, նոյնպէս մարդը կը սիրէ եւ մարդէն սիրոյ պատասխան կ'ակնկալէ: Մարդը եղբայրսիրութեամբ՝ զԱստուածն կը սիրէ: Աստուած սէրէ դրդուած՝ անդադար կ'աշխատի մարդուն համար: Մարդը մարդուն համար սիրով անկեծութեամբ աշխատելով, Աստուծո՛յ համար աշխատած կ'ըլլայ: Հետեւաբար, Աստուած գործելով՝ կը սիրէ մարդը, իսկ մարդը Աստուծոյ եւ մարդուն համար աշխատելով՝ Սիրոյ պատուէրը կը գործադրէ:

Աշխատանքը՝ եկեղեցւոյ Կանոնագրութեան մէջ

Մարդը աշխատելով՝ կը ծառայէ Աստուծոյ: Մարդուն ու եկեղեցւոյ ծառայութիւնը՝ սրտաբուխ ըլլալու է ու առանց որեւէ վարձատրութեան: Սակայն, անկարելի է որ ամէն բան ձրիաբար կատարուի, ապա թէ ոչ՝ մարդկութիւնը սոված ու մերկ պիտի մնայ: Եւ քանի որ մարդը հացով ալ կ'ապրի եւ հացն ալ դրամով կը գնուի, հարկ է որ մարդուն աշխատանքը արդարութեամբ վարձատրուի: Եւ քանի մարդն ալ կ'ապրի նախ ինքզինք դաստիարակուելով ու խնամելով: Եւ ասոնք ընդհանրապէս դրամով կ'ապահուին, ուստի հարկ է որ մարդուն աշխատանքը հայթայթէ այս ծախսերը: Եկեղեցին գիտակցելով իր մեծ դերին, հրատարակութիւններ կատարեց աշխատանքի մասին: Ասոնցմէ են՝ Gaudium et spes եւ Laborem excercens: Յորդորեց զանոնք գործադրել Եկեղեցիէն ներս, եւ համայն մարդկութեան զանոնք սորվեցնել: Ասոնցմէ երկու ընտրեցի:

Աշխատանքը՝ Gaudium et spes (Ուրախութիւն եւ Յոյս)ի համաձայն

Վատիկանեան Բ. Տիեզերաժողովը յեղաշրջում կատարեց Եկեղեցիէն ներս: Բարելաւումներ կատարեց բորոր մարզերէն ներս: Աշխատանքին յատկացուց գլուխ մը մի քանի հատուածներով (3, 63-72): Աշխատանքը ըստ իրեն, մարդկային կոչումն ու լրացումն է Աստուծոյ գործին: Հարկ է մարդուն աշխատիլ ու փոխարէն հատուցում ստանալ: Եւ որպէսզի ինքն ու իր ընտանիքը արժանաւորապէս ապրին, ան իրաւունք ունի միութիւններ կազմել, իր գործին պայմանները բարելաւելու համար: Վատիկան Բ. կը քաջալերէ երկխօսութիւնը աշխատողին ու աշխատողի միջոց միջեւ, իրենց հարցերը լուծելու: Կը թոյլատրէ գործաթուլը, որ պիտի ըլլայ իբր վերջին քայլ: Կ'արտօնէ ամէն բողոք, որ քաղաքավարութեամբ կը կատարուի:

Encyclique Laborem excercens

Յովհաննէս Պօղոս Բ. Սրբազան Քահանայապետը, իր հրապարակած պատուերաթուղթին մէջ, մարդը կը տեսնէ աշխարհագրական դիտանկիւնէ, որ կ'աշխատի սահմանուած վայրի ու ժամանակի մէջ եւ աշխատելով իր ինքնութիւնը կը յայտնէ: Այլ խօսքով, մարդը՝ էակ մըն է, որ աշխատելով իր կնիքը կը թողու աշխարհին մէջ: Աշխատիլը՝ ըստ անոր, ընկերային արարք մըն է: Աշխատողը, ընդհանրապէս կ'աշխատի մարդուն եւ Աստուծոյ համար: Քրիստոս ինքն ալ ըսած է. ինչ որ ընէք այս փոքրիկներուն՝ ինծի ըրած կ'ըլլաք: Հետեւաբար, երբ ես անձի մը համար գործ կ'ընեմ, Աստուծոյ համար զայն կը կատարեմ: Այդ պատճառով, աշախատողը եւ գործը ստանձնողը պէտք իրար զիրար սի-

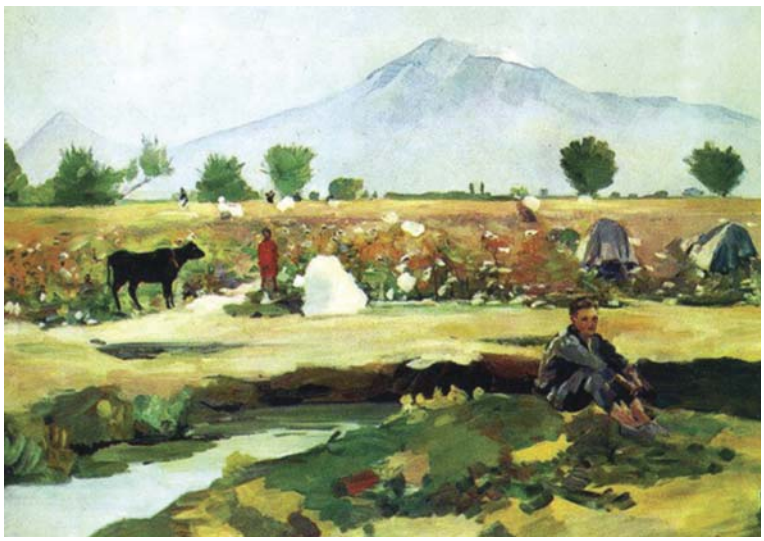

Հայրենի Տեսարան

րեն եւ իւրաքանչիւրը իր դիմացինին արժանապատութիւնը յարգէ: Երբ աշխատողին արժանապատուութիւնը յարգուի, աշխատողը՝ անասուն կամ գործիք կը դադրի ըլլալ: Հետեւաբար, մարդուն աշխատանքը չ'ենթարկուիր մի միայն շուկայի օրէնքներուն այլ մարդկային սկզբունքներուն, որոնք աշխատողը չեն տեսներ իբր միջոց մի միայն, այլ իբր տէր ու նպատակ աշխատանքի:

Աշխատանքի բնոյթը

Սրբազան Քահանայապետը զանազանութիւն չի դներ մարդկային գործերուն մէջ: Խտրութիւն չկայ ո՛չ ուսուցիչին ո՛չ հողագործին միջեւ. Ո՛չ գիտականին՝ ո՛չ աղբահաւաքին, ո՛չ բժշկին կամ ճարտարապետին՝ եւ ոչ ալ անասնապահին կամ կօշկակարին միջեւ: Աշխատանքը ամէն մարդու համար պարտականութիւն է: Ան Ս. Պօղոսի խօսքերը կրկնելով, կ'ըսէ. «Ան որ կը մերժէ աշխատիլ թող չ'ուտէ (Բ. Թես 3, 6-13)» Աշխատիլը բարեգործութիւնն է: Արդարեւ, մարդը աշխատելով օգուտ կու տայ ինքն իրեն եւ այն անձին՝ որուն համար կ'աշխատի: Այսպէս ան ժողովուրդին բարիքին համար կ'աշխատի: Աշխատանքի միջոցաւ ան կը մասնակցի աշխարհի շինութեան: Աշխատիլը՝ նիւթական ու անիւթական հարստութիւններու ստեղծագործութիւն է, շնորհքներուն միջոցաւ զոր Աստուած պարգեւեց մարդուն ստեղծագործութեան ժամանակ:

Աշխատանքի մասին՝ իմ անձնական փորձառութիւնս

Տասն եւ մէկ տարեկան էի, երբ սկսայ աշխատիլ: Հօրս գործը կորսնցնելու պատճառաւ նեղութեան մատնուեցանք: Կարիք ունէինք ամէն բանին: Գործ մը գտայ, Կապուչեան Հայրերու մայրավանքին մէջ, որ Պէյրութի Պապ-էտրիս արուարձանին մէջ կը գտնուէր: Ամէն շաբաթավերջ, միայնակ գործի կ'երթայի: Ամէն տեսակ ծառայութիւն մատուցի. դռնապանութիւն, մաքրութիւն, ներկարարութիւն, խոհարարի օգնական: Անկեղծօրէն խօսիմ՝ շատ ուրախ էի, զի այսպէս գոնէ տանս որոշ ծախսերուն կը մասնակցէի: Երբ պատերազմը պայթեցաւ, ես՝ հակառակ ասոր, գործս շարունակեցի, մինչեւ 1976, այսինքն մինչեւ Մայրաքաղաքի երկու մասի բաժանումը: Ուստի գործս դադրեցաւ, ուրիշ գործ մը սկսելու համար: Երկրորդական էր ինծի աշխատանքի բնոյթը: Կարեւոր էր ինծի պատուաւո՛ր կեանք ապրիլ, ծնողքիս քիչ մը օգտակար ըլլալ եւ ուսմանս որոշ ծախսերը ապահովել:

Ծառայող՝ Տիրոջ դաշտերուն մէջ

Զանազան պայմաններու մէջ աշխատեցայ եւ ասիկա իմ կամքս զօրացուց եւ իմ կազմս ամրացուց: Աշխատելով, իմ անձս կրթեցի եւ հասունցուցի: Քսան տարիէ աւե-

լի, արդէն ես կ'աշխատիմ Տիրոջ այգիին մէջ: Հակառակ կեանքի բոլոր դժուարութիւններուն, արգելքներուն եւ նեղութիւններուն կը յարատեւեմ, ասիկա՝ մասամբ, աշխատանքի նախորդ փորձառութեանս շնորհիւ է: Այս երկար տարիներու ընթացքին շատ բաներէ զրկուեցայ եւ սակայն Աստուած շուտով կը հասաւ իմ օգնութեանս: Փառք կու տամ Ամենաբարին Աստուծոյ, որ իր առատաձեռն շնորհքները անդադար իջեցուց իր խոնարհ ծառային վրայ եւ որոնց շնորհիւ կարողացայ գործ հայթայթել անգործներուն:

Աշխատանքի գործնական Աստուածաբանութիւնը

Աստուածաբանութեան դասընթացքներուն ժամանակ, երկար վիճեցինք աշխատանքի աստուածաբանութեան վրայ: Շատ անդրադարձանք այդ աշխատաւոր միաբանութիւններուն մասին, որոնք իրենց կատարած գործի ու արհեստի միջոցաւ, աշխարհը կ'աւետարանեն: Աշխատաւոր Եղբայրները (Les FrÑres travailleurs), Շարլը Ֆուքոյին ու Մայր Թէրեզայի Միաբանութիւնները, Սուրբ Էձիտիոյի Հասարակութիւնը եւ այլ եւ այլ շարժումներ, շատոնց այսպիսի ուղղութեան հետեւած են: Արդ, ասիկա էր իրենց կոչումը: Աստուած ընծայեց ինծի ալ բազմաթիւ առիթներ ու պայմաններ նոյնը ընելու, յատկապէս, Ջավախքին մէջ:

Ջավախքը՝ աշխատանքի աստուածաբանութեան գործադրութեան վայր

Ջավախքցիները որոշ ատեն դժբախտ կեանք ապրեցան: Խորհրդային միութեան բլուզման պատճառաւ աղքատացան: Ամէն տեսակի օգնութեան կարիք ունէին. հացի, բժշկութեան եւ այլ եւ այլ բաներու: Փառք Աստուծոյ, որ առողջապահական ծառայութիւններ կրցանք ապահովել անոնց, շնորհիւ կաթողիկէ հիւանդանոցին, զոր Յովհաննէս Պօղոս Բ. Քահանայապետի հովանաւորութեամբ բացուեցաւ Աշոցքի մէջ, 1988-ին՝ Հիւսիսային Հայաստանի մէջ պատահած ահաւոր երկրաշարժէն անմիջապէս ետք: Եւ զի հացով ալ մարդ արարած կ'ապրի եւ որովհետեւ անհնար էր նպաստ տալ այդքան ժողովուրդին, եւ զի ամօթ էր մուրացկան դարձնել անոնց, լաւ պիտի ըլլար, ուստի, գործեր գտնել անոնց համար եւ ես այդ առաքելութեան նուիրուեցայ:

Աշխատանք հայթայթել՝ Աւետարանումի էական մաս է

Յակոբ Առաքեալը իր Ընդհանրական Թուղթին մէջ (Բ. 15) կ'ըսէ, թէ բաւարար չէ մերկին կամ անօթիին ըսել գնայ խաղաղութեամբ եւ հագեցիր: Առաքեալի համաձայն ու արդէն ասիկա Քրիստոսի վարդապետութիւնն է, նախ հաց ու զգեստ կը տրուին անոր ապա խաղաղութեամբ կ'արձակուին: Միւս կողմէն, շատերուն ծանօթ չինական առածը, որ կ'ըսէ. «Անօթիին ձուկ մի տար փորը լեցնելու համար, այլ սորվեցուր ձուկ որսալ»: Անձամբ, այս սկզբունքն որդեգրեցի: Ջավախքեան առաքելավայրիս մէջ, եկեղեցիներ, վարժարաններ եւ այլ հիմնարկներ նորոգեցի: Եւ զի աշխատաւորներու կարիք ունէի, ժողովուրդին աշխատանքի առիթներ ընծայեցի: Ոչ մէկ դահեկան ունէի այս գործերուն համար, հակառակ ասոր, Նախախնամութեան շնորհիւ, կարողացայ աշխատավարձ ապահովել:

Ջավախքեան Շինարարական աշխատավայրեր

Շինարարական աշխատանքները երեք պայմաններու ենթարկուած են. դրամագլուխի, շինանիւթի (նեռարեալ գործիքի) եւ մարդկային ուժի: Քիչ թէ շատ, այս պայմանները ապահովելէ ետք կրցանք աշխատանքի սկսիլ: Հրաշալի պատկեր էր: Ժողովուրդը կը հիանար ի տես կատարուած աղխատանքին: Անոնք զմայլած կը բացագանչէին. «երկար ժամանակէ ի վեր այս կեանքն ու շարժումը չէինք տեսած:» Այստեղ դպրոցներ կը վերաւորոգուէին, այլ վայրեր եկեղեցիներ կը վերաշինուէին, ուրիշ տեղեր ճամբաներ կը հարթուէին եւ արհեստական լիճեր կը սարգուէին արօտավայրը ջրելու համար: Պիտի ըսէք, թէ մեղուներու փեթակի վերածուած էին այդ գիւղերը: Այո, որոշ ատենի համար, այդ գիւղերնը աշխատանքի ընդարձակ վայրեր էին:

Բարի Հովիւը

Դրամագլուխ

Անհատներու եւ որոշ բարեսիրական հաստատութիւններու միջոցաւ Աստուծոյ նախախմնամութիւնը միջամտեց: Շնորհապարտ եկեղեցականներու, աշխարհականներու եւ բարեգործական միութիւններու օժանդակութեան շնորհիւ այս գործերը կատարուեցան: Հաւատացեալներն ու մենք՝ եկեղեցականներս երախտապարտ ենք բոլոր այս բարերարներուն: Աստուած ողորմէ հանգուցեալները, երկար կեանք շնորհէ ապրողներուն եւ հարիւրապատիկ վարձատրէ անոնց հանդերձեալ կեանքին մէջ:

Շինանիւթի գնում

Մեծ քանակով շինանիւթերու կարիք ունէի: Առաջին հերթին՝ գիւղացիներուն ունեցած նիւթերը գնեցինք: Արդէն, անոնք այդ առարկաները գնած էին իրենց բնակարաններուն շինութեան համար: Եւ երբ անոնք պակսեցան Մայրաքաղաքի շուկաները գացինք հարկաւոր գնումները կատարելու: Անհրաժեշտ էր որ մեր եկեղիցիները կալուածներ ունենային, բայց համայնավարութեան ժամանակ, պետութիւնը գրաւած էր զանոնք, եւ հետաքային ծախած գիւղացիներուն: Այս վերջիններէն հողերը վերստին գնեցինք, յիշեալ եկեղեցիներուն վերադարձնելու համար: Եւ եթէ ես այսպէս ըրի, պատճառը այն էր որ սէրը կը գերազանցնէ արդարութեան:

Վարձատրութիւն

Շատ անգամներ դրամական օգնութիւնները ուշացան, հակառակ ասոր, գործերը շարունակուեցան: Եւ որովհետեւ այնտեղ մի միայն ամառները կրնայինք աշխատիլ, որովհետեւ ամռան եղանակը շատ կարճ

էր, գործերը շարունակուեցան այն յոյսով, որ վարձատրութիւնները պիտի կատարուէին, խոստացած գումարները ստանալէս անմիջապէս ետք: Երբեմն, անոնք կ'ուշանային, հակառակ ասոր, գործերը երբեք չդադրեցան: Աշխատավարձերն ալ պատշաճ ժամանակին տրուեցան: Շատեր ինծի կ'ըսէին. «վարդապետ, ես դրամի պէտք չունիմ, այլ այսքան ալիւրի: Ապահովէ ինծի տարուայ մը ալիւր, եւ ես երախտապարտ կ'ըլլամ: Հետեւաբար վճարումի ժամանակ, ալիւրը կը հասնէր աշխատողին մարանը: Ուրիշներ վարելանիւթ կ'ուզէին եւ վարելանիւթերը՝ յարմար ժամանակին կ'ապահովէի իրենց:

«Թող մեզ զպարտիս մեր»

Գիւղական խանութ մը կար, որուն քով ամէն տեսակ ապրանքներ կը ծախուէր: Գիւղացիները եւ ես՝ որպէս համեստ գիւղացի մը, խանութպանէն պարտքով կը կատարէինք մեր բոլոր գնումները: Ուստի, շատ անգամներ անոնց վարձատրութիւնը եղաւ իմ վրաս առնելով անոնց պարտքերը: Այս արարքները առիթներ տուին ինծի մտածելու այդ պարտքերուն մասին, զոր մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս իր ուսերուն վրայ շալկեց եւ մեր տեղը զանոնք վճարեց: Պարտքերուն վերաբերեալ, այս վկայութիւնը տամ. Ջաւախքի մէջ իմ առաքելութեանս աւարտին, դժուարաւ կարողացայ փոխադրութեան ծախսերս ապահովել: Փա՜ռք կու տամ Աստուծոյ, որ իմ վրաս պարտքեր չմնացին:

Մարդոյժ

Արուեստագիտութիւնը շատ յառաջ գնաց մեր օրերուն: Ան մարդկային կեանքին ու աշխատանքին բոլոր մարզերուն մէջ մուտք գործեց: Աւա՜ղ, գործիքը մարդուն տեղը բռնեց: Անձամբ, հակառակ որ լողալ շատ չէի գիտեր, հոսանքին հակառակ գացի: Ջավախքեան իմ գործերս ամբողջացնելու համար, մարդը նախընտրեցի մէքենային փոխարէն: Որոշ ժամանակ, այս շինարարական կայքին մէջ հարիւր գործաւորներէն աւելի աշխատեցան: Մեծամասնութիւնը երիտասարդներ էին: Երիտասարդներուն կ'ըսէի. «այս կամ այն գործը կատարելու համար, այսչափ կամ այնչափ աւազի, հողի կամ քարի կարիքը ունիմ: Եկէք պզտիկ խմբակներ կազմեցէք ու այդ գործերը կատարեցէք ու ես արդարօրէն ձեզ կը վարձատրեմ»:

Վերջաբան

Արդարութիւնն անկատար կը մնայ որքան որ աշխատողը՝ աշխատանքային իրաւունքներէն զուրկ կը մնայ: Այս իրաւունքները՝ արդար աշխատավարձքով եւ այլ ապահովութեան միջոցներով կը սահմանուին: Արդարեւ, աշխատաւորն ու իր ընտանիքը, ո՛չ միայն ամէնօրեայ հացին կարիք ունին, այլ նաեւ՝ հագուստին, դեղին, ապահովագրութեան, բժշկութեան, ուսման եւ այլ եւ այլ անհրաժեշտ ծախսերու: Ափսո՜ս, Ջաւախքի աշխատաւորները զրկուած էին որոշ իրաւունքներէ: Ափսո՜ս, որ այդ աշխատանքները մշտական չէին եւ պահովագրութիւնը անհնար էր: Այստեղ, սակայն, հակառակ կեանքի բոլոր բարդութիւններուն ու դժուարութիւններուն, կը ջանանք տալ բոլոր այս իրաւունքեները՝ եկեղեցական հաստատութիւններուն մէջ բոլոր աշխատողներուն եւ կը հրաւիրենք միւսներուն որ նոյնպէս վարուին իրենց պաշտօնեաներուն հետ: Այս ձեւով, բոլորս կ'արագացնենք Աստուծոյ Արքայութեան գալուստը աշխարհի վրայ:

ՁՄՄԱՌՈՒ 245-ԱՄԵԱՅ ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ

Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կռանեան
Փոխ Մեծաւոր Ձմմառու Մայրավանքի

Այս օրերուս՝ երբ դպրեվանքիս ներկայ շէնքին կառուցման 50-ամեակը կը տօնենք, ա՛լ աւելի տօնելու ենք նոյն դպրեվանքին մատուցած 245-ամեայ ծառայութիւնը Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ:

Այս էջերով՝ կը ներկայացնենք Ձմմառեան Դպրեվանքին համառօտ պատմականը:

Հին Դպրեվանք, կառուցուած՝ 1791 – 1810-ին

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Աբրահամ Պետրոս Ա. Արծիւեան Կաթողիկոսին յաջորդած Յակոբ Պետրոս Բ. Յովսէփեան Կաթողիկոսը (1749-1753), Ձմմառի վանքին մէջ իր կառուցած վեց սենեակներուն մէջ հազիւ հաստատուած, արդէն կը ծրագրէ կղերանոց մըն ալ կառուցանել: Բայց կղերանոց մը միայն շէնք չըլլալով, այլ նաեւ կազմաւորումի ու դաստիարակումի օճախ, ուստի Կաթողիկոսը, 1749-1753 տարիներուն ընթացքին՝ դպրեվանքը կառուցանելէ ետք, երկու աշակերտ ալ կ՛ուղարկէ Հռոմի Հաւատոյ Տարածման Ուրբանեան Համալսարանը, հոն ուսանելու, ընծայարանը ապագային անոնց յանձնելու:

Անոր յաջորդ Միքայէլ Պետրոս Գ. Գասպարեան Կաթողիկոսը (1753-1780) նորընծայարանին համար առժամեայ կայք մը կ՛ապահովէ, քանի որ ան՝ 1774-ին, արդէն 18-19 աշակերտ ունէր, որոնց Միքայէլ Պետրոս Գ. Գասպարեան բարոյական աստուածաբանութիւն, ծիսագիտութիւն եւ լեզու կը դասաւանդէր: Հետեւաբար՝ մեր Դպրեվանքին հիմնադրութիւնն ու «Միքայէլեան» անունը կարելի է արդարացիօրէն Միքայէլ Պետրոս Գ. Գասպարեանին վերագրել, իսկ այս հիմնադրումին իբր մօտաւոր թուական ընդունիլ 1770 տարին: Ուրեմն մեր դպրեվանքին գոյութեան տարիքն է 245 տարիներ:

Նո՛յնը Պատրիարքը իր հիմնած դպրեվանքին տնտեսականը ապահովելու համար՝ կը դիմէր, Հաւատոյ Տարածման Ժողովի օժանդակութեան: Իսկ Բարսեղ Պետրոս Դ. Աւքատեան Կաթողիկոսը՝ (1780-

1788) չվախճանած՝ իր եպիսկոպոսներուն պարտաւորութիւնը կը ստանձնէ Զմմառի մէջ նոր ընծայարան մը կառուցանելու:

Անոր յաջորդ՝ Գրիգոր Պետրոս Ե. Քիւփելեան Կաթողիկոսը (1788-1812) հետամուտ կ՚ըլլայ ընծայարանին համար յարկաբաժինի մը իրագործելու՝ Վանքիս հարաւային կողմը: Ան՝ առ այս կ՚օգտագործէ իր նախորդներուն հաւաքած գումարները, կը դիմէ նաեւ ազգային բարերարներու, հուսկ նաեւ Հռոմ՝ Ս. Ժողովին, որ անոր աւելի խորհուրդներ կու տայ քան թէ դրամ: Այդ խորհուրդներէն մէկին հետեւելով, Գրիգոր Պետրոս Ե. Քիւփելեան Կաթողիկոսը իր նախորդներէն ու միաբաններէն հաւաքուած գումարները կը զետեղէ Հռոմի դրամատուներուն մէջ ու տնտեսական հարցով՝ իր կատարած բանակցութիւններուն հետ, դպրեվանքին յարկաբաժնին կառուցումը կը շարունակէ: Առ այս, իրեն ձեռնտու կ՚ըլլան յատկապէս Մատրաս քաղաքի հայ վաճառականներէն՝ Եդուարդ Ռափայէլեան եւ Միքայէլ Բաբումեան: Այս վերջինը անժառանգ մեռնելով, անոր թողած դրամին կարեւոր մէկ մասը վանք կը բերուի: Ու այսպէս՝ ի յիշատակ այս մեծասիրտ բարերարին, դպրեվանքը Ս. Միքայէլ Հրեշտակապետին կը նուիրուի եւ անոր տօնին՝ Ս. Պատարագ կը մատուցուի բոլոր միաբաններուն կողմէ: Ի յիշատակ այս բարերարին, Յովսէփ Ծ. Վրդ Ֆերահեան կը յօրինէ դպրեվանքին քայլերգը՝ «Ո՛վ դու ակումբ հրեշտակաց»:

Գրիգոր Պետրոս Ե. Քիւփելեան Կաթողիկոսը նկատուելու է Զմմառու Դպրեվանքին հիմնադիրը: Ան՝ բացի նիւթական շէնքէն, կը հոգայ նաեւ բարոյական շէնքը, այսինքն՝ աշակերտներուն դաստիարակութիւնը, անոնց սրտերու եւ մտքերուն մէջ դրոշմելով Քրիստոսի հոգին: Անոնց յատուկ կանոնագիրքը կը յօրինէ, ներշնչուելով Հռոմի Ուրբանեան Վարժարանին կանոնագրքէն: Յետագային՝ Գրիգոր Պետրոս Ը. Տէր Աստուածատուրեան (1843-1866) սոյն կանոնագիրքը աւելի զարգացնելով՝ կը պատրաստէ նորընծաներուն միաբանական երդումին բանաձեւը ու երդման արարողութիւնը: Ան նոյնիսկ փոքր ընծայարան մը կամ նախապատրաստական դպրոց մը կը հիմնէ Եւդոկիոյ մէջ (Ուրֆա), 1848-ին:

Հին Դպրեվանքի խաղավայրը

Երբ Անտոն Պետրոս Թ. Հասուն Կաթողիկոս Պատրիարքը, Աթոռը Զմմառէն Պոլիս կը հաստատէ, այդ տագնապի օրերուն վանքիս նորընծաները կը ստիպուին Զմմառի վանքէն մեկնիլ ու ապաստանիլ նախ Այնթուրայի վարժարանը (1871-75),

ապա Զուք Միքայէլ՝ Առաքելական Նուիրակին բնակարանը (1875-79):

Պատրիարքական բնակութիւն ըլլալէ դադրած վանքին մեծաւոր՝ Անդրէաս Գերպ. Աղեքսանդրեան (1880-1909) ընծայարանի ուսումնական ծրագիրը կը զարգացնէ: Իմաստասիրութեան եւ Եկեղեցական Պատմութեան երկու տարի կը յատկացնէ, իսկ երեք տարի՝ Աստուածաբանութեան, Ս. Գրոց ու Կանոնագիտութեան:

Խմբանկար Ամեն. Հոգեւոր Տիրոջ հետ

Այդ շրջանին, դպրեվանքին լաւագոյն աշակերտներէն ոմանք ուսանելու կը ղրկուէին Հարիսա՝ Փրանկիսկեանց վանքը (1844), մաս մը՝ Ղազիրի Յիսուսեան կղերանոցը (1854), մաս մը Հռոմի Ուրբանեան վարժարանը (1873) ու Լեւոնեան Դպրոցը (1885), ապա Պոլսոյ Assomptioniste Հայրերուն կղերանոցը (1912), ինչպէս նաեւ Պէյրութի Յիսուսեանց Սեն Ժոզէֆ Համալսարանը (1913-1935): 1928-ի Հռոմի մէջ գոյացած Բանակցական Ժողովէն ետք, դպրեվանքին տրուած 1934-ին նոր կանոնագրով եւ Պիոս ԺԱ. Պապին որոշումով, Զմմառու Նորընծայարանը կ՚անցնի Ամեն. Պատրիարքին անմիջական հսկողութեան տակ:

Իսկ Զմմառի ուսանողներն իրենց իմաստասիրական եւ աստուածաբանական ուսումը կը ստանան Հռոմ, աշակերտելով Ք. Լեւոնեան Վարժարանին:

1948-ին՝ փոքր Ընծայարանը Զմմառէն կը փոխադրուի Ճիւնիի ընծայարանը, որպէսզի ուսանողները կարենան լիբանանեան պաքալորէային իրենց վկայականը ձեռք ձգել, որուն պէտք ունին նաեւ ընդունուելու համար Հռոմի ուսումնարանները:

Ներկայիս՝ Դպրեվանքի աշակերտութեան մէկ մասը կը յաճախէ Հ. Կ. Մեսրոպեան Բարձրագոյն վարժարանը, Պուրճ Համմուտ, իսկ միւս մասը, փիլիսոփայութիւն եւ աստուածաբանութիւն ուսանելու համար՝ երկուքի կը բաժնուի մաս մը կը յաճախէ Պօղոսեան Հայրերու համալսարանը, Հարիսա, մաս մըն ալ կը մեկնի Հռոմ՝ Ք. Լ. Հայ Վարժարան, յաճախելու տեղւոյն համալսարանները: Հուսկ կուսակրօն քահանայ ձեռնադրուելով՝ կը նուիրուին Հայ Եկեղեցւոյ եւ Ազգին ծառայութեան՝ Հայաստան թէ ի սփի՛ւռս աշխարհի:

ԿՈՉՈՒՄՆԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ

Կոչումներու տագնապը համընդհանուր երեւոյթ է Ս. Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ: Մեր Եկեղեցին եւս որոշ ժամանակաշրջան մը կոչումներու հարցով լրջօրէն մտահոգուեցաւ, յատկապէս երբ Սփիւռքի մէջ տեղ-տեղ կաթողիկէ հովիւի մը չգոյութեան պատճառով՝ Հ. Կ. Համայնքին գոյութիւնը վտանգի տակ գտնուեցաւ: Այսօ՛ր եւս ժողովրդապետութիւններ կան, որոնք հոգե-

Խմբանկար Մեծաւոր Հօր հետ

ւոր հովիւ չունին, կա՛մ ալ երե՛ք քահանայի գործը մէ՛կ քահանայ մը կը կատարէ:

Այս հարցին առնչութեամբ, Հայ Կաթողիկէ Համայնքը Զմմառի Վանքին մէջ համագումար կազմակերպած էր, ուր կարեւոր որոշումներ ալ առնուած էին, առ այս՝ նոյնիսկ յանձնախումբ մը կազմուած էր: Ի՞նչ մնաց այս բոլորէն:

Մեր դպրեվանքերը

Կոչումներուն օճախը՝ դպրեվա՛նքը կամ նորընծայարա՛նն է, ուր կը պատրաստուին մեր ապագայ կղերականները: Դպրեվանքը կը հանդիսանայ Ս. Եկեղեցւոյ եւ Կղերին ջեռանոցն ու ջեռուցիչ ուժը: Դպրեվանքը ա՛յն է, ինչ որ բազկերա՛կն է մարդուն առողջութեան պարագային:

Հ. Կ. Նուիրապետութիւնը ներկայիս Սփիւռքի մէջ երե՛ք դպրեվանք ունի, Մխիթարեան Հայրերու եւ Անարատ Յղութեան Հայ Քոյրերու ընծայարաններէն զատ:

Հեշտ չէ՛ խօսիլ կոչումներու տագնապի մասին, որ ունի իր ընկերային, կրթական, հոգեբանական բազմաբնո՛յթ պատճառները: Այս հարցով՝ հարկ է մեր ուշադրութիւնը կեդրոնացնել նա՛խ մեր դպրեվանքերուն մէջ ջամբուող հոգեւոր, մարդկային եւ ազգային դաստիարակութեան վրայ, հարց տալ, թէ ան որքանո՞վ կը բաւարարէ կամ կը համապատասխանէ մեր ապագայ քահանաներուն առաքելական պահանջներուն, քանի որ այդ դաստիարակութենէն մեծ մասամբ պայմանաւորուած են մեր հայ կաթողիկէ ապագայ կղերին ո՛չ միայն դիմագիծն ու ժողովուրդին հետ իր ապագայ վարուելակերպը, այլ նաեւ անոր սնուցած էկումենիկ եւ համագործակցութեան հոգին կամ esprit d'équipe-ը, զոր կը յանձնարարէ Pastores Dabo քահանայապետական Յորդորը:

Մեր եկեղեցակեդրոն վարչաձեւը

Հոս կ՚ուզենք անցողակի նշել, թէ մեր Հ. Կ. Համայնքը ունի եկեղեցակեդրոն վարչաձեւ մը, որ կեդրոնացած է իր կղերի՛ն վրայ եւ ուր աշխարհականները գրեթէ խօսք չունին: Հ. Կ. Համայնքը իր ա՛յս հանգամանքով եւս՝ կը տարբերի Հայ Առաքելական ու Հայ Աւետարանական զոյգ Համայնքներէն, որոնց մօտ աշխարհականները, եկեղեցականին կողքին, ունին շա՛տ անելի ընդարձակ պատասխանատուութիւններ:

Գիտե՛նք ու կը հաւատա՛նք, թէ Աստուած մեզի՛ հետ է եւ թէ Ան մեզ պիտի չլքէ:

Համոզուա՛ծ ենք նաեւ, թէ Աստուած, եթէ կամենայ, կարո՛ղ է Զմմառի քարերէն վարդապետներ եւ մայրապետներ յարուցանել՝ ի սպաս իր Եկեղեցիին: Բայց ստո՛յգ գիտենք նաեւ, թէ Աստուած կ՚ուզէ իր գործը մարդոց ձեռքով կատարել: Աստուած երբ որոշեց մեղաւոր Մարդկութիւնը

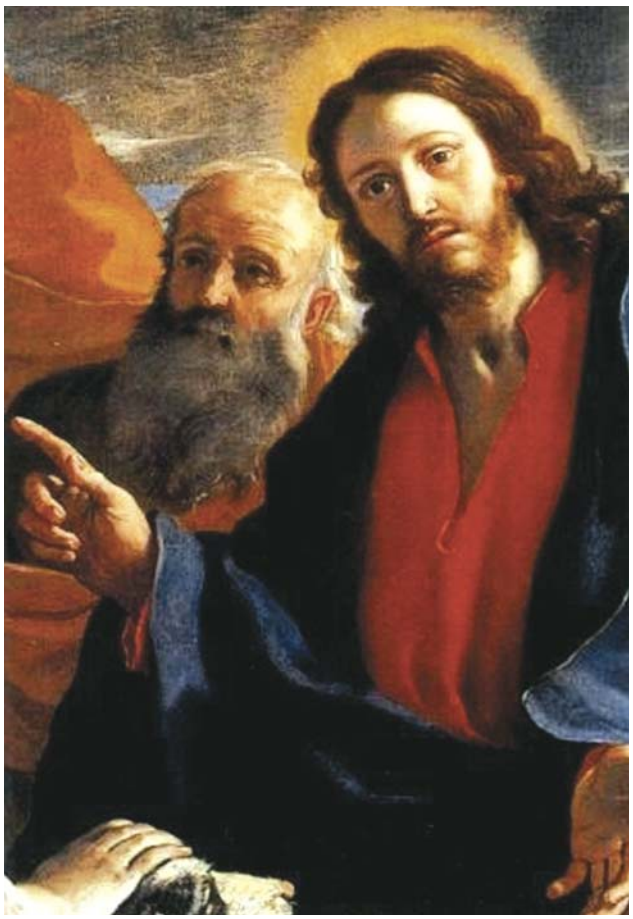

փրկել, ան՝ Գաբրիէլ հրեշտակապետին միջոցով՝ Մարիամ կոյսին դիմեց (աշխարհականի մը) ու անոր հաւանութիւնը խնդրեց:

Հետեւաբար՝ կը խորհինք թէ կոչումներու հարցը՝ դաստիարակութեան հարց մը ըլլալէ զատ, նաեւ աշխարհականի՛ հարց մըն ալ է, ուր աշխարհականն եւս իր պարտականութիւնն ունի:

Վատիկան Բ. Տիեզերաժողովը երեսո՛ւն տարիներէ ի վեր կը կրկնէ, թէ աշխարհականները Քրիստոսի պատգամին նկատմամբ՝ նո՛յնքան յանձնառու են, ո՛րքան քահանաները: Սոյն Տիեզերաժողովը երբե՛ք չէ ըսած. «Վարդապետներուն առաքելութիւնը առէ՛ք եւ զայն աշխարհականներո՛ւն տուէ՛ք»: Բայց ան հետեւեալ երկո՛ւ միտքերը արտայայտած է.

ա) Աշխարհականներուն վերադարձնել այն յանձնառութիւնը, որմէ անոնք այսօր հեռացած են:

բ) Բայց նաեւ աշխարհականները նախապէս պատրաստել իրենց առաքելութեան գործադրութեան եւ ստանձնումին, ինչպէս որ զէնք մը զինուորին յանձնելէ առաջ՝ անոր բարիոք գործածութիւնը նախապէս կը սորվեցնեն:

Յորդորե՛նք աշխարհականները, որ զաւակ մը ունենալէ ետք, նաեւ քաջութի՛ւնը (ինչո՞ւ չէ՝ նաեւ սէ՛րը) ունենան զայն Աստուծոյ եւ Ազգին նուիրելու: Եթէ կը փափաքինք կոչումներու տագնապով մտահոգ աշխարհական սերունդ մը ունենալ, յիշե՛նք առածը, որ կ՚ըսէ. «Ինչ որ ցանես, ա՛ն կը հնձես», այսինքն՝ ի՛նչ սերունդ որ դաստիարակես, նո՛յնը պիտի քաղես:

Իսկ մե՞նք

Կոչումներու տագնապին մասին այս համառօտ ակնարկէն ետք, կ՚ուզեմ նաեւ անցողակի նշել, թէ այս տագնապին բազմաբնոյթ պատճառներէն մին՝ կրնանք նաեւ մե՛նք ըլլալ , կղերականնե՛րս:

Ինչպէս որ բանակի մը մէջ՝ կամուրջ շինող մասնագէտներ կան, կոչումներու հարցով ալ՝ Ս. Եկեղեցւոյ մեծագոյն մասնագէտները՝ մե՛նք կղերականներս ըլլալու ենք: Մենք կարող ենք այդ «կամուրջ»ները թէ՛ կանգնել, թէ քանդել: Արդարեւ՝ կոչումներու մարզին մէջ ո՛չ ոք կրնայ մեզմէ՛ աւելի բարիք գործել ու ո՛չ ալ աւելի՛ վնաս պատճառել, եւ ասիկա՝ իբր հետեւանք՝ միա՛յն մեր պարզած ամէնօրեայ կեանքին, անոր լաւ կամ վատ օրինակին ու մեր ժողովուրդին հետ մեր շինիչ կամ քանդիչ վարուելակերպին:

Ինչպէ՞ս կ՚ուզենք որ Յիսուս իր ապագայ քահանաներուն կոչումները յանձնէ թերացող կղերականներուս:

2015 ՏԱՐՈՒԱՅ ՍԵՄԻՆ

2015-ին՝ համայն աշխարհի հայկական կառոյցները, կազմակերպութիւնները, հաստատութիւնները եւ առհասարակ հայութեան բոլոր շերտերը պիտի ոգեկոչեն հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեայ տարելիցը: Ի թիւս վերոյիշեալ հիմնարկներուն, Ջմմառու Արծիւեան միաբանութեան Երանելի Իգնատիոս Մալոյեան դպրեվանքի եւ Ս. Միքայէլ ընծայարանի տեսչութիւնը եւ սաները իրենց ըսելիքն ու ընելիքն ունին, կապուած՝ 100-ամեակի միջոցառումներուն: Առ այդ, կը դիմենք ժառանգաւորաց փոխ-տեսուչ՝ Գեր. Հ. Մաշտոց վրդ. Ջահթէրեանին ստանալու համար սպառիչ պատասխաններ:

Հ- Հա՛յր Սուրբ, ակատի առած, որ տօնական օրերու մթնոլորտին մէջ ենք, առաջին հերթին համառօտ ուռուագծով կը պարզաբանէ՞ք թէ ինչո՞ւ կաթողիկէ աշխարհը Սուրբ Ծննդը կը նշէ դեկտեմբերի 25-ին, մինչ քրիստոնէութեան սկզբնական շրջանին ան եւս տօնած է Յունուարի 6-ին:

Պ- Հայոց դիցաբանութեան Միհր-Միհր չաստուածը, սերած է Պարսկական արեւի, կրակի չաստուածէն եւ կը մարմնաւորէ ճշմարտութեան եւ արդարութեան կերպարը: Այդ ժամանակաշրջանին արեւելքի համարեա բոլոր հզօր տէրութիւնները ունէին միեւնոյն յատկանիշերը կրող չաստուածներ: Միհր աստուածն ալ այնքա՛ն

տարածում գտած էր, որ անոր պաշտամունքը անցաւ նաեւ արեւմուտք եւ հոն կրեց Միթրա անունը: Հռոմէացիները զայն կ'անուանէին արեւի աստուած:

Ան համաժողովրդական սիրոյ արժանացած էր, որուն տօնը կը նշուէր դեկտեմբերի 25-ին, թուականը կապուած ըլլալով այն աստղային համակարգին, երբ ձմրան այդ օրերուն արեւը կը յայտնուէր իր ամենացած մակարդակին վրայ եւ ապա երեք օր կը չքանար, ապա 25 դեկտեմբերին վերստին կը ծագէր: Ի տես այս երեւոյթին՝ ժողովուրդը արեւէն ստացած իր բարիքներուն համար, երախտիքի տօնի վերածած էր զայն:

Այս պաշտամունքը շարունակուեցաւ նոյնիսկ Հռոմի կայսրութիւնը քրիստոնէութիւնը պետական կրօն հռչակելէ ետք: Ուստի կայսրը ստիպուեցաւ Յունուարի 6-ի ծննդեան օրը համապատասխանեցնել դեկտեմբերի 25-ին: Քանզի չես կրնար ժողովուրդ մը մէկ օրէն միւսը հրաժարեցնել իր սիրած ու պաշտած դիցէն կամ հեռուէն:

Իսկ արեւելքի ժողովուրդները 25 դեկտեմբերը տօնեցին՝ պարզապես այն պատճառաւ, որ Երուսաղէմի մէջ Քրիստոսի Ծննդեան եւ Յայտնութեան տօնակատարութեան միջեւ խաչաձեւում կը ծագէր, ուստի՝ ժողովուրդին որոշ հատուածը Բեթղեհեմ կ'երթար մասնակցելու Քրիստոսի ծննդեան արարողութիւններուն, իսկ այլ հատուած մը Յորդանան գետ՝ Քրիստոսի մկրտութեան վայրը, մասնակցելու՝ ջրօրհնէքի եւ մկրտութեան:

Այնպէս՝ քրիստոնեայ աշխարհը սկզբնական շրջանին կը տօնէր Յունուարի 6-ը, մինչեւ մօտաւորապէս 4-րդ դարու կէսերը: Իսկ մենք հայերս, զատորոշուելու համար միւս եկեղեցիներէն եւ ունենալու ինքնորոյն եկեղեցի, պահեցինք Յունուարի 6-ը որպէս Յայտնութեան եւ Ծննդեան օր:

Հ- Խանդաղատանքի զգացումէ մեկնա՞ծ է, որ մարդիկ միմեանց նուէրներ կը բաշխեն ձմեռ պապի միջոցաւ: Կարելի՞ է լուսաբանութիւն մը տալ:

Պ- Մարդիկ սովորաբար իրենց նուիրական երազանքները եւ ձգտումները՝ ցանկացած են իրականացած տեսնել կաղանդ

պապի օգնութեամբ, որովհետեւ ըստ իրենց, ան կ'անձնաւորէ բարութիւն, անձնազոհութիւն, վեհանձնութիւն, ազնուութիւն, արդարամտութիւն, հաւատարմութիւն եւ իմաստութիւն: Այդ բոլոր յատկանիշերը բնորոշ են մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսին:

Ան իր բարի օրինակովը մեզի սորվեցուց մշտապէս եւ ամէնուր նուիրուիլ եւ օգնել ճնշուածներուն եւ խեղճերուն, անով իսկ գոհունակութիւն ստանալ. որու ցայտուն ապացոյցը այրի կնոջ լուման է:

Քրիստոս Ինք մարդկութեան փրկութեան համար իր անձը զոհեց, քանզի չկայ աւելի մեծ զոհողութիւն քան իր անձը նուիրել այլոց փրկութեան համար:

Հ- Սուրբ Ծնունդի խորհուրդին շուրջ, ինչպիսի՞ մտորումներ եւ մեկնութիւններ կարելի է ներկայացնել:

Պ- Իւրաքանչիւր տարի Յիսուս իր հրաշափառ ծնունդով նոր խորհուրդ երկնից կը փոխանցէ մարդկութեան ընդհանրապէս եւ հայութեան յատկապէս: Ան իր ծնունդովը լոյս սփռեց աշխարհին եւ այդ լոյսով իսկ ամրապնդեց իր վարդապետութիւնը, քանզի լոյսը մտքի պայծառացում եւ յստակութիւն կը թելադրէ, ուր մարդը երեւոյթները ճիշդ կը տեսնէ եւ ճիշդ կ'ընկալէ ու այս ամէնուն արդիւնքը կ'ըլլայ այն, որ մարդ արարածը կը պայքարի չարին ու յոռի փառքերու դէմ: Իր հոգեկերտուածքին ու բնաւորութեան հարազատ հաւատքն ու կրօնը դաւանելով հայը, քրիստոնէութիւնը դարձուց իր էութեան բաղկացուցիչ մասը, անոր հաղորդելով հայեցի բնոյթ ու հնչեղութիւն, իսկ քրիստոնէութիւնը իր կարգին ամբողջացուց հայ մարդու մարդկային կերպարը: Այսպիսի փոխշաղկապուած մարմնի մը ամբողջականութիւնն է դարերու դառն ու դաժան փորձութիւններու դիմակայած քրիստոնեայ հայու մարդկային կերտուածքը:

Յիսուս Քրիստոս 2015 տարիներ ետք կու գայ մեզի՝ հայերուս ըսելու եւ յուշելու թէ ինք միշտ եւ ամէնուր մեր կողքին յայտնուած է եւ դարձուցած՝ վերընձիւղուած ազգ, որով հայոց ցեղասպանութենէն եւ տեղահանութենէն 100 տարիներ ետք, կանգնած ենք ի լուռ աշխարհին եւ մեր ձայնը՝ արիւնով թաթախուած դաշտերէն սնուած՝ բայց եւ այնպէս յարնած եւ ծաղկած ու մեր կամքին ու գոյութեանը խորհրդանիշը նկատուող անմեռուկի կարգախօսով ըսելու՝ կը յիշեմ եւ կը պահանջեմ՝ թէ մենք պահանջատէր ժողովուրդ ենք եւ եկած է պահը պահանջատիրութենէն հատուցման անցման մինչեւ մեր դատի տրամաբանական աւարտը: Ուստի մենք եւս նմանուելով մեր Տիրոջ օրինակին իւրաքանչիւր տարի պիտի ծնինք, ապրինք եւ ստեղծագործենք ու պայքարինք առաջնորդուած Յիսուս Քրիստոսի լոյսով որ մեզի պիտի տանի դէպի ճշմարտութիւն եւ դէպի յաւիտենականութիւն՝ ազատ, անկախ եւ միացեալ հայրենիք. ուր ազգովին պիտի նշենք մեր Տիրոջ հրաշափառ ծնունդը:

Հ- Հայոց Ցեղասպանութեան 100 ամեակի առընչութեամբ, Զմմառու Արծիւեան միաբանութեան դպրեվանքը, որպէս հայկական հոգեւոր կառոյց, ինչպի-

սի՞ ծրագիրներ պիտի ծաւալէ նպաստելու հայ դատի հոլովոյթին:

Պ- Առաջին մտայղացումը օրացոյցի մը հրատարակութիւնն էր, զորս կեանքի կոչուեցաւ: Ան դպրեվանքիս պատմութեան մէջ աննախադէպ նախաձեռնութիւն մըն էր հասցէագրուած՝ Զմմառու Արծիւեան միաբանութեան նահատակ հայրերու ողջակիզման 100-ամեակին, որոնք երբեւիցէ չեն յայտնուած ուսումնասիրողներու տեսադաշտին: Ահա թէ ինչու Դպրեվանքիս տեսչութիւնը ձեռնամուխ եղաւ Օրացոյցի մը հրապարակութեանը, եւ զայն դիտարկել տուաւ որպէս առաջին փորձ հետագայ աւելի ներհուն եւ ամբողջական անդրադարձներու ճանապարհին:

Առիթն օգտագործելով մէջը ներառեցինք հակիրճ վարքագրութիւնը յիշատակուած միաբաններուն:

Միաբանութեանս անդաստանին մէջ արմատ արձակեցին եւ կաղնիացան՝ Մալոյեան Արքեպիսկոպոսը, Խաչատուրեան Եպիսկոպոսը, Հոլոզեան Գերյարգելին, Ֆարճոյեան, Յարութիւն եւ Ստեփան Լաչինեան, Պայեան, Խորխոռունի, Շահնամեան, Պաղտասարեան, Սապպաղեան, Թաթմանեան, Փոլատեան, Տէր Աստուածատուրեան եւ Մատոյեան Վարդապետները՝ եւ իրենց սխրագործական տարերքեն ակունքուած են՝ Միաբանութեանս մատղաշ ժառանգաւորներն ու նորընծաները:

Միաբան Հայրերը բարօր եւ անկախ Հայրենիքի մը տեսլականով տոգորուած էին, երբ իրենց սրտերուն մէջ խրուած տեսան Մեծ Եղեռնի մահաբեր սուրը:

Ինչպէս նաեւ մշակած ենք այլազան ձեռնարկներ՝ ըլլան անոնք վաւերագրական հրատարակութիւններու տեսքով, ըլլայ յիշատակի եւ ոգեկոչման միջոցառումներու միջոցաւ: Մէկ խօսքով Տիրոջ օգնութեամբը եւ հովանաւորութեամբը տարին պիտի ըլլայ արքասաբեր:

Հ- Եւ վերջապէս հայր սուրբ, մեր ընթերցողներուն ինչի՞սի կոչով մը կ'ուզէք եզրափակել ձեր խօսքը:

Պ- Զմմառու Արծիւեան Միաբանութեան մեծաւոր հօր՝ Գերպծ. Գաբրիէլ Մուրատեանի եւ միաբանութեան դպրեվանքի տեսուչ հօր՝ գեր. Բարսեղ վրդ. Պաղտասարեանի անունով կը շնորհաւորեմ հայոց Ամանորը, եւ կը մաղթեմ, որ 2015ը ըլլայ բեղմնաւոր եւ բովանդակալից տարի, այսինքն իւրաքանչիւր գաղթօճախի կառոյցները ջանան տուեալ երկրի պետութեանց եւ այլոց համոզել բանալու իրենց արխիւները եւ հենուելով պատմական ճշմարտութեան վրայ ճանչնան եւ ընդունին հայոց ցեղասպանութեան փաստը անով իսկ ստիպեն թուրքին ճանչնալու եւ հատուցելու հայոց հողային, ֆիզիքական, մշակոյթային եւ այլ կորուստներու անգնահատելի արժէքը, այսպիսով որոշ չափով ջնջելու իրենց ճակտին վրայ դրոշմուած խարանը: Օրինակ մենք մեր միաբանութեան արխիւները ի սպաս դրած ենք հայոց ցեղասպանութեան ուսումնասիրողներուն առջեւ: Մեր ցանկութիւնն է, որ հայրենիքին մէջ անոնք իրենց ապահով վայրը գտնեն եւ այսպիսով մեր համեստ լուման բերած կ'ըլլանք հայ դատի լուծման հարցին մէջ:

Մեր խորին շնորհակալութիւնները հ. Մաշտոց Զահեթրեանին այս շինիչ եւ օգտաշատ հարցազրոյցի համար:

Հարցազրոյցը վարեց՝
Դպրեվանքի հայրենաւանդման
ուսուցչուհի՝
Սօսէ Փիլաւճեան

24 Դեկտ. 2014

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԵԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

Գերպ. Հ. Յովսէփ Թ.Ծ.Վ. Քէլէկեան
Լիոնի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Ժողովրդապետ

Սովետական Հայաստանի մէջ՝ անցեալ դարու ընթացքին, փունջ մը աննման հայ բանաստեղծներ եւ արձակագիրներ ծաղկեցան, հակառակ բռնատիրական րեժիմի դժուարին ու բիրտ վարչակարգի ստեղծած աննպաստ պայմաններուն: Անոնք հանդիսացան կենդանի շունչը, հայրենական ձայնը, հարազատ հողին երգը, որոնք կերտեցին հայու աննկուն նկարագիրը եւ վառ պահեցին գրականութեան ջահը:

Եղիշէ Չարենց, Պարոյր Սեւակ, Ակսել Բակունց, Վահան Տէրեան եւ ուրիշ շատեր, որոնց կարգին նաեւ Յովհաննէս Շիրազ, ժողովրդային գերազանց բանաստեղծը, փառքն ու պատիւը հանդիսացան հայ գրականութեան որ գիտէ իր հերթին - եւ այդ կը փաստէ դարաւոր մեր պատմութիւնը -ամենանեղ ու դժուարին օրերուն իսկ՝ արտադրել թանկագին գոհարներ: Փուշերով ծածկուած դաշտի մը ընդմէջէն՝ անոնք ծաղկեցան նման Շիրազի վարդերուն եւ հարստացուցին մեր ազգային 1600 ամեայ գրականութիւնը, նոր աւիւն ու եռանդ ներշնչեցին քսաներորդ դարու հայ սերունդներուն եւ անմոռանալի անուն թողուցին մեր մատենագրութեան ոսկեմատեանին մէջ:

Անոնցմէ շատեր աքսորուեցան դէպի Սիպերիոյ սառնաստանները, ոմանց մահուան թուականն ու պարագաները մինչեւ օրս անյայտ կը մնան տակաւին: Ուրիշներ ենթարկուեցան ծրագրուած ու նախագըծուած արկածներու: Իսկ Յովհաննէս Շիրազ, մեր աննման բանաստեղծը, մնաց մի՛շտ կանգուն, ողջ ու առողջ, հեգնանքով նայելով զինք օրն ի բուն հետապնդող եւ նեղող անողորմ րեժիմին:

Կարծէք բոլոր հայ ժողովուրդը միակամ իր շուրջը որպէս անխոցելի պարիսպ մը կանգնած ըլլար, որպէսզի թոյլ չտար որ որեւէ մէկ չարիք հասնի ազատաշունչ հայրենի բանաստեղծին:

Միա՛կ արգելքը որուն ակամայ հանդուրժեց եւ զոր չկարողացաւ յաղթահարել, արտասահման ճամբորդելու անհնարաւորութիւնն էր: Երկրէն դուրս գալու համար հարկ եղած վիզան միշտ ու միշտ զլացուեցաւ իրեն: Մինչ անդին, աշխարհի բոլոր հայերը, Լիբանանէն մինչեւ Ամերիկա, Ֆրանսայէն մինչեւ Աւստրալիա, կը բաղձային վայելել Շիրազի ներկայութիւնը, տեսնել զինք իրենց աչքերովը, լսել իր ձայնը իրենց ականջներովը, բազմեցնել զինք մշակոյթի գերագոյն խորաններուն վրայ, պատշաճ պատիւն ու յարգանքը ընծայելով մեծ բանաստեղծին, սակայն ասիկա անկարելի եղաւ, որովհետեւ իր ազատամիտ ու անկաշկանդ գաղափարները կրնային յեղափոխական կայծեր ստեղծել ամենուրեք, խոնարհեցնելով սովետական վարչակարգը:

Իսկ, ընդհակառակն, ճամբորդելու ամէն դիւրութիւն ընծայուեցաւ իր առաջին կողակցին՝ Սիլվա Կապուտիկեանին, որ իր

բանաստեղծական ուժեղ քերթուածներուն կը յաջողէր միացնել գովասանքը համայնավարական վարչակարգին, օտարութեան մէջ:

● Հայաստան առաջին այցելութեանս առթիւ, 1995 թուին, ինծի վիճակուեցաւ բախտը ծանօթանալու Շիրազի հարազատ դստեր՝ Աստղիկ Շիրազի, ֆրանսահայ ընտանիքի մը մօտ, որ Հայաստան հաստատուիլ ուզող ընտանիքներու առաջիններէն մին եղած էր, որով ան տուն մը գնած էր Երեւան, Օփէրայի մօտ: Այն օրերուն երբ Հայաստանը ծանր նեղութիւններու տակ կ՛ապրէր եւ ուր գրական արժէքները երկրորդական կարգի անցած էին, իսկ ժողովուրդին առաջին մտահոգութիւնը նիւթակա՛ն էր, այդ ֆրանսահայ ընտանիքի մայրիկը սիրով կը հիւրընկալէր Շիրազի աղջիկը եւ հոգ կը տանէր անոր:

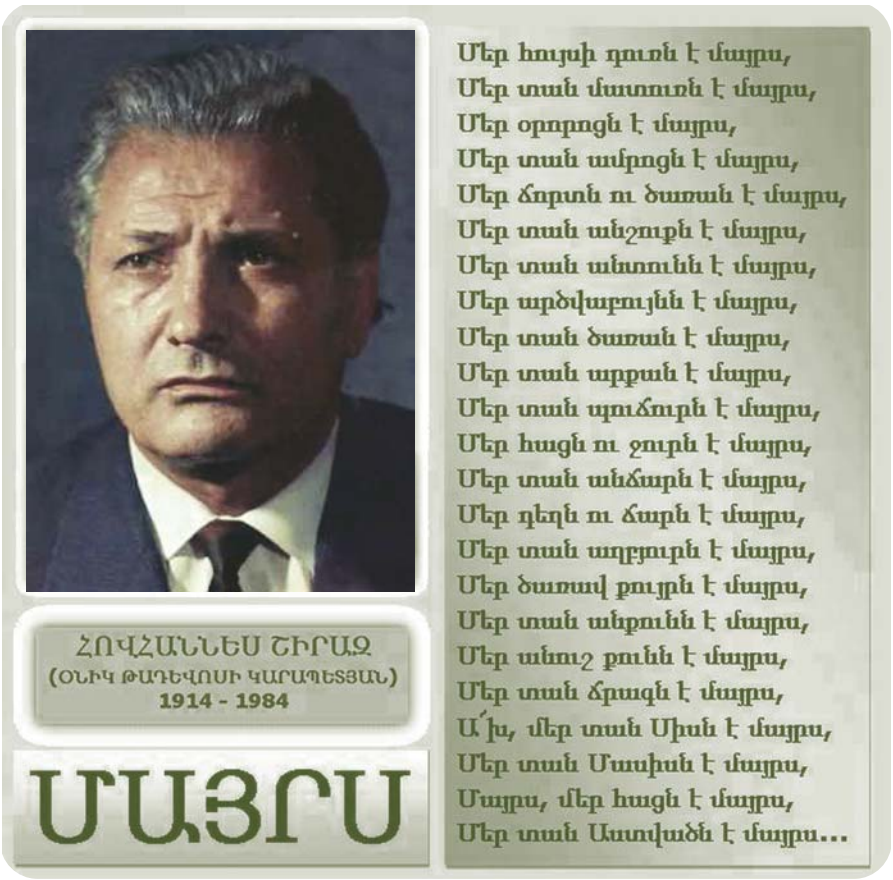

Աստղիկ Շիրազը առինքնեց զիս իր պարզութեամբ, ինչպէս նաեւ հօրմէն ժառանգած բանաստեղծական շնորհքով: Ցոյց տուաւ ինծի դպրոցական հասարակ տետրակ մը, որուն մէջ ձեռագիր արձանագրած էր իր յօրինած անդրանիկ բանաստեղծութիւնները: Մեծ յուզումով առի այդ տետրակը եւ մի քանի քերթուածներ ընդօրինակեցի ու հետագային զանոնք հրատարակեցի «Եկեղեցին Հայկական» պարբերաթերթին մէջ, որուն խմբագրապետն էի Փարիզ՝ այդ շրջանին: Սակայն ի՞նչ եղան մնացեալ կտորները եւ ու՞ր հասաւ ի վերջոյ այդ թանկագին տետրակը, բնաւ լուր մը չունեցայ այդ մասին:

Կ՛ուզէի վերջացնել գրութիւնս՝ մէջբերելով Յովհաննէս Շիրազի, որ Կիւմրեցի է, իսկ ամէն կիւմրեցի, կէս բանաստեղծ է ան լրիւ է, երբ որ կարօտ չէ լացի...: Ես պիտի աւելցնէի որ ամէն հայ, որ կը սիրէ իր ազգի գրականութիւնը, կէս բանաստեղծ մըն է արդէն. ան օր մը հարկ է որ արթնցնէ իր հոգւոյն մէջ պահուըտած Մուսան եւ ձեռքն առնէ գրիչը. միայն այդպէսով կրնայ զարգանալ բնածին տաղանդը եւ նորանոր նուաճումներ ձեռք բերել եւ յաջողութիւններ արձանագրել: Փա՛ստ՝ Յովհաննէս Շիրազը, որ, եօթը արհեստ սորվիլ փորձելէ ետք՝ ի վերջոյ զգաց թէ ուրիշ ուժ մը կայ իր մէջ, թաքուն կոչում մը, որ զինք կը մղէ ձեռք առնելու գրիչը, մէկդի դնելով ուրիշ որեւէ զբաղում. Ու հանդիսացաւ մեր մեծ բանաստեղծը, ժողովրդական անմահական յուշարձանը հայ գրականութեան մէջ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՂՈՍ Բ. ՀԱՅԱՍԷՐ ՔԱՀԱՆԱՅՊԵՏԸ

Հ. Ղազար Վրդ. Պետրոսեան
Փոխ ժողովրդապետ Ս. Փրկիչ Եկեղեցւոյ - Պուրճ Համուտ

Պատմութիւնը երկա՛ր պիտի յիշէ Յովհաննէս Պօղոս Բ. Քահանայապետը, որ իր հեզութեամբ եւ խոնարհութեամբ համայն աշխարհի սիրոյն եւ յարգանքին արժանացաւ: Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Հովուապետը իր հովուական առաքելութեան առաջին օրերէն ճշմարիտ հովիւը եղաւ, այցելեց բազմաթիւ երկիրներ, որոնց կարգին մայրիներու երկիր՝ Լիբանանը ու մանաւանդ՝ Մայր Հայաստանը:

Ֆրանչիսկոս Քահանայապետը 2014 թուի Ապրիլ 27-ին, իր գահակալութեան առաջին իսկ տարին՝ սուրբ կը հռչակէ Յովհաննէս Պօղոս Բ.ը, որուն մասունքը, 2014 Նոյեմբեր 15-ին, Պէյրութ կը բերուի ու կը ղետղուի Կաթողիկէ Հայոց Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ խորանին առջեւ: Իսկ ո՞վ էր Յովհաննէս Պօղոս Բ. Քահանայապետը:

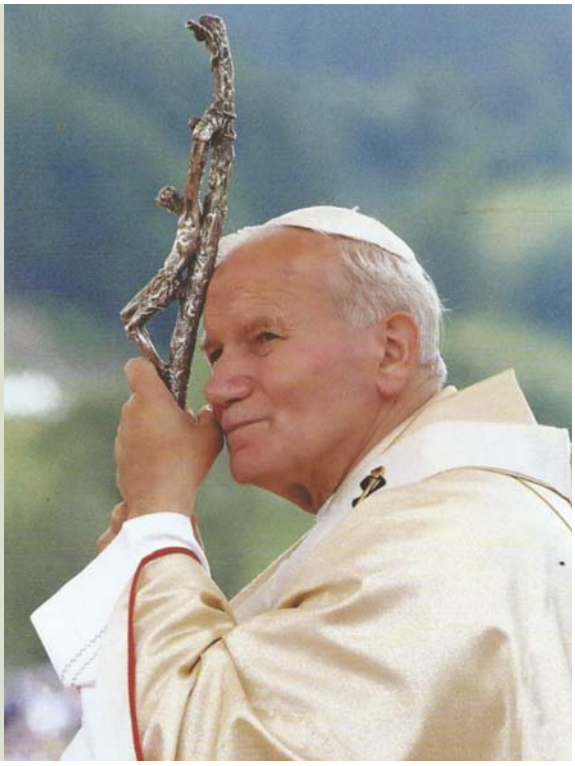

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Յովհաննէս-Պօղոս Բ., աւազանի անունով Գարօլ Ժոզէֆ Վոյտիլա, 1920 Մայիս 18-ին՝ ծնած է Վատօվիչէի մէջ (Wadowice): Ան իր հօր Գարօլ Վօյդիլայի եւ իր մօր էմիլի Գազարօվսքայի զաւակներուն կրտսերն էր:

Ան մկրտուեցաւ 20 Յունիս 1920-ին. 9 տարեկանին ստացաւ իր առաջին Հաղորդութիւնը եւ 18 տարեկանին՝ Ս. Դրոշմը: 1938-ին կ'արձանագրուի թատրոնի դասընթացքներու: Մայրը կը մահանայ 1929-ին: Իսկ մեծ եղբայրը՝ էտմոնտ , որ բժիշկ էր, կը մահանայ 1932-ին: Նախկին ենթասպայ հայրը կը մահանայ 1941-ին:

1942-ին սկիզբը, իր քահանայական կոչումը զգալով, գաղտագողի կը հետեւի կազմաւորման դասընթացքներու Գրաքովիի գնորընծայարանին մէջ: Ապա Կարտինալ Սափիէհաին կողմէ կը ղրկուի Հռոմ՝ ուր կը շարունակէ իր բարձրագոյն մասնագիտական քահանայական ուսումները՝ Ֆրանսական Տոմինիքեան տնօրէնութեան հսկողութեան տակ: 1948-ին, կը պաշտպանէ իր աստուածաբանական աւարտա-

Ս. Պետրոս Տաճարը, կառուցուած 1506-1626

ճառը, իբր նիւթ ունենալով՝ «Հաւատքը՝ Ս. Յովհաննէս Խաչի ձեռակերտին ընդմէջէն»:

1953-ին, Lublin-ի Կաթողիկէ համալսարանին մէջ կը պաշտպանէ իր աւարտաճառը, իբր նիւթ ունենալով. «Կաթողիկէ բարոյագիտութիւն մը հաստատելու կարելիութեան արժէքաւորում Մաքս Շէլըրի բարոյագիտական դրութեան հիմին վրայ»:

1946 Նոյեմբեր 1-ին, քահանայ կը ձեռնադրուի: 4 Յուլիս 1958-ին, Պիոս ԺԲ. քահանայապետը զինք կ'անուանէ տիտղոսակիր եպիսկոոս Օմպիի եւ օգնական եպիսկոպոս Գրագովիի: 28 Սեպտեմբեր 1958-ին, կը ստանայ եպիսկոպոսական օծում:

1964 թուի Յունուար 13-ին, Պօղոս Զ. Քահանայապետը զինք կ'անուանէ Լեհաստանի Գրաքով քաղաքի Արքեպիսկոպոս եւ 26 Յունիս 1967-ին զինք կը բարձրացնէ կարդինալութեան աստիճանին:

1978-ին, ան՝ կարդինալներուն երկրորդ ժողովին՝ 16 Հոկտեմբերին, կ'ընտրուի Հռոմի Քահանայապետ, կրելով Յովհաննէս Պօղոս Բ. անունը: Իր Քահանայապետութեան 26 տարիներուն ընթացքին, Յովհաննէս-Պօղոս Բ. կը կատարէ Իտալիայէն դուրս՝ 104 առաքելական ճամբորդութիւններ, իսկ Իտալիայէն ներս՝ 146 այցելութիւններ: Որպէս Հռոմի եպիսկոոս, ան կ'այցելէ իր թեմին 333 ժողովրդապետութիւններէն 317-ն:

Սրբազան Քահանայապետին սէրը երիտասարդներուն հանդէպ՝ զինք կը մղէ 1985-ին հիմնելու «Երիտասարդական Համաշխարհային Օրը»: Միաժամանակ, իր ուշադրութիւնը ընտանիքին վրայ կը կեդրոնացնէ երբ 1994-ին՝ կը կազմակերպէ քրիստոնեայ ընտանիքներու համաշխարհային հանդիպումներ:

Իր հովուապետական գործունէութեան ընթացքին՝ ան յաջողութեամբ յառաջացուց երկխօսութիւնը տարբեր կրօններու ներկայացուցիչներուն միջեւ, զանոնք հրաւիրելով խաղաղութեան համար աղօթքի հանդիպումներու:

Յովհաննէս-Պօղոս Բ. կատարեց 147 Երանացման եւ 51 Սրբադասման արարողութիւններ: Ան Սրբուհի Թերեզան Մանուկ

Յիսուսին «Եկեղեցւոյ Ուսուցիչ» հռչակեց:

Իբրեւ աստուածաբան, իմաստասէր, գրագէտ եւ տիպար ուսուցիչ հինգ գիրքեր հրատարակեց:

ՄԱՀԸ

Զանազան հիւանդութիւններէ տառապող Քահանայապետը, յառաջացած տարիքին բեղուն առաքելութենէ մը յետոյ, հանգեաւ ի Տէր 2005 Ապրիլ 2 -ին գիշերուան 9-ը 37 վարկեան անց: 8 Ապրիլ 2005-ին, տեղի ունեցած անոր յուղարկաւորութեան՝ ներկայ կը գտնուին բարձրաստիճան հոգեւորականներ, պետական պաշտօնական անձնաւորութիւններ եւ բիւրաւոր ժողովուրդ:

Իր յաջորդը, Բենեդիկտոս ԺԶ. քահանայապետը զինք երանացուց 1 Մայիս 2011-ին: Իսկ 27 Ապրիլ 2014-ին, Ֆրանչիսկոս ներկայ քահանայապետը երանելի Յովհաննէս-Պօղոս Բ. պապը սո՛ւրբ հռչակեց:

ՆՇԱՆԱԿԵԼԻ ԴԷՊՔԵՐ

1979 Յունուար 24-ին, Յովհաննէս-Պօղոս Բ. ընդառաջելով Ս. Աթոռի ներկայացուած խնդրանքին, Արժանթինի եւ Չիլիի կառավարութիւններուն միջեւ կը միջամտէ, որպէսզի լուծէ իրենց միջեւ հակառակութիւնը:

Մարտ 4-ին, առաջին պապական շրջաբերականը կը հրապարակէ, որուն խորագիրն է՝ «Յիսուս Քրիստոս Փրկիչ Աշխարհի»:

Յունիս 2-ին, Լեհաստանի մայրաքաղաք՝ Վարշավայի Յաղթանակի Հրապարակին վրայ իր արտասանած պատմական ճառին մէջ ան կ'ըսէ.-

«Անկարելի է հասկնալ Լեհաստանի պատմութիւնը առանց Յիսուսի»:

Սեպտեմբեր 29-8 Հոկտեմբեր, քահանայապետական այցելութիւն կը կատարէ դէպի Իրլանտա եւ Միացեալ Նահանգներ:

5-9 Նոյեմբերին, Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Կարդինալներու առաջին լիակատար ժողովը կը գումարէ, գլխաւոր նիւթ ունենալով. « Ս. Աթոռի կազմակերպութիւններու կառոյցը, պաշտօնավարութիւն եւ հեռանկարներ, Եկեղեցին եւ ժամանակակից մշակոյթը. Ս. Աթոռին տնտեսական կացութիւնը»:

1980 Ապրիլ 4-ին, Աւագ Ուրբաթ օրը, առաջին անգամ ըլլալով, Յովհաննէս-Պօղոս Բ. Վատիկանեան Մայր Տաճարին մէջ խոստովանանք կը կատարէ:

Օգոստոս 20-ին, Յովհաննէս-Պօղոս Բ. առաջին անգամ ըլլալով, իր քարոզին մէջ կը յիշէ Լեհաստանի մէջ պատահած ցաւալի դէպքերը:

Սեպտեմբեր 26-ին, Եպիսկոպոսներու Հինգերորդ Սիւնհոդոսը կը գումարէ, նիւթ ունենալով. «Քրիստոնէական ընտանիքի պարտականութիւնները ժամանակակից աշխարհին մէջ»:

1981 Մայիս 13-ին, Յովհաննէս-Պօղոս Բ. մահափորձի կ'ենթարկուի՝ թուրք երիտասարդի մը կողմէ: Ծանրապէս վիրաւորուած, Պապը հիւանդանոց կը փոխադրուի,

ուր կը մնայ վեց ժամ գործողութեան սենեակը:

Մայիս 17-ին, մահափորձէն հինգ օր ետք, հետեւեալ խօսքը կ'արտասանէ. «Ես կ'աղօթեմ այդ եղբօր համար որ վրաս կրակեց եւ որուն անկեղծօրէն ներեցի»:

Դեկտեմբեր 13-ին, Ս. Աթոռը կը յայտարարէ թէ Յովհաննէս-Պօղոս Բ. քահանայապետը կը հրաւիրէ ամէնքը աղօթելու Լեհաստանի խաղաղութեան համար:

1982 Մայիս 13-ին, Ֆաթիմայի Աստուածածնայ արձանին առջեւ, Յովհաննէս- Պօղոս Բ. Քահանայապետը աշխարհը Ս. Կոյսի անարատ սրտին կ'ընծայէ:

1990 Դեկտեմբեր 25-ին, Ս. Ծնունդի իր պատգամին մէջ՝ Պապը կ'ըսէ. «Պատերազմը անվերադարձ արարք մըն է: Պարսից Ծոցի պատերազմը դադրեցնելու եւ խաղաղութիւն հաստատելու կոչ մըն է այս մէկը:

1992 Յուլիս 15-ին, Պապը կ'ենթարկուի գործողութեան մը, հանելու համար աղիքային ուռեցք մը:

Օգոստոս 22-ին, կէսօրուայ ժամը 12-ին՝«Հրեշտակ Տեառն» աղօթքի ատեն, խաղաղութեան կոչ կ'ուղղէ Պալքանեան երկիրներուն համար:

1993 Յունուար 9-ին, Ասիզիի մէջ, Եւրոպայի եւ մանաւանդ Պալքանեան երկիրներու խաղաղութեան համար աղօթքի յատուկ հանդիպում մը տեղի կ'ունենայ:

Եկեղեցւոյ եւ քրիստոնեայ ընտանիքի համաշխարհային տարին ըլլալով, Դեկտեմբեր 26-ին, «Ընտանիքի տարւոյն» բացման արարողութիւն տեղի կ'ունենայ:

1995 Մարտ 25-ին, Շրջաբերական մը կը հրապարակէ, որուն խորագիրն է (Evangelium vitae - կեանքը Աւետարան), որուն մէջ կը խօսի մարդկային կեանքի արժէքի մասին:

Նոյեմբեր 26-ին, Եպիսկոպոսներու Սիւնհոդոսը կը գումարուի Լիբանանին համար, ուր Սրբազան Պապը կ'ըսէ. «Քրիստոս մեր յոյսն է, վերանորոգուած իր Ս. Հոգիով: Համերաշխօրէն, վկայե՛ք իր սէրը»:

1997 Մայիս 10-ին, Հովուապետական այցելութիւն կը կատարէ դէպի Պէյրութ-Լիբանան, որ մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնէր շրջանի քրիստոնէութեան համար, որոնք անտէր եւ անտիրական կը զգային, տարիներ տեւած քաղաքացիական պատերազմէն ետք: Սրբազան Քահանայապետը, իր պատգամին մէջ, համերաշխութեան կոչ կ'ուղղէ, ըսելով թէ Լիբանանը եւ յատկապէս քրիստոնէութիւնը յատուկ առաքելութիւն մը ունին կատարելիք:

Մայիս 10-ին, Սրբազան Պապը հանդիպում կ'ունենայ երիտասարդներուն հետ՝ Հարիսայի Աստուածամօր Մայր Եկեղեցւոյ մէջ:

2000-ի Մարտին, Յիսուսի Ծննդեան մեծ Յոբելեանին՝ Սրբազան Քահանայապետը Երուսաղէմ կ'այցելէ: Այնտեղ՝ Լացի Պատին առջեւ՝ Նորին Սրբութիւնը խորասուզուած կ'աղօթէ աշխարհի խաղաղութեան եւ կրօններու համերաշխութեան համար: Նաեւ հանդիպումներ կ'ունենայ տարբեր կրօններու ներկայացուցիչներու հետ եւ կ'ացելէ Յիսուս Քրիստոսի գերեզմանը:

2001 Սեպտեմբեր 25-ին, Սրբազան Պապը Երեւան կը ժամանէ: Զինքը կը դիմաւորեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Բ. եւ Հայաստանի Նախագահ՝ Ռոպէրդ Քոչարեան:

Սեպտեմբեր 26-ին, Ամենայն Հայոց

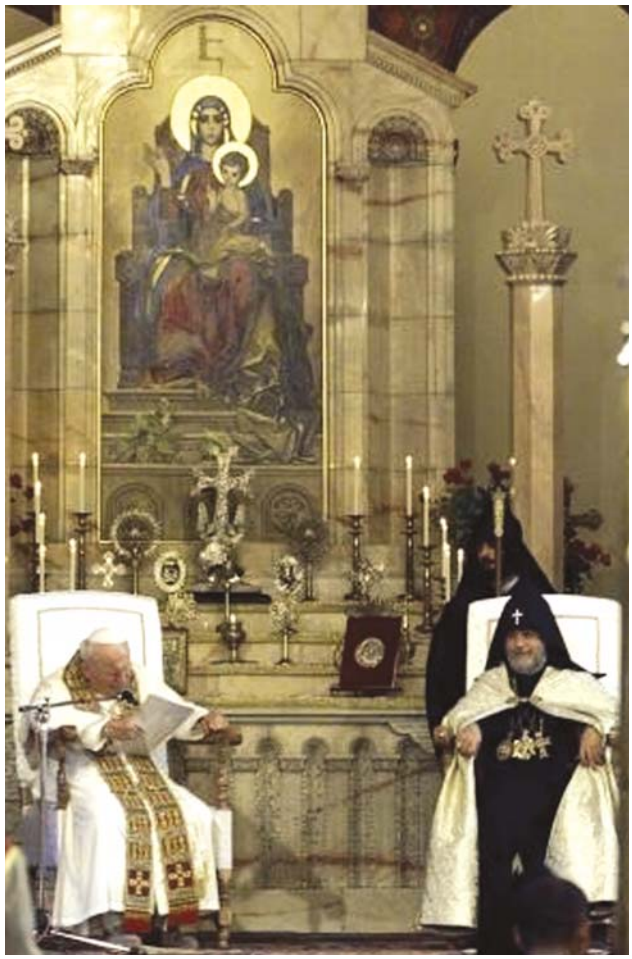

Հայրապետին ընկերակցութեամբ, կ'այցելէ Օիծեռնակաբերդ, յարգանքի տուրք մատուցանելու Մեծ Եղեռնի մէկ ու կէս միլիոն նահատակաց: Նոյն օրը, Սրբազան Քահանայապետը Հայոց Կաթողիկոսին հետ Ս. Պատարագ կը մատուցանէ Երեւանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ:

Սեպտեմբեր 27-ին, Սրբազան Պապը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մէջ Հայոց Հայրապետին հետ կը մատուցանէ Ս. Պատարագ: Իր քարոզին մէջ, Յովհաննէս-Պօղոս Բ. կ'ըսէ. «Կոչ կ'ուղղեմ ձեզի անդադար աղօթելու, որպէսզի Ս. Հոգիով զօրացած՝ դիմագրաւենք կեանքի դժուարութիւնները, ինչպէս որ մեր սուրբ նահատակները քաջութեամբ դիմաւորեցին մահը: Նաեւ կոչ կ'ուղղեմ քաջութեամբ հետեւելու Քրիստոսին, որ է՝ ճանապարհ, ճշմարտութիւն եւ կեանք»: Նոյն օրը, կ'այցելէ Երեւանի Մխիթարեան Միաբանութեան վանքը: Երեկոյեան, Սրբազան Պապը իր շքախումբով, կ'այցելէ Խոր Վիրապ եւ այնտեղ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի կանթեղէն մոմ մը կը վառէ:

Նոյեմբեր 18-ին, Միացեալ Նահանգներուն դէմ 11 Սեպտեմբերի ահաբեկչական գործողութենէն ետք, Սրբազան Պապը, կէսօրուայ ժամը 12-ին,«Հրեշտակ Տեառն» աղօթքի ժամուն, համայն կաթողիկէ աշխարհին հրաւէր կ'ուղղէ միօրեայ ծոմապահութեան համար, ինչպէս նաեւ աշխարհի կրօններու ներկայացուցիչներուն՝ աղօթելու աշխարհի խաղաղութեան համար:

2002 Կիրակի Ապրիլ 7-ին, Աստուածային Ողորմութեան տօնին, Սրբազան Պապը միօրեայ աղօթքի կոչ կ'ուղղէ Ս. Երկրին եւ Երուսաղէմի խաղաղութեան համար:

Հոկտեմբեր 31-ին, Սրբազան Պապը կը ստանայ Հռոմի պատուոյ քաղաքացիի կոչում:

2003 Չորեքշաբթի Մարտ 5-ին, Սրբազան Պապը կ'որոշէ ծոմապահութեան օր մը յատկացնել Միջին-Արեւելքի խաղաղութեան համար:

Միաժամանակ, հանդիպումներ կ'ունենայ պետական անձնաւորութիւններու հետ, արգիլելու համար Իրաքի սպառնացող պատերազմը:

2005 Փետրուար 23-ին, Յովհաննէս-Պօղոս Բ. Քահանայապետը լոյս կ'ընծայէ իր հեղինակած գիրքը. «Յիշատակութիւն եւ Ինքնութիւն» խորագրով:

Ապրիլ 2-ին, երեկոյեան ժամը 9:00-ը եւ 37 վայրկեան անց, Սրբազան Քահանայապետ Յովհաննէս-Պօղոս Բ. հոգին կ'աւանդէ Վատիկանի մէջ:

Իսկ Ապրիլ 8-ին, պաշտօնական յուղարկաւորութիւն կը կատարուի եւ Ս. Պատարագ կը մատուցուի:

2011 Մայիս 1-ին, Բենեդիկտոս ԺԶ. Քահանայապետը Յովհաննէս-Պօղոս Բ. Քահանայապետը երանելի կը հռչակէ:

2014 Ապրիլ 27-ին, Ֆրանչիսկոս Քահանայապետը Երանելի Յովհաննէս-Պօղոս Բ. Քահանայապետը Եկեղեցւոյ Սուրբ կը հռչակէ:

Ս. Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի Մասունքները Ս. Փրկիչ Եկեղեցւոյ մէջ

Շաբաթ 15 Նոյեմբեր 2014-ին, յետմիջօրէի ժամը 4-ին, Սրբազան Քահանայապետ՝ Ս. Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի հրաշագործ մասունքը ամփոփուեցաւ Պուրճ Համուտի Ս. Փրկիչ Եկեղեցւոյ խորանին առջեւ:

Եկեղեցւոյ բակին մէջ ծովածաւալ բազմութիւն մը դիմաւորեց մասունքը, մինչ եկեղեցւոյ զանգերը կը ղօղանջէին: Ս. Փրկիչ Եկեղեցւոյ «Արծիւեան» երգչախումբը երբ հնչեցեցուց «Ուրախ լեր»ը, ուխտաւոր ժողովուրդը խնկաբոյր այս մթնոլորտին մէջ՝ ուղղուեցաւ եկեղեցի: Մեսրոպեան վարժարանի կողմէ պատրաստուած տեսաերիզով ցուցադրուեցաւ Յովհաննէս Պօղոս Բ. Քահանայապետի կեանքի ուղին: Այնուհետեւ ժամը 6-ին հայրապետական սուրբ եւ անմահ պատարագ մատուցանեց եւ քարոզեց Ամենապատիւ եւ Գերջ. Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց. առընթերակայութեամբ՝ Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ Գերապատիւ Հ. Պերճ Վրդ. Սապէհի եւ Զմմառու դպրեվանքի Տեսուչ՝ Գերապատիւ Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեանի:

Ս. Խորանին կը սպասարկէին Զմմառու Ս. Միքայէլ ընծայարանի եւ Երանելի Իգնատիոս Մալոյեանի դպրեվանքի ժառանգաւորաց սաները:

Եկեկոյեան՝ Մարոնիթ Ս. Յովսէփ եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ Արժանապատիւ Տէր Սամիհ Քահանայ Շալհուպը արաբերէն լեզուով Ս. Պատարագ մատուցանեց:

Սրբազան Քահանայապետին մասունքը, երկու օր, Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ կամարներուն ներքեւ մնաց, որպէսզի ուխտաւորները իրենց օրհնութիւն եւ բժշկութիւն ստանան:

Կիրակի 16 Նոյեմբեր 2014-ի առաւօտեան ժամը 10-ին, Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ մէջ պատարագեց եւ քարոզեց Զմմառու մայ-

րավանքի Մեծաւոր եւ Պէյրութի Պատրիարքական Թեմի Փոխանորդ՝ Գերապայծառ Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վրդ Մուրատեան, առընթերակայութեամբ Գեր. Հ. Ղազար Վրդ. Պետրոսեանի եւ Գեր. Հ. Մաշտոց Վրդ. Զահթէրեանի:

Ս. Պատարագին ներկայ գտնուեցան եկեղեցական Հայրեր, պաշտօնական անձնաւորութիւններ, Լիբանանի զանազան շրջաններէն ժամանած ուխտաւորներ, ինչպէս նաեւ բարեպաշտ ժողովուրդը, ստանալու համար մասունքին օրհնութիւնը:

Մեծաւոր Հայրը իր քարոզին մէջ ներկայացուց Քահանայապետին վարքը եւ անոր ցուցաբերած սէրը հայ ժողովուրդի նկատմամբ, շեշտը դնելով Զմմառեան նահատակ միաբաններէն Մարտինի Առաջնորդ՝ Իգնատիոս Արք. Մալոյեանի երանացման իրողութեան: Պատարագիչ Հայրը, անդրադառնալով Քահանայապետին հայ ժողովուրդի նկատմամբ ունեցած խոր յարգանքին եւ սիրոյն մասին ըսաւ, «Հայաստանի մէջ Քրիստոնէութեան պետական կրօն հռչակման 1700 ամեակի առթիւ, 2001 թուի պատմական այցելութեան ընթացքին, Հռոմի Սրբազան Քահանայապետ՝ Յովհաննէս Պօղոս Բ. յանուն Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ, իբրեւ եղբայրական սիրոյ արտայայտութիւն՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայրապետի մասունքները յանձնեց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքութեան: Աւելի՛ն, Վատիկանի Ս. Պետրոս Մայր Տաճարի գլխաւոր մուտքին՝ կանգնեց Հայոց Լուսաւորչին արձանը, որուն համար հայերս երախտապարտ ենք այս Մեծ Սուրբին»:

Մեծաւոր Հայրը իր խօսքը եզրափակեց ըսելով. «Այսօր բոլորիս համար ուխտի վերանորոգման օր է: Ուխտենք հաւատարիմ մնալ բոլոր անոնց, որոնք օժանդակած են մեր ազգին, ի խնդիր մեր Եկեղեցւոյ պայծառացման ու բարգաւաճման»:

Պատարագի աւարտին՝ հոգեւորականները եւ հաւատացեալ ժողովուրդը, ՀԿՄ փողերախումբի ընկերակցութեամբ, Ս. Մեսրոպի եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի սկաուտախումբերու հսկողութեամբ, եւ երգչախումբի երգեցողութեամբ Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ շուրջը, թափօր կազմակերպեց Պուրճ համուտի թաղերէն ներս:

Երկուշաբթի 17/11/2014-ին Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան բարձրագոյն վարժարանի հոգեւոր խմբակին ու անոր հոգեւոր վարիչ՝ Հ. Ղազար Վրդ. Պետրոսեանի նախաձեռնութեամբ՝ երիտասարդական աղօթքի, շարականի, պատգամի եւ տեսանիւթի գեղեցիկ յայտագիր մը ներկայացուեցաւ Մեսրոպեան վարժարանի միջնակարգ եւ երկրորդական դասարանի աշակերտներուն:

Հանդիսութեան գեղարուեստական յայտագրէն ետք, խօսք առնելով Հ. Ղազար Վրդ. Պետրոսեան իր պատգամին մէջ բացատրեց «Մի երկնչիք» խօսքին իմաստը եւ այդ թելադրանքին գործադրութեան կարեւորութիւնը՝ ամենօրեայ կեանքին մէջ: Այնուհետեւ Վարժարանի Տնօրէն՝ Պրն. Կրէկուար Գալուստ վկայութիւն մը փոխանցեց Սուրբ Քահանայապետին մասին, ընդգծելով որ Քահանայապետը արտակարգօրէն ազդեցիկ էր՝ շատ պարզ մարդ մը ըլլալով հանդերձ: Եզրափակիչ պատգամը տուաւ Սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝Հ. Պերճ Սապեհ: Գերապատիւ վարդապետը ըսաւ, որ ամէն անձ կը ձգտի ճշմարտութեան, սակայն ասիկա զոհողութիւններ կը պահանջէ, ինչպէս նաեւ սէր եւ նուիրում:

Իր խօսքի աւարտին՝ Գերապատիւ վարդապետը աշակերտներուն թելադրեց Սուրբ Յովհաննէս Պօղոս Բ. Պապին մէջ տեսնել «լուսաւոր աստղ»ի այն կերպարը, որ իր փայլը ստացած է սուրբ արարքներով, սիրով եւ բարութեամբ եւ որ պիտի շողայ առ յաւէտ:

Ս. Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի մտածումներէն

«Մի՛ վախնաք, լայն բացէ՛ք ձեր դռները Քրիստոսի փրկչագործական իշխանութեան...: Մի՛ վախնաք, Քրիստոս՝ Ինք, գիտէ՛ մարդուն խորքը ու մի՛ միայն ի՛նք»:

«Մի՛ վախնաք», ասիկա պարզ խօսք մը չէ՛, այլ նոր արշալոյսի մը հաստատուն հիմը:

ՋՄՄԱՌՈՒ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ՈԳԻՆ

Հ. Սեպուհ Վրդ. Կարապետեան
Ժողովրդապետ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ - Զալքա

Արարչագործութեան առաջին վայրկեանէն իսկ, Աստուած մարդը հրաւիրեց իրարու հաղորդակցելու, միաբան ապրելու, հասարակաց ոգիով մեծնալու: Ան զինք ստեղծեց համաձայն իր պատկերին ու նմանութեան. պատկեր մը որ յատկանըշուած է սիրով, ազատութեամբ եւ Սուրբ Երրորդութեան խորհուրդով: Այսու՝ մարդուն ամենավսեմ առաքելութիւնը դարձաւ հաղորդակցիլ Աստուծոյ եւ իր շուրջիններուն հետ: Քրիստոս՝ աշխարհ գալով, ուզեց կատարելագործել այս հաղորդակցութիւնը, որ աղաւաղուած էր մեղքին պատճառով, եւ առաջին հերթին՝ իր մօտ կանչեց առաքեալներ, որոնք դարձան կենդանի պատկերներ մարդկութիւնը համախմբող ընտանիքին: Ուստի՝ սորվեցուց հաւասարիլ եւ ներողամիտ ոգիով ապրիլ հասարակութեան մէջ, իշխանութեան իմաստը փոխարինեց ծառայութեամբ, իսկ վերջին ընթրիքին՝ անոնց նոր պատուիրան մը տալով՝ ըսաւ. «Սիրեցէ՛ք զիրար: Ինչպէս ես ձեզ սիրեցի, այնպէս ալ դուք զիրար սիրեցէ՛ք» (Յովհ. 13,34): Քրիստոս հաստատելով սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդը, որ կենդանի պատկերն է իր միութեան մարդուն հետ, մեզմէ խնդրեց որ սնանինք սիրով, եւ բնակինք սուրբ Երրորդութեան մէջ. «Ինչպէս դուն, Հայր, իմ մէջս ես ու ես քու մէջդ եմ, թող անոնք ալ մեր մէջ ըլլան» (Յովհ. 17,21): Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդէն մեկնելով է որ մարդ արարած կը դաստիարակուի որպէս միաբան ապրելու: Այս միութիւնը իր լրումին հասաւ խաչին վրայ, որով քրիստոս իր մահով քանդեց բաժանման պատերը, կառուցելու համար միութեան եւ միաբանական ոգին: Միաբանական ոգին հիմնուած է խաչին վրայ, որ միաբանէն կը պահանջէ ճաշակել Քրիստոսի մահը:

Ինչպէս որ անցեալին՝ Քրիստոս իր շուրջ համախմբեց մեծ թիւով առաքեալներ եւ աշակերտներ, այսօր եւս ան մեզ կը համախմբէ, որպէսզի իրեն նման եւ իրեն շնորհիւ, կարողանանք ընդառաջել Հօր Աստուծոյ սիրոյ կոչին, որ մեզ կը հրաւիրէ

նախ սիրելու զինք «ամբողջ սրտով, ամբողջ հոգիով եւ ամբողջ մտքով» (Մտթ. 22,37), ապա նաեւ մեր միաբան ընկերը մեր անձին պէս (Մտթ 22,39): «Բոլոր ազգերէն, ժողովուրդներէն եւ լեզուներէն» (Յայտ. Յովի.7,9) համախմբուած առաքեալներուն նման, մենք ալ՝ Զմմառեան միաբաններս, կանչուած ենք մեր գոյութեամբ՝ ըլլալու արտացոլումը աստուածային սիրոյն:

Զմմառու Արծիւեան Միաբանութիւնը, նման ուրիշ եկեղեցական հասարակութիւններու, ծնած է «ո՛չ մարմինէն, ո՛չ արիւնէն, ո՛չ ալ մարդու կամքով, այլ՝ Աստուծմէ» (Յովի. 1,13): Հետեւաբար չենք կրնար խօսիլ միաբանութեան մը ոգիին մասին եթէ չմեկնինք այն իրականութենէն, թէ ան պարգեւ մըն է՝ տրուած Աստուծմէ, մարմնացնելու համար Սուրբ Երրորդութեան խորհուրդը աշխարհին մէջ: Այս կը նշանակէ թէ միաբանութիւնը քրիստոնեաներու հասարակութիւն մը չէ, որուն անդամները կ՛ուզեն անհատական կատարելութեան հասնիլ, այլեւ մասնակցութիւն եւ վկայութիւն է Եկեղեցւոյ կեանքին: Միաբանը կանչուած է յայտնաբերելու եղբայրսիրութեան հոգին, զոր Քրիստոս փոխանցեց համայն մարդկութեան: Այս հոգին ապրելու համար՝ երկու միջոց կա՛յ կա՛մ հոգեկան եղբայրսիրութիւնը, որ իրարու կը զօդէ սրտերը, հոգիներն ու մտքերը, հակառակ անոնց աշխարհագրական հեռաւորութիւններուն, կա՛մ տեսանելի եղբայրսիրութիւնը, որ կը գործուի այն հասարակութիւններուն մէջ, ուր անդամները կ՛ապրին միասին՝ միեւնոյն հողամասին վրայ, միեւնոյն տան մէջ:

Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան ոգին

2001-ի Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան բանակցական եւ ընտրական ժողովը սահմանեց Միաբանութեան ոգին հետեւեալ հինգ կէտերուն մէջ:

1. Քահանայական ոգի (ի սպաս սուրբ Եկեղեցւոյ եւ հայ ազգին)
2. Երախտագիտութեան ոգի (հանդէպ այն հաստատութեան, որ մեզ սնոյց, դաստիարակեց ու պատրաստեց սուրբ քահանայութեան)
3. Եղբայրսիրութեան ոգի (սէր՝ իրարու հանդէպ եւ այն ժողովուրդներուն, որոնց ծառայելու կանչուած ենք)
4. Տրամադրելիութեան ոգի (հանդէպ ամենապատիւ Պատրիարքին, թեմական եպիսկոպոսներուն եւ վանական իշխանութեան, ինչպէս կը տնօրինէ մեր կանոնագիրքը)
5. Բարեպաշտական ոգի (Յիսուսի մօր, որուն հանդէպ սէրը կը լուսաւորէ ամէն Միաբանի կեանքն ու գործերը)

Ճիշդ է որ Քրիստոս մեզմէ իւրաքանչիւրը անհատաբար կանչեց, սակայն մեզ բոլորս կանչեց, որպէսզի հաղորդակցինք իր

հետ եւ իրարու հետ: Աստուծոյ անունով համախմբուած հասարակութիւն մը իր բնոյթով կը հանդիսանայ այն վայրը, ուր Աստուծոյ ծրագիրը իր լրումին կը հասնի, եւ կը հաղորդակցի ուրիշներուն հետ, յատուկէն անոնց հետ՝ որոնք կը պատկանին միեւնոյն հասարակութեան: «Միաբան» բառը արդէն ինքնիրմէջ կը նշանակէ ըլլալ համաձայն եւ համամիտ մէ՛կ ու միեւնո՛յն խօսքին ու մտքին շուրջ, ունենալ մէկ տեսլական եւ մէկ նպատակ:

Հանդիպում Միաբան Վարդապետներու եւ ժառանգաւորներու միջեւ

Միաբանական կեանքը հիմնականօրէն իր տիպարը կը գտնէ զատկական խորհուրդին մէջ, որ միակ ճանապարհն է միասնութեան: Սիրել՝ ինչպէս Քրիստոս մեզ սիրեց, կը նշանակէ սիրել՝ ձերբազատուելով մեր ես-երէն: Քրիստոսի սէրը մեզ պէտք է մղէ իրար սիրելու՝ ընդունելով իրարու տկարութիւնները, հարցերը եւ դժուարութիւնները: Քրիստոս, իր խաչելութեամբ եւ իր մահով, մեզ ազատագրեց, մեզ դարձուց ազատ որդիներ եւ մեզի տուաւ երկու ապահովութիւն. մին՝ որ անսահմանօրէն սիրուած ենք, միւսը՝ որ անսահմանօրէն կը սիրենք: Ուստի միայն սրտով ազատ մարդը կրնայ օրինակելի միաբանական կեանք ունենալ: Աստուած մեզմէ կը պահանջէ ձերբազատուիլ մեր ես-էն, ընդունելու համար ուրիշը իր բոլոր սահմանափակ կարողութիւններով: Միաբանական կեանքը պարգեւ մըն է՝ տրուած Աստուծմէ, որ մեզմէ կը սպասէ համբերել եւ պայքարիլ մեր անձնական կամքին դէմ: Միաբան մը, որ կ'ուզէ անկախ ըլլալ իր Միաբանութենէն, ինքնաբերաբար իր վիճակին կատարելութեան չի հասնիր: Աւետարանը մեզ կը հրաւիրէ, մանանեխի հատիկին նման, մեռնիլ որպէս անհատներ, որպէսզի ծնինք՝ որպէս եղբայրներ: Օրինակելի հասարակութիւն մը պէտք չէ մոռնայ, թէ ամէն քրիստոնեայ ճշմարտութիւն հիմնուած է մարդկային տկարութեան վրայ: Վստահ՝ որ իտէալը միայն երկնային Երուսաղէմին մէջ կը գտնուի, սակայն միշտ կարելիութիւնը կայ զայն բարելաւելու եւ ընթանալու դէպի ներողամտութեան եւ սիրոյ հաւաքականութիւնը:

Միաբանութեան յատկանիշներուն մաս կը կազմեն պարզութիւնը, փոխադարձ վստահութիւնն ու յարգանքը, կարողութիւնը հաղորդակցելու, տրամադրելիութիւնը կանոնագրքին: Մեր միջեւ խաղաղութիւնն ու միասնականութիւնը՝ նշաններն են Աստուծոյ Արքայութեան: Ուրախ ապրիլ, հակառակ բոլոր դժուարութիւններուն, արդէն իսկ մաս կը կազմէ Արքայութեան: Սուրբ Հոգիին պտուղ եղող այս ուրախութիւնը, ա՛ն է որ կ'իմաստաւորէ մեր գոյութիւնը որպէս միաբաններ: Այն հասարակութիւնը ուր չի գտնուիր ուրախութիւնը,

ինքնաբերաբար մահուան կը յանգի: Միաբաններու ուրախութիւնը նաեւ աղբիւր է կոչումներու, ինչ որ կ՛ապահովէ նաեւ Միաբանութեան գոյատեւումը:

Միաբանական ժողով

Փոխադարձ հաղորդակցութիւնը հետզհետէ աւելիով արժեւորուած է Եկեղեցւոյ կեանքին մէջ, մանաւանդ վերջին տասնամեակներուն: Որպէսզի միաբանութիւն մը աճի ու զարգանայ, պէտք է որ անոր անդամները իրար ճանչնան, եւ որպէսզի իրար ճանչնան՝ կարեւոր է իրարու հետ հաղորդակցին: Յաճախ մեր առաքելական կեանքը մեզ կը հեռացնէ իրարմէ, հետեւաբար կը մոռնանք իրար զիրար եւ կը դադրինք իրարու հետ հաղորդակցելէ: Կարեւոր է որ օտարները մեր եղբայրները դարձնենք, բայց բացարձակապէս արտօնուած չէ որ մեր եղբայրները մեզի օտարացնենք: Այս ընթացքին որպէս վատ արդիւնք, անհատականութեան գաղափարախօսութիւնը մեր վրայ կ՛իշխէ եւ անտարբերութեան զգացումը կը զարգանայ իրարու հանդէպ:

Պօղոս առաքեալ Փիլիպեցիներուն ուղղած նամակին մէջ կ՛ըսէ. «Լրացուցէ՛ք ուրախութիւնս ձեր միախոհութեամբ, ունեցէ՛ք նո՛յն սէրը, նո՛յն հոգին, նո՛յն զգացումները: Բան մի՛ ընէք մրցակցութեան ոգիով կամ սնապարծութեամբ, այլ՝ իւրաքանչիւրը խոնարհութեամբ ուրիշը իրմէ գերադաս թող համարի: Չեզմէ իւրաքանչիւրը թող չփնտռէ իր անձնական շահերը, այլ ընդհակառակը՝ խորհի ուրիշներու շահերուն: Սնուցէ՛ք ձեր մէջ նոյն զգացումները, զորս ունէր Յիսուս Քրիստոս»: (Փլպ. 2,2-5)

Միաբանի մը ինքնութիւնը՝ կախեալ է առաջին հերթին իր հոգեւոր հասունութենէն: Սուրբ Հոգիին ներգործութիւնն է որ զինք կը մղէ ըլլալու այլ ոմն Քրիստոս: Այս հոգեւոր հասունութիւնը պէտք է անպայման զուգահեռ ընթանայ նաեւ միաբանական հասունութեան հետ: Ինքնաքանչիւր միաբան իր մէջ զօրացնելու է անդամակցութեան հոգին, եւ բաւարար չէ որ այս անդամակցութիւնը միայն վայրի կամ աշխարհագրական ըլլայ (կապակցութիւն Ձմմառու հետ), այլ նաեւ՝ մարդկային (հաղորդակցութիւն միաբաններուն հետ):

Սիրել իր կոչումը՝ կը նշանակէ սիրել Եկեղեցին, սիրել Միաբանութիւնը, եւ նկատել միաբան հասարակութիւնը որպէս իսկական ընտանիք: Ուրիշը սիրել ըստ իր կոչումին, կը նշանակէ փափաքիլ ըլլալ Աստուծոյ սիրոյ պատկերը՝ աշխարհին մէջ, նաեւ փափաքիլ փնտռել միաբանին բարիքը ամէն բանի մէջ:

Միաբանական կամ անդամակցութեան հոգին երբ տառապանքի պահերու հանդիպի, կարեւոր է իսկական որոնում կատարել՝ տեսնելու համար պատճառները: Միաբանական կեանքին մէջ՝ կարեւոր է յաճախակի ընտրութիւններ ընել: Ամէն անգամ որ փոթորիկի հանդիպինք, այս չի նշանակեր որ պատճառը Միաբանութիւնն է. չմոռնալ որ ես միաբան չեղած, նախ՝ ես մա՛րդ եմ, մարդկային կազմուածք ունիմ, եւ Միաբանութիւնը այդ վայրը չէ որ կ՛ան-

Ձմմառու Վանքի Ներքնաբակ

հետաձնէ իմ մարդկայնութիւնս: Ո՛չ ոք տէրն է Միաբանութեան, բոլո՛րս ալ ծառաներն ենք անոր, կանչուած՝ միեւնոյն նպատակը հետապնդելու, միեւնոյն ճանապարհէն քալելով, միեւնոյն կամքը կատարելով: Մեզմէ իւրաքանչիւրը կանչուած է տրամադրելի ըլլալու բոլորին, եւ բոլորը՝ եղած են տրամադրելի ըլլալու իւրաքանչիւրին:

Ամէն միաբան կանչուած է որոշ հաւասարակշռութիւն մը հաստատելու իր ես-ին եւ մենք-ի միջեւ: Հաւասարակշռութիւն՝ անհատական յարգանքին եւ հասարակաց բարիքին միջեւ, իւրաքանչիւրին կարիքներուն եւ միաբաններուն կարիքներուն միջեւ, անհատական կարողութիւններուն եւ միաբանական ծրագիրներուն միջեւ: Այս ամէնը հաւասարակշռելով՝ մենք հեռու կը մնանք անհատապաշտութենէն եւ հասարակապաշտութենէն:

Միաբանը կարիքն ունի մշտակա՛ն կազմաւորումի: Չի՛ բաւեր մէկ անգամ ընդմիշտ նորընծայարական շրջանը աւարտելով՝ ամբո՛ղջ կեանքի համար միաբան մնալ, մանաւանդ որ նորընծայարանի միաբանական կեանքը չի համապատասխաներ առաքելական կեանքին: Նորընծայութեան շրջանին է որ աւելի միաբան կ՚ըլլանք քան թէ քահանայական տարիներուն:

Աւետարանական ուխտերը կանչուած ենք ապրելու նաեւ միաբանական կեանքին մէջ: Հնազանդութիւնը չէ վերապահուած միայն իշխանութեան հանդէպ, այլ նաեւ՝ տրամադրելիութեամբ իրարու: Աղքատութիւնը միայն գրպանին չի՛ հայիր, այլ նաեւ մեր անձերուն համեստութեան եւ խոնարհութեան, իսկ ողջախոհութիւնը մեզ կը յիշեցնէ մեր կատարած միաբանական խոստումը, որով արտօնուած չէ դաւաճանել ո՛չ Միաբանութիւնը եւ ոչ ալ միաբանները:

Միաբանութիւնը մեծապէս դժուարութիւն գտած է որոշ կապ մը ստեղծելու միաբանական կեանքին եւ առաքելական կեանքին միջեւ: Դժբախտաբար աշխարհագրական հեռաւորութիւնները առիթը չեն տար մեզի, որ հասարակաց կեանք մը ապրինք, եւ այսպէս իրարու մօտէն ծանօթանանք: Այսօր մեզի համար իրարու եղբայրական զգացումներով մօտենալը մարտահրաւէր մըն է, մանաւանդ որ շատ անգամ նախապաշարումներու վրայ հիմնուելով՝ կը ծանօթանանք իրարու, եւ ասիկա արդէն իսկ ձախող ծանօթացում կ՚ըլլայ: Ընտանեկան կեանքին մէջ, եղբայր ըլլալու համար՝ կարեւոր է մայր ունենալ, եւ արդ մեզի մայր չի՛ պակսիր. երանի՛ մեզի որ Ձմմառու ցաւագին Տիրամօր նման մայր մը ունինք: Մեր միջեւ գոյութիւն ունե-

ցող եղբայրական զգացումները պէտք է բխին սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդէն: Ամէն անգամ որ սուրբ Զոհը մատուցանենք, եւ սուրբ Հաղորդութիւնը առնենք մեր ձեռքերուն մէջ, երանի՛ թէ կարենանք այդ Հացին մէջ տեսնել իւրաքանչիւր միաբանին դէմքը:

Միանալով Աստուածամօր, Զմմառու ցաւագին Տիրամօր, ինչպէս նաեւ երանելի Իգնատիոս Մալոյեանին, դիմենք սուրբ Հոգիին, որ մեր մէջ սփռէ եղբայրսիրութեան եւ միաբանութեան ոգին, որպէսզի պայծառանալով Աւետարանին ուրախութեամբ, կարողանանք իսկական միաբան առաքեալներ ըլլալ:

Յորդոր

Առաքեալները քաջալերելով միաբանական կեանքը, հետեւեալը կ՛ուսուցանեն մեզի՝

- Ձիրար սիրեցէք եղբայրական փոխադարձ սիրով, մրցակցելով փոխադարձ գնահատանքով»: (Հռմ. 12,10)

- «Համախոհ եղէք իրարու»: (Հռմ. 12,16)

- «Հանդուրժեցէք իրարու ինչպէս Քրիստոս ձեզի հանդուրժեց Աստուծոյ փառքին համար»: (Հռմ. 15,7)

- «Իրարու սպասեցէք»: (Ա. Կորն. 11,33)

- «Սիրով իրարու ծառայեցէք» (Գաղ. 5,13)

- «Ձիրար մխիթարեցէք, իրարու օրինակ եղէք» (Ա. Թես. 5,11)

- «Ապրեցէք ձեր ընդունած կոչումին արժանի կեանքով՝ ամենայն խոնարհութեամբ, հեզութեամբ եւ համբերութեամբ: Հանդուրժեցէք իրարու սիրով. պահպանեցէք Հոգիին միաբանութիւնը խաղաղութեան զօդով»: (Եփս. 4,1-3)

- «Քաղցրաբարոյ եղէք իրարու հանդէպ, գթած, փոխադարձաբար իրարու ներեցէք

Նահատակ Միաբաններու Յուշակոթող

ինչպէս Աստուած ձեզի ներեց Քրիստոսի միջոցաւ»: (Եփս. 4,32)

- «Իրարու հնազանդեցէք Քրիստոսի երկիւղով»: (Եփս. 5,21)

- «Իրարու համար աղօթեցէք»: (Յակոբ 5,16)

- «Լեցուեցէք խոնարհութեամբ իրարու հանդէպ»: (Ա. Պետրոս 5,5)

- «Եթէ մենք ալ քալենք լոյսի մէջ, իրարու հետ կը հաղորդակցինք»: (Ա. Յովհ. 1,7)

- «Բարիք ընենք ամէնուն, մանաւանդ մեզի հաւատակից եղբայրներու»: (Գաղ. 6,10)

- «Կ՛աղաչեմ ձեզի, եղբայրներ, անունովն մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի, դուք ամէնքդ ունեցէք միեւնոյն բարբառը, ձեր մէջ թող չըլլան բաժանումներ, պահեցէք սերտ միութիւնը միեւնոյն հոգիով եւ միեւնոյն մտքով»: (Ա. Կորնթ. 1,10)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

Հ. Անտոն Ծ.Վ. Ադամեան
Հայ Կաթողիկէ Թեմի Ընդհանուր Փոխանորդ
Հիւսիսային Ամերիկայի

Հայ գրականութեան արժանաւոր մշակ: Անհանդարտ նկարագիր: Մերթ խաղաղ ու սիրալիր: Մերթ ըմբոստ ու բռնկոտ: Բարդ խառնուածք: Խոր երեւակայութիւն: Առասպելային դէմք՝ որ իր տաքուկ գրիչով եւ թովիչ ոճով առինքնած է Մայր Հայրենիքի եւ Սփիւռքի զանգուածները: Ան շքեղօրէն՝ յորդազեղ զգացումներով, պատկերներով երգեց հայրենիքը, սէրը, բնութիւնը: «Յուշարձան մայրիկիս» բանաստեղծական հատորով, Շիրազ հանդիսացաւ մայրերգակ մեծագոյն քերթողը հայ գրականութեան մէջ:

Գրիգոր Խանջեան՝ «Հայաստանի Վերածնունդը»

Շիրազ ծնած է Կիւմրի 1914-ին: Ունեցած է տխուր մանկութիւն: Վեց տարեկանին, տան մուտքին՝ կը սպաննուի իր հայրը: Մայրը որբանոց կը դնէ զինք: Միջնակարգի ուսումը կատարելէ ետք, կը յաճախէ Երեւանի Պետական համալսարանը, ուր կ'աւարտէ իր բարձրագոյն ուսումները: Կը մահանայ 1984-ին:

Իր գործերն են.- «Գարնանամուտ, Երգ Հայաստանի, Երգերի Գիրք, Բանաստեղծի Ձայնը, Գիրք Սիրոյ եւ Խաղաղութեան, Սիամանթօ եւ Խաչէզարէ, Քնար Հայաստանի, Յուշարձան Մայրիկիս, Հայոց Տանդէականը՝ գրուած Ցեղասպանութեան Յիսնամեակին առթիւ, եւ արժանացած գրական մրցանակի:

Շիրազ՝ իմաստունը եւ մարդկայինը, կախարդական հմայքով մուտք գործեց բանաստեծութեան մէջ՝-

«Մանուշակներ ոտքերիս ու շուշաններ ձեռքերիս,
Ու վարդերը այտերիս, ու գարունը կուրծքիս տակ,
Ու երկինքը հոգուս մէջ, ու արեւը աչքերիս,
Ու աղբիւրները լեզուիս՝ սարից իջայ ես քաղաք,-
Ու քայլեցի խայտալով ու շաղ տալով մայթերին
Մանուշակներ ու վարդեր ու շուշաններ ձիւնաթոյր,
Ու մարդիկ ինձ տեսնելով՝ իրենց յոգնած աչքերին
Տեսան ուրիշ մի աշխարհ, գարուն տեսան նորաբոյր...

Շիրազ գիտակից իր մեծութեան.
«Տիգրան Մեծի թագն է գլխիս,
Պոէտների արքան եմ ես...
Ինձնանից վեր չկայ ո՛չ ոք,
Լոկ Նարեկն է ինձնանից վեր...»:

Ձգտիլ միշտ դէպի գագաթները.
«Գործով ձգտիր գագաթներին,
Վար իջնելով վեր բարձրացիր,
Թէ ուզում ես անմահ մնալ՝
Ժողովուրդիդ սիրտը դարձիր»:

Հակառակ դարերու հոլովոյթին՝ տակաւին ճահէլ է մարդ.
«Ինչքա՜ն գարուններ ձմեռներ դարձան,
Աշխարհը կոկոն, ճահէլ է նորից,
Ինչպիսի՜ մարդիկ եկան ու անցան,
Աշխարհը կոկոն, ճահէլ է նորից,
Անթի՜ւ օրոցքներ գերեզման դարձան,
Աշխարհը մանուկ, ճահէլ է նորից»:

Շիրազեան թագադրում՝ լաւագոյն աշխարհի մը համար.-
«Բարձրանամ կապոյտ գահը լեռների՝
Արեւն իբր թագ իմ գլխին առնեմ-
Հագնեմ ծիրանին արշալոյսների,-
Գարնան թագաւոր ինձ թագադրեմ,
Եւ հրովարտակ արձակեմ մի խիստ,
Որ աղբիւրները յաւերժ կարկաչեն,
Որ ծաղկեն լեռներն իմ արեւանիստ,
Որ ծով դաշտերը յաւերժ կանաչեն,
Որ գարունները գան ու չգնան,
Որ բեկուի իմ դէմ խորհուրդը մահուան,
Որ մարդը ցնծայ յաւերժի բախտով:

Եւ ես երջանիկ կը լինեմ այնժամ,
Եւ գուցէ այնժամ ես մահը սիրեմ,
Երբ անմահ լինեմ, երբ յաւերժանամ,
Երբ գարունները ողջ թագաւորեմ»:

Պիտի հաւատաս քեզմէ վեր բանի՝ որ գէթ մարդ մնաս.
«Մի հոգեձայնի պիտի հաւատաս,
Որ քեզ հայր լինի, միշտ մանուկ մնաս:
Մի անսասանի պիտի հաւատաս,
Որ քեզ սասանի՝ չգազանանաս:
Մի երկնայինի պիտի հաւատաս,
Որ քեզ ահ լինի, որ էլ մահ չտաս:
Մի աստուածայինի պիտի հաւատաս,
Մի խղճի ձայնի, որ գէթ մարդանաս»:

«Հազա՜ր ափսոս՝ այս գազանացած աշխարհին՝
Յածում անմեղին՝ մեղաւորն յաղթում,
Ահից պաշտուում է սատանան աստուած,
Յածում ցեղերն են իրար կործանում,
Յածում Աստըծոյ աչքն էլ են հանում,
Կապոյտից նայում՝ տխրում է Աստուած»:

Շիրազ մայրերգակ բանաստեղծ.
«Սայեաթ Նովան իր սիրուհուն սիրերգեց,
Նարեկն՝ Աստծուն, Խայեամն երգեց իր գինին,
Ես ինձ ասի՝ Մօրդ երգիր բանաստեղծ...»:

Ու երգեց Շիրազ իր մայրը՝ անգերազանցելի հարազատութեամբ.
«Մտքի օրոցքից երբ աշխարհ մտայ՝
Աշխարհում՝ աշխարհի մօր սէրը գտայ...
Մօրս սրտի հետ աշխարհն եմ չափել,
Էլի մեծ էր նա, մեծ էր ու անգին...
Եւ հիմա քիչ է, թէ աչքերս տամ,
Թէ սիրտս հանեմ ու տամ մայրիկիս,-
Մ՛խ, մայր երգելուց ինչպէ՞ս կշտանամ՝
Մայրս պատկերն է մայր հայրենիքիս»:

Ինչե՜ր կը տեսնէ Շիրազ իր փոքրիկ ու խեղճ մօր մէջ.
«Մայրս փոքրիկ, մայրս խեղճ,
Մայրս մի մայր հասարակ,
Մայրս այս մայր երկրի մէջ,

Արեւի դէմ մի ձրագ:
Բայց արեւի լոյսի տակ,
Երբ ցաւեր էք ինձ բերում,
Սրտիս մռայլն անյատակ՝
Այս խեղճ ձրագն է ցրում»:

Մայրը՝ Շիրազի աչքին.
«Երբ աշխարհ եկաւ մայրիկս բարի՝
Աստուած շշնջաց՝ աւելորդ եմ ես,-
Այն օրից ահա այս ողջ աշխարհի
Միակ Աստուածը՝ մայրերն են մեր հեզ»:

Մայրը՝ բարութեան խորհրդանիշ.
«Մա՛յր, մի ծիլ տուր քո բարի սրտից,
Աշխարհի դառը ծառը պատուաստեմ,
Թող մեռնի չարը որ բարին ծաղկի,
Մօր պէս քաղցրանայ մարդը մարդու դէմ»:

Մայրը Եղեռնի Յուշարձան եւ պատկերը Մայր Հայրենիքին.
«Մա՛յր, դու Հայոց Պատմութիւն,
Դու Եղեռնի Յուշարձան...
Ա՛խ, մայր երգելուց ինչպէ՞ս կշտանամ՝
Մայրս պատկերն է մայր հայրենիքիս»:

Շիրազ՝ «Մայրս միակ անմեղն աշխարհի»՝
Ե՛կ, մայրիկս, ե՛կ աչքերդ, ե՛կ ձեռքերդ էլ համբուրեմ,
Այլոց համար դեռ լուռ լացող արցունքներդ էլ համբուրեմ:
Ինձ թուում է միայն դո՛ւ ես միակ անմեղն աշխարհի,
Արիւն չկայ քո ձեռքերին, ե՛կ ոտքերդ էլ համբուրեմ:

Մայր իմ, մի մազդ էլ սպիտակելիս,
Իմ սրտի բոլոր լարերն են լալիս...»:

Շիրազ հարց կու տայ մօրը.
«Իմ Աստղիկ, աստուածուհիս սրբազան,
Ինչպէ՞ս դարձար մի բուռ, մի հող գերեզման...»:

Շիրազ անցորդին խօսք կ'ուղղէ.
«Անցո՛րդ, խոնարհի՛ր գլուխը քո սէգ,
Այստեղ է հանգչում մի բուռ տիեզերք»:

Մայրը Շիրազին համար թէ՛ ծառայ է, թէ՛ արքայ.
«Մեր յոյսի դուռն է մայրս,
Մեր տան մատուռն է մայրս,
Մեր օրօրոցն է մայրս,
Մեր տան ամրոցն է մայրս,
Մեր տան ծառան է մայրս,
Մեր տան արքան է մայրս,
Մեր տան անքունն է մայրս,
Մեր անուշ քունն է մայրս,
Մեր տան ճրագն է մայրս,
Մեր տան արեգակն է մայրս:
Մայրս, մեր հացն է մայրս,
Մեր տան աստուածն է մայրս»:

Շիրազ հայրեներգակ բանաստեղծ
«Ուր էլ գնամ, աղաւնու պէս
Ետ եմ գալիս իմ բոյնը տաք,
Իմ պապերն են բոյնս դրել
Մասիսների գմբէթի տակ:

Իմ հայրենիք՝
Չեմ ուզում գոռալ իր սիրոյ մասին,
Սակայն, իմացի՛ր հայրենիք իմ մեծ,
Քեզ հարիւր տեղով խոցեց թշնամին,
Բայց հազար տեղով իմ սիրտը խոցեց»:

Շիրազ՝ խօսք հայրենիքին
Ես ամբողջովին քո՛նն եմ հայրենիք,
Եւ մոմի նման, ճամբէքիդ վրայ,
Քո փառքի համար թէ մի օր վառուիմ,
Մոխրաբիծ անգամ ինձնից չի մնար:

Շիրազ կը պատգամէ.
«Մի ծաղիկ չի տայ օտար հողը քեզ,
Բայց թէկուզ ծաղկես օտար դաշտերին,
Թէ հայրենիքում մի գաւաթ չունես՝
Գինիդ արցունք է քո՛ էլ շուրթերին:
Օտար աշխարհը մի հիւղ չի տայ քեզ,
Բայց թէ պալատն էլ տայ արեւի տակ,
Թէ հայրենիքում մի խրճիթ չունես՝
Մոռցուած որբ ես օտար լուսնի տակ:

Քո հայրենիքը Հայաստա՛նն է նոր,
Ուր ամուր ժայռն էլ ծաղիկ է ծնում:

Հայոց Տանդէականը.
«Ա՛խ ես պիտի փորեմ , թուրքի ճակատին,
Երեք միլիոն հայ անուններ, անմեղ ինչպէս Մասեաց սարեր,
Պիտի փորեմ, փորեմ երեք միլիոն հայ անուններ,
Մինչեւ զովանայ վէրքն իմ սրտի...
Երեք միլիոն հայ անուններ՝ մեղքերի մեղքը հողագնդի...
Սգա՛ Հայաստա՛ն, աշխարհը վկայ՝
Քո Մեծ Եղեռնը սգացող չկայ...
Ու գնում էինք նոր ոգի առած,
Հոգեհանգիստի բուրվառներ դառած,
Ու Մեծն Կոմիտասն ապշած աչքերով
Թարթիչների պէս շուրթերը թարթում՝
Տէր ողորմիայի խօսքի խունկերով
Հոգեհանգիստ էր զոհերին կարդում.
- Եղե՛ռն, ի՞նչ Ապրիլ, այս ի՞նչ գարուն է,
Հայ ժողովրդի սիրտը արիւն է...
Այս ի՞նչ արիւն է, Տէ՛ր իմ ողորմեա՛,
Մեղա՛յ աչքերիս, որ տեսայ, մեղա՛յ,
Տեսնելն էլ մեղք է, ո՞ւր մնաց գործել...»:
Դարերու հոլովոյթին անցանք կրակի եւ ջուրի մէջէն,
կուրծք տուինք ահռելի փոթորիկներու, եւ մնացի՛նք –
«Մենք խաղաղ էինք մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս խուժեցիք վայրագ:
Մենք ձեր դէմ ելանք մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս ոռնացիք վայրագ:
Բայց մենք յաւերժ ենք մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս կը կորչիք վայրագ»:

Յաւերժութեան պատգամ.
«Թող զայն աշխարհ, աստղերն իմանան՝
Որ թէ պատահէր աղէտն այս դժնի՝
Թէ գետերն առնեն յետադարձ հոսանք,
Թէ արեգակը երկնքից ընկնի,
Թէ բախուեն ծովերն ու դառնան ցամաք,
Թէ մոխրանալով աստղերը թափուին,
Թէ տիեզերքի սիրտն էլ դադարի,
Դարձեալ մահ չի գայ իմ հայրենիքին»:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵՄ, ԲԱՅՑ Ո՛Չ ԳՈՐԾԱԴՐՈՂ

Հ. Սարգիս Վրդ. Դաւիթեան
Երեւանի Հայ Կաթողիկէ Հոգեւոր Հովիւ

Նման արտայայտութիւններ յաճախ լսած ըլլալու ենք, մանաւանդ արեւմտեան երկիրներու մէջ, ուր մարդիկ ընդհանրապէս անտարբեր են հաւատքի եւ հաւատալիքներու նկատմամբ: Նման յայտարարութիւններ մինչեւ օրս, տարօրինակ կը թուէին արեւելեան մեր սովորութիւններուն եւ ապրումներուն, բայց կամաց կամաց օտարներու հետ շփման մէջ մտնելով, մենք ալ սկսանք այս հոգեբանութեամբ ապրիլ եւ հեռանալ հաւատքի ցուցմունքներէն:

Հին Կտակարանի էջերուն մէջ կը կարդանք սաղմոսերգուին հետեւեալ նուիրական փափաքը, որ մեզմէ շատերուն փափաքն ալ կրնայ ըլլալ. «Ես մէկ բարիք խնդրեցի Տիրոջմէ, եւ նոյնը կը հայցեմ. բնակիլ Տիրոջ տունը, կեանքիս բոլոր օրերուն, տեսնել Տիրոջ վայելչութիւնը եւ ծառայել անոր՝ տաճարին մէջ» (Սղմ. 26, 4):

Իմաստուն արտայայտութիւն եւ հաւատքի գերբնական ապրում: Միթէ կարելի՞ է Աստուծոյ տունէն աւելի գեղեցիկ եւ հոգին հանգստացնող վայր մը գտնել: Սաղմոսերգուին այս խօսքերը միշտ այժմէական կը մնան այն մարդոց համար, որոնք իսկապէս կը փափաքին Աստուծոյ տան մէջ բնակիլ եւ ամէն ինչ յանձն կ՚առնեն ձերբազատուելու համար այն միջոցներէն, որոնք կը հեռացնեն մարդը աղօթքի հոգիէն: Արդարեւ, մերօրեայ աշխարհիս հազար ու մէկ նորոյթները, նորաձեւութիւնները եւ մանաւանդ բազմատեսակ փորձութիւնները մարտահրաւէրներ են, որոնք առիթ չեն տար մարդուն, որ իր ներաշխարհը քննէ եւ ճանչնայ, թէ ինք իր պատկանելիութեամբ՝ ենթակայ ու հպատակ է այն երկնաւոր Հօր, որ կը պահանջէ իրմէ բնակիլ իր տանը մէջ:

ՀԱՒԱՏՔԻ ԽԱԽՏՄԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Հաւատացեալ քրիստոնեան հաւատքը կ՚ընդունի մկրտութեան աւազանին մէջ, երբ քահանան Սուրբ Երրորդութեան անունով մանուկին գլխուն վրա կը հոսեցնէ միւռոնով օրհնուած ջուրը: Սակայն, անոր մէջ հաւատքի աշխուժացումը կամ նուազումը՝ ապագային, կախում ունի անոր համոզումներէն եւ ապրելակերպի ոճէն: Աղօթքը եւ հոգեւոր ընթերցումը յատկապէս, մղիչ ուժերն են հաւատքի արծարծման: Իսկ անտարբերութիւնը Աստուծոյ պատուիրաններուն եւ Եկեղեցւոյ օրէնքներուն նկատմամբ՝ աւերներ եւ խախտումներ կը գործեն հաւատացեալին հոգիին մէջ: Կան նաեւ ուրիշ ազդակներ, որոնք կրնան տկարացնել հաւատացեալին հաւատքը: Կրնանք այդ ազդակներէն յիշել մի քանի հատը:

Աշխարհաժաւալ ազգերու կրօնական եւ աշխարհիկ ներկայ պատմութեան հոլովոյթին մէջ, մարդիկ աւելի քան երբեք կը տառապին արդիականութեան եւ ունայնու-

թեան արշաւէն, որ արգելք կը հանդիսանայ մարդուն հոգեւոր արժէքներով հարստանալու եւ ապրելու: Պատմութիւնը յաճախ կը կրկնէ ինզզինքը: 1980-ական թուականներուն, մարդիկ եւ յատկապէս երիտասարդներ, «Հէտֆոն» մը կախուած իրենց գլխէն, փողոցներու մէջ կը շրջէին, իրենք զիրենք ինքնամէկուսացնելով «Հետֆոն»ներու մէջէն լսուող նուագներով: Այսպէսով, կ՛արհամարհէին ուրիշները: Նոյնիսկ կը համարձակէին այսպէս եկեղեցիներ եւ աղօթարաններ մտնել, սփռուող արդի նուագները մտիկ ընելով:

Իսկ այսօր, երեք տասնամեակներ ետք, համացանցի եւ բջիջայիններու գիւտով՝ մարդիկ ո՛չ միայն կ՛անտեսեն ընտանեկան եւ ընկերային յարաբերութիւնները, այլ նաեւ՝ եկեղեցի ալ կը յաճախեն կրօնական արարողութիւններուն ներկայ գտնուելու համար: Նման պարագայի մը դիմաց, ինչպէ՞ս կարելի է ամփոփուիլ եւ յարաբերութեան մէջ մտնել Աստուծոյ հետ: Այստեղ, աղօթքը կը դադրի անհատական կամ հասարակացած աղօթք ըլլալէ, որովհետեւ մտքերը զբաղած են ամէն բանով՝ բացի՝ Աստուծմէ: Միթէ եկեղեցին կամ աղօթատեղին նուիրական կամ ամփոփումի այն վայրը չե՞ն, ուր Աստուած ու մարդս սրտով ու հոգիով իրարու կը հանդիպին, հոգեւոր սիրոյ փոխանակութիւն կատարելու համար:

Յիսուս, իր եռամեայ առաքելութեան ժամանակ, բժշկութիւններ եւ հրաշքներ կատարելէ ետք, յաճախ ամայի տեղ կամ լեռ կը մեկուսանար, աղօթելու եւ շնորհակալութիւն յայտնելու իր երկնաւոր Հօր, կատարուած բարիքներուն համար, որ աղբիւր էր ամենայն բարեաց:

Նմանապէս, Մովսէս Սինա լերան վրայ Տասնաբանեան ընդունելով, մարդը կը զետեղէր իր ճշմարիտ հունին մէջ: Արդարեւ, Աստուծոյ առաջին պատուիրանը մեզի

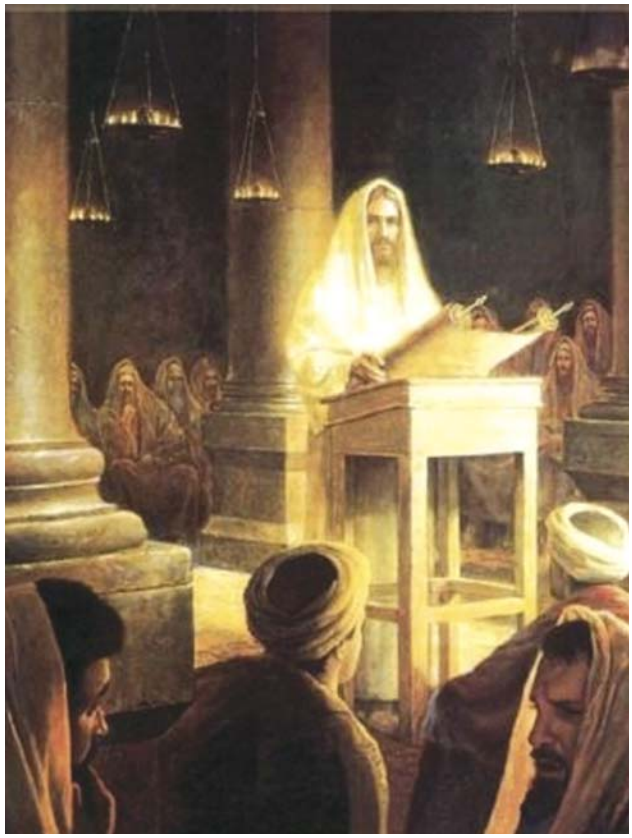

կ՛ըսէ. «Ես եմ քու Տէր Աստուածդ, ինձմէ զատ ուրիշ Աստուած չունենաս»: Այսօր, որքանո՞վ կ՛իրագործուի այս պատուիրանը: Եկեղեցին, որպէս աղօթքի եւ երկրպագութեան վայր, լաւ է հոն մնալ եւ յարաբերիլ մտքով ու հոգիով Աստուծոյ հետ: Յիսուս Սամարացի կնոջ կը հաստատէր այս մէկը, անոր ըսելով. «Ես մէկ բարիք խնդրեցի Տիրոջմէ, կ՛ըսէ Սաղմոսերգուն, եւ նոյնը կը հայցեմ. բնակիլ Տիրոջ տունը, կեանքիս բոլոր օրերուն» (Սղմ. 26, 4): Որքա՜ն փափաքելի է որ հաւատացեալն ալ, իր յաճախակի այցելութիւններով, կարենար Աստուծոյ տունը աղօթքի տունի վերածել, իր երջանկութիւնը եւ հոգեկան խաղաղութիւնը գտնելու համար: Արդարեւ, ո՞վ, մանուկէն սկսեալ մինչեւ ալեհեր մարդը, իր ուրախութիւնը չէ գտած Աստուծոյ տան մէջ, կամ ո՞ր հաւատացեալը եւ աղօթասէրը իր խաղաղութիւնը եւ մխիթարութիւնը չէ գտած Աստուծոյ տան մէջ:

Ս. Երրորդութիւն սրբանկար
Անտրէ Ռուպլէվ, 1411 թ. Մոսկուա

ԱՍՏՈՒԱԾ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ ՍԷՐ Է

Աստուած ամբողջութեամբ սէր է, իր այս սէրը փոխանցելու համար, Ան մեզի կը սպասէ իր տան մէջ որ է եկեղեցին: Ասոր համար, հոն պէտք է երթանք առանց որեւէ ցրումի, որպէսզի կարենանք ըմբռնել երկնաւոր Հօր սիրոյ կանչը: Ասոր համար, արդի գործիքները, ի՛նչ ալ ըլլան տեսակները, երբ մեզ կը խանգարեն, պէտք չէ մուտք գործեն եկեղեցիէն ներս, կամ նուազագոյնը՝ բջիջային հեռախօսները հարկ է գոցել, որպէսզի եկեղեցական արարողութիւնները չխանգարուին, եւ ապա՝ ուրիշներուն ջղագրգռութիւն չպատճառեն: Այս ուղղութեամբ, արդէն, գրեթէ բոլոր եկեղեցիներու մուտքին, զետեղուած են գրաւոր կամ պատկերաւոր ազդեր, որպէսզի հետեւինք անոնց ցուցմունքներուն: Այս փափաքը կարելի է իրականացնել, երբ ճշմարտապէս կը փափաքինք աղօթել եւ մնալ Աստուծոյ տան մէջ, մեր առօրեայ մտահոգութիւնները, ձախողութիւնները, դժուարութիւնները եւ նաեւ՝ ինչո՞ւ չէ, մեր ուրախութիւնները եւ յաջողութիւնները յայտնելով Տիրոջ, որ մեզ կը դիտէ ու կը լսէ, ինչպէս սաղմոսերգուն կը յանդգնէր ըսել. «Տեսնել Տիրոջ վայելչութիւնը եւ ծառայել անոր՝ տաճարին մէջ» (Սղմ. 26, 4):

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱԿԱՌԱ՞Կ՝ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒՆ

Ստեղծագործութեան առաջին վայրկեանէն իսկ, Աստուած մարդուն շնորհեց կարողութիւններ, որոնցմով ան կարենայ տիրել աշխարհին եւ մարդս երջանկացնել: Հետեւաբար, գիտութիւնը եւ արդի միջոցները հակառակ չեն հաւատքի ցուցմունքներուն, պայմանաւ որ չխանգարեն մարդուն երթը դէպի իր արարիչը: Մարդուն կը մնայ գիտնալ ասոնց ուղիղ գործածութեան ձեւերը:

Յիսուս, օր մը տաճար մտնելով, կը նշմարէ տաճարին սրբապղծումը: Պարաններով խարազան շինելով, տաճարէն դուրս կը վտարէ լումայափոխներն ու աղաւնեվաճառները, որոնք Աստուծոյ տունը վաճառքի տուն դարձուցեր էին: Ու զայրացած՝ ան կը գոչէ. «Վերցուցէ՛ք ասոնք եւ Հօրս տունը վաճառքի տունի մի՛ վերածէք»: Աշակերտները յետոյ յիշեցին թէ գրուած է. Տանդ նախանձը պիտի ուտէ զիս (Յովհ. 2, 15-17):

Արդեօք, մեր եկեղեցիները ե՞րբ ճշմարտապէս աղօթքի տունի պիտի վերածուին, որպէսզի փառաբանուին Սուրբ Երրորդութեան երեք անձերը՝ Հայրը, Որդին եւ Հոգին Սուրբ:

ՔԵՍԱՊԻ ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐ

Թղթակից

2014 թուականը համայն հայութեան եւ յատկապէս Սուրեահայութեան վրայ մեծ ազդեցութիւն թողուց: Ցեղասպանութեան 100-ամեակի ոգեկոչման նախօրեակին, մինչ Մայր Հայրենիքի թէ Սփիւռքի համայն հայութիւնը զբաղած էր Հայոց Ցեղասպանութեան ոգեկոչման նախապատրաստութիւններով, Քեսապի հայութեան կեանքն ու գոյութիւնը վտանգուած էր: Ան կը գտնուէր նոր եղեռնի մը սեմին:

Ուրբաթ 21 Մարտ 2014-ի, առաւօտեան ժամը հինգ երեսունին, Քեսապ հայաւանը ենթարկուեցաւ ոստխային յարձակումի ծայրայեղական զինեալներու կողմէ: Այս ոճրային արարքին մէջ, շատ ակնյայտ էին մեր դարաւոր թշնամի՝ Թուրքին մեղսակցութիւնն ու ուղղակի մասնակցութիւնը:

Ա՞յս էր հայուն վերապահուած ճակատագիրը: Ո՞ւր էին քաղաքակրթուած երկիրները: Ո՞ւր էր Քրիստոնէութիւնը: Ո՞ւր էր մարդկային արժանապատուութիւնը: Մեծ եղեռնի հարիւրամեակի սեմին, կարծէք Թուրքը ուզեց ըսել համայն աշխարհին ու տալ փաստը, թէ ինք կը մնայ նո՛յն արիւնարբու գազանը, նո՛յն վայրագ հրէշը, որ միշտ պատրաստ է ամէն առիթին՝յագեցնելու իր ծարաւը, յոշոտելով, տեղահանելով եւ սպաննելով խաղաղասէր հայ ժողովուրդի զաւակները:

Այդ օրերուն՝ Քեսապի Հայ Կաթողիկէ Համայնքի ժողովրդապետ եւ Զմմառու միաբան Հ. Նարեկ Վրդ. Լուիսեան ապրեցաւ այդ արհաւիրքի օրերը եւ ականատես եղաւ կատարուած վայրագութեանց: Այդ դժուարին օրերուն՝ Քեսապի մէջ հոգեւոր առաքելութեամբ ներկայ էին նաեւ Տ. Միւռոն Քհնյ. Աւետիսեան եւ Պատուելի Սեւակ Թրաշեան:

22 Մարտին, Քեսապը ամբողջութեամբ դատարկուած էր իր բնակիչներէն, որոնք մեծամասնութեամբ մեկնած էին դէպի Լաթաքիա: Քեսապի գրաւման լուրը շուտով տարածուեցաւ եւ այնուհետեւ քաղաքային եւ նահանգային հայ կազմակերպութիւններ, բարեսիրական եւ մարդասիրական միութիւններ, շտապ օգնութեան մարմիններ, միջազգային Կարմիր Խաչը, Սուրիա-

կան Կարմիր Մահիկը, բարերարներ եւ հայասէր անձնաւորութիւններ զօրաշարժի ենթարկուեցան՝ օգնութեան ձեռք երկարելու Լաթաքիա ապաստանած տարագիր հայութեան:

Քեսապի եւ շրջակայ գիւղերու գրաւումէն անմիջապէս ետք, Հայաստանի հանրապետութեան նախագահ՝ Սերժ Սարգսեան ու Հայաստանի կառավարութիւնը, Ամենայն Հայոց Հայրապետ՝ Ն. Ս. Տ. Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսը, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Տ. Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս-Պատրիարքը գործնական քայլերու դիմեցին եւ աշխարհի չորս ծագերուն պետական թէ կրօնական մակարդակի վրայ ժողովներ գումարեցին եւ դիւանագիտական հանդիպումներ ունեցան, Քեսապի ազատագրումը ապահովելու համար: Աշխարհի չորս ծագերուն համայն հայութիւնը Քեսապի ի նպաստ քարոզչական լայն աշխատանք տարաւ:

ԲԱՆԱԿԸ

Շուրջ երեք ամիս Քեսապ ծայրայեղ եւ մարդասպան զինեալներու տիրապետութեան տակ գտնուելէ ետք, Շաբաթ 14 Յունիս 2014-ին Սուրիական բանակը մուտք գործեց Քեսապ, որ երբ ազատագրուեցաւ, Լաթաքիա, Պէյրութ եւ Այնճար ապաստանած Քեսապահայութիւնը փութով վերադարձաւ հայրենի տուն: Կեանքն ալ վերադարձաւ իր հունին: Բայց ահաւո՛ր էր տեսարանը. քար ու քանդ եղած էր ամէն ինչ ու ամէն սրբութիւն, որ կը խորհրդանշէին Հայութիւնն ու Քրիստոնէութիւնը:

Քեսապ, մարդկային կորուստէ աւելի, ունեցած էր տնտեսական, մշակութային կորուստներ: Այնտեղ հայկական եկեղեցիներն ու գերեզմանատունները պղծուած էին, հայկական վարժարանները դատարկուած, հիւրանոցներ ու վաճառատուներ կողոպտուած: Մշակութային արժէք ներկայացնող հնատիպ գիրքեր, եկեղեցական

սպասներ, սրբանկարներ եւ թանկարժէք գործեր անյայտացած էին, մինչեւ իսկ խաչքարերը տեղահանուած էին:

Քեսապի Հայ Կաթողիկէ Համայնքի ներկայ ժողովրդապետ եւ Զմմառու միաբան Հ. Նարեկ Վրդ. Լուիսեանի հաղորդած տեղեկութիւններուն համաձայն՝ Հայ Կաթողիկէ «Ս. Միքայէլ» Եկեղեցւոյ զանգակները թալանուած էին, ժողովրդապետութեան եւ թաղականութեանց գրասենեակները ոչընչացած էին, վանքին, դպրոցի եւ եկեղեցիներու նուագարանները անհետ կորչած էին: Ս. Աստուածածնի, Ս. Սիրտ Յիսուսի եւ Ճանապարհ Խաչի հնամեայ արձանները քանդուած եւ ջարդուած էին: Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ երեք խորանները եւ անոնց վերեւ իտալական երեք մեծ սրբանկարներ, երկու նոր մեծ սրբանկարներ եւ երեք հին փոքր սրբանկարներ բոլորովին փճացած էին, Երջանկայիշատակ Մեսրոպ Վրդ. Ճուրեանի յիշատակի Խաչքարը եւ Երջանկայիշատակ Համազասպ Վրդ. Գլնճեանի

տապանաքարը ջարդ ու փշուր եղած էին, ՀԿՄ-ի ակումբը եւ գրադարանը մեծ վնասներ կրած էին:

Հակառակ ապահովական թէ տնտեսական ամէն տեսակ դժուարութեանց, եկեղեցիները վերաւորոգուեցան եւ վերստին օծուեցան: Շինարարական աշխատանքները սկսան, գիւղացիները իրենց պարտէզները վերադարձան, իսկ Սեպտեմբեր ամսուն, հայկական երեք վարժարանները իրենց դռները կրկին բացին:

ՎԵՐՋԻՆ ՆԱՀԱՏԱԿԸ

Մեզի հասած լուրերուն համաձայն, Գէորգ Ճուրեան, միակ երիտասարդ հայը, որ հոն մնացած էր իր ծերունի ծնողներուն հետ, սպաննուած էր թշնամիներու կողմէ: Ան այսօր կը հանդիսանայ Քեսապի միակ հայ նահատակը, որ միացաւ բազմահազար նահատակներուն, որոնք ուզեցին դէմ դնել անհանդուրժողական ծայրայեղականներուն: Ան միացաւ մեր մէկ ու կէս միլիոն նահատակներուն, որոնք իրենց մահով՝ տուին մեր ազգին վերապրելու գաղտնիքը. «Մահ իմացեալ՝ անմահութիւն է»: Նահատակ Գէորգին հոգեհանգըստեան արարողութիւնը միասնաբար նախաձեռնած էին քեսապահայութեան երեք համայնքներու հոգեւոր հովիւները. Հ. Նարեկ Վրդ. Լուիսեան, Տ.Միւռոն Քհնյ. Աւետիսեան եւ Պատուելի Սեւակ Թրաշեան: Հիւրաբար ներկայ էր նաեւ Հոգշ. Արտակ Վրդ. Արապեան, որ տօնական այս պահուս յատուկէն ուղղարկուած էր Լաթաքիա, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ:

ՄԻ ՔԻՉ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Քեսապի մէջ պատահածը՝ ո՛չ միայն հայութեան, այլեւ քաղաքակրթութեան դէմ

գործուած արարք մըն էր: Քեսապ առաջին անգամ չէր որ կը մատնուէր նման արհաւիրքի եւ գաղթի: Վերջին շուրջ հարիւր տարուայ պատմութեան ընթացքին, ան երեք անգամ վտանգի ենթարկուած եւ դատարկուած էր հայութենէ, սակայն հայութիւնը վերստին վերադարձած եւ տիրացած էր իր հողին: Առաջին արհաւիրքը որ Քեսապ կրած էր՝ 1909 թուականին էր, երբ

Կիլիկիոյ մէջ հայութեան դէմ կոտորած մը գործուած էր: Երկրորդը՝ 1915-ին էր, երբ Քեսապի բնակչութիւնը տարագրուած էր դէպի Տէր Զօր, ուր 5000 Քեսապահայեր զոհուած էին: Իսկ 1939-ին, ուր Քեսապ հազիւ վերապրեցաւ երբ Ալեքսանտրէթը, Մուսա Լեռը տրուեցան Թուրքիոյ: Այս օգնելու արարքին մէջ մեծ դեր ունեցած էին Ֆրանսայի հայկական համայնքը եւ Երջանկայիշատակ Կարդինալ Գրիգոր Աղաճանեանը, որ իր լուռ բայց խի՛ստ ազդու միջամտութիւններով՝ իր ամբողջ հեղինակութիւնը ի գործ դրաւ նոյնինքն Հռոմի Պապին մօտ, որպէսզի Քեսապը Թուրքիոյ չյանձնուի:

ԳՈՀԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Գիւտ նշխարաց տօնին եւ Քեսապի ազատագրման առթիւ, գոհաբանական Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Կիրակի՝ 6 Յուլիս 2014-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Քեսապի Հայ Կաթողիկէ «Սուրբ Միքայէլ» եկեղեցւոյ մէջ: Պատարագի աւարտին՝ կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն՝ Սուրիական բանակի, Քեսապի Հայ եւ Ալաուիթ բոլոր նահատակներուն դիտաւորութեան: Հոգեհանգստեան աղօթքին՝ ներկայ գտնուեցան Ալաուիթ նահատակներուն ծնողները: Իր սրտի խօսքը արտասանեց Հ. Նարեկ Վրդ. Լուիսեան, իսկ Ալաուիթներուն կողմէ Պրն. Ուաֆիք Գուսան: Վարդապետը իր խօսքին մէջ ըսաւ. «Մենք մեր ցաւին մէջ դեռ գիտենք յուսալ, երգել, պարել եւ աղօթել: Աստուծոյ կամքով՝ մենք Քեսապը, մեր օճախները եւ մեր բոլոր եկեղեցիները պիտի վերաշինենք ու կրկին ծաղկեցնենք: Յիշատակ արդարոց օրհնութեամբ եղիցի, ամէն»:

ԱՆԻԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԸ

Անի քաղաքի հարուստ էր Բագրատունիներու օրօք կառուցուած եկեղեցական յուշարձաններով, որոնք շուք եւ փայլ կը հաղորդէին մայրաքաղաքին, անոր անկրկնելի ճարտարապետական նկարագիրը կը ստեղծէին, Անին կը պանծացնէին Հայաստանի եւ անոր սահմաններէն ալ դուրս, որպես միջնադարեան Հայաստանի եւ Անդրկովկասի ամենանշանաւոր քաղաքներէն մէկը:

Անի քաղաքի եկեղեցական ճարտարապետութեան յուշարձանները դարաշրջանի հայ ճարտարապետութեան գլուխգործոցներ են քաղաքաշինական տեղաբաշխման, տիպերու (տեսակի) բազմազանութեան, գեղարուեստական մակարդակի եւ ոճական առանձնայատկութիւններու մարմնաւորման տեսակէտէն:

Իրենց քանակով՝ անոնք հազար ու մէկ եկեղեցիի գոյութեան մասին աւանդութիւն մը ստեղծեցին ժողովուրդի յիշողութեան մէջ թէեւ, այդքան եկեղեցի Անիի մէջ չէ եղած, «հազար ու մէկ» արտայայտութիւնը պարզապէս պէտք է հասկնալ շատի իմաս-

տով:

Բագրատունիներու մայրաքաղաքի եկեղեցիներուն մէջ Անիի Մայր Տաճարը ունի առանձնայատուկ տեղ, որովհետեւ Տրդատ ճարտարապետի այդ բարձրարուեստ ստեղծագործութիւնը առաւել լիարժէք կ'արտայայտէ դարաշրջանի ոճական նոր ուղղութիւնները: Ան ծաւալատարածական յօրինուածքով եւ չափով իրօք մայրաքաղաքային է:

Մայր Տաճարը՝ Անիի 1001 եկեղեցիներու թագուհին էր: Շատ մը մասնագէտներ զայն համարած են Կովկասի ճարտարապետական լաւագոյն կոթողը[1]:

Տաճարը հիմնադրուած է 988 թ. Սմբատ Բ. Բագրատունիի օրօք, որուն մահուընէ ետք՝ շինարարութիւնը աւարտած է Գագիկ Ա. Բագրատունիի կնոջ՝ Կատրամիդէ թագուհիին ջանքերով 1001 թ.

Իր յատակագծային ու ծավալատարածական յօրինուածքով՝ Մայր տաճարը կը վերարտադրէ 7-րդ դարու գմբէթաւոր բազիլիքներու (Գայանէ, Մրէն) տիպը: Ընդարձակ (22,0 x 34,0 մ) աղօթասրահի կեդրոնին մէջ տեղադրուած չորս հզօր ու փնջաւոր մոյթերը ու անոնք իրար կապող սլաքաձեւ (երկ-կեդրոն) չորս կամարները կը կրեն ծածկի ողջ համակարգը՝ գմբեթով հանդերձ:

Մայր տաճարին մէջ Տրդատ ճարտարապետը[2] մեծ վարպետութեամբ ու բացառիկ հնարամտութեամբ կազմակերպած է ներքին տարածութիւնը, ցուցաբերելով խիստ տրամաբանական ու սկզբունքօրէն նոր մօտեցում:

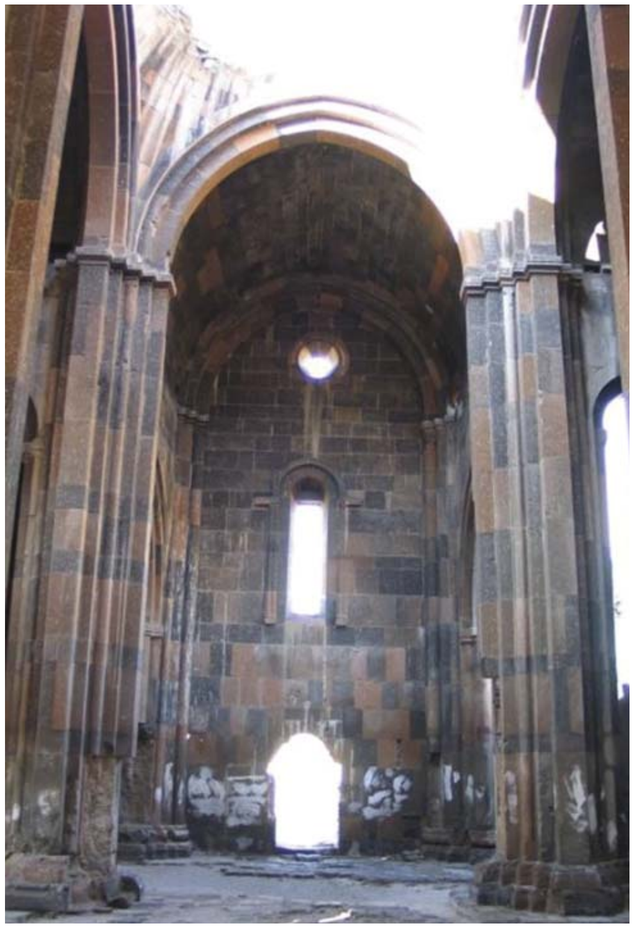

Մայր Տաճարը Անիի ամենախոշոր կառոյցն է: Անոր հմայքը պարզութեան մէջ է, կեղծ կամարակալներու, վերասլաց սիւներու, խոյակներու ու նրբակերտ քանդակներու մէջ:

Կեդրոնական նաւը զգալիօրէն լայնցնելով, իսկ կողմնայիններու լայնութիւնը նուազեցնելու միջոցով, ան կարողացած է հասնիլ վաղ միջնադարեան գմբէթաւոր դահլիճներուն (Պտղնի, Արուճ, Դդմաշէն) յատուկ ներքին տարածութեան միասնական ընկալման:

Ապա շարք մը համահնչիւն միջոցներու

1- Հայաստանի եւ յարակից Շրաջանների Տեղանունների Բառարան, Երեւան 1986, էջ 269:

2- Տրդատ ճարտարապետը, Կոստանդնուպոլսոյ Ս. Սոֆիա տաճարի գմբէթի վարպետ, վերակառուցողը, երբ 989 թուին, երկրաշարժը կործանեց Պոլսոյ Այա Սոֆիայի գմբէթը, Յունաց Վասիլ կայսեր կողմէ հրաւիրուեցաւ Պոլիս եւ նորոգեց Ս. Սոֆիա եկեղեցին, որ երկրաշարժէն ձեղքուած էր եւ գմբէթը չէր պահէր. (տե՛ս Թորամանեան, Հայ ճարտարապետութիւն, էջ 276 – տե՛ս Լէօ, Անի, էջ 141-150):

(փնջաւոր մոյթեր, սլաքաձեւ կամարներ, որմնակամարներ) օգնութեամբ՝ ան տաճարին հաղորդած է շեշտուած վերասլացութիւն, դինամիկ լարուածութիւն: Եկեղեցիին ներսի տարածութեան կազմակերպման այս նոր սկզբունքը, որու շնորհիւ ծածկը կարծես կը ճախրէ աղօթասրահին վրայ, նշելի է թէ այս ոճը կ'որդեգրուի ու լայն կիրառութիւն կը գտնէ 12-14-րդ դարերուն Արեւմտեան Եւրոպայի շարք մը երկիրներու մէջ տարածում ստացած գոթական ճարտարապետութեան մէջ:

Նոյն այդ վերասլացութեան սկզբունքը իր արտայայտութիւնը գտած է Մայր տաճարի արտաքին ճարտարապետութեան մէջ՝ բոլոր պատերու բլաստիկական մշակմամբ՝ բարակ սիւներու վրայ յենուող զարդարական որմնակամարներու, խորշերու, նաեւ գմբէթի թմբուկի ու զայն պսակող վեղարի (որոնք կործանուած են 1319 թ. երկարաշարժէն) վերասլացութեամբ ու այլ միջոցներով՝ կապ ստեղծելով ներքին ու արտաքին ճարտարապետութեան միջեւ, միասնական եւ համահունչիւն դարձնելով զանոնք: Պատերու հարթութիւններու յարդարումը, (ուղղանկիւն, կամարաձեւ եւ կլոր պատուհաններու պարակալներ, խորշերու պսակներու զարդանախշեր, փնջաձեւ կիսասիւներով մշակուած շքամուտքերը, եւայլն) նոյնպէս նոր մօտեցման արդիւնք են: Այնուհանդերձ, հարկ է նշել, որ շքեղազարդութիւնը այս յուշարձանին մէջ կը հասնի տրամաբանական այն սահմանին, որմէ անդին անցնիլը՝ պիտի դիտուէր բացասական երեւոյթ, ծանրաբեռնուածութիւն: Շքեղազարդութեան մէջ՝ իւրաքանչիւր տարրը հարազատօրէն կ'արտայայտէ արտաքին եւ ներքին ճարտարապետութեան մտայղացումը: Աւագ խորանի (որու երկու կողմերուն աւանդատուներ են), կլոր պատը մասնատուած է, ռիթմական կարգ ստեղծող 13 խորշերով, բոլոր ճակատներուն արտաքուստ տեղաւորուած եռանկիւնաձեւ կտրուածքով խորշերը, բացի արեւելեանէն, լոկ զարդարական են, մուծուած՝ ճակատներու հարստացման համար: Նոյնպիսի դեր կը կատարեն տաճարի երեք (արեւմտեան, հարաւային ու հիւսիսային) շքամուտքերը, որոնք առաջակառկառ են ու մշակուած՝ սիւնափնջերի օգնութեամբ:

Միայն իր ընդհանուր գծերով քննարկուած Մայր Տաճարը առաջատար նշանակութիւն ձեռք բերաւ ո՛չ միայն Անիի մէջ, այլեւ ողջ Բագրատունեաց շրջանի եկեղեցական ճարտարապետութեան մէջ: Ան իրաւացիօրէն կը համարուի հայկական ճարտարապետութեան մեծագործութիւններէն մէկը:

ԽԱՉԵԱ՛Լ ՅԻՍՈՒՍ

Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կռանեան

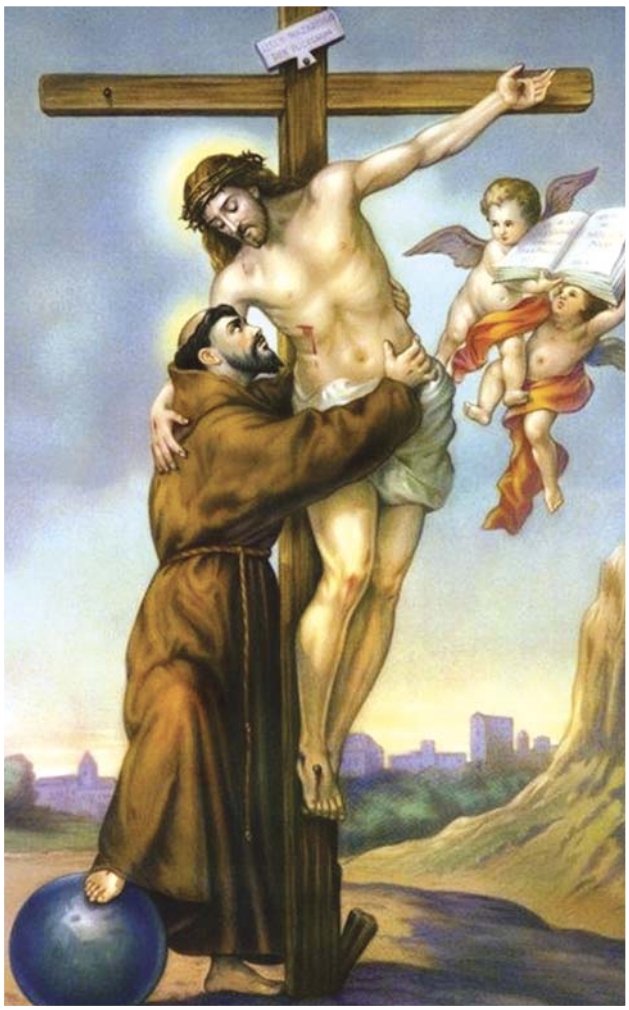

Գողգոթայի վրայ՝ ո՛վ Խաչեալ Յիսուս,
Ոտքերուդ կ՛ինամ, զի դո՛ն ես իմ յոյս:

Պահպանէ՛ զիս, Տէ՛ր, քու թեւերուդ տակ,
Փրկէ՛ զիս դժոխքէն, անդո՛նդ անյատակ:

Աչքերէդ կ՛իջնէ արցունքի կայլակ,
Ու կը մեղմանայ զայրոյթիդ փայլակ:

Կ՛երկրպագեմ քեզ, ո՛վ խաչեալ Աստուած,
Որ տառապեալիս յոյսըդ ես տուած:

Դո՛ն հովանիս ես իմ գլխուս վերեւ,
Դո՛ն պայծա՛ռ արեւ՝ կեանքիս անարեւ:

Ճոպիդ մէջ պահէ՛ տիեզերքն ամբողջ,
Որ մարդիկ մնան շնորհքիդ մէջ ողջ:

Հեռացո՛ւր ինծմէ վտանգն՝ ըլլալու
Քեզի ապերախտ եւ քեզ մոռնալու:

Հեռացո՛ւր մեզմէ ապերախտութիւն,
Յոյց տանք իրարու սէր ու գթութիւն:

Թող քայլերս երբէք խումի չբախին,
Հոգիս քեզ ըլլայ հըլո՛ւ աղախին:

Թող Զաւակիդ հանդէպ յայտնենք գուրգուրանք
Ու մեր սրտերն ալ յաւէ՛տ իրեն տանք:

Ու երբ զիս պահես քու սուրբ դրկիդ մէջ,
Կը մարին բոցերն գեհենին անշէջ:

Ա՛յս է քու կամքդ, օգնէ՛ զայն պահենք
Ու ապրինք քեզ հետ սրտերով անմենդ:

Կեանքը դո՛ն տուիր, մեզ՝ որդիներուդ,
Որ ըլլանք քեզ պէս սրտով բարեգութ:

Յիսուսի ո՛վ Մայր, անո՛յշ Տիրամայր,
Եղիր, կ՛աղաչենք, մեզ դրախտավայր:

Յոյց տո՛ւր մարդկութեան քու սիրոյդ ճամբան
Որ քեզմով՝ մարդիկ երկինք ընթանան:

Ո՛վ Յիսուս, Մարիամ եւ ո՛վ հայր Յովսէփ
Օրհնեցէք ձեզ յաւէտ ու յարդենք անվրէպ:

Գուրգուրա՛նաս Հայոց աշխարհին,
Որ Ազգիս քայլերն ժայռի չհարին:

Ջմմեռուս Վանք, 2014

ՆԻՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԱՐԾԻՒԵԱՆ» ՅԱՐԿ

2014 թուին, Զմմառու վանքին մէջ հոգեւոր, մշակութային եւ կրթական կեանքին զուգահեռ՝ վերանորոգութիւններ կատարուեցան, նաեւ կարգ մը շինարարական աշխատանքներ իրենց աւարտին հասան:

Առաջին հերթին՝ Հայ Կաթողիկէ վերանորոգ Պատրիարքութեան հիմնադիր Աբրահամ Արծիւեան Հայրապետի յիշատակին նուիրուած սրահի շինութիւնը իր աւարտին հասաւ եւ կոչուեցաւ «Արծիւեան» սրահ: «Արծիւեան» սրահի կահաւորումը, ելեկտրական սարքերու դասաւորումը, թիկնաթոռներու եւ գրասեղաններու ընտրութիւնը կատարուեցան ամենայն բծախնդրութեամբ եւ որակաւոր ձեւով: Իսկ լուսամուտներուն, ինչպէս նաեւ ներքին փայտաշէն առաստաղին ու արտաքին կղմինտրին շինութիւնը կատարուեցաւ այնպիսի ոճով մը, որ Զմմառու դարաւոր վանքին ճարտարապետական կառոյցին հետ ներդաշնակութիւն մը ստեղծէր: Սրահին մէջ զետեղուեցաւ նաեւ Զմմառու վանքի պահապան Ցաւագին Տիրամօր սրբապատկերը, ինչպէս նաեւ հայ Կաթողիկէ վերանորոգ Պատրիարքութեան հիմնադիր՝ Աբրահամ Արծիւեան Պատրիարք հօր իւղանկարը, երկուքն ալ արուեստի հրաշալի ստեղծագործութիւններ:

4 Օգոստոս 2014-ին, միաբանական արտակարգ ժողովի նախօրեակին՝ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս-Պատրիարք՝ Ներսէս Պետրոս ԺԹ. բացումը կատարեց Զմմառու վանքի նորակերտ «Արծիւեան» սրահին:

Բացման ներկայ եղան Գերապայծառ, Գերյարգելի միաբան Հայրեր եւ վարդապետներ: Նորակառոյց սրահի մուտքին զետեղուած Յուշաքարի օրհնութենէն ետք, Հոգեւոր Տէրը, իր սրտի խօսքը ուղղելով ներկաներուն, ըսաւ թէ միաբանական սէրն ու հաւատարմութիւնը թող միշտ վառ մնայ բոլոր միաբաններուն սրտին մէջ, որովհետեւ սէրը մեզ իրար կը միացնէ: Հոգեւոր Տէրը, Գերապայծառ, Գերյարգելի Հայրերը, ի տես այս հրաշակերտ սրահին, իրենց հիացումը արտայատեցին եւ շնորհաւորեցին Վարչական Խորհուրդը այս շատ կարեւոր ծրագրին իրագործման համար, մեծապէս գնահատելով նաեւ վանքին մէջ կատարուած շինարարական աշխատանքները:

Հայերէն, արաբերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով յուշաքարը հետեւեալ գրութիւնը կը կռէր. «Կառուցաւ յարկս այս ի յիշատակ Զմմառեան Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան (1742) հիմնադիր՝ Աբրահամ Արծիւեան հայրապետին, յամի Տեառն 2014, ի թուի Հայոց ՌՆԿԳ»:

«Արծիւեան» սրահի շինութեան նպատակը այն էր, որ այնտեղ գումարուէին Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ միաբանական ժողովները, Սիւնհոդոսներն ու միջ-եկեղեցական համագումարներ, ինչպէս նաեւ ապագայի գիտաժողովներ ու հանդիպումներ:

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԱՐՇԻԵԱՆ» ՅԱՐԿ

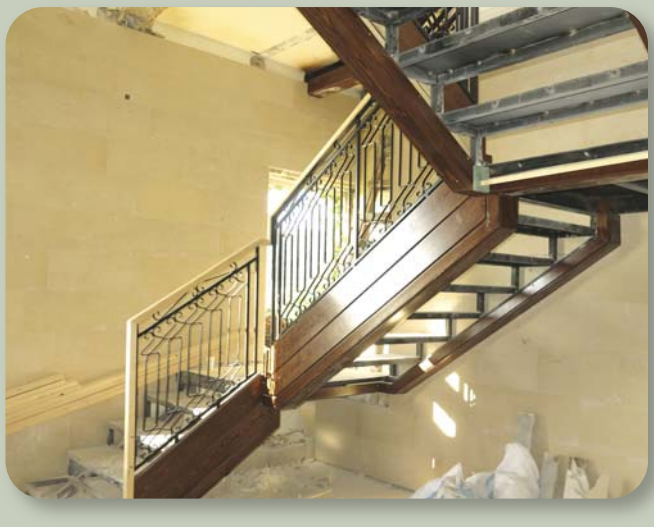

ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԷՆ ՆԵՐՍ

«ԱՐԾԻՒԵԱՆ» ՅԱՐԿ

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վանքի Ներքին Մուտքի Բարեզարդում

Այս առթիւ՝ վանքի ներքին մուտքը եւս բարեզարդուեցաւ մարմարաշէն պատով եւ փայտակերտ առաստաղով: Իսկ ելեկտրական սարքաւորումները նոր փայլք եւ լուսաւորութիւն տուին վանքի ներքին մուտքին:

ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԷՆ ՆԵՐՍ

Վանքի Ներքին Մուտքի Բարեզարդում

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 2014

Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան
Ընդհանուր Քարտուղար
եւ Դիւանապետ Զմմառու Մայրավանքի

Չորեքշաբթի, 1 Յունուար 2014

Առաւօտեան, տարուան առաջին օրը, Զմմառու վանքի Մայր Տաճարին մէջ Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցուեցաւ, Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Անուա-

նակոչութեան տօնին առթիւ: Հայ Տօնացոյցին մէջ, Անուանակոչութեան տօնը Քրիստոսի անունին, այսինքն՝ Յիսուս անունը դրուելուն յիշատակութիւնն է: Յիսուս կը թարգմանուի Փրկիչ, ինչպէս հրեշտակէն դնել հրամայուած էր Մարիամու Աւետման ատեն (Ղուկ Ա, 31):

Երկուշաբթի, 6 Յունուար 2014

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Աստուածայայտնութեան տօնին առթիւ, Զմմառու Վանքի Մայր Տաճարին մէջ Ձայնաւոր Ս. Պատարագ մատուցանեց եւ Ջրօրհնէք կատարեց Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ Մեծաւոր վանքիս՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան: Գերապայծառ Հայրը իր քարոզին մէջ նշեց թէ Աստուածայայտնութեան տօնը Հայ

Եկեղեցւոյ հինգ տաղաւար տօներուն առաջինն է, ուր Քրիստոսի բոլոր տնօրէնութիւնները համախմբուած կը տօնուին միատեղ, Բ. դարէն սկսեալ: Արարողութեան աւարտին՝ հոգեւորական դասը, նորընծաներն ու հաւատացեալները հանդիսաւոր թափօրով ուղղուեցան վանքիս դահլիճը ուր Տնօրհնէք կատարուեցաւ, յաւուր պատշաճի հիւրասիրութիւն տեղի ունեցաւ եւ փոխադարձ մաղթանքներ կատարուեցան:

Երեքշաբթի, 7 Յունուար 2014

Առաւօտեան ժամը 7:30-ին, Մեռելոցի օրը, Զմմառու վանքի Մայր Տաճարին մէջ Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց Գեր. Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան, Զմմառու Պատրիաքական Միաբանութեան գահակալներուն՝ հայրապետներուն, միաբան հայրերուն հոգւոյն համար: Ս. Պատարագին իրենց մասնակցութիւնը բե-

րին վարչական հայրեր, վանաբնակ վարդապետներ եւ Դպրեվանքի նորընծաներ: Յաւարտ Ս. Պատարագին հանդիսաւոր թափօրով հոգեւորական դասը ուղղուեցաւ Մայրավանքիս դամբարանը, ուր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Միաբանութեան ննջեցեալ հայրերու հոգիներուն համար:

Երկուշաբթի, 20 Յունուար 2014

Ձմմառու վանքի մէջ տեղի ունեցաւ Գերյ. Հ. Անդրանիկ Ծ.Վրդ. Կռանեանի ծննդեան 85-րդ տարեդարձը: Այս առթիւ կատարուեցան փոխադարձ բարեմաղ-

թանքներ եւ բաժակաճառեր արտասանուեցան, մաղթելով բազմավաստակ Գերյարգելիին քաջառողջութիւն եւ երկար կեանք: Գերյ. Հ. Անդրանիկը խորապէս յուզուած՝ իր սրտագին շնորհակալութիւն յայտնեց այս անակնկալին համար, եւ իր հոգեւոր թէ գրական կեանքի ամբողջ վաստակը, արդիւնքը համարեց Ձմմառու Տիրամօր Մայրական սիրոյն, որուն հովանիին ներքեւ ապրած եւ ստեղծագործած էր տարիներ շարունակ ի տիւ եւ ի գիշեր:

Կիրակի, 26 Յունուար 2014

Առաւօտեան, ՀՄԸՄ Պուրճ Համուտ Մասնաճիւղէն, «Շուշի եւ Վիգէն Զագարեան բանակ»ի երէց պարման-պարմանուհիներ, ընկերակցութեամբ իրենց պատասխանատուներուն, այցելեցին Ձմմառու դարաւոր մայրավանքը եւ շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝

Ձմմառու Ցաւագին Տիրամօր Մատուռը, Մայր Տաճարը, թանգարան-գանձարանը եւ Գինեմառանը: Այս առթիւ՝ յարգարժան հիւրերը իրենց համակրանքը յայտնեցին Ձմմառու վանքի նկատմամբ, իբրեւ մշակութային օճախ:

Շաբաթ, 1 Փետրուար 2014

Առաւօտեան ժամը 11:30-ին, տեղի ունեցաւ խորհրդակցական հանդիպում մը միաբան հայրերու, Արհիապատիւ Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթագեանի եւ Ձմմառու վանքի վարչական խորհուրդի միջեւ: Ժողովը նախագահեց Ձմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վանքին Մե-

ծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան: Հանդիպման ընթացքին քննարկուեցան Հայ Կաթողիկէ համայնքը եւ Միաբանութիւնը հետաքրքրող հարցեր: Հանդիպման աւարտին տեղի ունեցաւ եղբայրական ագապ, որու ընթացքին կատարուեցան բարեմաղթութիւններ:

Շաբաթ, 1 Փետրուար 2014

Երեկոյեան ժամը 7:00-ին, տեղի ունեցաւ Տեառնընդառաջի նախատօնակ վանքիս մայր Տաճարին մէջ: Արարողութիւնը գլխաւորեց Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վանքիս Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան:

Արարողութեան ներկայ էին Վարչական եւ Միաբան Հայրեր, նորընծաներ եւ Դպրեվանքի սաներ: Երեկոյեան ժամերգութեան աւարտին տեղի ունեցաւ հրաւառութիւն եւ Անդաստան Եկեղեցւոյ գաւիթը, տարիներու աւանդութեան համաձայն:

Կիրակի, 2 Փետրուար 2014

Տեառնընդառաջի Տօնին առիթով, Զմմառու վանքի Մայր տաճարին մէջ, առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վանքիս Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան պատարագեց եւ մոմի օրհնութիւն կատարեց: Մեծաւորը իր քարոզին մէջ անդրադառնալով օրուան խորհուրդին, շեշտը դրաւ հաւատ-

քի կարեւորութեան վրայ: Քրիստոնէական հաւատքը, իր սրբութեամբ կը լուսաւորէ համայն մարդկութիւնը Քրիստոսի Ծնունդէն մինչեւ այսօր:

Կիրակի, 2 Փետրուար 2014

Տեառնընդառաջի Տօնին առիթով, Զմմառու վանքի Մայր տաճարին մէջ, առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան անդամ եղբայր՝ Գէորգ Ներսէսեան, Օգնական Եղբայրի առաջին ուխտը կատարեց վանքիս Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեանի առջեւ: Արարողութեան ներկայ էին Վարչական Հայրեր, Դպրեվանքի սաները, եղբայր Գէորգի հարազատներն ու յարգարժան հիւրեր, որոնք կէսօրին՝ ջերմ

մթնոլորտի մէջ միասնաբար ճաշեցին Դպրեվանքի սեղանատան մէջ:

Կիրակի, 9 Փետրուար 2014

Զմմառու դարաւոր վանք այցելեց, Հայաստանի Հանրապետութեան հիւսիսային շրջանի, Կիւմրի քաղաքի «Ռատիո Մարիամ»ի ներկայացուցիչ՝ Լիլիթ Թորոսեան: «Ռատիո Մարիամ»ը հիմնադրուած է Իտալիա եւ այսօր աշխարհի 65 երկիրներու մէջ մասնաճիւղեր ունի: «Ռատիո Մարիամ»ի հաղորդումներու մեծ մասը հոգեւոր եւ կրօնական նիւթեր են. մաս մըն ալ ընկե-

րային եւ մշակութային: Այցելութեան աւարտին օրիորդ Լիլիթ իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնեց եւ մեծ տպաւորութեամբ անդրադարձաւ Զմմառու պատմական վանքի մշակութային եւ հոգեւոր արժէքներու մասին:

Ուրբաթ, 14 Փետրուար 2014

Առաւօտեան ժամը 11:00-ին, Հայ Աւետարանական Գոլեճի Աստուածաշունչի հայկական եւ պատմութեան ակումբի անդամներ, այցելեցին Զմմառու դարաւոր մայրավանքը, ընկերակցութեամբ Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ առաջին հովիւ՝ Վեր. Հրայր Չոլաքեանի, Տիկ. Կարինէ Չոլաքեանի, դպրոցի հոգեւոր տեսուչ եւ դպրոցի Տնօրէն եւ պատմութեան ակումբի խորհրդատու՝ Դոկտ. Զաւէն Մսրլեանի,

ինչպէս նաեւ Հայկական ակումբի պատասխանատու՝ Դոկտ. Արմէն Իւրնէշլեանի եւ Աստուածաշունչի ակումբի խորհրդատու՝ Տիկ. Հռութի:

Չորեքշաբթի, 26 Փետրուար 2014

Երեկոյեան, Բարձր Հովանաւորութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Հայրապետ՝ Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքի եւ Նախագահութեամբ Պէյրութի Թեմի Պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդ եւ Մեծաւոր Զմմառու Վանքի՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեանի, Վարդանանց Տօնակատարութիւն տեղի ունեցաւ գեղարուեստական յայտագրով մը, Հայ Կաթողիկէ Ս. Փրկիչ Ժողովրդապետութեան «Յովհաննէս Պօղոսեան» հանդիսասրահին մէջ: Ոգեկոչման ներկայ էին Արհիապատիւ, Գերյարգելի եւ Գերապա-

տիւ Հայրեր, Արժանապատիւ Քահանաներ, Առաքինազարդ Քոյրեր, Զմմառու Դպրեվանքի Նորընծաներ եւ յարգարժան հայորդիներ: Օրուան բանախօսն էր Գեր. Հ. Ղազար Վրդ. Պետրոսեան, որ իր խօսքին մէջ փոխանցեց դարերու խորքէն եկող Վարդանանց Խորհուրդը: Տօնակատարութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին Մեսրոպեան եւ Սրբուհի Ագնէս Հայ Կաթողիկէ Վարժարաններու աշակերտութիւնը, Ս. Մեսրոպի Արիները, ինչպէս նաեւ Զմմառու Երաս. Մալոյեան Դպրեվանքի ուսանողները եւ «Բլբուլ» եւ «Արծիւեան» Երգչախումբերը ղեկավարութեամբ՝ Մաէսթրօ Տիար Մանուէլ Քէշիշեանի: Հուսկ ելոյթ ունեցաւ Պէյրութի Թեմի Պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդ եւ Զմմառու Վանքի Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ո. Վ. Մուրատեան, որ ներկաներուն յաւուր պատշաճի պատգամը փոխանցեց:

Կիրակի, 2 մարտ 2014

Յետմիջօրէի ժամը 5:00-ին, նախաձեռնութեամբ Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան ժառանգաւորաց Տեսչութեան, Զմմառու վանքի Վերափոխման Ս. Կուսին եկեղեցւոյ մէջ, Երանելի Իգնատիոս Մալոյեան ժառանգաւորաց սաներուն կազմակերպութեամբ, գեղարուեստական յայտագրով մը նշուեցաւ «Հայոց լեզուի օր»-ը, Նախագահութեամբ Պէյրութի Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքական Թեմի Ընդհանուր Փոխանորդ եւ Զմմառու վանքի Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ. Ո. Վրդ. Մուրատեանի: Ժառանգաւորները հերթաբար ներկայացուցին մայրենի լեզուին նուիրուած երգերու եւ քերթուածներու փունջ մը, սրինգի վրայ հնչեցեցին Մ. Եկմալեանի «Յորժամ»-ը եւ «Սուրբ Սուրբ»-ը, ապա ցուցադրուեցաւ տեսերիզ մը՝ Զմմառու վանքին կարգ մը հայատառ մատեան-գանձերը ներկայացնող: Այնուհետեւ Լիբանանի

մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Աշոտ Քոչարեան ներկայացուց հայոց լեզուի օրուան ստեղծման հանգամանքները: Օրուան պատգամը փոխանցեց Երանելի Իգնատիոս Մալոյեան ժառանգաւորաց եւ Ս. Միքայէլ ընծայարանի Տեսուչ Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան: Հուսկ՝ Զմմառու վանքի մեծաւոր Հ. Գաբրիէլ Թ. Ո. Վրդ. Մուրատեան վեր առաւ մայրենիին զարկ տալու անհրաժեշտութիւնը եւ շեշտեց Հայրենիքի մէջ Զմմառեան Միաբանութեան գրանցման հարցը:

Կիրակի Մարտ 2 - 20 Ապրիլ 2014

Մեծ Պահքի քառասնօրեայ շրջանը, որ կ'երկարի Բուն Բարեկենդանի Կիրակիէն մինչեւ Ծաղկազարդ եւ այնուհետեւ Աւագ

Շաբթուընէ մինչեւ Ս. Զատիկ, տարիներու աւանդութեան համաձայն Զմմառու պատմական վանքի Մայր տաճարին մէջ, Միաբան Հայրերու ներկայութեամբ եւ դպրեվանքի սաներու մասնակցութեամբ կը կատարուի Մեծ Պահոց օրերու ժամերգութիւն. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 7:00-ին՝ Հանգստեան ժամ, Չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7:00-ին՝ Խաղաղական ժամ,

Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 7:00-ին Ճանապարհ Խաչի աղօթք, իսկ Շաբաթ օրը առաւօտեան ժամը 7:00-ին Արեւագալի ժամ:

Շաբաթ, 8 Մարտ 2014

Առաւօտեան ժամը 11:30-ին, Զմմառու Մայրավանքին մէջ, Միաբանական երկրորդ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ, նախագահութեամբ Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վան-

քիս Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Օ.Վ. Մուրատեանի: Ներկայ եղան Վարչական Խորհուրդի անդամներն ու Արհիապատիւ, Գերյարգելի եւ Գերապատիւ երէց ու կրտսեր միաբան հայրեր: Հանդիպման ընթացքին քննարկուեցան Հայ Կաթողիկէ համայնքը եւ Միաբանութիւնը հետաքրքրող հարցեր: Ժողովի աւարտին, տեղի ունեցաւ եղբայրական ագապ, որուն ընթացքին կատարուեցան փոխադարձ բարեմաղթութիւններ:

Կիրակի, 9 Մարտ 2014

Երեկոյեան, Զմմառու վանք այցելեցին Ֆրանսայի Լիոն քաղաքի եւ Պէյրութի Ս. Յովսէփ քոյր Ժողովրդապետութիւններու

հաւատացեալներ: Յարգելի հիւրերը այցելեցին Մայր Տաճարը, Մատուռը եւ թանգարանը: Հաւատացեալ ուխտաւորները, որոնք Լիբանան ժամանած էին ուխտագնացութեան նպատակով, խորապէս տպաւորուեցան ի տես Զմմառու վանքի դարաւոր ժառանգութեանց:

Երկուշաբթի, 10 Մարտ 2014

Երեկոյեան, Արցախի Մշակոյթի եւ երիտասարդական հարցերու Փոխ-Նախարար՝ Տիար Լեռնիկ Յովհաննէսեան, երիտասարդ-երիտասարդուհիներու ընկերակցութեամբ այցելեց Զմմառու վանք: Յարգելի հիւրերը շրջագայեցան վանքիս զա-

նազան բաժանմունքները, ինչպէս Մայր Տաճարը, Մատուռը եւ թանգարանը:

Երեքշաբթի, 25 Մարտ 2014

Ս. Աստուածածնայ Աւետման Տօնին առիթով, Զմմառու Մայրավանք այցելեցին Հիւսիսային Լիբանանի Քուրա գաւառի Նոր Պգրգշա գիւղէն, Մարօնիթ համայնքին պատկանող հոյլ մը հաւատացեալներ, ընկերակցութեամբ շրջանի հոգեւոր հովիւին: Յարգարժան հիւրերը շրջագայեցան Զմմառու վանքի զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճար, թանգարան եւ Ցաւագին Տիրամօր մատուռ, ուր խոր ապ-

րումներով իրենց աղօթքը բարձրացուցին առ Ամենաբարին Աստուած, խնդրելով սէր, մխիթարութիւն, բժշկութիւն եւ այս դժուարին օրերուն՝ խաղաղութիւն համայն աշխարհի, մասնաւորաբար Սուրիոյ եւ Լիբանանի:

Երեքշաբթի, 25 Մարտ 2014

Ս. Աստուածածնայ Աւետման Տօնին զուգահեռ, Զմմառու Մայրավանքին մէջ կէսօրուայ ժամուն, Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Վարչական Խորհուրդը եղբայրական ջերմ մթնոլորտի մէջ տօնախմբեց Գերյ. Հ. Եղիա Ծ. Վրդ. Եղիայեանի Քահանայական ձեռնադրութեան 40-ամեակը:

Միաբան Հայրեր սրտաբուխ խօսքեր արտասանեցին Հ. Եղիային, մաղթելով քաջառողջութիւն եւ երկար կեանք իր առաքելական կեանքի ընթացքին: Հ. Եղիան իր կարգին խորապէս յուզուած սրտի խօսք ուղղեց եւ շնորհակալութիւն յայտնեց այս մտերիմ ու ջերմ մթնոլորտին համար, որ անակնկալ մը եղաւ իրեն համար:

Հինգշաբթի, 27 Մարտ 2014

Առաւօտեան՝ Զմմառու վանք այցելեցին Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան Վարժարանի Տնօրէն՝ Տիար Կրէկուար Գալուստ եւ Լիբանանահայ Ազգային գործիչ՝ Տիար Սարգիս Նաճարեան ընկերակցութեամբ Պոլսահայ լրագրող Տիար Հրանդ Գասպարեանի եւ Մեթր էրտալ Տողանի եւ կողակցին: Յարգոյ հիւրերը իրենց այցելութեան ընթացքին շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ եկեղեցի, թանգարան, մատենադարան, գինեմառան, ինչպէս նաեւ դպրեվանք եւ իրենց հիացմուն-

քը արտայայտեցին Լեռնալիբանանին բարձունքին գտնուող Զմմառու վանքին նկատմամբ: Տեղին է յիշել որ Մեթր էրտալ Տողան առաջին փաստաբանն էր, որ ստանձնած էր Պոլսոյ երկլեզու՝ «Ակօս» շաբաթաթերթի հիմնադիր ու տնօրէն եւ Հայ մշակոյթի վաստակաւոր գործիչ՝ հանգուցեալ Հրանդ Տինքը սպաննող ազգութեամբ թուրք ոճրագործին դատավարութեան հետապնդման պատասխանատուութիւնը:

Հինգշաբթի, 27 Մարտ 2014

Առաւօտեան, Մեծ Պահոց Քառասնորդաց շրջանի Միջինքի առիթով, Զմմառու մայրավանքին մէջ տեղի ունեցաւ Ս. Խաչ Տիկնաց Միութեան միօրեայ հոգեւոր ամ-

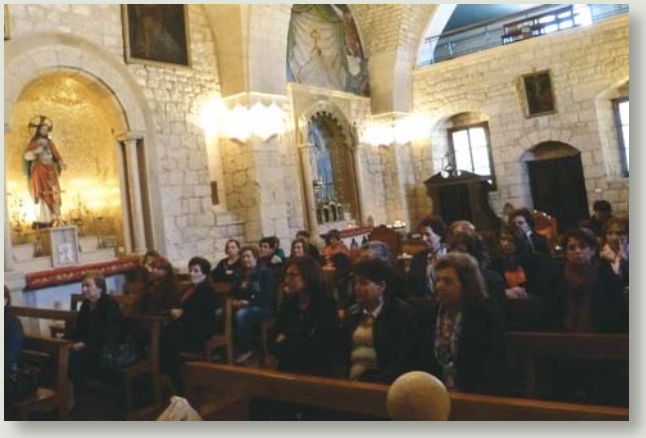

փոփումը: Այս առթիւ Զալքայի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ Գեր. Հ. Սեպուհ Վրդ. Կարապետեան Սուրբ եւ Անմահ պատարագ մատուցանեց եւ իր քարոզին ընթացքին՝ բարեպաշտ տիկնաց անդրադարձաւ Մեծ Պահոց խորհուրդին: Իր խօսքի աւարտին՝ վարդապետը շեշտը դրաւ Աւագ Շաբթուան վրայ, որ Քրիստոսի երկրաւոր կեանքին վերջին հանգրուաններէն մէկն էր, երբ Վերջին Ընթրիքով՝ ան կը հաստատէր Ս. պատարագի խորհուրդը, որուն պիտի յաջորդէր իր մատնութիւնն ու խաչելութիւնը եւ իր լրումին պիտի հասնէր Յարութեամբ:

Չորեքշաբթի, 2 Ապրիլ 2014

Երեկոյեան, վանքիս Մայր եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ Հսկման արարողութիւն: Ժամերգութեան աւարտին՝ Հռոմի Սրբազան Քահանայապետ՝ Փրանկիսկոս Պապի Քառասնորդաց Պահքի շրջանին նուիրուած խորհրդածութիւնները կարդացուեցաւ հայերէն լեզուով: Արարողու-

թեան ներկայ էին Զմմառու վանքի Վարչական Խորհուրդի Հայրերը եւ Դպրեվանքի ուսանողները:

Հինգշաբթի, 3 Ապրիլ 2014

Առաւօտեան ժամը 9:30-ին, Զմմառու վանք այցելեցին Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ – Հարպոյեան Վարժարանի 3-րդ դասարանի աշակերտները: Վարժարանիս կրօնի

ուսուցչուհի՝ Տիկ. Սիրան Օսքայեան յատուկ աշխատանք տարած էր, այս յիշատակելի օրը լաւագոյնս իրականացնելու: Այցելութեան գլխաւոր նպատակն էր մօտէն ծանօթանալ Զմմառու վանքին եւ հաղորդուիլ անոր խորհրդով առ ի պատրաստութիւն Առաջին Ս. Հաղորդութեան:

Շաբաթ, 5 Ապրիլ 2014

Առաւօտեան, Զմմառու վանք այցելեցին Հայ Կաթողիկէ Ս. Եղիա - Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ժողովրդապետութեան Առաջին Ս. Հաղորդութեան պատրաստուող պատանի պարմանուհիները: Այցելութեան գլխաւոր նպատակն էր մօտէն ծանօթանալ

Զմմառու վանքին եւ հաղորդուիլ անոր խորհրդով առ ի պատրաստութիւն իրենց Առաջին Ս. Հաղորդութեան:

Չորեքշաբթի, 9 Ապրիլ 2014

Առաւօտեան «Լուսաւորչի Կանթեղ» Անթիլիասի եկեղեցասիրաց միութեան նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած խումբ մը ուխատաւորներ այցելեցին Զմմառու վանք: Յարգոյ հիւրերը, գլխաւորութեամբ ազնուափայլ Տիկ. Ռուզան Սալխանեանի,

շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները, յատկապէս՝ եկեղեցին եւ Երանելի Իգնատիոս Արք. Մալոյեանի թանգարանը, ուր մեծ յուզումով ականատես եղան Զմմառու վանքի պատմական արժէքներուն եւ յիշատակներուն:

Շաբաթ, 12 Ապրիլ 2014

Երեկոյեան, Զմմառու վանք այցելեցին Երեւանի Ակադեմիայի Պատմութեան հիմնարկի տնօրէն եւ դասախօս՝ Տիար Աշոտ Մելքոնեան, դոքտոր ֆիզիքոսներ՝ Տէր եւ Տիկին Խորէն եւ Աննա Գոթանճեաններ, ընկերակցութեամբ Լիբանանի մօտ Հա-

յաստանի դեսպանութեան Ա. Քարտուղար Պրն. Վարդան Ադամեանի: Յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ եկեղեցի, թանգարան, մատենադարան, գինեմառան, եւ իրենց հիացմունքը արտայայտեցին Լեռնալիբանանի բարձունքին գտնուող Զմմառու վանքին նկատմամբ: Անոնք Երեկոյեան Ժամերգութեան եւ ընթրիքին եւս մասնակցեցան:

Կիրակի, 13 Ապրիլ 2014

Ծաղկազարդի Տօնին առթիւ՝ երեկոյեան ժամը 5-ին, Զմմառու վանքի Մայր Տաճարին մէջ Երեկոյեան Ժամերգութիւն կատարուեցաւ, ապա «Դռնբացէք»ի արարողութիւն Եկեղեցոյ գաւիթը, եկեղեցական

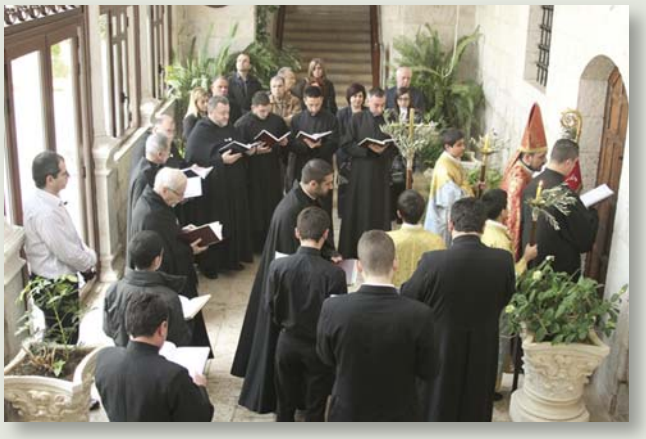

երաժշտութեան մեղանոյշ, հոգեյոյզ եւ սրտաթափանց վայելչութեամբ: Հաւատացեալներու հոծ բազմութիւնը եկեղեցւոյ կամարներուն ներքեւ հոգեկան հրճուանքով եւ խոր յուզումով ներկայ գտնուեցաւ այս արտակարգ արարողութեան, ըմբոշխնելով օրուան հոգեյոյզ Շարականներն ու մեղեդիները:

Կիրակի, 13 Ապրիլ 2014

Ծաղկազարդի Տօնին առթիւ՝ Զմմառու վանքի Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց ու քարոզեց Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վանքիս Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան: Պատարագի աւարտին՝ կատարուեցան ուռօրհնէք, աւանդական թափօր եւ անդաստան՝ վանքի շրջափակին մէջ: Հաւատացեալներու հոծ բազմութիւնը

հոգեկան հրճուանքով եւ խոր յուզումով ներկայ գտնուեցաւ սրբազան արարողութեանց եւ ապա վանքիս դահլիճին մէջ յաւուր պատշաճի հիւրասիրութիւն տեղի ունեցաւ եւ շնորհաւորանքներ փոխանակուեցան:

Երեքշաբթի, 15 Ապրիլ 2014

Զմմառու Մայրավանքին մէջ տեղի ունեցաւ միօրեայ հոգեւոր ամփոփում: Առաւօտեան ժամը 7.30-ին, Գեր. Հ. Մաշտոց Վրդ. Զահթէրեան Սուրբ եւ Անմահ պատարագ մատուցանեց եւ իր քարոզի ընթացքին անդրադարձաւ Տասն Կուսանաց առակին, իբրեւ յորդոր նմանելու իմաստուն կոյսերուն, առաքինութեան գործերով: Ժամը 10.30-ին, Երանելի Իգնատիոս Մալոյեան Ժառանգաւորաց եւ Ս. Միքայէլ Ընծայարանի Տեսուչ՝ Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասար-

եան իր աւուր պատշաճի խօսքին մէջ շեշտը դրաւ Աւագ Շաբթուան պատրաստութեան կարեւորութեան վրայ, որ կը կայանայ յատկապէս Խոստովանանքի խորհուրդի կիրառումով: Ան օրինակ բերաւ Հռոմի Սրբազան Պապ՝ Փրանկիսկոս Քահանայապետը, որ 15 օրը անգամ մը կը մերձենայ խոստովանանքի խորհուրդին: Կէսօրուան ժամը 12.30-ին, ճաշու ժամերը կատարուեցան, իսկ յետմիջօրէին՝ Ապաշխարութեան կարգը եւ խոստովանանք: Երեկոյեան՝ հոգեւոր ամփոփումը փակուեցաւ Ս. Հաղորդութեան երկրպագութեամբ:

Չորեքշաբթի, 16 Ապրիլ 2014

Ձմմառու վանք այցելեցին Հայ Կաթողիկէ Հռիփսիմեանց Վարժարանի միջնակարգի հինգերորդ, վեցերորդ, եօթներորդ եւ ութերորդ դասարանի 100 սաներ, իրենց

պատասխանատուներու գլխաւորութեամբ: Անոնք շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները, Մայր Տաճար, Ցաւագին Տիրամօր մատուռ եւ թանգարան: Վարժարանի ուսուցչուհիները եւ սաները, օրուան խորհրդով լիացած, հոգեկան անհուն գոհունակութեամբ եւ քաղցր յիշատակներով օր մը անցուցին:

Հինգշաբթի, 17 Ապրիլ 2014

Երեկոյեան ժամը 16.00-ին, վանքիս Մայր Տաճարին մէջ Երեկոյեան Ժամերգութեան ընթացքին՝ Ոտնլուայի արարողութիւնը կատարուեցաւ: Ոտնլուան կը խորհրդանշէ Քրիստոսի ցուցաբերած կատարեալ խոնարհութիւնը իր աշակերտներուն հանդէպ, նաեւ իբր նշանակ Ս. Հա-

ղորդութեան խորհրդոյն պահանջած սրբութեան ու մաքրութեան: Այնուհետեւ մեր Տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի Վերջին Ընթրիքի յիշատակութեան եւ Ս. Հաղորդութեան խորհուրդի հաստատման առթիւ՝ համապատարագ մատուցուեցաւ Ձմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վանքիս Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեանի եւ Միաբան Հայրերու կողմէ: Աւագ Հինգշաբթին՝ Քահանայից տօնը ըլլալով, երեկոյեան՝ Վարչական Հայրերն ու նորընծաները միասնաբար ընթրեցին:

Հինգշաբթի, 17 Ապրիլ 2014

Գիշերուան ժամը 20:30-ին տեղի ունեցաւ Հսկման (Խաւարման) կարգը, որուն ընթացքին՝ Չարչարանաց Ս. Աւետարաններու ընթերցում կատարուեցաւ, սաղմոսերգութեամբ եւ հոգեպարար շարականներու երգեցողութեամբ: Աւագ խորանին վրայ զետեղուած էին 12 աշտանակներ՝ վառուած 12 մոմերով, կեդրոնին ունենալով մեծ մոմ մը: Արարողութեան ընթացքին՝ ամէն անգամ որ կ'ընթերցուէր աւետարա-

նէն դրուագ մը, այդ մոմերը մի առ մի կը յանգցնէին: Աւարտին՝ կեդրոնին վառուած մնացած միակ մոմը կը խորհրդանշէր Քրիստոսը, որ իր իսկ աշակերտներուն կողմէ լքուելով՝ մինակ մնացած էր, իր երկրաւոր կեանքի ամենադժուար հանգրուանին: Չարչարանաց այս գիշերը հայ հաւատացեալներու կողմէ կոչուած է «լացի գիշեր»:

Ուրբաթ, 18 Ապրիլ 2014

Երեկոյեան ժամը 17.00-ին, թաղման կարգ կատարուեցաւ Զմմառու վանքի եկեղեցւոյ մէջ, որուն յաջորդեց հանդիսաւոր թափօր մը վանքիս շրջափակին մէջ: Արարողութեան ներկայ էին Զմմառու վանքի Վարչական Խորհուրդի Հայրերը, վանա-

բնակ վարդապետներ եւ Դպրեվանքի սաները: Այս առթիւ հաւատացեալներու բազմութիւնը վարդերով եւ անուշաբոյր ծաղիկներով զարդարեց Քրիստոսի գերեզմանը խորհրդանշող դագաղը:

Շաբաթ, 19 Ապրիլ 2014

Քրիստոսի թաղման յիշատակն է, թէեւ Աւետարանին ցոյց տուած ժամերուն համեմատ՝ թաղման գլխաւոր կարգը Աւագ Ուրբաթ իրիկունը կը կատարուի: Շաբաթ օրը Տիրոջ Մարմինը մնաց գերեզմանին մէջ, ապա Հոգիով՝ իջաւ դժոխք եւ ազատեց արդար ննջեցեալներու հոգիները: Շաբաթ երեկոյեան ժամը 17.00-ին, կատարուեցան Մարգարէութիւններու ընթերցում եւ Ճրագալոյցի Ս. Պատարագ: Օրուան պատա-

րագիչն էր Երանելի Մալոյեան եւ Ս. Միքայէլ Դպրեվանքի Տեսուչ՝ Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան: Հայր սուրբը իր քարոզին մէջ անդրադարձաւ Յարութեան խորհուրդին, ըսելով որ իւրաքանչիւր քրիստոնեայ պէտք է վերանորոգուի եւ վերածնի Քրիստոսի Յարութեամբ, որպէսզի դիմագրաւէ կեանքի դժուարութիւնները:

Կիրակի, 20 Ապրիլ 2014

Մեր Տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի Յարութիւնը մեծ շուքով տօնախմբուեցաւ Հանդիսաւոր Պատարագներ մատուցուեցան առաւօտեան ժամը 8.00-ին եւ 10.30-ին, վանքիս Մայր Տաճարին մէջ: Օրուան պատրագիչն էր Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վանքիս Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան: Մեծաւոր Հայրը իր քարոզին մէջ անդրադարձաւ Յարութեան Խորհուր-

դին, ըսելով թէ իւրաքանչիւր քրիստոնեայ իր կեանքին մէջ պէտք է ապրի այդ խորհուրդը, պայքարելով կեանքի փորձութեանց եւ դժուարութեանց դէմ ծոմապահութեամբ եւ աղօթքով: Ս. Պարարագի աւարտին՝ Միաբան Հայրերը, նորընծաները ու ներկայ հաւատացեալները թափօրով ուղղուեցան դէպի Վանքիս գլխաւոր դահլիճը, ուր տեղի ունեցան Տնօրհնէք եւ փոխադարձ բարեմաղթութիւններ եւ շնորհաւորութիւններ, որոնց յաջորդեց աւանդութիւն դարձած տօնական հիւրասիրութիւն մը:

Երկուշաբթի, 21 Ապրիլ 2014

Հայ Եկեղեցւոյ տօնացոյցին համաձայն՝ Օր Մեռելոց է, Նոջեցեալներու յիշատակութեան օրը: Առաւօտեան ժամը 8.00-ին, Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ վանքիս Մեծաւոր՝

Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան: Պատարագին ներկայ գտնուեցան Վարչական Խորհուրդի Հայրերը եւ հաւատացեալներ: Պատարագի աւարտին՝ Միաբան Հայրերը եւ դպրեվանքի ուսանողները միասնաբար թափօր կազմած՝ ուղղուեցան միաբանական դամբարան, ուր կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն:

Հինգշաբթի, 24 Ապրիլ 2014

Երեկոյեան ժամը 17.00-ին, Հանդիսապետութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Պատրիարք՝ Ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Հայրապետին, Նահատակաց Հոգեհանգստեան Սուրբ Պատարագ մատուցուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ճեմարանին շրջափակին մէջ Պէյրութ, Հայոց Ցեղասպանութեան 99-րդ

տարելիցին առթիւ: Ներկայ էին Արհիապատիւ, Գերյարգելի, Գերապատիւ եւ Քահանայ Հայրեր, պետական անձնաւորութիւններ, երեսփոխաններ, պաշտօնական հիւրեր եւ հաւատացեալներ: Օրուան պատգամը փոխանցեց Ս. Փրկիչ Եկեղեցւոյ փոխ ժողովրդապետ Գեր. Հ. Ղազար Վրդ. Պետրոսեան: Մեծ Եղեռնի 99-րդ ամեակի յիշատակին նուիրուած յուշահանդէսին իրենց մասնակցութիւնը բերին Պատրիարքական «Կռունկ» երգչախումբը, ղեկավար՝ Դոկտ. Եդուարդ Թորիկեան, Ս. Մեսրոպի Արիներն ու Արեւնուշները, ՀԿՄ.ի Պատանեկանի պարման-պարմանուհիները եւ ՀԿՄ.ի Շեփորախումբը:

Շաբաթ, 26 Ապրիլ 2014

Զմմառու Մայրավանքին մէջ, նշուեցաւ Միաբանութեան անդամներէն՝ Հ. Եղիա Վրդ. Դերձակեանի, Հ. Վարդան Վրդ. Գազանճեանի եւ Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեանի Քահանայական ձեռնադրութեան 22-րդ տարեդարձը: Ներկայ էին Պատրիարքական Միաբանութեան Վարչական Հայրերը: Անմոռանալի եւ յիշատակելից պահ մըն էր, որուն ընթացքին երախտագիտական զգացումներով լի բաժակաճառեր եւ փոխադարձ մաղթանքներ կատարուեցան եւ «Դու Ես Քահանայ Յաւիտեան» շարականը երգուեցաւ ի պատիւ տօնակատար հայրերու

Շաբաթ, 26 Ապրիլ 2014

Աշրաֆիէի «Հղքմէ» «Scout du Liban» սկաուտախումբը, որ եռօրեայ բանակում

կազմակերպած էր Զմմառու վանքի անտառին մէջ, այցելեց վանքիս զանազան բաժանմունքները. եկեղեցին, թանգարանը եւ գինեմառանը:

Կիրակի, 27 Ապրիլ 2014

Վատիկանի Ս. Պետրոս Տաճարի Հրապարակին մէջ տեղի ունեցաւ երկու Սրբազան Քահանայապետներու՝ Յովհաննէս 23-րդ եւ Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի սրբադասման հանդիսութիւնը, որուն նախագահեց Հռոմի Սրբազան Քահանայապետ՝ Փրանկիսկոս Պապը, ներկայութեամբ հրաժար-

եալ Քահանայապետ՝ Բենեդիկտոս ԺԶ.ի: Այս հանդիսութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին աշխարհի չորս կողմերէն ժամանած պետական անձնաւորութիւններ, եկեղեցական հայրեր եւ բիւրաւոր ուխտաւորներ: Հայ ժողովուրդը իր կարգին սրբադասման արարողութեան իր մասնակցութիւնը բերաւ, գլխաւորութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Գահակալ Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոսին, եւ մասնակցութեամբ Եպիսկոպոսական դասուն, Զմմառու Միաբանութեան Պատրիարքական Փոխանորդին եւ Հոգեւորական Հայրերու:

Չորեքշաբթի, 30 Ապրիլ 2014

Առաւօտեան ժամը 9.00-ին, Լիբանանեան Համալսարանի արխիւային բաժնի ուսանող-ուսանողուհիներ այցելեցին Զմմառու վանք, առաջնորդութեամբ Հ. Փօլ Ազզէի: Անոնք շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները ինչպէս. Մայր Տաճար, թանգարան, Մատենադարան,

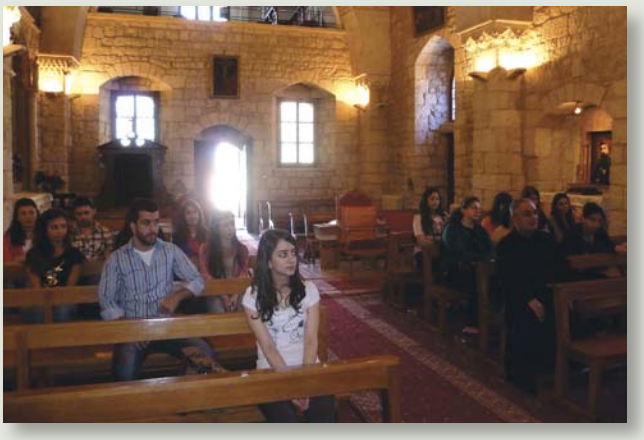

նաեւ հնատիպ գիրքերու յատուկ բաժանմունքը: Այսպիսով՝ այցելուները մօտէն ծանօթացան Հայ ժողովուրդի կրօնական եւ մշակութային արժէքներուն, ինչ որ մեծ տպաւորութիւն թողուց անոնց յիշողութեան վրայ:

Չորեքշաբթի, 30 Ապրիլ 2014

Երեկոյեան ժամը 16.00-ին, Կիլիկեան Թեմի Քանատայի Առաջնորդ՝ Հ. Մեղրիկ Եպս. Բարիքեանի գլխաւորութեամբ, խումբ մը ուխտաւոր հաւատացեալներ այ-

ցելեցին Ձմմառու Ս. Աստուածածնի վանքին Մայր Տաճարը եւ պատմական թանգարանը: Հեռաւոր երկրէն ժամանած հայորդիներուն՝ հոգեկան անհուն գոհունակութիւն պատճառեց Ձմմառու վանքը, իր խորհրդով եւ մշակութային արժէքներով:

Երեքշաբթի, 6 Մայիս 2014

Կ. ե. ժամը 15:00-ին, «Երանութեանց» պատկանող խումբ մը գերմանացի հաւատացեալներ, գլխաւորութեամբ շրջանի հոգեւոր Առաջնորդին, այցելեցին Ձմմառու վանք: Յարգոյ հիւրերը վանքիս Մայր Տաճարին մէջ Սուրբ եւ Անմահ պատարագ

մատուցին: Այնուհետեւ Վանքիս պատմականը լսելէ ետք, հիւրերը խոր տպաւորութեամբ եւ անհուն ուրախութեամբ շրջագայեցան վանքի զանազան բաժանմունքներէն ներս, ինչպէս Մատենադարան, Թանգարան եւ Գինեմառան: Ձմմառու վանքը եւ շրջակայ գեղեցիկ տեսարժան վայրերը անջնջելի տպաւորութիւն թողուցին յարգոյ հիւրերուն յիշողութեան մէջ, որոնց համար՝ այս այցելութիւնը երկար տարիներ անմոռանալի պիտի մնար:

Շաբաթ, 10 Մայիս 2014

Առաւօտեան ժամը 9:00-ին, «Mont La Salle» վարժարանէն խումբ մը աշակերտ-

ներ, գլխաւորութեամբ իրենց պատասխանատու ուսուցիչներուն, այցելեցին Զմմառու վանք: Պատանիները վանքիս պատմականը լսելէ ետք, շրջագայեցան վանքի զանազան բաժանմունքներէն ներս, ինչպէս՝ Մայր Տաճար, Տիրամայր Զմմառու Մատուռ, Թանգարան եւ Գինեմառան:

Շաբաթ, 10 Մայիս 2014

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Պաթրունի շրջանի եօթը գիւղերու «Միացեալ ժողովրդապետութիւններ»ու հոյլ մը ուխտաւոր հաւատացեալներ, գլխաւորութեամբ

շրջանի հոգեւոր հովիւներու, այցելեցին Զմմառու վանք: Ուխտաւորները վանքիս պատմականը լսելէ ետք, շրջագայեցան վանքի զանազան բաժանմունքներէն ներս, ինչպէս՝ Մայր Տաճար, Տիրամայր Զմմառու Մատուռ, Թանգարան եւ Գինեմառան: Զմմառու վանքը անջնջելի տպաւորութիւն թողուց ուխտաւորներու յիշողութեան մէջ:

Շաբաթ, 10 Մայիս 2014

Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ Զմմառու վանքի Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան, հետեւելով Միաբանութեան Կանոնագրքի 114-րդ յօդուածին, հովուական այցելութեամբ մեկնեցաւ Հիւսիսային Ամերիկա, Գանատա եւ Եւրոպա: Գանատայի Թորոնթո քաղաքին մէջ՝ ան ընդունուեցաւ տեղւոյն ժողովրդապետ գերյ. Եղիա ծ.վ. Գիրէջեանի կողմէ: Երեքշաբթի Մայիս 13-ին՝ անցաւ Մոնթրէալ քաղաք, ուր զինք դիմաւորեց տեղւոյն ժողովրդապետ՝ գերյ. Հ. Գէորգ Ծ.Վրդ. Զապարեան: Մեծաւոր Հայրը այցելեց Մոնթրէալի Հայ Կաթողիկէ «Նարեկ» վարժարանը, հանդիպում ունեցաւ տնօրէն՝ Հ. Պօղոս Վրդ. Գազանճեանի, ինչպէս նաեւ Հ. Անտոն Վրդ. Շատարեւեանի հետ: Ապա Գերապայծառ Հայրը անցաւ Միացեալ Նահանգներու Ֆիլատելֆիա քաղաքը, ուր զինք դիմաւորեց տեղւոյն ժողովրդապետ Հ. Միքայէլ վրդ. Պասալէն: Ապա Նիւ Ճըրսի, ուր զինք դիմաւորեց տեղւոյն առաջնորդ Արհի. Հ. Միքայէլ Եպս. Մուրատեան: Գերապայծառ Հայրը ժամանեց նաեւ Լոս Անճելոս քաղաք, ուր դիմաւորուեցաւ տեղւոյն ժողովրդապետ՝ Հ. Անտոն Վրդ. Նորատունկեանի կողմէ: Այնուհետեւ Գերապայծառը այցելեց Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Թեմը եւ այնտեղ ծառայող միաբան վարդապետները. Փարիզի, Լիոնի եւ Սան Շամոնի ժողովրդապետներուն՝ գերյ. Գէորգ Ծ.Վ. Ասատուրեանի, գերպ. Յովսէփ Թ.Ծ.Վ. Քէլէքեանի եւ գերյ. Անդրանիկ Ծ.Վ. Ադամեանի: Ինչպէս նաեւ յատուկէն այցելեց Գերյ. Յովհաննէս ծ.վ. Սէֆէրեանին, որ հանգստեան կոչուած է:

Կիրակի 11 Մայիս 2014

Երեկոյեան ժամը 17.00-ին, Զահլէյի «Ֆաթիմայի Տիրամօր» եկեղեցւոյ մէջ, Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցին

Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Ընդհանուր Մատակարար եւ զոյգ դպրեվանքներու Տեսուչ՝ Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան, մասնակցութեամբ Երանելի Մալոյեան եւ Ս. Միքայէլ Դպրեվանքի սաներուն եւ «Ֆաթիմայի Տիրամօր» եկեղեցւոյ երգչախումբին: Ներկայ էին Գերյարգելի, Գերապատիւ եւ Քահանայ Հայրեր, պաշտօնական անձնաւորութիւններ եւ հաւատացեալներ: Սուրբ եւ Անմահ Պատարագի աւարտին՝ Աստուածամօր արձանով թափօր տեղի ունեցաւ քաղաքին մէջ, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին ուխտաւոր հաւատացեալներ, մոմավառութեամբ, հոգեւոր երգերու եւ շարականներու երգեցողութեամբ ու վարդարանի աղօթքով:

Հինգշաբթի, 15 Մայիս 2014

Զմմառու վանք այցելեցին Մինսքի Հայկական Մշակութային կեդրոնի հիմնադիր եւ «Անիւ» ռուսատառ թերթի խմբագիր Պրն. Արմէն Խէչոյեան եւ Մինսքի Հայագիտական Ուսմանց կեդրոնի պատասխանատու եւ միջազգային քարտէսագիր (աշխարհացուցագիր - Cartographe) Պրն. Ռու-

բէն Աթայեան: Յարգոյ հիւրերուն կ'ընկերակցէր Լիբանանահայ մտաւորական Պրն. Սարգիս Նաճարեան:

Երկուշաբթի, 19 Մայիս 2014

Զմմառու վանք այցելեց Ֆրանսահայ անուանի հայագէտ եւ պատմաբան Դոկտ. Գլոտ Մութաֆեան, ընկերակցութեամբ ճարտարապետ Պրն. Ռաֆֆի Չերչեանի: Այցելութեան գլխաւոր նպատակն էր մօտէն ծանօթանալ Զմմառու վանքի մշակութային հարստութեան, յատկապէս ձեռագիրներուն, որոնք օգտակար պիտի ըլլան իր բանասիրական աշխատութեան, որուն նուիրած էր իր ամբողջ կեանքը: Հոգեկան անհուն գոհունակութեամբ հիւրերը մեկնեցան իրենց հետ տանելով Զմմառու պատմական վանքէն քաղցր յիշատակներ:

Չորեքշաբթի, 21 Մայիս 2014

Երեկոյեան ժամը 19.00-ին, անկարելի պարագաներու եւ արագահաս Սրբուհի Ռիթայի տօնին առիթով, Զմմառու «Սրբուհի Ռիթայի» փոքրիկ մատրան մէջ, Սուրբ

եւ Անմահ Պատարագ մատոյց Ձմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Ընդհանուր Մատակարար եւ Ձոյգ դպրեվանքերու Տեսուչ՝ Գեր. Հ. Բարսեղ Վրդ. Պաղտասարեան: Իրենց մասնակցութիւնը բերին Երանելի Մալոյեան եւ Ս. Միքայէլ Դպրեվանքի սաները եւ հոծ բազմութիւն մը ուխտաւոր հաւատացեալներու, հոգեւոր երգերու եւ շարականներու երգեցողութեամբ եւ աղօթքով: Սուրբ եւ Անմահ Պատարագի աւարտին՝ հրաշագործ Սրբուհիին պատկերով Պատարագիչ Քահանան օրհնեց ներկաները եւ վարդերը:

Շաբաթ, 24 Մայիս 2014

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի հովանաւորած Արեւմտահայերէնի եւ Հայ մշակոյթի խտացեալ դասընթացքներու հետեւող հայորդիներ, գլխաւորութեամբ Տիարք Սարգիս Կիրակոսեանի եւ Ժիրայր Դանիէլեանի, այցելեցին Ձմմառու պատմական վանքը: Յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, գանձատունը, թանգարանը, ինչպէս նաեւ գիւեմառանը: Անոնք այսպէս՝ մօտէն ծանօթացան Ձմմառու դարաւոր վանքի խորհուրդին եւ մշակութային արժէքներուն: Այս այցը մեծ տպաւորութիւն թողուց անոնց յիշողութեան վրայ եւ հոգեկան անհուն գոհունակութիւն պատճառեց:

Շաբաթ, 24 Մայիս 2014

Երեկոյեան ժամը 4:30-ին, Պաապտա գաւառի Շահրուր գիւղէն հոյլ մը ուխտաւորներ, գլխաւորութեամբ գիւղին հոգեւոր

Հայրերուն, այցելեցին Ձմմառու վանք: Անոնք շրջագայեցան Մայր Տաճարը, Թանգարանը, Մատենադարան եւ գիւեմառանը: Բարեպաշտ ուխտաւորները մօտէն ծանօթացան Ձմմառու դարաւոր վանքի խորհուրդին եւ պատմական ու մշակութային հարստութեանց:

Երեքշաբթի, 27 Մայիս 2014

Առաւօտեան ժամը 10:00-ին, Ճինիշեան Յիշատակի Չեռնարկի համայնքային բարգաւաճման Տիկնանց Յանձնախումբի հոյլ

մը ուխտաւորներ, գլխաւորութեամբ իրենց պատասխանատու տիկիններուն, այցելեցին Զմմառու վանք: Անոնք շրջագայեցան Մայր Տաճարը, Թանգարանը, Մատենադարան եւ գինեմառանը: Բարեպաշտ ուխտաւորները մօտէն ծանօթացան Զմմառու դարաւոր վանքի խորհուրդին եւ պատմական ու մշակութային հարստութեանց:

Երեքշաբթի, 27 Մայիս 2014

Երեկոյեան ժամը 16:30-ին, Իտալիոյ Մոտենա քաղաքէն խումբ մը ուխտաւորներ, գլխաւորութեամբ Գերյ. Հ. Գրիգորիս Ծ. Վրդ. Սերենեանի այցելեցին Զմմառու

վանք: Անոնք շրջագայեցան Մայր Տաճարը, Թանգարանը, Մատենադարան եւ գինեմառանը: Բարեպաշտ ուխտաւորները մօտէն ծանօթացան Զմմառու դարաւոր վանքի խորհուրդին եւ պատմական ու մշակութային հարստութեանց:

Շաբաթ, 31 Մայիս 2014

Առաւօտեան ժամը 11-ին, Զուգ Միքայէլ շրջանի «Օգնական Տիրամայր» ժողովրդապետութեան քրիստոնէականի խումբ մը երեխաներ, գլխաւորութեամբ իրենց պատասխանատուներուն, այցելեցին վանքիս

Մայր Տաճարը, Հրաշագործ Տիրամօր մատուռը, ուր վարդարան աղօթեցին եւ մօտէն ծանօթացան Զմմառու դարաւոր վանքի խորհուրդին եւ պատմական ու մշակութային հարստութեան:

Կիրակի, 1 Յունիս 2014

Տօնախմբուեցաւ Զմմառու վանքին աւանդական Ուխտի Օրը, կազմակերպութեամբ վանքիս Վարչական Խորհուրդին, մասնակցութեամբ Հայ Կաթողիկէ ժողովրդա-

պետութեանց, Ս. Փրկիչ ժողովրդապետութեան Արծիւեան երգչախումբին, ղեկա-

վարութեամբ Մաէսթրօ Տիար Մանուէլ Սրկ. Քէշիշեանի, ինչպէս նաեւ Ս. Մեսրոպի եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Սկաուտներուն եւ ՀԿՄ Պատանեկան միութեանց մասնակցութեամբ: Ուխտագնացութիւնը սկսաւ առաւօտեան ժամը 10:00-ին՝ հանդիսաւոր թափօրով, որուն յաջորդեց Հայրապետական Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ, զոր մատուցանեց Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ամենապատիւ եւ Գերերջանիկ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ Կաթողիկոս - Պատրիարքը: Յետմիջօրէին՝ ժամը 3:00-ին, կատարուեցաւ Վարդարանի աղօթքը: Այս առթիւ՝ Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութիւնը կը մաղթէ որ Զմմառու վանքի Ցաւագին Տիրամօր օրհնութիւնը յաւիտեանս մնայ հաւատացեալ եւ ուխտաւոր ժողովուրդին սրտերուն մէջ, Ս. Աստուածածնայ նուիրուած սրբազան ուխտագնացութեան առթիւ:

Կիրակի, 8 Յունիս 2014

Յետ միջօրէի ժամը 2:00-ին, Հոգեգալստեան տօնին առթիւ՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի հովանաւորած Սրբոց Վարդանանց Կիրակնօրեայ դպրո-

ցի դասընթացքներու հետեւող հայորդիներ, գլխաւորութեամբ իրենց պատասխանատու ուսուցիչներուն, այցելեցին Զմմառու պատմական վանքը: Այցելուները շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, գանձատունն ու գիւեմառանը:

Շաբաթ, 14 Յունիս 2014

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Անգլիացի «Սպիտակ Հայրերու» կրօնաւոր՝ Գերպծ. Միքայէլ Ֆիցժէրալտ, Եգիպտոսի մօտ նախկին Պապական դեսպան եւ նախագահ Քահանայապետական միջկրօնական երկխօսութեան խորհուրդի, համալսարանի դասախօս Տոկտ. Ժոզէֆ Ալ Հաժի ընկերակցութեամբ, այցելեց Զմմառու վանքի Մայր Տաճարը, թանգարանը եւ մօտէն ծանօթացաւ Զմմառու դարաւոր վանքի պատմական ու մշակութային հարստութեան:

Երեքշաբթի, 24 Յունիս 2014

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Անճարի ԼՕԽ-ի «Աղթամար» մասնաճիւղի 45 ուխ-

տաւոր Տիկիններ, գլխաւորութեամբ իրենց ատենապետուհիներուն, այցելեցին Զմմառու վանք: Անոնք շրջագայեցան Մայր Տա-

ձարը, Հրաշագործ Տիրամօր Մատուռը եւ թանգարանը եւ մօտէն ծանօթացան Զմմառու դարաւոր վանքի պատմական ու մշակութային հարստութեան:

Հինգշաբթի, 10 Յուլիս 2014

Առաւօտեան, Զմմառու պատմական վանք այցելեցին Պուրճի Համուտի «Նարեկացի» դարմանատան Տնօրէն՝ Բժկ. Կոստան Եափուճեան, իր կողակցին՝ գեղանկարչուհի Տիկ. Ժանէթ Յակոբեան Եափուճեանի հետ: Յարգոյ հիւրերուն կ'ընկերակցէր Պարսկաստանէն Տիկ. Սիլվա Յակոբեան: Անոնք շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, Տիրամայր Զմմառու Մատուռ, գանձատուն-Թանգարանը, ուր մեծ յուզումով ականատես եղան Զմմառու վանքի պատմական արժէքներուն եւ յիշատակներուն:

Շաբաթ, 12 Յուլիս 2014

Երեկոյեան, Զմմառու պատմական վանք այցելեցին Քանատայէն միջազգային համբաւ վայելող լուսանկարիչ՝ Հրայր Բազէ Խաչերեանի կողակիցը՝ Տիկ. Լենա Խաչերեան, ընկերակցութեամբ Տիար Անթուան էմիրզեանի ընտանիքի անդամներուն եւ մշակոյթի նուիրեալ՝ Տիկ. Շողիկ Բելդէքեանի: Յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, Տիրամայր Զմմառու Մատուռ, գանձատուն-Թանգարանը, ուր մեծ յուզումով ականատես եղան Զմմառու վանքի պատմական արժէքներուն եւ յիշատակներուն:

Հինգշաբթի, 17 Յուլիս 2014

Առաւօտեան, Զմմառու պատմական վանք այցելեցին Պէյրութի «Ս. Յարութիւն» Եկեղեցւոյ Հոգեւոր Լսարանին խումբ մը ուխտաւոր Տիկնայք եւ Պարոնայք, ընկերակցութեամբ իրենց ծուխի հոգեւոր հովիւ՝ Տէր Ղեւոնդ Քհն. Լոշխաճեանի: Յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքիս զանազան

բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, Տիրամայր Զմմառու Մատուռ, գանձատուն-Թանգարանը, ուր մեծ յուզումով ականատես եղան Զմմառու վանքի պատմական արժէքներուն եւ յիշատակներուն:

Շաբաթ, 26 Յուլիս 2014

Երեկոյեան, Զմմառու պատմական վանք այցելեցին Հայրենի սիրուած երգչուհիներ՝ Ինգա եւ Անոյշ Արշակեանները, ընկերակցութեամբ՝ Պուրճ Համուտի Հայ

Կաթողիկէ Մեսրոպեան Բարձրագոյն Վարժարանի Տնօրէն՝ Տիար Կրէկուար Գալուստի եւ իր կողակցին, ինչպէս նաեւ խումբ մը Մեսրոպեանցիներու: Յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, Տիրամայր Ձմմառու Մատուռ, հոն հոգեւոր շարականներ հնչեցնելով, ապա գանձատուն-Թանգարանը եւ մեծ յուզումով ականատես եղան Ձմմառու վանքի պատմական արժէքներուն եւ յիշատակներուն:

Երկուշաբթի 4 - Շաբաթ 9 Օգոստոս 2014

Ձմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութիւնը արտակարգ ժողով մը գումարեց 4-9 օգոստոս 2014, Ձմմառու դարաւոր վանքի նորակառոյց «Արծիւեան» սրահին մէջ, նախագահութեամբ՝ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, հրաւէրով եւ կազմակերպութեամբ Մի-

աբանութեան պատրիարքական Փոխանորդ՝Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեանին եւ Վարչութեան: Սոյն ժողովին իրենց մասնակցութիւնը բերին աշխարհի չորս կողմերէն հաւաքուած միաբան հայրեր, եպիսկոպոսներ եւ վարդապետներ: Երկուշաբթի 4 Օգոստոսին, տեղի ունեցաւ «Արծիւեան» սրահի յուշաքարի եւ Երջան-

կայիշատակ Աբրահամ Ա. Արծիւեան կաթողիկոսի պատկերի օրհնութիւն, որմէ ետքը սկիզբ առին միաբանական ժողովի նիստերը: Ժողովի ընթացքին՝ քննարկուեցան Միաբանական կեանքի եւ հարցերու քննարկում եւ արժեւորում, ինչպէս՝ միաբանին յարաբերութիւնը վարչութեան եւ մայրավանքին հետ, նաեւ միաբաններուն կեանքը թեմերու մէջ, քահանայական եւ միաբանական կոչումի տագնապը ներկայ դարուս մէջ եւ Միաբանութեան հովուական առաքելութիւնը Հայաստանի առաջնորդութեան մէջ:

Շաբաթ 16 - Կիրակի 17 Օգոստոս 2014

Երեկոյեան ժամը 7-ին, Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց Արիի. Գէորք

Արք. Խազումեան, որուն յաջորդեց խաղողօրհնէք, ապա հրավառութիւն եւ հիւրասիրութիւն վանքի շրջաբակէն ներս: Իսկ 17 Օգոստոս 2014ի առաւօտեան ժամը 10:30-ին, հանդիսապետութեամբ Ամեն. եւ Գերջ. Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց, Հայրապետական Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց, Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Պատրիարքական Կռունկ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Դոկտ. Եդուարդ Թորիկեանի, խո-

րանին սպասաւորեցին Զմմառու Ս. Միքայէլ Ընծայարանի եւ Եր. Իգնատիոս Մալոյեանի նորընծաներն ու ժառանգաւորները: Յաւարտ սուրբ եւ անմահ պատարագին, Ամեն. Հոգեւոր Տէրը, ըստ հայկական սովորութեանց, խաղողը օրհնեց: Այնուհետեւ, հաւատացեալները վանքի դահլիճէն ներս իրենց շնորհաւորանքները փոխանցեցին Ամեն. Հոգեւոր Տիրոջ, վանքի Մեծաւորին ու վանական կղերին հետ:

Երկուշաբթի, 18 Օգոստոս 2014

Երեկոյեան ժամը 18:00ին, Զմմառու Վանքին մէջ գումարուեցաւ Մեծ Եղեռնի 100-ամեակի հանդիսութեան յանձնախումբի ժողովը, բաղկացած՝ հայկական երեք յարանուանութեանց եւ երեք կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներէ: Ժողովը գլխաւորեց Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ Վանքիս Մեծաւոր՝Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան:

Ժողովին ընթացքին քննարկուեցան 100-ամեակին նուիրուած զանազան ծրագիրներ, որու աւարտին՝ ներկաները հիւրընկալուեցան միաբանական ընթրիքին:

Երեքշաբթի 2 - Չորեքշաբթի 10 Սեպտեմբեր 2014

Նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ամենապատիւ եւ Գերերջանիկ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, տեղի ունեցաւ Հայ Կաթո-

ղիկէ Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսաց տարեկան Սիւնհոդոսը, որուն մասնակցեցան Գերապայծառ Հայրեր, Թեմակալ Առաջնորդներ՝ Լիբանանէն, Հալէպէն, Դամասկոսէն, Եգիպտոսէն, Իրաքէն, Պարսկաստանէն, Երուսաղէմէն, Յորդանանէն, Կ.Պոլսէն, Ֆրանսայէն, Միացեալ Նահանգներէն, Հա-

րաւային Ամերիկայէն, ինչպէս նաեւ Զմմառու Պատրիարքական Կղերի Միաբանութեան Փոխանորդ՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան:

Կիրակի, 21 Սեպտեմբեր 2014

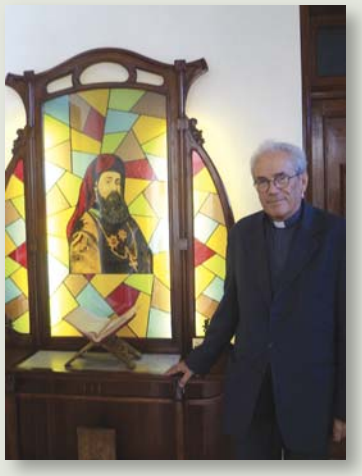

Զմմառու պատմական վանք այցելեց «La Civiltà Cattolica - Կաթողիկէ Քաղաքակրթութիւն» ամսաթերթի երկարամեայ նախկին տնօրէն եւ բազմավաստակ գրող՝ Հ. Յովհան Պօղոս Սալվինի - P. Gian Paolo Salvini S.I. ընկերակցութեամբ՝ Զալքայի Ս. Խաչ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Ժողովրդապետ՝ Հ. Սեպուհ Վրդ. Կարապետեանի: Յարգոյ հիւրը շրջագայեցաւ վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, Տիրամայր Զմմառու Մատուռ, ապա գանձատուն-Թանգարանը եւ մեծ յուզումով ականատես եղաւ Զմմառու վանքի մշակութային եւ պատմական արժէքներուն: Իր այցելութեան աւարտին՝ Հ. Յովհան հոգեպէս նորոգուած, քաղցր յիշատակներով մեկնեցաւ Զմմառու վանքէն:

Կիրակի, 5 Հոկտեմբեր 2014

Յետմիջօրէին, Զմմառու պատմական վանք այցելեցին Պոլսահայ «Վարդանանց» Երգչախումբի անդամները, ընկերակցութեամբ՝ իրենց հոգեւորական Հայրերուն: Զմմառու միաբան Հայրերը ընդունեցան վաստակաշատ երգչախումբի անդամները եւ հերթաբար ցոյց տուին անոնց դարաւոր վանքի եկեղեցին, «Ցաւագին Տիրամօր» մատուռը, թանգարանը եւ մատենադարանը: Այս անմոռանալի այցելութեան աւարտին՝ հիւրերը հիւրասիրուեցան դպրեվանքի սաներուն կողմէ եւ քաղցր յիշատակներով մեկնեցան Զմմառու վանքէն:

Երկուշաբթի 6 - Երեքշաբթի 7 Հոկտեմբեր 2014

Հայաստանի մէջ գումարուած Հայկական Գրադարաններու Միջազգային Երրորդ Համաժողովին, ներկայ գտնուեցան Հայ Եկեղեցւոյ Նուիրապետական կարգերու ներկայացուցիչներ, հոգեւորականներ,

պաշտօնական անձնաւորութիւններ, հայկական մշակութային եւ կրթական հաստատութիւններու ներկայացուցիչներ: Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան անունով՝ մասնակցեցաւ Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան: Երեւանի Ազգային Գրադարանի կողմէ նախաձեռնուած եւ թուայ-

նացուած «Հայ հնատիպ գրքի» շտեմարանը (1512-1800 թթ.) կ'ընդգրկէ 743 վերնագիր: Այս թուայնացուած գիրքերուն ցանկը գտնելու համար՝ դիմել հետեւեալ կայքին. http://www.flib.sci.am/arm/node/2:

Չորեքշաբթի, 8 Հոկտեմբեր 2014

Յետմիջօրէին, "VINIFEST 2014" յատուկ ցուցադրութիւնը տեղի ունեցաւ Պէյրութի ձիարշաւի մարզադաշտին մէջ, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Լիբանանեան զանազան գինեմառան հաստատութիւնները, ինչպէս նաեւ Զմմառու Մայ-

րավանքի գինեմառանը «Domaine de Bzommar»: Զմմառու վանքի գինեմառանի պատասխանատուները լաւագոյն ձեւով ներկայացուցին Զմմառու գինին:

Չորեքշաբթի, 15 Հոկտեմբեր 2014

Զմմառու վանքին սեղանատան մէջ, Զմմառու վանքի Մեծաւոր Հօր գլխաւորութեամբ, Վարչական եւ վանաբնակ հայրերուն ներկայութեամբ՝ նշուեցաւ Գեր. Հ. Վարագ Վրդ. Պէրպէրեանի 35-րդ

ծննդեան տարեդարձը: Այս առթիւ Մեծաւոր հայրն ու Միաբան հայրեր բարեմաղթութիւններ կատարեցին Հ. Վարագին, որ իր կարգին ջերմ շնորհակալութիւն յայտնեց եղբայրական սիրով առլցուն մթնոլորտին համար, վանքէն ներս:

Հինգշաբթի, 16 Հոկտեմբեր 2014

Երեկոյեան ժամը 5:30-ին, Համազգայինի «Վահէ Սէթեան» հրատարակչատան նախաձեռնութեամբ եւ գլխաւորութեամբ Տիգրան Ճինպաշեանի, Զմմառու վանք այ-

ցելեցին, Հայաստանի հրատարակիչներու միութեան նախագահ՝ Մկրտիչ Կարապետեան, «Խնկո Ապէր» փոխտնօրէն Մատլէն Յովսէփեան, «Սարգիս Խաչենց -Պրինտ Ինֆօ» հրատարակչատան ծրագիրի ղեկավար Արամ Մեհրապեան, «Զանգակ» հրատարակչութեան տնօրէն՝ Էմին Մկրտչեան, «Նայիրի» ելեկտրոնային բառարան-կայքի պատասխանատու եւ «Բուքինիստ» գրահրատարակչատան անունով՝ Խաչիկ Վարդանեան: Պատուոյ հիւրերը հերթաբար շրջագայեցան դարաւոր վանքի Մայր Տաճարը, «Ցաւագին Տիրամօր» մատուռը, թանգարանը եւ մատենադարանը:

Երկուշաբթի 20 Հոկտեմբեր 2014

Առաւօտեան, Պէյրութի Հազմիէ եւ Հա-

տասի շրջաններէն «Քրիստոնեայ Երիտասարդուհիներու Միութիւն» (YWCA) խումբ մը ուխտաւոր Տիկնայք, Զմմառու պատմական վանք այցելեցին: Յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքիս զանազան բաժանմունքները՝ Մայր Տաճարը, Տիրամայր Զմմառու Մատուռ, գանձատուն-Թանգարանը, ուր մեծ յուզումով ականատես եղան Զմմառու վանքի պատմական արժէքներուն եւ յիշատակներուն:

Շաբաթ, 8 նոյեմբեր 2014

Կէսօրուան ժամը 12:00-ին, նախագահութեամբ՝ Ամեն. եւ Գերջ. Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ.ի, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս Պատրիարքի, նախաձեռնութեամբ՝ դպրեվանքի տեսչութեան, ներկայութեամբ Լիբանանի մօտ ՀՀ-ի արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Տիար Աշոտ Քոչարեանի, ինչպէս նաեւ լիբանանահայ

երեսփոխաններու, հայ կաթողիկէ կղերական դասուն, կրթական մշակներու եւ այլ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներուն, Զմմառեան միաբանութեան մայրավանքի Վերափոխման Ս. Կուսին եկեղեցւոյ մէջ, Սրբոց Հրեշտակապետաց՝ Գաբրիէլի, Միքայէլի եւ Ռաֆայէլի տօնին առթիւ, Ս. պատարագ մատուցեց Զմմառու միաբանութեան Պատրիարքական Փոխանորդ եւ Զմմառու վանքի Մեծաւոր Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ. վրդ. Մուրատեան: Յաւարտ սուրբ եւ անմահ պատարագին, ներկաները հիւրընկալուեցան ընծայարանի սեղանատունը, որու ընթացքին գեղարուեստական յայտագիր մը ներկայացուեցաւ եւ ցուցադրուեցան Զմմառու Արծիւեան Միաբանութեան մատենադարանին մէջ խնամքով պահուած ձեռագիր նմուշներ:

Կիրակի, 9 Նոյեմբեր 2014

Զմմառու վանքի Մեծաւոր Հօր գլխաւորութեամբ, Վարչական եւ վանաբնակ հայրերուն ներկայութեամբ՝ Զմմառու վանքին սեղանատան մէջ, նշուեցաւ Գեր. Հ. Սարգիս Վրդ. Դաւիթեանի 71-րդ տարեդարձը: Այս առթիւ Մեծաւոր հայրն ու Միաբան հայրեր բարեմաղթութիւններ կատարեցին Հ. Սարգիսին, որ իր կարգին ջերմ շնորհակալութիւն յայտնեց վանքէն ներս իր գտած եղբայրական սիրով առլցուն մթնոլորտին համար:

Հինգշաբթի, 13 Նոյեմբեր 2014

Կէսօրին, Զմմառու Մայրավանք ժամա-

նեցին Անթիլիասի Մարոնիթ համայնքի Առաջնորդ՝ Գերպծ. Գամիլ Զայտէն, Տիմանի Վանքի Պատրիարքական Փոխանորդ՝ Գերպծ. Մարուն, եւ Քրէյմի վանքի ընդհանուր Աբբայ՝ Հ. Մալէք Պու Թանիոս, ինչպէս նաեւ Հ. Մարուան Խուրին: Յարգոյ հիւրերը,

Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան Փոխանորդ եւ Տիրամօր վանքի Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեանի, Վարչական Խորհուրդի անդամներու եւ վանաբանակ միաբաններուն հետ միասին մասնակցեցան եղբայրական ագապին վանական սեղանատան մէջ: Աւարտին, անոնք այցելեցին վանքի նորակառոյց «Աբրահամ Արծիւեան» ժողովասրահը, ինչպէս նաեւ վանքի գինեմառանները:

Շաբաթ, 15 Նոյեմբեր 2014

Երանաշնորհ Յովհաննէս Պօղոս Բ. Քահանայապետին մասունքը Ս. Փրկիչ եկեղեցի բերելուն առթիւ, Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց՝ Ամեն. եւ Գերջ. Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը, երեկոյեան ժամը 6-ին: Ներկայ գտնուեցան Արիհի Մանուէլ Եպս. Պաթագեան եւ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցիներու ժողովրդապետներ եւ Զմմառու Վարչութեան Հայրեր:

Կիրակի 16 Նոյեմբեր 2014-ի առաւօտեան ժամը 10:00-ին, Պատրիարաքական Փոխանորդ եւ Զմմառու վանքի Մեծաւոր՝ Գերպծ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ներկայ գտնուեցան Հայ Կաթողիկէ եկեղեցիներու ժողովրդապետներ եւ Զմմառու Վարչութեան Հայրեր եւ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը: Սուրբ խորանին սպասաւորեցին Զմմառու Ս. Միքայէլ Ընծայարանի եւ Եր. Իգնատիոս Մալոյեանի նորընծաներն ու ժառանգաւորները: Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Արծիւեան երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Մաէսթրօ Մանուէլ Քէշիշեանի: Յաւարտ սուրբ եւ անմահ պատարագին, հաւատացեալները Ս. Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի մասունքով եւ

արձանով թափօր կազմած, շրջեցան Պուրճ Համուտի հայահոծ փողոցներէն, Ս. Մեսրոպի սկաուտներու, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եւ ՀԿՄ Պատանեկան Շեփորախումբի գործօն մասնակցութեամբ:

Երկուշաբթի, 17 Նոյեմբեր 2014

Յետմիջօրէին, հայրենի հիւրեր այցելեցին Զմմառու Տիրամօր վանք, առաջնորդութեամբ Լիբանանի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան Դեսպանատան Կցորդ՝ Պրն. Դաւիթ Միրզախանեանի: Յարգոյ հիւրերը յաջորդաբար այցելեցին Զմմառու

վանքին մայր Տաճարը, Թանգարանը եւ մօտէն ծանօթացան Զմմառու վանքին դարաւոր պատմութեան եւ այնտեղ պահպանուած մշակութային ժառանգին:

Երեքշաբթի, 18 Նոյեմբեր 2014

Առաւօտեան ժամերուն, Champville երկրորդական վարժարանի 240 ուսնող-ուսանողուհիներ, իրենց պատասխանատու 14 ուսուցիչ-ուսուչուհիներով այցելեցին Զմմառու Տիրամօր վանքը: Այս այցելու-

թիւնը Վարժարանի տնօրէնութեան նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած ուխտի օրուան մէկ հանգրուանն էր: Ներկաներուն մէջ կային հայորդիներ, մարօնիթ համայնքի պատկանող ուսանողներ, յոյն կաթողիկէ եւ Ուղղափառ սաներ, ինչպէս նաեւ իսլամներ: Բոլորին համար յիշատակներով լեցուն օր մը եղաւ, մօտէն ճանչնալով Զմմառու Տիրամօր վանքը եւ քաղցր յիշատակներով մեկնեցան անոուն գոհունակութեամբ:

Չորեքշաբթի, 3 Դեկտեմբեր 2014

Երեկոյեան, Զմմառու Մայրավանքի Ս. Միքայէլ Ընծայարանի սեղանատան մէջ, նշուեցաւ Սրբուհի Վարվառայի տօնը: Ներկայ էին Ս. Միքայէլ եւ Երան. Մալոյեան Ընծայարանի տեսչութիւնը, Վանքի Վարչա-

կան Խորհուրդը, վանաբնակ հայրեր, ինչպէս նաեւ Պէյրութէն ժամանած միաբաններ: Այս առթիւ հրաւիրուած էին նաեւ Զմմառու վանքէն ներս ծառայող պաշտօնեաները իրենց հարազատներով: Այնուհետեւ ժառանգաւորները հերթաբար ներկայացուցին գեղարուեստական ձոխ յայտագրիր մը:

Շաբաթ, 6 Դեկտեմբեր 2014

Երեոյեան ժամը 4:00-ին, Պքէրքիի Մարօնիթ Պատրիարքարանին մէջ պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ «Կրօնաւորական Կեանքի Նուիրեալներու Տարուան», զոր հռչակած է Ֆրանչիսկոս Քահանայապետը: Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց Ամեն. Պէշարա Րահի Պատրիարքը, համապատարագեցին Լիբանանի կրօնաւորական հաստատութիւններու Մեծաւոր Հայրերը: Արարողութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին Պապական

Նուիրակ՝ Արհի. Գաբրիէլ Քաչչիա, ինչպէս նաեւ Լիբանանի տարբեր շրջաններու վանքերէն եւ ուխտավայրերէն ժամանած մեծ թիւով կրօնաւորկրօնաւորուհիներ եւ նուիրեալ աշխարհականներ: Զմմառու Տիրամօր վանքէն՝ ներկայ գտնուեցան Վարչական հայրերն ու Երան. Մալոյեան Դպրեվանքի սաները: Ամեն. Պէշարա Րահի Պատրիարքը իր քարոզին մէջ ջերմապէս շնորհաւորեց ներկաները եւ կոչ ուղղեց համայն քրիստոնեայ աշխարհին տէր կանգնիլ Արեւելքի Քրիստոնեաներուն: Պատարագի աւարտին փոխադարձ մաղթանքներ կատարուեցան վանքերու վանահայրերու միջեւ, վերստին տեսնուելու խոստումով:

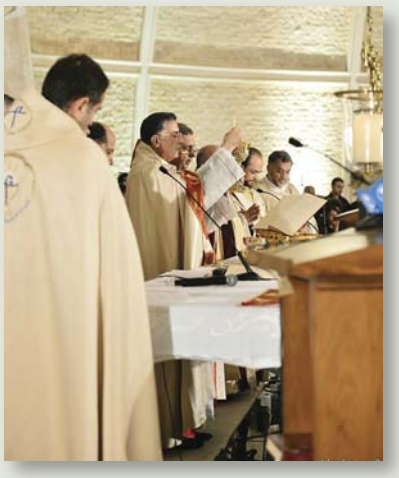

Կիրակի, 7 Դեկտեմբեր 2014

Միջօրէին, Լիբանանահայ «Ախթամար» ընկերակցութեան յատուկ Յանձնախումբը, գլխաւորութեամբ Պրն. Օննիկ Գանթարճեանի, յաջորդաբար այցելեց Զմմառու

վանքին մայր Տաճարը, Թանգարանը եւ մօտէն ծանօթացան Զմմառու վանքին դարաւոր պատմութեան եւ այնտեղ պահպանուած մշակութային ժառանգին:

Կիրակի, 7 Դեկտեմբեր 2014

երեկոյեան ժամը 6-ին, Սրբոյ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ մէջ, գոհաբանական սուրբ Պատարագ մատուցուեցաւ, նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց՝ Ամեն. Տ. Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կա-

թողիկոս Պատրիարքին, որմէ ետք հոգեւոր եւ դասական համերգ մը տեղի ունեցաւ՝ Արհի. Հ. Մանուէլ Եպս. Պաթագեանի եւ Գերյ. Հ. Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կռանեանի քահանայական ձեռնադրութեան 60 ամեակին առթիւ: Հայ կաթողիկէ անուանի անձնաւորութիւններ եւ համայնքի զաւակներ, եկած էին միանալու երկու վաստակաշատ հոգեւորականներուն կողմէ մատուցուած գոհաբանական սուրբ Պատարագին, իրենց կարգին աղօթք բարձրացնելու առ Աստուած՝ Հայ Եկեղեցւոյ եւ Ազգին նման հոգեւորականներ պարգեւած ըլլալուն համար:

Երկուշաբթի, 15 Դեկտեմբեր 2014

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Զմմառու Տիրամօր վանքին մէջ ժողով մը գումարուեցաւ Լիբանանի կրօնաւորական հաս-

տատութիւններու Մեծաւորներու միջեւ, նախագահութեամբ Զմմառու վանքի Մեծաւոր՝ Գերպծ. Հ. Գաբրիէլ Թ.Ո.Վրդ. Մուրատեանի, «Աբրահամ Արծիւեան» նորակառոյց ժողովասրահին մէջ, իբր գլխաւոր նիւթ ունենալով Ֆրանչիսկոս Սրբազան Քահանայապետի հռչակած՝ «Կրօնաւորական Կեանքի Նուիրեալներու Տարուան» յայտագրի կազմակերպումը, որուն մէջ կարեւորագոյնը պիտի հանդիսանայ 2015 Փետրուար 26/27/28-ին, կրօնաւորական կեանքի մասին եռօրեայ համագումարը, Քասլիքի Ս. Հոգի Համալսարանին մէջ: Ժո-

ղովի աւարտին՝ Մեծաւոր Հայրերը, Զմմառու Տիրամօր վանքի եկեղեցւոյ մէջ աղօթք մատուցանելէ ետք՝ միաբանական սեղանին իրենց մասնակցութիւնը բերին: Այնուհետեւ յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքի զանազան բաժանմունքները. թանգարան, մատենադարան եւ գինեմառան. ապա փոխադարձ մաղթանքներ կատարելէ ետք՝ անոնք գոհունակ եւ քաղցր սրտով մեկնեցան, վերստին տեսնուելու խոստումով:

Չորեքշաբթի, 17 Դեկտեմբեր 2014

Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Զմմառու Տիրամօր վանք այցելեցին իտալացի թանգարանագէտ եւ Պէյրութի Պետական Թանգարանի պահպանման մասնագէտ վերա-

կացու՝ Անթօնիօ Ճամմարուսթի Antonio Giammarusti, Ժորժ Շէրապի եւ Նապիլ Հատտատ: Յարգոյ հիւրերը շրջագայեցան վանքի զանազան բաժանմունքները. թանգարան, մատենադարան եւ գինեմառան, բարձր գնահատելով վանքիս մշակութային եւ թանգարանային արժէքները:

Երկուշաբթի, 22 Դեկտեմբեր 2014

Զմմառու վանքի Մայր Եկեղեցիին մէջ, կէսօրին՝ հոգեւոր ամփոփում տեղի ունեցաւ, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին Պատրիարքական Փոխանորդ՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ո.Վրդ. Մուրատեան, Վարչական Հայրերը եւ նորընծաները: Օրուան քարոզիչ՝ Արհի. Գէորգ Արք. Խազումեան խորհրդածեց Ս. Ծննդեան խորհուրդին մեծութեան եւ

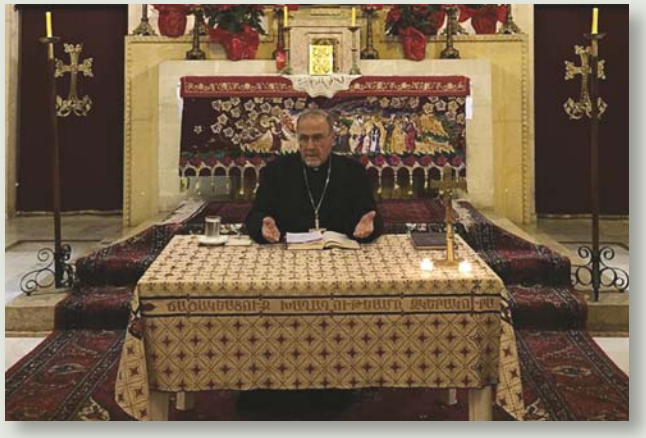

անոր հոգեւոր շնորհքներուն եւ պարգեւներուն մասին: Երեկոյեան դէմ՝ Գերապայծառ Հայրը նորընծաներուն Ս. Պատարագ

մատուցեց: Ապա գիշերը՝ ժամը 8:30-ին, Աւետարանական սերտողութիւնը վարեց Պատրիարքական Փոխանորդ եւ Զմմառու վանքի Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վրդ. Մուրատեան: Ան խորհրդածեց Աւետումի եւ Յիսուսի Ծննդեան դէպքերուն շուրջ, մեկնելով անոնց հոգեւոր եւ աստուածաբանական իմաստէն: Հանդիպումը իսկական պատրաստութիւն մը եղաւ Ս. Ծննդեան խորհուրդին, որ իւրաքանչիւրիս սրտին խօսող մթնոլորտ մը ունի:

Չորեքշաբթի, 24 Դեկտեմբեր 2014

Երեկոյեան, Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութիւնը տօնախմբեց Քրիստոսի Ծննդեան Ճրագալոյցը: Այս առթիւ՝ տեղի

ունեցաւ Մարգարէութեանց ընթերցում, իսկ հանդիսաւոր Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատոյց Գեր. Հ. Եղիա Վրդ. Դերձակեան: Ս. Պատարագի աւարտին՝ խթման ընթրիքին մասնակցեցան Մեծաւոր Հայրը, Վարչական վարդապետները, Դպրեվանքի սաները եւ ժառանգաւորաց հարազատները: Այս տօնական ջերմ մթնոլորտին մէջ, նորընծաները Ս. Ծննդեան երգեր երգեցին, հրաւիրելով Կաղանդ Պապան, որ գայ եւ իր նուէրներով մեզ ուրախացնէ:

Հինգշաբթի, 25 Դեկտեմբեր 2014

Տօն Ծննդեան Տ.Մ.Յիսուսի Քրիստոսի: Առաւօտեան ժամը 10:30-ին, Զմմառու Մայր Տաճարին մէջ Ջայնաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Միաբանութեան Ընդհանուր

Փոխանորդ եւ Զմմառու Վանքի Մեծաւոր՝ Հ. Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վրդ. Մուրատեան: Այս առթիւ՝ Վարչական Հայրեր, ժառանգաւորներ, եւ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւնը, երկնքի հրեշտակներուն հետ միաձայն օրհնաբանեցին Յիսուսի Ծնունդը:

Ս. Պատարագի աւարտին՝ ներկաները թափօրով ուղղուեցան դէպի Մայրավանքի դահլիճը, ուր յաւուր պատշաճի հիւրասիրութիւն տեղի ունեցաւ եւ փոխադարձ մաղթանքներ կատարուեցան: «Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ, Չեզի Մեզի Մեծ Աւետիս»:

Զմմառու Պատրիարքական Միաբանութեան յատուկ Կայքէջը՝

WWW.BZOMMARVANK.COM

Տեղեկութիւններ Միաբանութեան և Մայրավանքի մասին

ԲԱՐԻ ԵԿԱՔ ՄԵՐ ԿԱՅՔԷՋԸ

Բարի եկած էք Զմմառու վանքի պաշտօնական կայքը, ուր կը գտնէք անհրաժեշտ տեղեկութիւններ այս դարաւոր վանքին եւ անոր փառաւոր Միաբանութեան մասին: Բարի եկաք, հազա՛ր բարի:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տեառնընդառաջ և Առաստանաւոհնէք

Կիրակի 1 Փետրուար 2015-ին, Զմմառու Վանքի եկեղեցւոյ գաւթին մէջ,

Տե՛ս շարունակութիւն

ՏՕՆԱԿԱՆ ԵՂԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայոց Մեծ Եղեռնի Արխիւներու մասին Գիտաժողով Զմմառու մանթին

Այս տարի հանդիսութիւնը մեծ շուքով կ'ոգեկոչէ Մեծ Եղեռնի [illegible]

Տե՛ս շարունակութիւն

ՅՈՒՇԱՐԺԱՆ ՊԱՀԵՐ

Զմմառու Միաբանութեան Պատրիարքական Փոխանորդին անդրանիկ այցը Հայաստան

Զմմառու Միաբանութեան Պատրիարքական Փոխանորդ եւ Զմմառու Վանքին Մեծաւոր Գերապատիւ Տէր Գաբրիէլ Թ.Ծ.Վ. Մուրատեան,

Տե՛ս շարունակութիւն

Յաւելեալ Գիտելիքներու Համար

Անմիջական պատասխանի համար կապուիլ

ԵԼՄԱԿ

ՂՐԿԵԼ

ԱՂՕԹՔՆԵՐ

Աղօթքներ | Հայերիզ | Տեառ-երիզ

- Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՂՈՍ ԵՒ ՊԱՊԻԱ ԱՂՕԹՔԸ ՄԻՇԵՌԱԿԱՑԻՆ ՀՈՎՄԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ 2001
- ՍԱՂՄՈՍ 17/18
- ՍԱՂՄՈՍ 15/16

+ Աղօթքդ միացուր

ՀԻՒՐԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

- **Օթեւան**
  Թեմիինդ իր բոլոր բարիքներով եւ հոգւոյդ տեսողութեամբ
  Տե՛ս շարունակութիւն...
- **Երիտասարդներու Ուխտավայր**
  Զմմառու վանքը կը հրաւիրէ [illegible]
  Տե՛ս շարունակութիւն...
- **Կազդուրման Վայր**
  Զմմառու վանքը ունի [illegible]
  Տե՛ս շարունակութիւն...

ԿՈՉՈՒՄ

Աղօթք քահանայական կոչումներու համար

Ո՛վ Ցիսուս, հովիւ բարի եւ բարի, որ քու զաւակներէդ ոչ մէկուն կորսուիդ

Տե՛ս շարունակութիւն

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԷՋԵՐ

Copyright © 2012 Institut du Clerge Patriarcal de Bzommar - Managed By PROMAR - Created By ARTBOOK.AM

BZOMMAR
Chateau
BZOMMAR
Chateau
BZOMMAR
Chateau
www.vindebzommar.com

Vicaire Patriarcal et Membres du Conseil Directif
de l'Institut du Clergé Patriarcal de Bzommar

Couvent N. D. De Bzommar
5081-Kesserwan - Liban
Tél.: +961 9 26 08 11 / 12
Fax: +961 9 26 06 70

POMIGRAVURE Printing House